

**ანტინესტორიანული
ტრაქტატები
არსენი ვაჩეს კის
„დოგმატიკონში“**

**ქართული თარგმანების ტექსტი გამოსაცემად მოამზადა, შენიშვნები და
ლექსიკონები დაურთო ა.ჩანტლაძემ**

**თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა
თბილისი 1997**

წიგნში ქვეყნდება ძველი ქართული ლიტერატურის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ძეგლის, კრებულ „დოგმატიკონის“ საშაოდ ვრცელი მწიდი, რომელიც მოიცავს იოანე დამასკელის, კირილე ალექსანდრიელის და ანონიმი ავტორის ანტინესტორიანულ ტრაქტატთა ძველი ქართული თარგმანების კრიტიკულად დადგენილ ტექსტს წინასიტყვაობით, შენიშვნებითა და ტერმინთა ქართულ-ბერძნული და ბერძნულ-ქართული ლექსიკონებით.

წიგნი საინტერესო იქნება ქართული ენისა და ლიტერატურის ისტორიის მკვლევართათვის, ქრისტიანული თეოლოგიითა და ფილოსოფიით დაინტერესებული მკითხველისათვის.

რედაქტორი ზ. ალექსიძე
 რეცენზენტები: ე. ღოჩანაშვილი
 მ. რაფაეა

© თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა 1997

ს 4702170100
 608(06).97

ISBN 5-511-00730-7

წინასიტყვაობა

«დოგმატიკონი» ძველი ქართული მთარგმნელობითი ლიტერატურის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი და საინტერესო ძეგლია. ამ კრებულში წარმოდგენილია ცნობილი ბიზანტიელი ავტორების დოგმატურ-პოლემიკურ თხზულებათა ქართული თარგმანები.

კრებულის შემდგენელი და ალბათ მისი დიდი ნაწილის მთარგმნელი არის არსენი ვაჩეს ძე, რომელსაც სამეცნიერო ლიტერატურაში არსენ იყალთოელთან აიგივებენ (მათი იდენტიფიკაციის საკითხი, ჩვენი აზრით, შემდგომ კვლევას მოითხოვს¹).

წინამდებარე ნაშრომში წარმოდგენილია «დოგმატიკონის» ერთი ნაწილი - ანტინესტორიანული ტრაქტატების ქართული თარგმანები, შეჯერებული ბერძნულ და სომხურ ტექსტებთან. ქართული თარგმანები შესრულებულია XI-XII საუკუნეებში ქართულ მთარგმნელობით სკოლებში გაბატონებული ულტრა გრეკოფილური სტილით, რაც გულისხმობს ქართული ტექსტის დედანთან ზედმიწევნით სიახლოვეს, ბერძნული მორფოლოგიური და სინტაქსური კონსტრუქციების შენარჩუნებას თარგმანში.

კრებულში წარმოდგენილი ანტინესტორიანული ტრაქტატები სხვადასხვა ავტორს ეკუთვნის. ესენია: იოანე დამასკელის: 1. «სიტყუაჲ სარწმუნოებისათვის დასამხობელი ნესტორიანთა». 2. «სიტყ-

¹ იხ. აჩანტლაძის სადისერტაციო ნაშრომი «ანტინესტორიანული პოლემიკური ტრაქტატები არსენი ვაჩეს ძის «დოგმატიკონში»

უამ დასამხობელი .ნესტორიანთაჲ». კირილე ალექსანდრიელის: 1. «თარგმანებაჲ შემდგომითი-შემდგომად ათორმეტთა თავთაჲ ამათთა მამრალობელთა მიმართ»; 2. ორი ეპისტოლე დიოკესარიის ეპისკოპოს სუკენსონისადმი; 3. ფრაგმენტები ანტინესტორიანული თხზულებიდან «სქოლიონი განკაცებისათჳს მხოლოდ-შობილისაჲ». ანონიმურად დაცული პამფილე თეოლოგის «თითოსახეთა თავთა, ესე იგი არს გამოძიებით კითხულთა აღჴსნაჲ ქრისტეს მიმართისა კეთილადმსახურებისათჳს და თანად მხილებაჲცა და უკურღუეჲჲ ღმრთეებისა მიმართ და კაცებისა ქრისტესისა ერთიერთას წინააღმდეგომისა წვალეებისა ნესტორის და სევეროზისა ბოროტადმსახურთაჲსა, და სიტყჳსგებაჲ უარისმყოფელთა მიმართ წმიდისა კრებისა ხალკიდონისათა, მოძღურებისაგან ღმრთივ-მოცემულთა წმიდათა მამთა ჩუენთაჲსაჲ».

«დოგმატიკონში» დაცულია სხვადასხვა მწვალებლობის წინააღმდეგ მიმართული თეოდორე აბუკურას მცირე თხზულებები, რომელთა შორის არის ანტინესტორიანული ტრაქტატებიც. ჩვენ მათ არ ვაქვეყნებთ, ვინაიდან ისინი «*Ορθοδοξία*»-ს სახელით ცნობილი ნაწარმოების ნაწილს შეადგენენ (იხ. P. G. t. 98), რომელშიც გაერთიანებულია სხვადასხვა მწვალებლობების წინააღმდეგ მიმართული თხზულებები და მიგვაჩნია, რომ ქართულადაც ერთად უნდა გამოიცეს.

ანტინესტორიანული ტრაქტატები «დოგმატიკონის» შემდეგ ნუსხებშია დაცული: S1463, S401, Q51-50 (შეიცავენ ყველა ზემოთ ჩამოთვლილ

თხზულებას), A205, A64, H601 (დამასკელის და პამფილეს თხზულებებს), გელათი 15,23,24 (დამასკელის ტრაქტატებს), A267, A269 (პამფილეს თხზულებას).

ყველა ამ ნუსხაში დაცულ ანტინესტორიანულ ტრაქტატთა ტექსტი ერთი რედაქციისაა, ძალიან მცირეა ვარიანტული სხვაობები.

ანტინესტორიანული ტრაქტატების მასალის მიხედვით, ნუსხები შემდეგნაირად შეიძლება დაჯგუფდეს: S1463, S401, Q51-50, გელათი23, გელათი24 - ესენი მსგავსია ტრაქტატების შემცველობით და მართლწერით და ერთი არქეტიპიდან უნდა მომდინარეობდნენ. მეორე ჯგუფი, რომელიც იმავე ნიშნების საფუძველზე გამოიყოფა, ასეთია: A205, A64, A267, A269, H601.

ტექსტის გამოსაცემად ძირითად ხელნაწერად ავირჩიეთ S1463, «დოგმატიკონის» ყველაზე სრული და უძველესი ნუსხა. ვარიანტული სხვაობები შევეიტანეთ A205, გელათი23 და გელათი24-ის მიხედვით. ყველა ეს ნუსხა ძველია, თითქმის S1463-ის თანადროული (A205 და გელათი23 XIII საუკუნისაა, გელათი24 - XIV ს-ის²).

² გამოცემაში A205 აღნიშნულია B ლიტერით, გელათი23 C ლიტერით, ზოლო გელათი24 - D ლიტერით). დანარჩენი, XVIII საუკუნის ნუსხათა ჩვენებები გამოცემაში არ შეგვიტანია, რადგანაც ისინი ძველ ნუსხათა ვარიანტებს იმეორებენ. მხოლოდ უნდა აღინიშნოს, რომ A64-ში ზოგიერთი საკუთარი სახელის თავისებური დაწერილობა გვაქვს: გრიგორი ნაცვლად გრიგოლისა, კვრილე ნაცვლად კირილესი და სხვა.

იოანე დამასკელის და კირილე ალექსანდრიელის თხზულებათა ქართული ტექსტები პარაგრაფებად დაეყავით ბერძნულ გამოცემათა მიხედვით. ქართულ ხელნაწერებში ეს პარაგრაფები უმეტეს შემთხვევაში მთავრული ასოებით არის გამოყოფილი.

სამწუხაროდ, «თითოსახეთა თავთა...»-ს ბერძნული კრიტიკული ტექსტის ნახვა მხოლოდ 1997 წელს მოხერხდა (იხ. *Corpus Christianorum, Series Graeca*, vol.19, 1989). როგორც მზსალოდნელი იყო, ქართული თარგმანი ზედმიწევნით მისდევს ბერძნულ დედანს, ოღონდ ქართულ ხელნაწერში ერთ ადგილას დარღვეული აღმოჩნდა გვერდების თანმიმდევრობა. ბერძნული კრიტიკული ტექსტის მიხედვით, ქართულ ხელნაწერში 206e -სა და 207r-ს შორის (გამოცემის გვ. 130) ჩასმული უნდა იყოს ხელნაწერის 213r-213v (გამოცემის 167-172) გვერდები. სამწუხაროდ, ამის განხორციელება ტექნიკური მიზეზების გამო ვერ მოხერხდა. იმავე მიზეზით ვერ განვახორციელეთ ქართული ტექსტის პარაგრაფებად დაყოფა ბერძნული კრიტიკული ტექსტის მიხედვით.

**ფიდათაგანისა მამისა ჩუენისა იოვანა
მონაზონისა და ხუცისა¹ დამასკელისა²
ოქრონეკტარად წოდებულისა³ სიტყუად
სარწმუნოებისათჳს დასამკობელად ნესტორიანთა.¹
მამაო⁴ გუაჟერთხენ⁵!**

1. გვკმს უკუე ჩუენ ცხოვნებულთა ღმრთისათა მხოლოდშობილისა მიერ ძისა მისისა, რომელი მისცა საკსრად ჩუენდა საღმრთოდასებრ⁶ სიტყჳსა⁷, რწმუნებად მამისა მიმართ და ძისა და სულისა წმიდისა⁸; და ერთი ღმერთი და ერთი არსებაჲ ღმრთეებისაჲ⁹ სამთა შინა გუამოვნებათა¹⁰. და ვითარმედ სიტყუაჲ ღმრთისაჲ ცხორებისათჳს ჩუენისა უქცეველად ჳორც იქმნა და დაიკარგა ჩუენ შორის, მრწმუნებელთა საღმრთოთა სახარებათასა. გარნა ეინამთგან შთამომტესველმან ღუარძლთამან ორდანოდ თჳსსა კუმევეითა¹¹ ეიეთითამე შერეულ-ყო და აღამფოთა ერი ღმრთისაჲ¹²; აღადგინნა სულმან წმიდამან თა-

1 ხუცისა B

2 დამასკელისა B

3 წოდებულისა C

4 მამაოქმფი C

5 მამაო გუაჟერთხენ]- B

6 საღმრთოებრ CEF G

7 სიტყჳისა C

8 წმიდისა CE

9 ღუთაებისა CD

10 გუამოვნებათა C

11 კმევეითა D

12 ღუთისა D

ნამბრძოლნი¹ ჭეშმარიტებისანი, მწყემსნი და მოძღუარნი, ვითარცა მნათობნი სოფელსა შინა, მკონებელნი სიტყუასა² ცხორებისასა და მათ მიერ სამეფუფობასა³ გზისა მიმართ წარმიძღუა ჩუენ, რომელთა საშუალისა გზისა მოგზაურობაჲ ასწავეს, არა მიქცევითა არცა მარჯუენედ საგონებელისა, არცა განცხადებულად მარცხენედ აღსაარებულისა მიმართ⁴, რომელთანი ჩუენცა, ყოვლითა ძალითა შედგომილნი, არა შეესცთებით ჭეშმარიტებისაგან.

2. არამედ გურწამს ვიდრემე მამაჲ და ძე და სული წმიდაჲ – სამებაჲ⁵ თანაარსი, ერთი ღმრთეებაჲ სამთა გუამთა, ესე იგი არს პირთა შორის, თაყუანისცემული და მსახურებული ყოვლისა აგებულისა მიერ. და ვითარმედ თვთ იგი მხოლოდშობილი ძე და სიტყუაჲ ღმრთისაჲ უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა შობილი მამისაგან კორც უქცეველად იქმნა სულისაგან წმიდისა და მარიამისგან ქალწულისა, არცა ღმრთეებისა კორცთა ბუნებად ქცეულებითა, რამეთუ უქცეველ და უცვალებელ არს ღმრთეებაჲ, არცა კორცთა ბუნებად ღმრთეებისა შეცვალებითა, რამეთუ ყოვლისავე შემატებისა მიუთუალველ არს ღმრთეებაჲ.

3. ვინამცა აღვიარებთ⁶ ერთისა წმიდისა სამებისაგანისა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს ზედა ორთა ბუნებათა სრულთა, საზღვართაებრ⁷ და სიტყუათა მათთა,^{II} რაჲთა არა ქცეულებაჲ ანუ შერევნაჲ შემოვიდოთ, ხოლო ერთსა გუამსა, რაჲთა არა ორობაჲ ძეთაჲ და მეოთხე გუ-

1 თანამბრძოლნი|შეშენი B

2 სიტყუასა D

3 სამეფუფობასა D

4 მიმართ|– D

5 სამება D

6 აღვარებთ B

7 საზღვართაებრ D

ამი სამებისა შორის შემოვიყვანოთ¹. რამეთუ ბუნებაჲ უკუე სხუაგუარობასა ჰყოფს, ხოლო გუამი სხუაობასა და პირსა განასაზღვრებს². რამეთუ, უკუეთუ წმიდისა სამებისა ზედა სამთა გუამთა მეტყუელნი სამთა ექადაგებთ პირთა, საჭიროდ შეემთხუევის უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს ზედა აღმსარებელთა ორთა გუამთასა, თანააღსარებაჲ ორთა პირთაჲცა.

4. აწ უკუე, ბუნებაჲ და არსებაჲ და ხატებაჲ სახესა ცხად—ჰყოფენ, ესე იგი არს ზოგადობასა, ვითარ—იგი ღმრთეებაჲ, კაცებაჲ. ხოლო გუამი და პირი და განუკუეთელი — კერძოობითსა და თავით თვსით მდგომარესა, ვითარ—იგი ვითარმედ იგი ვინმე და [IC3V] იგი; ღმრთეებისა ზედა უკუე მამაჲ³ და ძე და სული წმიდაჲ, ხოლო კაცებისა ზედა — პეტრე, პავლე, იოვანე.

5. ვითარცა შეუძლებელ არს ბუნებაჲ და ბუნებაჲ ერთბუნებაყოფაჲ⁴ ქრისტეს შორის, ეგრეთვე შეუძლებელ არს გუამი და გუამი ერთგუამყოფაჲ⁵ მის შორის. ხოლო უკუეთუ შესაძლებელ არს გუამისა და გუამისა ერთგუამყოფაჲ და პირისა და პირისა ერთპირქმნაჲ, შესაძლებელ არს ბუნებისა და ბუნებისა ერთბუნებაყოფაჲ ქრისტეს შორის.

6. ვითარცა არა არს გუამი უარსებოჲ, ხოლო არა საჭირო არს თითოეულისა გუამისათჳს განთვსებული არსებაჲ ქონებად, ეგრეთვე არა არს ბუნებაჲ უგუამოჲ და არა საჭირო არს შეერთებულთა ზედა თითოეულისა ბუნებისადა თვსაგან განთვსებული გუამი ქონებად.

7. ვითარცა წმიდისა სამებისა ზედა სამთა გუამთა მეტყუელნი არა ვიიძულებით თითოეულისა გუამოვნებისა თვსსა ბუნებასა მიცემად,

1 შემოვიყვანოთ D

2 განასაზღვრებს D

3 მამა C

4 ერთბუნებაყოფად D

5 ერთგუამყოფად/გუამყოფად C

არამედ სამთავე ერთი ბუნებაა აქუს და არსებაა საზოგადოა ღმრთეები-საჲ, და არცა უარსებო არს ერთიცა მათგანი, არცა თითოეულსა თვისი ბუნებაა აქუს თვსაგან, ეგრეთვე ქრისტეს¹ ზედა ორთა ბუნებათა მეტყუელნი, არა ვიიძულებით თითოეულისა² ბუნებისა თვსსა გუამსა მიცემად; არამედ ორთა ბუნებათა აქუს ერთი გუამი საზოგადოა ძეობი-საჲ, ესე იგი არს ძისა ღმრთისაჲ; რამეთუ იგივე გუამი ძე ღმრთისა არს ღმრთეებისაებრ და ძე ქალწულისა კაცებისაებრ. და არცა უგუამო არს ერთიცა თითოეულთა ბუნებათა მათგანი, არცა თვისი გუამი აქუს თითო-ეულსა. და ვითარ—იგი მუნ სამთა გუამთა ერთ ბუნებად ვიტყოდეთ, ეგრეთვე აქა ორთა ბუნებათა ერთ გუამად ვიტყვთ.

8. კითხუა: არსა გუამი უარსებოა? სთქუა სადმე, ვითარმედ არასა-და. მიეც უკუე თითოეულსა გუამსა წმიდისა სამებისასა თვისი არსებაჲ, გარნა ვერ მისცემ. ხოლო უკუეთუ სთქუა, ვითარმედ იგივე ბუნებაა არს, ბუნება სამთავე გუამთა ეთქუა მეცა, ვითარმედ უკუეთუ არა არს ბუნე-ბაჲ უგუამო, იგივე გუამი არს გუამ ორთავე ბუნებათა ქრისტესთა.

9. უკუეთუ არა არს გუამი უპირობა, ხოლო ორნი გუამნი არიან ქრი-სტესნი, საჭირო არს პირთაცა ორთა თქუმაჲ მისთა.

10. ვითარ—იგი პეტრე ერთი გუამი არს, ხოლო ბუნებანი ორნი —სუ-ლი და კორცნი, რამეთუ სხვთა ვიდრემე ბუნებითა გულისკმა—ჰყოფს³, ესე იგი არს არსებითა სულისაჲთა⁴, ხოლო სხვთა განიკუეთების, ესე იგი არს კორცთაჲთა. ხოლო ერთ არს პეტრე და ერთგუამი ამის მოქმედისა და მის ენებულისაჲ⁵; და არცა სული განიკუეთების, დაღათუ პეტრე განიკუეთების; არცა კორცნი გულისკმა—ჰყოფენ, დაღათუ პეტრე გულისკმა—ჰყოფს. არამედ პეტრე გულისკმა—ჰყოფს უკუე.

1 ქრისტეს BCD

2 თთეულისა D

3 გულისკმა—ჰყოფს D

4 სულისაჲთა D

5 ამის მოქმედისა და მის ენებულისაჲ ამის დაღათუ ამით მოქმედებს და მით ივნებს

ეითარ—იგი აქუს სული, ხოლო განიკუთვების, ეითარ—იგი არს კორც-ეგრეთვე ქრისტე, მყოფი ერთითა გუამითა, ხოლო მქონებელი ორთა ბუნებათა, ღმრთეებისასა და განხორციელებისასა, ღმრთეებითა ვიდრევე მისითა საკვრეელთ—მოქმედებდა, ხოლო კაცებითა მისითა იენებდა. და არცა ღმრთეებამ მისი იენებდა, არცა კორცნი საკვრეელთ—მოქმედებდეს, არამედ ერთი ქრისტე, ერთი გუამი, იგივე პირი ამათ მოქმედებდა¹ ეითარცა ღმერთი და მათ იენებდა ეითარცა კაცი.[104r] და ეითარ—იგი პეტრეს ზედა სული ვიდრევე მისცემს კორცთა გრძნობასა და მოძრაეობას¹ და კორცნი მიიღებენ, ხოლო ერთი არს გუამი მიმცემელისა და მიმღებელისაჲ, ეგრეთვე ქრისტესაცა ზედა ღმრთეებამ ვიდრევე მისცემს და კაცებამ მიიღებს². ხოლო ერთი არს გუამი მიმცემელისა ღმრთეებისა და მიმღებელისა კაცებისაჲ.

11. უკუეთუ ძე ქალწულისაჲ³ იქმნა ძე ღმრთისა მადლით, ორნი ძეობანი — ერთი ბუნებითი და ერთი მადლითი; და არა ერთი ძე, არამედ — ორნი. რამეთუ ძე ბუნებითი და ძე მადლითი ძმად ვიდრევე იწოდნენ, ხოლო ერთად ძედ არა ითქუას ოდესცა. ესნაჲთგან ყოველნი მადლით შვლებულნი ღმრთისანი ნათლისღებისა მიერ, არა ერთძე ვართ ბუნებითისა თანა ძისა ღმრთისა და ერთპირ.^{III}

12. ხოლო ჩუენ არა ვიტყვთ ძესა ქალწულისასა ძე ღმრთის ქმნილად, არცა გუამსა კაცისასა ღმერთქმნილად, არამედ ძესა ღმრთისასა ძედ ქალწულისად და გუამსა ძისა ღმრთისასა — კაცად გამოჩინებულად.

1 მოძრაობას B

2 ხოლო ერთი არს გუამი მიმცემელისა და მიმღებელისა, ეგრეთვე ქრისტესაცა ზედა ღმრთეებამ ვიდრევე მისცემს და კაცებამ მიიღებს]—B

3 ქალწულის D

13. სახელი ღმრთისაჲ და სახელი კაცისაჲ, ეგრეთვე სულისა და კორცთაჲ, არა გუამსა დაჰსახენ¹, არამედ ბუნებასა. და² დაღათუ გუამოვნებისა ზედა ითქუას, არა საზღვარსა³ ცხად-ჰყოფს გუამოვნებისასა, არამედ თუ რომლისა ბუნებისაჲ⁴ არს გუამი. ღმერთი-მამაჲ – არა გუამოვნებისა თვთებასა ცხად-ჰყოფს ღმერთი, არამედ თუ რომლისა ბუნებისაჲ არს. ხოლო მამობაჲ – თვთებასა გუამოვნებისასა. კაცი-პეტრე – კაცი ვიდრემე ცხად-ჰყოფს, თუ რომლისა ბუნებისაჲ⁵ არს, ხოლო პეტრე ცხად-ჰყოფს საკუთრად გუამსა.

14. გუამი ბუნებასა შინა იხილევების და ბუნებაჲ გუამსა შინა. და ამისებრ ვიტყვთ ქრისტეს შორის ორთა ბუნებათა – ღმრთეებასა და კაცებასა. და რამეთუ ყოვლითურთი კერძოთა შინა და კერძონი ყოვლითურთისა შინა არიან.

15. კერძოებ პეტრესსა სული და კორცნი, ხოლო კერძოებ ქრისტესსა – ღმრთეებაჲ და კაცებაჲ.

16. ჩუეულებაჲ არს წერილისაჲ, ოდესმე ორთავე კერძოთაგან სახელისდებაჲ ყოვლითურთისაჲ. ვითარცა უფალი იტყვს: „ხოლო გეშინოდენ უფრომსდა შემძლებელისა სულისა და კორცთა წარწყმედად გეჰენიასა⁶ შინა“. ^{IV} აჰა, ორთაგანვე სახელ-სდგა ყოვლითურთსა, რომელ არს კაცი, ხოლო ერთისა კერძომაგან, ვითარცა იტყვს დაჲით: „აკურთხევდინ ყოველი კორცი სახელსა წმიდასა მისსა“. ^V ნაცვალად ამისსა ვითარმედ – „ყოველი კაცი“ – რამეთუ არა კორცი თვნიერ სულისა აკურთხევს ღმერთსა და – „სამეოცდაათთა

1 დასახენ D

2 და] – D

3 საზღვარსა CD

4 ბუნებისა C

5 ბუნებისა D

6 გეჰენიას CD

სულთა თანა შთავიდა იაკობ ეგვტეს“,^{VI} და „რკინაჲ განელო ჟულმან მისმან“,^{VII} რამეთუ სული თვნიერ კორცთაჲსა¹ არა შეიკრის.

17. ეგრეთჲე ოდესმე ღმერთად იტყვს წერილი ქრისტეს და ოდესმე კაცად, და ოდესმე ღმერთად და კაცად, და ოდესმე ღმრთეებისა მისისათჳს მეტყუეულებს და ოდესმე კაცებისათჳს, ხოლო ოდესმე თანად ორთათჳსჲე.^{VIII} ეინაჲცა სათანადო არს მაღალთაჲ ვიდრემე ღმრთეებისა მისისა მიჩემებაჲ, ხოლო მდაბალთაჲ — კაცებისა მისისაჲ. და ამათიცა და მათი — ერთისა გუამისა მისისაჲ.

18. თქუმიტა უკუე ამისითა, ვითარმედ „ღმერთი სრული“ და „კაცი სრული“, ბუნებათა სრულებაჲ საცნაურ—იქმნების. არა გუამი დაინიშნვის, რამეთუ ღმერთი ბუნებისა ცხადყოფელი² არს. ეგრეთჲე და კაცი. უწყით ძისა და სიტყვისა ღმრთისაჲ, ვითარმედ სრული გუამი არს და ვითარმედ უჟამო არს, და უხილაჲ, და მიუწთომელ³, და განუხილველ, და გარეშეუწერელ, და უენებელ, და ვერ შეეხების მას ენებაჲ, არცა გინებაჲ. აწ უკუე, ვითარ—იგი გუამი არს სრული, სხუაჲ არს თვნიერ მამისა, რამეთუ სხუაჲ არს მამაჲ [104v] და სხუაჲ⁴ ძე და სხუაჲ სული წმიდაჲ, ესე იგი არს სხუაჲ და სხუაჲ გუამი, ვითარცა იტყვს ღმრთისმეტყუელი გრიგოლი: „რამეთუ მუნ ვიდრემე სხუაჲ და სხუაჲ, რამათა არა გუამოენებანი შეეჰრინეთ, ხოლო არა სხუა და სხუა, რამეთუ ერთ არიან სამნიჲ და იგიჲე ღმრთეებითა“,^{IX} ესე იგი არს ბუნებითა, რამეთუ ღმრთეებაჲ ბუნებისა არს სახელ და არა გუამოენებისა. ხოლო უწინარეს საუკუნეთა ქონებაჲ მყოფობისაჲ, და უხილაეობაჲ, და მიუწთომელობაჲ,⁵ და განუხილველობაჲ, და გარეშეუწერელობაჲ, და უენებელობაჲ, და დამბადებელობითობაჲ⁶ საღმრთოჲ, და ყოელისა

1 კორცთას B

2 ცხადყოფელი|ყოფელი CD

3 მიუწდომელ B

4 სხუა D

5 მიუწდომელობა B

6 დამბადებელობა C

შემძლებელი ნებაჲ, ყოვლისა შემძლებელობითი მოქმედებაჲ – ესე ყოველნი არა გუამისანი არიან, არამედ ბუნებისანი, რამეთუ მსგავსებით იხილევბიან მამისა შორის და ძისა და სულისა წმიდისა. ხოლო მსგავსებით ხილულნი ყოველთაჲ თანაარსთა გუამთა შორის, ბუნებითნი არიან განმყოფელნი გუამისანი, თანაარსთა გუამოვნებათაგან ეითარ—იგი არს უშობელობაჲ მამისაჲ და შობილობაჲ¹ ძისაჲ და გამომაჲლობაჲ სულისა წმიდისაჲ.

19. უწყით უკუე კუალად, ეითარმედ კორცთა უფლისათა აქუს ჟამიერი მყოფობაჲ და არაარსისაგან არსად მოსრულობაჲ და შესახულობაჲ და რაბამობაჲ და ფერი და ასონი და გარეშეწერაჲ და განსახილველობაჲ და კაცობრიე ცხორებაჲ და ძრეაჲ და გრძნობაჲ და ადგილითი—ადგილად მიცეალებაჲ და ნებებაჲ კაცობრიე, და მოქმედებაჲ კაცობრიე, და შიმშილი, და წყურილი², და ძილი, და გულისსიტყუანი, და მოშიშებაჲ, და ურეაჲ, და ყურიმლისცემაჲ, და ნერწყუეაჲ, და ანგელოზისა მიერ შეწვენაჲ, და ენებაჲ, და სიკუდილი, და ყოველნიე კაცობრიენი. არამედ ესე ყოველნი ბუნებისანი არიან და არა გუამოვნებისანი, რამეთუ ესე ყოველნი თითოეულისა გუამისა შორის სწორებით იხილევბიან, რამეთუ არათუ მქონებელობაჲ ცხვრთაჲ³ გუამსა ცხად—ჰყოფს, არამედ მქონებელობაჲ ნიშნიანთა ცხვრთა ანუ ჩამოზიდულთაჲ განჰყოფს თანაარსთა გუამოვნებათაგან, რამეთუ მქონებელობაჲ ცხვრთაჲ ბუნებითი არს ყოველთა კაცთაჲ, ხოლო მქონებელობაჲ ნიშნიანთა ცხვრთა, ანუ ჩამოზიდულთაჲ, გუამსა და პირსა განასაზღვრებს⁴. არცა უკუე კაცობრიეთა აღვიყვანებთ ღმრთეებისა ზედა, არცა საღმრთოთა შთამოვიყვანებთ კაცებისა ზედა,

1 შობილობა C

2 წყურილი D

3 ცხვრთა B

4 განასაზღვრებს D

დაღათუ მიიხუმიდეს საღმრთოთა კორცნი, რამეთუ მიმცემელობითი არს ღმრთეებაჲ, არა მიმღებელობითი, და მისცემს თავისა თვისისათა, არა მიიხუამს კორცთასა, რომლისათჳს არცა საღმრთონი გუამსა განასაზღვრებენ¹, არცა კაცობრივნი, არამედ ბუნებასა და ბუნებასა შეისწავებენ.

20. უწყით კუალად, ეითარმედ არა ოდეს ყოფილ არიან თავით თვსით კორცნი უფლისანი, არცა მიუღიეს დასაბამი და მიზეზი ყოფისაჲ, თვნიერ ძისა და სიტყვსა ღმრთისა, არცა კმნილ არიან წმიდანი იგი კორცნი და უზრწნელი იგი სული, სხვსა ვისსაჲ თვნიერ ძისა ღმრთისა და ყოველნივე ამათნი მისნი არიან და მისდად ითქუმიან, არა საღმრთოჲსა ბუნებისა მისისად, არამედ ეინაჲფგან მისნი და არა სხვსა ვისნიჲ არიან კორცნი, მისნი არიან და ითქუმიან ყოველნივე კორცთა მისთანი. ამისთჳს ეიტყვთ ერთსა გუამსა სიტყვსა და კორცთასა და არა ორთა, რამეთუ არა სხუაჲ [105r] და სხუაჲ არს, არამედ ერთი. რამეთუ უკუეთუ ორნი გუამნი — სხუაჲ და სხუაჲ, რამეთუ გუამი სხუასა შეიქმს მას ვისჲ — და უკუეთუ სხუაჲ და სხუაჲ, არღა მერმეცა ერთი, არამედ ორნი ძენი.

21. ერთი უკუე არს ქრისტე და არა ორნი, რამეთუ გუამ იქმნნეს კორცნი და მიუთუალეულ არს არა გუამქმნაჲ მათი, გარნა არა თვსაგან თავით თვსით გუამ—იქმნნეს, არცა იქმნნეს სხვსა ვისდადჲ თვნიერ სიტყვსა—ღმრთისა, რამეთუ არა გუამქმნაჲ ჰყოფს გუამოვნებასა და გუამოვნებასა, არამედ თითოეულისა თვსაგან და მარტოობით და განყოფილად და განთვსებულად გუამქმნილობაჲ და იგი ეინმედ ქმნაჲ და თვისისა პირისა ქონებაჲ.

22. არა ეიტყვთ კორცთა უფლისათა არაქონებასა გუამისა ანუ პირისასა, რამეთუ უღონო არს არაქონებაჲ. არამედ ეიტყვთ არაქონებასა მათსა სხვსა გუამისა ანუ პირისასა, თვნიერ სიტყვსა—ღმრთისა. რამე-

¹ განასაზღვრებენ D

თუ რომლისანი იყვნენ¹ სული და კორცნი, იგი არს გუამი მათი და პირი. აწ უკუე, უკუეთუ სხვსა ვისსამე იქმნეს კორცნი იგი და არა სიტყვსა ღმრთისა, ვითარ ერთი ძე² არს, რამეთუ წარეწერეთ, ვითარმედ გუამი მას ეისმე შეიქმს ვითარ—იგი პეტრეს და პავლეს და ვითარმედ არა არიან პეტრე და პავლე ერთძე და არცა პეტრე პავლე არს და არცა პავლე — პეტრე. ვინაჲცა უკუეთუ ორნი გუამნი ეთქუნეთ, სხუამ ძისა ღმრთისაჲ და სხუამ ძისა ქალწულისაჲ³ თქუენებრ, არცა ძე ღმრთისაჲ არს ძე ქალწულისაჲ, არცა ძე ქალწულისაჲ — ძე ღმრთისაჲ თვნიერ ვითარ ჩუენ-მადლით. და შეუძლებელ არს ბუნებითისა ძისა და მადლითისა ძისა ერთძეოფაჲ, რამეთუ ძე და ძე ძმად უკუე ითქუმიან ანუ მისეე მამისა და ანუ მისეე დედისაგანად. ხოლო ერთ ძედ ორნივე არასადა. ვინაჲთგან ჩუენცა, მადლით შეილ ქმნულნი ღმრთისანი ერთძე ვართ, ძესა თანა ღმრთისასა და თაყუანის—მცემდელ ჩუენ ზეცისანი და ქუეყანისანი და ქუესკნელთანი გარნა არა არს ესე. ხოლო ვითარმედ ძე და ძე⁴ მრავალნი ძენი არიან, ვითარცა იტყვს მოციქული: „რამეთუ შეჰგვანდა მას, რომლისა მიერ ყოველნი და რომლისათჳს ყოველნი მრავალთა ძეთა დიდებად აღმყვანებულსა“.X აჰა, მადლით ძენი და მრავალნი და არა ერთი.

23. არა ვიტყვთ, ვითარმედ სიტყუამ ქცეულ იქმნა და იქმნა კორც, არამედ, ვითარმედ თვთ იგი სიტყუამ დაემკვდრა მუცელსა ქალწულისასა, ვითარცა საღმრთოჲ რამმე თესლი და მიიხუნა ქალწულისაგან

1 იყუნეს D; იყენეს B

2 ძე+ძე B

3 ქალწულის D

4 ძენი CD

უბიწოთა სისხლთა მისთაგან და თავსა შორის თვსსა გუამ-ყენა¹ კორცნი სულიერნი, სული სიტყვერი და გონიერი. და რამეთუ იყენეს² და გუამოან³ იყენეს⁴ კორცნი ჭეშმარიტებით არა თავით თვსით, არამედ სიტყუასა შორის ღმრთისა. არცა აქუნდა თესლი ანუ სხუამ რამე გუამი, თვნიერ სიტყუამ—ღმერთი, რამეთუ ყოელისა ჩჩვლისა გუამ, თესლი არს, ზოლო ამათდა — სიტყუამ⁵—ღმერთი. და ყოველნივე კორცნი ვისსამე იქმნებიან კორც, ზოლო ესენი არცა ერთისა ვისდა, თვნიერ სიტყვას—ღმრთისა; ამისთვს ერთი გუამი და ესრეთ გულისგ-მა—ეკყოფთ ამას, ვითარმედ სიტყუამ კორც იქმნა და ვითარმედ განკო-რციელდა და განკაცნა, არა რამეთუ იქცა და რამეთუ უქცეველ არს ღმრთეება და უცეალებელ. არცა რამეთუ კორცნი ქცეულ—იქმნეს⁶ ღმრთეებად, რამეთუ ეგო თითოეული მათი სრულსა შინა საზღვარსა⁷ თვსისა ბუნებისასა. არამედ რამეთუ არცა დასაბამი და მიზეზი მყოფობისა [105v] აქუნდა წმიდათა მათ კორცთა თვნიერ თვთ მის ძისა და სიტყვას—ღმრთისა, არცა სხვსა იქმნეს ოდესცა, თვნიერ მის-სა, და რამეთუ მის შორის გუამ იქმნეს და მის შორის იქმნა შეერთება ბუნებათა საღმრთოთა და კაცობრივისა, თვნიერ ვითარისავე შერეე-ნისა და ქცეულებისა და შეცეალებისა.

24. არა ვიტყვთ, ვითარმედ სიტყუამ საღმრთოთა ბუნებითა თვსითა ინერწყუა, ანუ ვენება თავს—იდეა. არამედ ვინამთგან იგი იქმნა კორცთა მათ გუამ და მისნი არიან კორცნი და არა სხვსანი და არა არს სხუამ და სხუამ, არამედ ერთი და იგივე ძე და ქრისტე და უფალი; და ენ-

1 გუამ-ყენა D

2 იყენეს D

3 გუამოან BD

4 იყენეს D

5 სიტყუა D

6 იქმნეს B

7 საზღვარსა D

ებანი კორცთა მისთანი მისდა მიმართ აღიყვანებიან, რამეთუ მისნი არიან და არა სხვსანი.

25. ვითარ—იგი სული ჩემი ჩემი არს და არა სხვსა და კორცნი ჩემნი ჩემნი არიან და არა სხვსანი და ყოველნივე სულისა და კორცთა ჩემთანი ჩემნი არიან და არა არიან სხვსანი; არამედ არცა სულისა ჩემისანი კორცთა ჩემთანი არიან, არცა კორცთა ჩემთანი არიან სულისა ჩემისანი. არამედ განკუთვთა ვიდრე მე და წარდინებაჲ კორცთა და არა სულისანი არიან, ხოლო მგორნებულობაჲ და კეთილმსახურებაჲ სულისა და არა კორცთანი. და ესენიცა და იგინი ჩემნი, ეინამთგან მე სულითა ვიდრე მე ვიგონებ, ხოლო კორცითა განვიკუთვები, ეგრეთვე ღმერთი—სიტყუაჲ იენებს კორცითა და საკვრეელთ—მოქმედებს ღმრთეებითა. და არცა ღმრთეებასა ეენების, არცა ბუნებაჲ¹ კორცთაჲ საკვრეელთ—მოქმედებს დაღათუ კაცობრივისა მოქმედებისა მიერ საღმრთოჲ მოქმედებაჲ გამოჩნდებოდა.

26. შეუძლებელ არს უკუე თქუმად² რასმე³ ანუ მოგონებად ღმრთისათჳს თჳნიერ რომელი—იგი მან საღმრთოთა წერილთა მიერ გამომიცხადა ჩუენ. და შეუძლებელ არს თქუმად ღმრთისა⁴, თუ „რად ჰქმენ ესრეთ“, ^{XI} რამეთუ ყოველნი, რაოდენნი ინებნა უფალმან, ჰმენნა“. ^{XII} და არა ჯერ—არს კაცობრივითა გულისსიტყუთა თქუმად, თუ ვითარ ეგების ესე. „ხოლო იყავნ ღმერთი ჰეშმარიტ და ყოველი კაცი ცრუ“ თუ არა მითხარ მე ეინაჲ უწყით, ვითარმედ ღმერთმან დაჰბადნა ყოველნი, ვითარ მამამან შვა ძე, ანუ ვითარ სული წმიდაჲ არა იშეების, არამედ გამოვალს ანუ ვითარ „სიტყუაჲ კორც იქმნა“. რამეთუ, ვითარმედ იშეების ვიდრე მე ძე, ხოლო გამოვალს სული, წმიდისა წრილისაგან გუასმიეს. და ვითარმედ „სიტყუაჲ კორც იქმნა“, ^{XIII} ხოლო თუ ვითარ,

1 ბუნება D

2 თქუმად D

3 რასმე D

4 და D

არაეინ იცის, თუნიერ მშობელმან მაჰამან და შობილმან ძემან —
კორცქმნილმან სიტყუამან და გამომავალმან სულმან წმიდამან.

27. რამ არს უცხოა სამდუმლოა დაფარული ნათესაუთათგან,
რომელი ვერ ცნეს ბრძენთა, ვერცა მთავართა ამის საუკუნოადათა, გარ-
ნა სიტყუა¹ ჯურისაჲ, სისულელე ქადაგებისაჲ, ვითარმედ ღმერთი კაც
იქმნა და ჯუარს ეცუა. და რამეთუ აბრაამ² მეგობარი იყო ღმრთისაჲ და
მოკუდა. ესაია წინამსწარმეტყუელი იყო და განიხერხა, იერემია მუც-
ლითგან ღედისაჲთ განწმდილ იყო და ჯურღუმულსა³ მწვრისასა შთა-
იგდო და მოკუდა და იოვანე მუცლითგან ღედისაჲთ აღიესო სულითა
წმიდითა და თავი წარეკუეთა. და არცა ერთი ამათგანი შეირაცხა სი-
სულელედ, თუნიერ სიტყუაჲ ჯურისაჲ, ვითარმედ ღმერთი კაც იქმნა და
უფალი ღიღებისაჲ⁴ ჯუარს ეცუა. ესე კაცთა მიერ ურწმუნო და სი-
სულელე და უღონო არს, ვითარმედ ღმერთმან სახილველყოფაჲ და
ნერწყუეაჲ თავს—იღუა. ესე შორწმუნეთა ძალ ღმრთისა არს, ვითარმედ
ყოველნი, რაოდენნი ჰნებებან⁵, ძალ—უც მათი ქმნაჲ. ესე არს უცხოა და
მიუწ[106r]თომელი⁶ საიდუმლოა, რამეთუ უკუეთუმცა ეცნა, ვითარმედ
ღმერთი და უფალი ღიღებისაჲ⁷ არს ქალწულისა ძე, არამცა ჯუარს
ეცუა იგი. ესრეთ უხილაჲი იხილვების და ივნებს უენებელი და ჰგიეს არა
უდარეს უენებელად, რამეთუ ივნებს ბუნებაჲ კორცთაჲ და უენებელად
დაადგრების ღმრთეებაჲ, რამეთუ უენებელ არს ღმერთი დადათუ გუამ-
ოენებით შეერთო ენებულთა კორცთა. სათანადო უკუე არს დაცეამ
ერთკმობასა წერილისასა და ვითარმედ „სიტყუაჲ კორც იქმნა და დაიკ-

1 სიტყუა D

2 აბრაამ C

3 ჯურღუმულსა BD

4 ღიღების D

5 ჰნებებან D

6 მიუწდომელი B

7 ღიღების D

არეა ჩუენ შორის“.^{XIV} და ვითარმედ ძე დავითისი და უფალი დავითისი და ძე აბრაამისი¹. და ვითარმედ მიიხუნა კორცნი და თესლისაგან აბრაამისსა იწყო და უწინარეს აბრაამისსა იყო და „კაც არს და ვინ იცნას იგი?“^{XV} და მამაკაცი არს შემდგომად იოვანესსა მომავალი და პირველ იოვანესსა იყო და ვითარმედ პური ზეცით გარდამომავალი კორცნი მისნი არიან. და ვითარმედ „არავეინ აღკდა ზეცად, თვნიერ ზეცით გარდამოსრული იგი“.^{XVI} და მეორე ადამ, უფალი ზეცით; და ვითარმედ ძე კაცისაჲ, ბუნებაჲ, რომელსა ესმა: „მიწაჲ ხარ და მიწადვე მიიქცე“,^{XVII} მჯდომარე არს საყდართა ზედა და იმსახურების ყოელისა აგებულისაგან. და სამებაჲმან შემატებაჲ არ მიითუალა და წყეულ იყავნ ყოველი, რომელი მოსაჲ იყოს კაცისა მიმართ.

28. ვითარ უკუე შესაძლებელ არს თანაერთკმობაჲ ამათი? არათუ რამეთუ ძე და სიტყუაჲ ღმრთისაჲ და ღმერთი ბუნებით იქმნა ძე ქალწულისა, კაც. ორნი ბუნებანი ერთი გუამი, იგივე უპირატესი საუკუნეთაჲ და უპირატესი აბრაამისი და იოვანესი და უფალი დავითისი უხილაჲ, უენებელი, განუხილველი, იგივე ვითარცა ღმერთი ახალ კაც იქმნა. და ვითარცა კაცი ხილული იგივე განსახილველ, ენებულ და ნერწყუეისა თავსმდებელ იქმნა საღმრთოჲსა ბუნებისა მისისა, არცა ერთისა ამათგანისა მიახლებითა.

29. რამეთუ იტყვს წერილი, ვითარმედ „თესლით აბრაამისით მიიღო“, და ვითარმედ „თესლისაგან დავითისსა კორციელად“ და „ძე დავითისი, ძე აბრაამისი“ რამეთუ აბრაამიანისა ნათესაეისა და დავითიანისა თესლისაგან იყო ქალწული, ხოლო მისგან იყენეს სიტყვსადა შესხმულნი იგი კორცნი. და რამეთუ ჩუენისა ბუნებისანი იყენეს კორცნი და არა თანაარს მამისა, არცა ზეცით გარდამოსრულ იყენეს. ხოლო „სიტყუაჲ კორც იქმნა“, ვითარმედ თვთ იგი იქმნა გუამ კორცთა და ერთი² არს გუამი. ხოლო „დაიკარეა ჩუენ შორის“,^{XVIII} რამათა აჩუენოს განყო-

1 აბრაამისი D

2 ერთ B

ფილებამ და უქცევებლობამ ბუნებათაა. ხოლო სხუამ ბუნებამ არს დამკ-
არვესებლისა და სხუამ დასაკარებელისა, რამთუ თესლიცა სისხლთა-
გან დედაკაცისათა მიიხუამს კორცთა და სხუამ უკუე არს გუამი
დედაკაცისა და სისხლნი გუამისა მისისანი გარნა არა ორნი კორცნი,
არცა ორნი გუამნი არიან თესლისა და დედაკაცისა მიერ თესლისაგან
მიხუმულთა მათ კორცთანი, არამედ ერთნი კორცნი და ერთი გუამი
ორთა შინა ბუნებათა – სულისა და კორცთასა. ეგრეთვე ძეცა ღმრთი-
სა სრული გუამი იყო და დადათუ მიიხუნა წმიდისა ქალწულისაგან
კორცნი სულიერნი, არა ორნი გუამნი, არამედ ერთი გუამი იქმნა ორთა
შინა ბუნებათა, რამეთუ რამ – იგი მუნ ბუნებითად, ესე აქა ზესთა¹ ბუნე-
ბისა და მოგონებისად.

30. ესრეთ ღმერთ არს ქრისტე, რომლისათჳს ღმრთისმშობელ არს
მისი მშობელი ქალწული, რამეთუ მშობელი ღმრთისა სამართლად
ღმრთისმშობელად სახელ – იღების არა ვითარცა შიშულისა ღმრთისა
მშობელი, არცა ვითარცა მისგან აქუნდა [106v] მხოლოდშობილსა და-
საბამი ღმრთიებისა, არამედ ვითარცა მისგან განკორციელებულისა
ღმრთისა მშობელი, რამეთუ უკუეთუ არა ღმრთისმშობელ არს
მშობელი, არცა შობილი ღმერთ არს და რამეთუ არა შემდგომად მის-
გან შობისა იქმნა ღმერთ, არამედ პირველითგანვე ღმერთად მყოფი
მისგან კორციელ იქმნა და იშუა ღმერთი განკორციელებული.

31. რამეთუ ქრისტესმშობელ^{XIX} ვიდრემე იყენეს² სხუანიცა და რამ-
ეთუ იერემია მუცლითგანვე დედისაჲთ იცხო და წმიდა – იქმნა, და იოე-
ანე მუცლითგანვე დედისაჲთ აღივსო სულითა წმიდითა, და ყოველნი
წინაჲსწარმეტყუელნი, მღელნი და მეფენი ცხებულნი უფლისანი და
ყოველნი ქრისტეანენი ცხებულ არიან, რამეთუ „გამოხუედ“ – იტყვს –
„მაცხოვრად ერისა შენისა და კსნად ცხებულთა შენთა“.^{XX} ხოლო
ღმრთისმშობელი სხუამ არცა ქმნილ არს, არცა არს, არცა იყოს.

1 ზესთა B

2 იყუნეს D

ამისთვის ღირსად და სამართლად ღმრთისმშობელად იწოდოს მხოლოდ ნამდვლვე¹ ჭეშმარიტისა ღმრთისა და ძისა და სიტყვსა ღმრთისა განკორციელებულისა მშობელი.

32. გუამი უპირობ არა არს. აწ უკუე, უკუეთუ გუამნი ორნი, უეჭუელად პირნიცა ორნი. დაღათუ განიკუთნენ ერთმანერთისა საქმეთა და ენებათა.

33. უკუეთუ ერთი ბუნებაა ეთქუათ ღმრთეებისა ქრისტესისა და კაცებისა მისისაა. შერეენაა და ქცეულებაა შემოვიღოთ ბუნებათა მისთა და ენებულად შეეასმინოთ საღმრთოა ბუნებაა, ხოლო უკუეთუ ორნი ბუნებანი ეთქუნეთ ქრისტესნი, შერევენელად დაეიცაეთ შერთებასა და ღმრთეებასა უცნებელად და უქცეველად. და უკუეთუ ეთქუნეთ ორნი გუამნი, ორთა ძეთა შემოვიყვანებთ და ოთხებასა გუამთასა თაყუანის—ესცემთ; და ოთხება² იყოს სამებაა გუენებოს თუ გინა არა. რამეთუ, უკუეთუ აღვრიცხუნეთ³ სამნი და ერთი, უღონო არს არა თქუმაა ოთხთაა, და მყოფთა და თქუმულთაა შეუძლებელ არს არა აღრიცხუეაა, ხოლო უკუეთუ ერთი გუამი და ორნი ბუნებანი ეთქუნეთ ქრისტესნი, ყოველნივე კეთილად იყენენ⁴ ვითარ—იგი სული ითქუმის ყოფად და დამკვდრებად ჳორცთა შინა და ითქუმიან ჳორცნი შესამოსლად სულისა და არა არიან ორნი გუამნი, არამედ ბუნებანი ვიდრემე ორნი, ხოლო გუამი ერთი, ჰეტრე, ნუკუე და ანუ ჰაელე.

34. რამეთუ უკუეთუ ორნი გუამნი თანაარსნი მარჩბიენი ერთისა მამისა და ერთისა ღედისანი, ყოვლითურთ მსგავსნი ურთიერთას, არასადა ითქუმიან ერთ ძედ, ვითარ ორნი გუამნი სხუაარსნი სხვსა და სხვსა ბუნებისა და გუამონებისაგან ქმნილნი ერთ ძედ აღსაარებულ იქმნენ⁵

1 ნამდვლვე BC

2 ოთხება D

3 აღვრიცხუნეთ D

4 იყენენ D

5 იქმნენ B

35. რამსათჳს აგებული თანათაყუანის—იცემების ამგებელისა, უკუეთუ არცა ერთისა ბუნებისა, არცა ერთისა გუამოენებისანი არიან. რამეთუ, უკუეთუ არცა ერთისა ბუნებისა, არცა ერთისა გუამოენებისანი არიან ძე ღმრთისაჲ და ძე ქალწულისაჲ თქუენებრ, ვითარ, ერთ არიან ორნივე? რამეთუ არცა პეტრე და პავლე დაღათუ ზიარ არიან ბუნებითა და მაღლითა და პატივითა და მოციქულებითა, ერთ კაც არიან, ანუ ერთ მოციქულ.

36. ვითარ—იგი წმიდისა სამებისა ზედა სამნი გუამნი ბუნებითისა იგიეეობისა და ურთიერთას დატეენისათჳს ერთ ღმერთ არიანცა და სახელ—იღებიან, ეგრეთვე უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს ზედა ორნი ბუნებანი გუამოენებითისა იგიეეობისა და ურთიერთას დატეენისათჳს ერთ ძე არიან. რამეთუ ძეობაჲ გუამოენებისაჲ¹ არს და არა ბუნებისაჲ და ვითარ—იგი მუნ ერთი თაყუანისცემაჲ არს სამთაჲვე, [107r] ეგრეთვე აქა ერთი არს თაყუანისცემაჲ, ვინაჲ უკუეთუ არცა ბუნებაჲ ერთი არს, არცა გუამი ერთი, რამსათჳს ერთი ძე და პატივი ერთი და თაყუანისცემაჲ იგივე.

37. ვითარ—იგი შეუხებელ არს განცეცხლებული მახული არა თჳსისა ბუნებისათჳს რკინისა, არამედ გუამოენებით რკინისადა შეერთებული—სათჳს ცეცხლისა ბუნებისა, ეგრეთვე არა თჳსისა ბუნებისათჳს თაყუანის—იცემებიან კორცნი უფლისანი, არამედ გუამოენებით შეერთებისათჳს სიტყჳსა—ღმრთისა.

38. უკუეთუ მეუფე ქრისტესსა არს ღმერთი—სიტყუაჲ, ვითარ ერთ არიან ორნივე, რამეთუ მეუფე და მონაჲ ერთჲვე ვერ იქმნებიან.

39. უკუეთუ მეუფე ქრისტესსა არს ღმერთი—სიტყუაჲ, არა მისეჲ პატივისანი არიან, რამეთუ არა ერთპატივ არიან მეუფებაჲ და მონებაჲ.

40. უკუეთუ არა პირველ საუკუნეთაჲსა მის და მხოლოდშობილისა პირმან თაჳს—იღვა ნერწყუაჲ, სხუაჲ და სხუაჲ ვიდრემე არს პირი,

ხოლო უკუეთუ სხუაჲ და სხუაჲ¹ არს პირი, არცაღა პირებით შეერთებულ არიან.

41. უკუეთუ მხოლოდშობილისა ძისა ღმრთისანი იყენეს ენებისა მიმთუალველნი კორცნი, მისიეჲ არს ენებაჲცა, ხოლო უკუეთუ სხვსა ძისაჲ, ვითარ არა ორნი ძენი?

42. ყოვლითურთ ზიარ არიან მამაჲ და ძე და სული წმიდაჲ თვნიერ გუამოენებისა. აწ უკუე, უკუეთუ არა გუამოენებითსა შეერთებასა და განკორციელებასა იტყვ მამისაცა და სულისა წმიდისასა აღიარებ განკორციელებასა, რამეთუ უკუეთუ მაღლით და განზრახვისა იგივეობით და თვსებით და სიყუარულით ეთქუათ განკაცებაჲ მამისაცა და სულისასა, ეიტყვთ განკაცებასა, რამეთუ ერთ არს ნებაჲ და განზრახვაჲ და მაღლი და სიყუარული მამისა და ძისა და სულისა წმიდისაჲ. ხოლო უკუეთუ თანაშოსახელებით, არარაჲ ჩუენსა უმეტესი აქუს, „რამეთუ მომცა ჩუენ კელმწიფებაჲ შეილ ღმრთისა² ყოფად“ და „მე ეთქუ: ღმერთნი ხართ და ძენი მაღლისანი ყოველნი“. ^{XXI} ხოლო ღმერთ არს მამაჲცა და სული წმიდაჲ.

43. უკუეთუ ორნი გუამნი არიან ერთი მამისაგან მხოლოჲსა³ და სხუაჲ დედისაგან მხოლოჲსა⁴, არა იგიეჲ იყოს უმამო და უდედო.

44. უკუეთუ მაღლით შეერთებაჲ განკაცებად ითქუმის, მრავალგზის განკაცებულ არს ღმერთი დაღათუ უფროჲს და უმცროჲს, რამეთუ მკვდრ არს ჩუენ შორის და ტაძარნი მისნი ვართ.

45. „დიდებაჲ ჩემი სხუასა არა მიესცე“ ^{XXII} — იტყვს ღმერთი ვითარ უკუე თანაიდიდოს ღმრთისა ძე ქალწულისაჲ? უკუეთუ სხვსა ბუნებისაჲ არს და სხვსა გუამოენებისაჲ.

1 სხუაჲ]— C

2 ღმრთის B

3 მხოლოჲ D

4 მხოლოჲD

46. თანაარსნი არა ურთიერთას თანაგანხილულ იქმნებიან არსებითა, რამეთუ არაეინ ურთიერთას თანაგანიხილავს არსებითა პეტრეს და პავლეს, რამეთუ ერთ არს არსებაჲ მათი, ხოლო სხუაარსნი არსებითა თანაგანიხილვიან ურთიერთას და არა გუამოენებითა, რამეთუ არაეინ იტყვს, ვითარმედ იოვანე უგრძეს არს მის რომლისამე ცხენისა.

სული და კორცნი სხუაარს ვიდრემე, ხოლო ერთგუამ ურთიერთას არიან, ეინაჲცა¹ ქონებაჲ ასოთაჲ, კორცთაჲ არს და საგრძნობელნი მათნივე არიან. ხოლო მგრძნობელობითი ძალი სულისაჲ² არს და არა ამისთვის გუამოენებით განეყოფებიან ურთიერთას. და რამეთუ კორცთაცა ბუნებითი არს ქონებაჲ ასოთა და საგრძნობელთაჲ და ეგრეთვე სულისა ბუნებითი არს ქონებაჲ მგრძნობელობითისა ძალისაჲ და მოქმედებაჲ კორცთა მიერ, რამეთუ ორდანი სულისა არიან კორცნი. ესე უკუე განეყოფილება ბუნებითი არს და ბუნება[107v]სა განასაზღვრებს³. ხოლო პავლესი ვიდრემე მტიერყოფაჲ და პეტრეს თმა-ფაჩუნიერობაჲ, ამისი, უკუე, ნიშოენებაჲ, ხოლო მისი ცხვრჩამოზიდულობაჲ გუამოენებისა განმასაზღვრებელ⁴ არიან. ხოლო ნერწყუეათა და ყურიმლისცემათა მიმთუალველობაჲ და არამიმთუალველობაჲ არა განასაზღვრებენ⁵ გუამსა, რამეთუ ყოველი ბუნებაჲ კაცთაჲ მიმთუალველი არს ნერწყუეათა და ყურიმლისცემათაჲ, ხოლო ბუნებაჲ ღმრთეებისაჲ – მიუთუალველი. ეინაჲცა ინერწყუებოდა—რაჲ ქრისტე, კორცნი უკუე მიითუალეიდეს ნერწყუეასა, ხოლო ღმრთეებაჲ მიუთუალველ იყო ნერწყუეათა. ეგრეთვე ყურიმლისცემათაცა შინა და

1 ეინაჲ B.

2 სულისა C

3 განასაზღვრებს D

4 განმასაზღვრებელ D

5 განასაზღვრებენ D

ენებათა. ბუნება ეიდრემე კორცთა მითუალეიდა ამათ, ხოლო ღმრთეება არა მითუალეიდა. და რამეთუ ლიტონიცა კაცი, ინერწყუებოდის—რაჲ კორცნი, უკუე მითუალეენ ნერწყუებათა, ხოლო სული არასადა და არა ამისთჳს სხუა გუამი არს სულისა და სხუა პირი, და სხუა კორცთა; რამეთუ ქონება ეიდრემე ასოთა და პირისა ხილულისა და ნერწყუებათა მითუალეელისა და არაქონება ასოთაჲ არცა პირისა ხილულისა¹ ანუ ნერწყუებათა მითუალეელისა² ბუნებისა³ არს, რამეთუ ხილულობა და უხილაეობა, ნიეთიერობა და უნიეთობა, შესახულობა და შეუსახეელობა ბუნებისა არიან განყოფილება.

47. ხოლო გუამოვნებისა თჳსაგან თავით თჳსით შემტყიცებულობაჲ და სხუაქმნილობა და პირისა თჳთ⁴ აღრჩეით და განყოფილად მოქმედებაჲ. ხოლო კორცნი უფლისანი არცა თჳსაგან თავით თჳსით შემტყიცდეს ოდესცა და სხუა ვინმე თჳნიერ სიტყჳსა ღმრთისა იქმნეს არცა განყოფილად სიტყჳსა—ღმრთისაგან მოქმედ იქმნის ეითარ—იგი სულისაჲ ზედა და კორცთა სახილეელ არს, რამეთუ არცა კორცნი სხუანი არიან და სული სხუაჲ, არცა კორცნი და სული სხჳსანი, არცა განყოფილად მოქმედებენ, არამედ სული კორცთა მიერ მოქმედებს და საღმრთო ნებაჲ და მოქმედებაჲ სულისა მიერ და კორცთა მოქმედებდა შეერთებისა მიერ და ნებებისა სულისა და მოძრაეობისა⁵ კორცთაჲსა.

48. ყოველსა გუამსა განყოფილად და თჳსაგან აღმრჩეეელობით ჰნებაჲს და მოქმედებს და იძრვის და თჳთება გუამოვნებისა არს ესე. და ამისთჳს იგივე არს გუამი და პირი და მხოლოჲსა ოდენ⁶ ღმრთეებისა შორის არა თჳსაგან აღმრჩეეელობით თითოეული გუამი არცა თჳსაგან აღრჩეით ჰნებაჲს, არამედ ერთი არს ნებაჲ, ერთი მოქმედებაჲ, ერთი

1 ხილულისა B

2 მითუალეელისა D

3 ბუნებისა D

4 თჳთ/თჳსისა D

5 მოძრაობისა B

6 ოდენ—D

მოძრაეობაჲ სამთავე გუამთაჲ; და მხოლოდ უშობელობაჲ ოდენ არს თვთება მამულისა გუამოენებისა, ხოლო შობილობაჲ — ძეობითისა გუამოენებისა, და გამომავალობაჲ — სულისა წმიდისა გუამოენებისა, ვინაჲცა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს ზედა, უკუეთუ ორნი სთქუნეთ გუამნი, საჭირო არს თითოეულისა მათისა თვსაგან აღმრჩეველობით და განყოფილად ნებებაჲ და მოქმედებაჲ და არცა მოქმედებითა, არცა სხვთა სახითა შეიერთებიან. ხოლო უკუეთუ მოქმედებითა და ნებითა შეიერთებიან, ერთი გუამი არს და ერთი პირი.

49. ძალ—გვც თქუმაღ, ვითარმედ ღმერთი—სიტყუაჲ შუა [108r] ქალწულმან და ვითარმედ ძე და სიტყუა ღმრთისაჲ არა იშუა ღედაკაცისაგან, რამეთუ ორნი შობანი უწყნით მხოლოდშობილისა ძისა და სიტყვსა ღმრთისანი: ერთი პირველ საუკუნეთაჲ, უკოროდ და ღმრთეებრ მხოლომსა მამისაგან, რომლისა შობისაებრ არა იშუა ღედაკაცისაგან და არს უღედო, და სხუაჲ იგი უკუანაჲსკნელთა ჟამთა მხოლომსა ღედასაგან ოდენ კოორციითა განგებულებით მაცხოვარებისათჳს ჩუენისა, რომლისა შობისაებრ უმამო არს და პირველისა მის უკუე შობისაებრ არა იშუა ღედაკაცისაგან, ხოლო მეორისა შობისაებრ ღედაკაცისაგან იშუა. რამეთუ არა ღედაკაცისაგან აქუნდა დასაბამი და მიზეზი საღმრთომსა მყოფობისაჲ, არამედ მხოლომსა მამისაგან. ხოლო დასაბამი განკოორციელებისა და კაცქმნისაჲ სულისაგან წმიდისა და მარიამისგან ქალწულისა. მრავალნი უკუე ითქუმიან სხვთა და სხვთა გუარიითა და ურთიერთას წინააღმდგომად საგონებელ არიან ვერ კეთილად განმგონე ბელისათჳს, რამეთუ საღმრთომსა ფერისცვალებისათჳს ერთი ვიდრემე მახარებელი იტყვს, ვითარმედ „შემდგომად ექუსისა ღღისა“, ^{XXIII} ხოლო სხუაჲ იტყვს, ვითარმედ „შემდგომად რეისა ღღისა“ ^{XXIV} და სხუა—კმაობენ ურთიერთას, არათუ კეთილად ვინმე განიხილოს. ხოლო კეთილად განმხილველისათჳს არა სხუაქმაობა, არამედ ერთკმობა არს, რამეთუ მეტყუელმან, ვითარმედ შემდგომად ექუსისა ღღისა, არცა ღღე იგი რომელსა შინა თქუა უფალმან, ვითარმედ არიან ვინმე და

შემდგომში მათ დღეთა თანა აღრიცხუა, არცა დღე ფერისცვალებისაჲ, ხოლო რვათა მეტყუელმან, იგიცა და ესე თანააღრიცხუნა.

50. ბუნებაჲ არს საზოგადოებაჲ სახისაჲ, ვითარ—იგი ღმრთეებაჲ, კაცებაჲ. სახელი ღმრთისაჲ ოდესმე საღმრთოჲსა¹ ბუნებისა ზედა დაიწესების, ვითარ—იგი ვიტყვთ: „ერთ არს ღმერთი“, ესე იგი არს ერთი ღმრთეებაჲ. ხოლო ოდესმე გუამისა ზედა, ვითარცა ვიტყვთ ღმერთი მამაჲ, ღმერთი ძე, ღმერთი სული წმიდაჲ და ამას პირველ ბუნებისაგან სახელდებულსა. ვიტყვთ უკუე, ვითარმედ სხუა არს ღმერთი და სხუა — კაცი, ესე იგი არს სხუა ბუნებაჲ ღმრთეებისაჲ და სხუა — კაცებისაჲ. და წმიდაჲ გრიგოლი ღმრთისმეტყუელი კლიდონის მიმართ მისწერს, რამეთუ „ბუნებანი ვიდრემე ორნი — ღმერთი და კაცი, ვინაჲთგან სულიცა და კორცნი“.^{XXV} და კუალად ვიტყვთ: ღმერთი მამაჲ², ღმერთი ძე და ღმერთი სული წმიდაჲ და კაცი პეტრე და კაცი პავლე.

51. გუამი არს ესე ვინმე და იგი ვინმე, პეტრე და პავლე. და არა არს პეტრე პავლე, არცა პავლე — პეტრე, არამედ სხუაჲ და სხუაჲ და ორნი და არა ერთი. დადათუ ზიარ არიან ერთობითა ბუნებისაჲთა. არცა პეტრე და ანდრეა არიან ერთ, არამედ — ორ. დადათუ ზიარ არიან ერთობითა ბუნებისაჲთა და იგივეობითა მამისა და დედისაჲთა და ღირსკმწუნულებითა მისეჲ მადლისა და პატივისაჲთა, რამეთუ ვერცა ერთსა რას ძალ—უც ერთძეობისა კმნაჲ, თვნიერ იგივეობასა გუამოვნებისასა.

52. ვითარცა არსებაჲ და ბუნებაჲ იგივე არიან წმიდათა მამათაებრ, ეგრეთვე გუამიცა და პირი იგივე არიან.

53. ერთისა ბუნებისაჲ არს მხოლოდშობილი და პირველ საუკუნეთაჲ ძე ღმრთისაჲ და ძე ქალწულისაჲ, ანუ ორთაჲ? ერთისა გუამისაჲ, ანუ ორთაჲ? ერთი ნებაჲ არს ღმრთეებისა და კაცებისაჲ, ანუ ორნი — სხუაჲ და სხუაჲ? ერთი მოქმედებაჲ ღმრთეებისა და კაცებისაჲ, ანუ ორი სხუაჲ და სხუაჲ? ბუნებითი ძეობაჲ და მადლითი ძეობაჲ ერთი არს, ანუ

1 საღმრთოჲს C

2 მამა D

სხუამ და სხუამ? უკუეთუ მიონამ არს ღმრთისამ ძე ქალწულისამ [108v] მონებამ და მეუფებამ ერთ არიან პატივითა ანუ სხუა და სხუა.^{XXVI} პირსა მხოლოდშობილისა და საუკუნეთა უპირატესისა ძისასა ჰნერწყუეიდეს, ანუ რომელსა პირსა. რაჟამს მოივლინა გაბრიელ და პირითგამო ღმრთისამთ ეზრახებოდა ქალწულსა ერთი იყოა პირი მისი და ღმრთისამ? უკუეთუ სხუამ და სხუამ ბუნებამ და სხუამ და სხუამ ნებამ და სხუამ და სხუამ მოქმედებამ და სხუამ და სხუამ გუამი და სხუამ ძეობამ და სხუამ პატივი და სხუამ და სხუამ პირი, ვითარ არა ორნი ძენი?

54. ჯერ—არს ნამდვლევ¹. ამათი ესრეთ დამარხუამ, ვითარმედ უვნებელ არს ღმერთი და უქცეველ და ღმრთისა ზედა სამთა თაყუანისსაცემელთა გუამოვნებათა აღსაარებამ და სამებისა მიმართ რწმუნებამ და ნათლისღებამ. და არა მსახურებამ აგებულისამ და ერთკმობით დაცუამ წმიდისა წერილისა ძუელისაცა და ახლისამ².

1 ნამდვლევ BC

2 ახლის D

მისივე მამისა იოვანე ხუცისა დამასკელისა
ოქრონეკტარისად სიტყუად დასამავობელი
ნესტორიანთად

1. ნესტორის თანამზრახველთა მიმართ ესრეთ დაიწყებოდად სიტყუა: მითხართ ჩუენ, მ ესევითარო, ვინ მუცლად—ილო წმიდამან ქალწულმან — ბუნებით ძე ღმრთისაჲ და ღმერთი, ანუ კაცი? და უკუეთუ თქუან, ვითარმედ ბუნებით ძე ღმრთისაჲ და ღმერთი, მარადმადიდებელნი არიან, რამეთუ საჭიროდ ღმრთისმშობელად აღიარებენ წმიდასაცა ქალწულსა. და რამეთუ ღმრთისა მუცლადმდებელი და განცორციელებულისა მშობელი მისი ვითარ არა ღმრთისმშობელ იყოს? ხოლო უკუეთუ თქუან, ვითარმედ კაცი, მიერთგან ვითარცა მწეალებელთა, ესრეთ სიტყუა—უგოთ. ღმრთისა და მამისა ძე და სიტყუაჲ უპირატესი საუკუნეთაჲ ბუნებით ძედ ღმრთისა და ბუნებით ძედ და თანაარსად ღმრთისა და მამისად ითქუმისა? ჰე, თქუან. მერმე ვპრქუათ: ძე ქალწულისაჲ ბუნებით ძედ ღმრთისა და ბუნებით ძედ ქალწულისა ითქუმისა? — არაო, მომიგონ. მაშინ ვპრქუათ, აწ სადმე ორთა ძეთა აღიარებთ ღმრთისათა — ერთსა ბუნებითსა და ერთსა მადლითსა, და ორთა ძეთა თაყუანის—სცემთ და ოთხება ქმნილ არს თქუენებრ სამებაჲ. მარქუთ უკუე ჩუენ, ვინაჲ გისწავიეს ორთა გუამთა ქადაგებაჲ, არა გესმისა სახარებისა განცხადებულად მეტყუელებაჲ: „დასაბამსა იყო სიტყუაჲ და სიტყუაჲ იყო ღმრთისა თანა და ღმერთი იყო სიტყუაჲ“. ¹ და შემდგომად მცირედისა: „და სიტყუაჲ ჳორც—იქმნა და დაიკარგა ჩუენ შორის“, ¹¹ ანუ სადა შემდგომად სულიერთა ჳორცთა მუცლადდებისა სიტყუასა—ღმრთისა მათ შორის დამკვდრებაჲ მოკსენებულ არს. არა წერილ არს, ვითარმედ ხარებად მარიამისსა შესრულმან ანგელოსმან ¹ პრქუა მას: „გიხაროდენ, მიმადლებულო, უფალი შენ თანა“. ხოლო იგი შემფოთნა

სიტყუასა ამას ზედა და იგონებდა, თუ ვითარი იყო მოკითხვამ იგი. და ჰრქუა მას ანგელოსმან¹: „ნუ გეშინინ მარიამ, რამეთუ ჰპოვე მაღლი ღმრთისა მიერ და აჰა, მუცლად—იღო და ჰჰვე² ძე და უწოდო სახელი მისი იესუ. ესე იყოს ღიდ და ძე მაღლის ეწოდოს და მისცეს მას უფალ-მან ღმერთმან საყდარი დაეითის, მამისა მისისა და მეფობდეს სახლსა ზედა დაეითისსა საუკუნოდ და მეფობისა მისისა და არა იყოს ჟასასრული“. და თქუა მარიამ ანგელოზისა მიმართ: „ვითარ იყოს ჩემდა ესე, ეინათგან მამაკაცი არა ეიცი?“ და მიმგებელმან ანგელოსმან³ თქუა მისსა⁴ მიმართ: „სული წმიდამ მოვიდეს შენ ზედა და ძალი მაღლისა და გაგრილობდეს შენ, რომლისათჳს შობილსაცა წმიდა ეწოდოს ძე ღმრთისა“. ^{III}

აჰა, განცხადებულად წარმოიჩინა, ვითარ ეძიებდა—რამ მარიამ სახესა მუცლადღებისასა, არა [109r] ჰრქუა ანგელოსმან⁵, ვითარმედ მუცლად—იღო ჰირველად და მაშინდა იქმნეს შორისდამკვდრება ღმრთისა და, არამედ გარდამოსლვითა და მოქმედებითა სულისა წმიდისა და⁶ და სიტყვსა ღმრთისა დაკარგებითა იქმნეს მიდგომილებამ. ეინათცა ჰირველად იქმნეს ძალისა ღმრთისა მაგრილობელობამ, რომელ არს სიტყვსა მუცლადღება; და მაშინდა კორცთა მიიღონ მყოფობამ, თჳთ მის სიტყვსა შორის გუამქმნილთა. ხოლო რამეთუ თჳთ იგი სიტყუამ იქმნა კაც, იოვანე ღმრთისმეტყველი კმობს: „და ღმერთი იყო სიტყუამ, და სიტყუამ კორც იქმნა“. ხოლო იქმნა უქცაველად და უცალებელად, რამეთუ უქცაველ და უცალებელ არს ღმერთი.

1 ანგელოსმან B

2 ჰვე D

3 ანგელოსმან B

4 მისა CD

5 ანგელოსმან B

6 წმიდისათა B

2. აწ უკუე, სიტყუაჲ კორც იქმნა არა ქცევითა ბუნებისამთა, არცა ოცნებითა განგებულებისამთა, არამედ რომელი—იგი გუამი ერთი იყო გუამთაგან ღმრთეებისათა, იქმნა ერთად კაცებისა გუამთაგანად, უქორწინებელისა ქალწულისაგან კორცთა სულიერთა, სულისა სიტყუერისა და გონიერისა გუამსა შინა თვსსა გუამმყოფელი¹ და გუამად მათდა გამოჩინებული. რამეთუ ვითარცა არს რკინისაგან შემზადებული მახვლი ერთი რკინისა ბუნებისა გუამოვნებათაგანი, და არს ცეცხლი მგზებარე ერთი ცეცხლისა ბუნებისა გუამოვნებათაგანი, რომლისა მიმართ მისლევითა მახვლი იგი განცეცხლდა და არა თვთ იგი პირველ გუამქმნილი გუამი ცეცხლისაჲ მიიღო, არამედ დასაბამსა რასმე ცეცხლისა ბუნებისა მიღებითა მისგან იქმნა იგიცა გუამ. და იქმნა პირველ მარტივი იგი მახვლი, რომელი მხოლოდსა რკინისა ხოლო ბუნებისა იყო გუამი, შეზაგებულ გუამ, ცეცხლისაცა ბუნებისა გუამქმნითა. და რკინისაცა ბუნებაჲ უცვალეზელად აქუს და მის მიერ მიღებულიცა იგი ბუნებაჲ ცეცხლისაჲ უნაკლულოდ. ეგრეთვე ქრისტეცა, რომელი ერთი გუამი იყო გუამთაგან ღმრთეებისათა ყოველსავე ბუნებასა ღმრთეებისასა თავსა შორის თვსსა მქონებელი უნაკლულოდ, მიიხუნა წმიდისა ქალწულისაგან კორცნი გუამისშინანი, არა გუამი. ხოლო უფრომს² მის შორის გუამქმნელი დასაბამსა ჩუენისა ბუნებისასა და პირველ მარტივად მყოფი, უკუანასკნელ³ შეზაგებულ იქმნა; არა ბუნებაჲ შეზაგებული, არამედ გუამი ხოლო შეზაგებული, წინამსწარვე მის შორის მყოფისა ღმრთეებისაგან და უკუანასკნელ მიხუშულთა სულითა სიტყუერითა და გონიერითა სულიერქმნილთა კორცთაგან.

3. ხოლო უკუეთუ სთქუათ, ვითარმედ „ვითარცა ცოდვა და წყევა იქმნა“, ^{IV} ეგრეთვე კორცცა ვიტყვთ, ვითარმედ აწ სადმე ვითარცა აღსაკორცელად ცოდვისა და წყევისად იქმნა ცოდვა და წყევა, ეგრეთვე

1 გუამყოფილი B.

2 უფროსა D

3 უკანასკნელ D

აღსაქორცელად კორცთა იქმნა კორც, ანუ ეითარცა განსამტკიცებელად და განსაახლებელად კორცთად კორც იქმნა, ეგრეთვე განსამტკიცებელად და განსაახლებელად ცოდვისა და წყევლისად ცოდვა და წყევა იქმნა. გარნა ცოდვაჲ ვიდრემუ და წყევაჲ არა არსება, არცა დაბადებულ არიან ღმრთისა, ხოლო კორცნი დაბადებულ ღმრთისა არასადმუ, ეითარცა ცოდვა და წყევა იქმნა, ეგრეთვე კორც იქმნა.

4. ვინ არს, რომელი „ზიარ იქმნა მსგავსად ჩუენსა სისხლთა და კორცთა“? ^V რამეთუ ლიტონი კაცი, ვინამთგან კორცი არს და სისხლი არა ზიარქმნილად ითქუმის კორცთა და სისხლთად. უკუეთუ „ყოველითურთ გუემსგავსა ჩუენ“, ^{VI} ვინ არს მსგავსებული იგი, რამეთუ მიმსგავსებულსა ეიეთსამე უეჭუელად საჭიროდ უკმს მათდა მიმართ ქონებაჲ [109v] განყოფილებისაჲ.

5. ეითარ „მოაეღინა ღმერთმან ძე თჳსი მხოლოდშობილი ღედაკაცისაგან“, ^{VII} ვინამთგან, რომელი არა იყოს, არა მოივლინების.

6. არათუ ბუნებით ძე ღმრთისა და ბუნებით ღმერთ არს ქალწულისაგანი იგი. ეითარ „დაჯდა მარჯუენით მამისა“? ცხად არს, ეითარმედ, ეითარცა გარეგანკდითა ბუნებითისა ძისაჲთა, ანუ ოთხებასა ეკმსახურებთ ჩუენ და ყოველნი გონიერნი ძალნი და კაცისმსახურ ეართ.

7. „დიდებაჲ ჩემი სხუასაჲ არა მიესცე“ ^{VIII} – იტყვს ღმერთი. ეითარ უკუე, უკუეთუ სხუაჲ არს თჳნიერ ბუნებითისა ძისა ღმრთისა და სიტყვსა ქალწულისაგანი იგი, თაყუანის–იცემების და იმსახურების.

8. უკუეთუ არა ბუნებით ძე არს ღმრთისაჲ და ღმერთი იესუ, ძე ქალწულისაჲ, ეითარ „სახელისა მიმართ იესუმისისა ყოველი მუკლი მოდრეკების ზეცისათანი და ქუეყანისათანი და ქუესკნელთანი“. ^{XI} და უკუეთუ ბუნებითისა ხოლო ძისა მოდრეკების ყოველი მუკლი, ეითარ ღმრთისა, არათუ კაცცა იყოს, შესატყვს იყოს მინიჭებაჲ სახელთა

ყოველთა უზესთაესისა¹ სახელისაჲ, რამეთუ ვითარცა ღმერთი არა მიიღებს, არამედ აქუს წინავე საუკუნეთა.

9. უკუეთუ „ქრისტე „პურიათაგან კორციელად“ დაუშთების“^X მას სხუაობისაგან სხუად გულისკმისსაყოფელობაჲ და ყოფაჲ და წოდებაჲ, რამეთუ თქუა—რაჲ თუ კორციელად, ვითარცა სხუაობისაგან სხუად განასაზღვრა² და რაობისაგან ანუ რად. არათუ ღმრთისაგანისა ღმრთისა ვითარ—იგი ღმერთ არს, რამეთუ არსცა ღმერთ და კურთხეულ. ყოველთა ზედად მწოდებელი მისი, ამას ცხად—ჰყოფს. ვითარმედ რომელი—იგი იყო ღმერთი კურთხეული ყოველთა ზედა^{XI} უწინარეს საუკუნეთა მამისაგან, რამეთუ ღმერთი იყო ღმრთისაგან კორციელად პურიათაგან გამოჩნდა, რამეთუ კაც იქმნა.

10. სანატრელი პავლე იტყვს: „ესე ზრახეაჲ³ იზრახებოდენო თქუენ შორის, რომელიცა ქრისტე იესუმს მიერ, რომელი ხატებასა შინა ღმრთისასა მყოფი არა ნატაცებად შეირაცხა ყოფად სწორ ღმრთისა, არამედ თავი თვისი დააცალიერა ხატსა მონისასა მიმღებელმან მსგავს კაცთა ქმნილმან და სახითა პოვნილმან, ვითარცა კაცმან დაიმდაბლა თავი თვისი მორჩილ ქმნილმან ეიდრე სიკუდიდმდე, ხოლო სიკუდილითა ჯურისაჲთა, რომლისათვისცა ღმერთმან უმეტეს აღამაღლა იგი და მიანიჭა მას სახელი ზესთა⁴ ყოველთა სახელთაჲ, რამთა სახელისა მიმართ იესუ ქრისტესისა ყოველი მუკლი მოდრკეს ზეცისათანი და ქუეყანისათანი და ქუესკნელთანი და ყოველმან ენამან აღუეაროს, ვითარმედ უფალი იესუ ქრისტე სადიდებელად ღმრთისა—მამისა“.^{XII} თქუთ, უკუეთუ ვინ იყო ხატებასა შინა ღმრთისასა მყოფი, რომელი არა ნატაცებად შეირაცხა ყოფად სწორ ღმრთისა, არამედ თავი თვისი დააცალიერა

1 უზესთაესისა B

2 განასაზღვრა D

3 ზრახვა D; ზრახვაჲ— B

4 ზესთა B

ხატებასა მონისასა მიმღებელმან, რამეთუ კაცი არა არს ესევეთარსა შინა ხატებასა ღმრთისასა, რამეთუ არა ბუნებით ღმერთ არს კაცი, რამეთუ ესე ხატებაჲ ბუნებად უწყის თანად ყოველმან მწყობრმან წმიდათამან; და მონაჲ¹ არა დააცალიერებს თავსა თვსსა, ხატებასა მონისასა მიღებითა, რამეთუ ვითარ მიიღოს, რაჲ—იგი არს და ვითარ კაცი კაცსა ემსგავსოს, ანუ მორჩილ ღმრთისა კმნილმან დაამდაბლოს თავი თვსი, რამეთუ კაცი უფროჲსაჲ ამაღლდების და მორჩილებითა ღმრთისაჲთა და სწორებისა ღმრთისა ოცნებაჲ მნატაცებელად² შეერაცხების³. ეინაჲცა ბუნებითისა ძისა ღმრთისა და სიტყვსათჳს თქუმულ არს ესე. ვითარმედ იქმნა კაც, რამეთუ არა პირველად მქონებული კაცებისაჲ, ღმერთად გამოჩნდა უკუანაჲსკნელ, რამეთუ ესრეთ ქმნაჲ ნატაცებად შეირაცხებოდა, არამედ რომელი ღმერთი იყო პირველითგან, უკუანაჲსკნელ იქმნა კაც. და ვითარცა ღმერთი ვიდრემე ბუნებით დაამდაბლებს [110r] თავსა თვსსა კაცქმნითა. ხოლო ვითარცა კაცქმნილი უფროჲს ამაღლდების ზესთა⁴ ყოელისა სახელისა, სახელითა ძისა ღმრთისაჲთა, რამეთუ ძე ღმრთისაჲ და ღმერთი იყო ბუნებით და ძე კაცისა და კაც იქმნა ბუნებით, რამეთუ ესრეთ განაჩინა საღმრთოჲმან მოციქულმან და რამეთუ არა თქუა თუ კაცი იყო და იქმნა ღმერთ. არამედ „ხატებასა შინა ღმრთისასა“ მყოფი არა ნატაცებად შეირაცხა ყოფად სწორ ღმრთისა, რამეთუ არა ამაღლდების მაღალი, არამედ დაამდაბლებს თავსა თვსსა ნებსით⁵ კაცქმნითა. ეინაჲცა არა სხვსათჳს თქუა დაამდაბლება და სხვსათჳს ამაღლებაჲ, არამედ მისეჲ და ერთისათჳს. რამეთუ ერთი არს ამისიცა და მისი მიმთუალველი. ერთისაჲ⁶

1 მონაჲ C

2 ნატაცებად B

3 შეირაცხების B

4 ზესთა B

5 ნებსით B

6 ერთისა D

მის ვითარ—იგი ღმერთად მყოფი იქმნა კაც, ხოლო მეორისაჲ, ვითარ—იგი კაცქმნილმან განაჲუთნა ბუნებისანი და ესრეთ ზესთა¹ ამაღლებულად ითქუა.

11. იტყვს უფალი მამისა მიმართ: „მამაო, მადიდე მე ღიღებითა, რომელი მაქუნდა უწინარეს სოფლის ყოფისა შენ მიერ“.XIII უკუეთუ ღმერთი ოდენ არს, ვითარ იდიდებოდა? და უკუეთუ კაცი ოდენ, ვითარ უწინარეს საუკუნეთა აქუნდა ღიღებაჲ?

12. „არა იყოსო შენ შორის ღმერთი ახალი“.XIV ვითარ უკუე ღმერთ—ჰყოფთ თქუენებრსა კაცსა თვსებითითა შეერთებითა სიტყვსა თანა და ზიარად მამულისა ღიღებისა და პატივისად გამოაჩინებთ. ხოლო ჩუენ არა ახლისა კაცისა ღმერთყოფასა ეიტყვთ, არამედ პირველ საუკუნეთა მყოფისა ძისა ღმრთისა და ღმრთისა უქცეველად განკორციელებასა, რამეთუ არა უღარეს ეგო ღმრთეებასაჲ შინა შემდგომად განკაცებისა.

13. საკვრელი პაელე იტყვს: „რამეთუ დაღათუ არიან ღმერთნი მრავალ და უფალნი მრავალ, არამედ ჩუენდა ერთ არს ღმერთი—მამაჲ და რომლისაგან ყოველნი და ჩუენცა მისგან, და ერთ უფალი იესუ ქრისტე, რომლისა მიერ ყოველნი და ჩუენცა მის მიერ“.XV ერთ ქრისტე, რომლისა მიერ ყოველნი, კმობს რომელსა უკუე იტყვთ ამას, არამედ უკუეთუ ქალწულისაგანსა მას, საჭირო არს თქუენდა მისივე თქუმაჲ ღმრთისაგანადცა პირველ საუკუნეთად მიზებად ყოველთად. ხოლო უკუეთუ სხუაჲ არს ღმრთისაგანი იგი თვნიერ ქალწულისაგანისა მის, არა ქრისტე არს თქუენებრ ქალწულისაგანი იგი, რამეთუ ერთი ქრისტე თქუა, რომლისა მიერ ყოველნი. ხოლო უკუეთუ სხუაჲ არს ქალწულისაგანი იგი თვნიერ ღმრთისაგანისა, ანუ ორთა შემოქმედთა იტყვთ ყოელისათა, ანუ არა ღმრთისაგან იყოს ქრისტე, არცა დამბადებულ იყოს.

14. იტყვს წერილი, ვითარმედ „რომელმან აღიაროს, ვითარმედ იესუ არს უფალი, ძე ღმრთისაჲ, ღმერთი მის თანა ჰგიეს და იგი ღმრთისა თანა“. ^{XVI} არა თქუა, ძე ღმრთისაჲ, არამედ უფალი ძე ღმრთისაჲ, მხოლოდ, ერთი.

15. ორთა ბუნებათა იტყვთ ქრისტესთა ანუ ერთსა? — ორთაო, მეტყვან. რომელთა ამათ ღმრთეებისაჲსა უეჭუელად და კაცებისაჲსა, ვითარ უკუე არა ღმერთ არს ბუნებით და კაც ბუნებით. უკუეთუ ორნი ბუნებანი ჰქონან, უკუეთუ თვსებითსა შეერთებასა იტყვთ სიტყვსა — ღმრთისა და კორცთასა სადა არს დაცალიერებაჲ, სადა განკორციელებაჲ, სადა განკაცებაჲ, რამეთუ უკუეთუ თვსებითსა შეერთებასა ზედა მოიხუნეთ ესენი, მრავალთა განკორციელებათა ღმრთისათა და განკაცებათა და დაღათუ კერძოობითთა შემოიხუამთ, რამეთუ მრავალთა ღმერთშემოსილთა კაცთა მართალთა მამათმთავართა და წინამსწარმეტყუელთა თვსებით შეეერთა ღმერთი, ეინამცა თითოეულისა ზედა სადმე განკორციელებაჲ და განკაცებაჲ თავს — იდეა თქუენებრ.

16. მიქეა წინამსწარმეტყუელი ქალწულისაგან ბეთლემს შობილისათვს ესრეთ იტყვს: „და გამოსაჲალნი მისნი დაწყებითგან დღეთა საუკუნომასათამთ“. ^{XVII} ვითარ უკუე იყენენ გამოსაჲალნი მისნი [110v] დაწყებითგან საუკუნომასათამთ არათუ იგივე ღმერთიცა იყო პირველ საუკუნეთაჲ?

17. უფალი პირველ საუკუნეთა მყოფობისა თვსისა მწამებელი იტყვს: „ამჴნ, ამჴნ გეტყვ თქუენ, პირველ აბრაამის ქმნადმდე მე ვარ“. ^{XVIII} და კუალად: „არაჲინ აღვიდა ცად, თჳნიერ ცით გარდამოსრული ძე კაცისაჲ, რომელი იყო ცათა შინა“. ^{XIX} ვითარ თვსისაგან დავითისსა ძე აბრაამისი პირველ აბრაამის ქმნადმდე იყო, არათუ ვითარცა ღმერთი, ანუ ვითარ ძე აბრაამისსა არს იგივე, არათუ ვითარცა უკუანამსწინელ განკაცებულნი. არაჲინ აღვიდა ცად, თჳნიერ ზეცით გარდამოსრული ძე კაცისაჲ, რომელი იყო ცათა შინა. ვითარ ძე კაცისა ზეცით გარდამოჴდა და არს ზეცათა შინა, და ვითარ მყოფი ცათა

შინა აღვალს ცად, ანუ რამეთუ იგივე ღმერთიცა იყო და კაცი. და ვითარცა ღმერთი ეიდრემე თანაშთამოსლვით გარდამოვალს და განჯორციულდების და კაც იქმნების და ცათაგან და არცა მამულთა განეშორების წიადთაგან. ხოლო ვითარცა განკაცებული აღვალს სადაცა იყო პირველ ვითარცა ღმერთი, ვითარ—იგი კუალად თვთ მანვე უტყუეელმან და გუამოანმან¹ სიბრძნემან თქუა, ვითარმედ: „უკუეთუ იხილოთ ძე კაცისაჲ აღმაჲალი სადაცა იყო პირველად“.XX რამეთუ ვითარცა ღმერთი, პირველ საუკუნეთა არს და გარეშეუწერელ, დადათუ შთამოსრულად ითქუმის, რამეთუ შთამოსლვად მის ზედა თანაშთამოსლვასა ეიტყვთ და დამდაბლებასა და ქუეყანასა ზედა გამოჩინებასა. ხოლო ვითარცა კაცად გამოჩინებული, გარეშეწერილ არს და ჟამისქუეშე.

18. იოვანე წინამორბედი და ნათლისცემელი იტყვს: „ესე არს, რომლისათჳს ეთქუ: „უკუანა ჩემსა მოვალს კაცი, რომელი წინაჲთ ჩემსა იყო, რამეთუ პირველ ჩემსა არს. მე არა ვიცოდე იგი, არამედ რაჲთა გამოეცხადოს ისრაელსა, ამისთჳს მოვედ მე წყლითა ნათლისცემად“.XXI და „აჰა, კრავი ღმრთისაჲ ამღებელი ცოდვასა სოფლისასა“.XXII გულისკმა—ყავთ უკუე, თუ ვითარ კაცად მეტყუელმან და კრავად სახელისმდებელმან არა სხუაჲ თქუა ამღებელი ცოდვასა სოფლისასა და დიდი ესე და ნამდვლევ განსაკრთომელი და ღმრთიუშუენიერი პატივი მიაგო მას. ხოლო წინაჲთ და პირველ მყოფად იტყვს უკუანამსკნელ მისსა მოსრულსა მას ჟამთაებრ ეიტყვ შობისა კორციელისათა, რამეთუ დადათუ მცხუედად შობილ კაც არს ემმანუილ, არამედ იყო უწინარეს ყოვლისა საუკუნოჲსა ვითარცა ღმერთი და იგივე ახალ უკუე არს კაცობრივ და სამარადისო ღმრთიუებრივ, რომლისათჳს ზაქარიაცა, მამაჲ იოვანესი, ძისა თჳსისა მწინამსწარმეტყუელელებელი კმობდა: „და შენ, ყრმაო,

წინამსწარმეტყველ მაღლის იწოდო, რამეთუ წინა სძლუე წინა პირსა უფლისასა განმზადებად გზათა მისთა".^{XXIII}

19. ქალწულისაგანი ძე ჰკითხვიდა მოწაფეთა თვსთა მეტყუელი: „ვის მიტყვან მე კაცნი, ყოფად ძესა კაცისასა".^{XXIV} და სხუათაგან უკუე სხვსა თქუმასა და ერთად წინამსწარმეტყველთაგანად განჩინებასა არმიმთუალეულმან ვითარცა არტემმარიტების მეტყუელთამან კუალად ჰკითხა: „ხოლო თქუენ უფრომს სხუათა¹ მეცნიერთა ვინ გგონიე მე?"^{XXV} მაშინ ყოელად რჩეული პეტრე, თხემი მოციქულთა მწუერე-ალობისაჲ არა შიშულისა, არცა უკორცოჲსა სიტყვსა მხილველი, არცა ლიტონისა და ღმერთშემოსილისა კაცისაჲ, არამედ ძისა ღმრთისა და ბუნებითისა ღმრთისაჲ და ბუნებით განკაცებულისაჲ და ღმერთად და კაცად მყოფისა ერთისა ქრისტესი: „შენ ხარო უფალი. ქრისტე" – ეტყოდა – „ძე ღმრთისა ცხოველისაჲ".^{XXVI} და არა თქუა, თუ „შენ ხარ ქრისტე", თვნიერ ართრონისა, არამედ „უფალი ქრისტე".^{XXVII} მოხალ-ოდებელი იგი წინამსწარმეტყუელებული და არა ვიდრემო აქამდე ხოლო დადგრა, არამედ ზედა დაქართო: „უფალი ძე ღმრთისა ცხოველისაჲ". არა თქუა ძე, არამედ უფალი ძე, მხოლოდშობილადერთი, პირველ საუკუნეთაჲ. ხოლო მან მიუგო: „ნეტარ ხარ შენ, სიმონ—ბარონა, რამეთუ კორცთა და სისხლთა არა გამოგიცხადეს შენ, არამედ მამამან ჩემმან ზეტათამან,^{XXVIII} რამეთუ არაეინ იცის ძე, გარნა მამამან".^{XXIX}

20. და მოწაფენი ზღუასა ზედა სლვისა მის საკურველისა საღმრთოდ სასწაულად აღმსაარებელნი იტყოდეს: „ტემპრიტი ძე ღმრთისაჲ ხარ".^{XXX} გარნა უკუეთუ ნართაული და ერთი დაბადებულთაგანი არა ვიდრემე ტემპარიტი არს, ეინამცა თვთ საღმრთონი მოწაფენი გესაჯებოდედ აწ თქუენ.

21. უკუეთუ ერთ არს ბუნებაჲ წმიდისა სამებისაჲ და ერთ მოქმედებაჲ და ყოველნივე საზოგადო არიან მის ზედა თვნიერ ხოლო

გუამონებისა. ხოლო უკუეთუ თვსებითა და მოქმედებითა შეეერთა¹ ღმერთი—სიტყუაჲ ჴორცთა სულიერთა, სულსა სიტყუერსა და გონიერსა და არა გუამონებით, არარაჲთ უღარეს მამამცა და სული წმიდაჲ შეერთებულ არიან ამათდა. და უკუეთუ სწორი არს შეერთებაჲ და ერთი მამისა და ძისა და სულისა წმიდისაჲ² ჴორცთა მიმართ ითქუმოდედ ქალწულისაგან შობილი იგი მამადცა და ძედ და სულად წმიდად. და ნუღარა მხოლოდ ძედ ოდენ ღმრთისა და სიტყუად სახელ—ელების მას. ხოლო უკუეთუ მხოლოსა ძესა ოდენ აქუნდა მათდა მიმართ თვსებითი და მოქმედებითი შეერთებაჲ, სხვსა მოქმედებისაჲ სადმე იყოს იგი თვნიერ მამისა და სულისა წმიდისა, რომელი ესე უჯერო არს. ხოლო უკუეთუ გუამონებითი იქმნას შეერთებაჲ, არარაჲ უჯეროჲ შეჰხუდების, რამეთუ სხუაგუამ არს ძე მამისა მიმართ.

22. ნეტარი პაელე იტყვს: „ერთ არს ღმერთი და მამაჲ, რომლისაგან ყოველნი და ერთი უფალი იესუ ქრისტე, რომლისა მიერ ყოველნი“.^{XXXI} ესერა იესუ ქრისტე უსაშუელოდ მამისა თანა დაიწესების არცა ერთისა ვისითა შუეამდგომელობითა³. ამის შემდგომად საზომი მხოლოდშობილისაჲ დაედგათ ადგილსა მისსა აღმყვანებულთა კაცისა და ამის, ვითარცა იტყვთ მის მიერ მოქმედებულისა და მის ძლით პატიკცებულისათა. უკუეთუ სთქუათ, ვითარმედ ვითარცა ქრისტე იშვა ვიდრემე ბეთლემს, ხოლო ნაზარელ ეწოდა ნაზარეთს დამკვდრებისათჳს, ეგრეთვე სიტყუასაცა ღმრთისა კაც ეწოდა კაცისა შორის დამკვდრებისათჳს. არასადმე კაც. არცა ჴორცქმნილ არს სიტყუაჲ, არცა სამართლად კაც ეწოდოს მას, არამედ ჴორცელ და კაცელ, ვითარ—იგი ნაზარელ, რამეთუ არა ნაზარეთ ეწოდა ქრისტესა, არამედ ნაზარელ.

23. უკუეთუ კაცისა შორის დამკვდრებისა და თვსებითისა შეერთებისათჳს კაცად იწოდების ღმერთი—სიტყუაჲ, აწ სადმე მამამცა

1 შეერთა B

2 სულის წმიდისაჲ/წმიდისა სულისა B

3 შუამდგომელობითა BCD

და სული წმიდამ კაცად იწოდებოდეს, რამეთუ მკვდრ არს ჩუენ შორის საესებაჲ წმიდისა სამებისაჲ სულისა მიერ. და კუალად ესრეთ იტყვს ყოვლადბრძენი პაულე: „არა უწყითა, რამეთუ ტაძარნი ღმრთისანი ხართ და სული ღმრთისაჲ მკვდრ არს თქუენ შორის“. ^{XXXII} და თვთ ქრისტე: „უკუეთუ ვისმე უყუარდეს მე, სიტყუანი ჩემნი დაიმარხნეს და მამამან ჩემმან შეიყუაროს იგი და მისსა¹ მომართ მოვიდეთ და საუანე მის თანა ყვით“. ^{XXXIII} გარნა არასადა კაცად ითქუმის მამამ, არცა სული წმიდისაჲ ჩუენ შორის დამკვდრებისათჳს. ვინამ არცა საღმე ძე კაცისა შორის დამკვდრე[| | | | |]ვისათჳს სახელ—იდების კაცად, არამედ ვითარცა ჭეშმარიტად არსებით განკაცებული.

24. უკუეთუ ვინამთგან სიტყუამ იყო ქრისტეს შორის, სასწაულთა სრულმყოფელ იქმნა იგი. რეცა ერთად საღმე წინამსწარმეტყუელთაგანად იტყვთ ყოფასა მისსა, რამეთუ კელითაცა წმიდათამთა მოქმედ იქმნა საღმრთოთა სასწაულთა.

25. წმიდაქმნულად მამისა ^{XXXIV} მიერ წერილ არს ქრისტე და მოსლვასა სულისა წმიდისასა ^{XXXV} შემწყნარებულად. ვითარ უკუნათელ—სცემს სულითა წმიდითა ^{XXXVI} და მხოლომსა საღმრთომსა ოდენ ბუნებისა შესატყვსთა მაღლთა მისთა მიერ აღავსებს, რამეთუ მიმნიჭებული არს სიწმიდისაჲ და ამისი, ვითარცა თჳსად სიწმიდელ მჩუენებელი იტყვს: „მიიღეთ სული წმიდაჲ, უკუეთუ ვიეთნიმე მიუტეენეთ ცოდენი, მიეტევენენ, უკუეთუ ვიეთნიმე შეიპყრნეთ, შეპყრობილ იყვენენ²“. ^{XXXVII} წმიდა—იქმნების, უკუე, ვითარცა კაცი და წმიდა—პყოფს, ვითარცა ღმერთი, რამეთუ ერთი და იგივე არს ორკერძოვე.

26. წერილ არს ქრისტესთჳს: „ვითარმედ ღღეთა მათ კორცთა მისთასა კედრებასა და თხოვასა შემძლებელისა მიმართ კსნად მისსა³ სიკ-

1 მისა D

2 . იყუნენ D

3 მისა D

უდილისაგან დაღადებითა ძლიერითა და ცრემლითა შესწირებადა. და შეისმინა მოშიშებისაგან და¹ დაღათუ ძე იყო, ისწაეა რომლითა ივნო მორჩილება და განსრულებული იქმნა ყოველთა მორჩილთა მისთა მიზეზ ცხორებისა საუკუნოჲსა“. ^{XXXVIII} მერმეცა თვთ უფალი: „ღმერთო, ღმერთო ჩემო, რაჲსათჳს დამიტევე მე?“ ^{XXXIX} აწ უკუე, უკუეთუ ლიტონისა კაცისათჳს ითქუმიან ესენი, მოწყინე კმნულისათჳს საღმე და ვერთაესმდებელისა ზედა მოსლვასა განსაცდელთასა ითქუმიან, და რომელი მოშიშ იყოს ძლეულებისა და არა მკნისა გულისსიტყვისა, არცა მტკიცისა მქონებელ იყოს ცნობისა, რამეთუ სულმოკლებისაგან შეურეებულისანი არიან სიტყუანი ესე: „ვითარმედ შეწუხებულ არს სული ჩემი ვიდრე სიკუდილმდე“ ^{XL} და „აწ სული ჩემი შემფოთებულ არს“ ^{XLI} და „მამაო, უკუეთუ შესაძლებელ არს, თანაწარმკედინ ჩემგან სასუმელი ესე“ ^{XLII} ესე სიტყუანი უკუეთუ ლიტონისა კაცისანი არიან, ანუ საღმრთოჲსა ნებისა არმეცნიერისა, ანუ ნებისა ღმრთისა წინააღმდგომისანი არიან. ხოლო უკუეთუ ვითარცა კაცებისაგან შიშუელისა ღმრთისანი, ყოელითურთ უმსგავს და შეუტყუებელ, ხოლო განკორციელებულსა და განკაცებულსა ღმერთსა და თჳსითა კორცთა მისთა ვნებითა, ვნებათა ჩუენთა განმკურნებელსა და ზაგალითისა კეთილისა ჩუენდა დამტეეებელსა, ფრიადცა შეეტყუებიან, რამეთუ ამას ცხად—ჰყოფს, ვითარმედ დღეთა მათ კორცთა მისთასა. და დაღათუ ძე იყო, საიდუმლოსა იტყჳს სულშემოსილი ჰაელე და ჩუენ ძლითსა განგებულებასა ღმრთისასა და კაცთმოყუარესა თანაშთამოჲჲალობასა. ვითარმედ, დაღათუ ძე იყო დღეთა შინა კორცთა მისთასა, ესე ყოველი დაითმინნა ბუნებითა ჩუენითა, რაჲთა განამკნოს ესე დამამკობელად ვნებათა და გუასწავოს² ჩუენ განსაცდელთა შინა ღმრთისა მიმართ ზედჲა და მისი შემწედ მოწოდებაჲ. და თუ რაბამად სისრულედ და ვითარად ნეტარებად მიაწევს მოთმინებაჲ ვნებათაჲ და მორჩილებაჲ,

1 და]— D

2 გუასწავოს D; გუასწავოს. B

რომლისათვის წერს ნეტარი პეტრეცა: „ეითარმედ, რომელი სასყიდელი გაქუს უკუეთუ სცოდვიდეთ და გვენებოდის და მოითმენდეთ. არამედ უკუეთუ კეთილისმოქმედნი და ენებულნი მოითმენდეთ, ესე არს მადლი ღმრთისაგან და რამეთუ ქრისტეცა მოკუდა [112r] ჩუენთჳს და ჩუენ დაგვტევა სახე, რამთა შეუდგეთ კუალთა მისთა“.^{XLIII} აწ საღმე არა კაცი, ხოლო არცა შიშუელი ღმერთი, არამედ განჯორციელებული ღმერთი იყო ქრისტე და „ღღეთა შინა კორცთა მისთასა ეენნეს და შეემთხვნეს¹ ყოველნივე— იგი „დამტეეებელსა ჩუენდა სახისასა“, თუ არა, ვითარ შეპრისხნა პეტრეს მეტყუელსა: „შენდობაჲ იყავნ შენდა უფალო, არა იყოსო შენდა ეგრეთ“, ^{XLIV} რაჟამს იგი ენებასა თჳსსა წინაჲსწარ უთხრობდა მათ.

27. დაღათუ წარმატებულად ითქუმის „იესუ სიბრძნითა და ჰასაკითა და მადლითა“, ^{XLV} ნუ ლიტონად კაცად ჰგონებ მას, არამედ ღმერთად განკაცებულად და განჯორციელებულად, რამეთუ მიუშუებდა თჳსთა კორცთა შემთხუეად და მოქმედებად საქმეთა საკუთართა ბუნებისა მათისათა, რამთა არა საოცრად საგონებელ იქმნეს განკაცებაჲ.

28. იკადრებს პავლე არა კაცად წოდებასა უფლისასა არა ვითარცა არაკაცისასა, არამედ ვითარცა ღმრთისასაცა; და მიუწერს გაღატელთა ესრეთ პავლე მოციქული: „არა კაცთაგან, არცა კაცთა მიერ, არამედ იესუ ქრისტეს მიერ“.^{XLVI} და კუალად: „გაუწყებ თქუენ სახარებასა ხარებულსა ჩემ მიერ, ვითარმედ არა არს კაცობრივ, რამეთუ არცა მე კაცისაგან მოვიღე იგი, არცა ვისწავე, არამედ გამოცხადებითა იესუ ქრისტესითა“.^{XLVII} წერილ არს: „ვითარმედ არა ანგელოსმან², არცა მოციქულმან, არამედ თვთ უფალმან მაცხოვნნა ჩუენ“.^{XLVIII}

იტყჳს პავლე: „იქმნენით მობაძაჲ ქრისტესსა, ვითარცა შეილნი საყუარელნი და ეიდოდეთ სიყუარულით, ვითარცა ქრისტემან შემიყუარნა ჩუენ და მისცა თაჲი თჳსი ჩუენთჳს“.^{XLIX} შეწუხებულმან და

1 შეემთხვნეს D

2 ანგელოსმან B

მლოცველმან თანაწარსლევას სასუმლისასა, ვითარ მისცა თაკი თვსი უკუეთუ მხოლოდ კაცი ოდენ იყო?

29. ნეტარი პეტრე იტყვს: „ქრისტემან იენო კორცითა“.^L რამათვს შესძინა, თუ კორცითა, უკუეთუ არა უწყოდა, ვითარმედ ღმერთი იყო უნებელი ღმრთეებითა. უკუეთუ ლიტონმან კაცმან იენო ჩუენთვს — ვითარ „სიტყუაა ჯურისაა“^{LI} ძალ ღმრთისა არს. და ვითარ „სისხლისა მისისა ზოგადად სისხლად შემრაცხელი დაისაჯების ვითარცა ძისა ღმრთისა დამთრგუნველი“?^{LII}

30. ვითარ „ქრისტე აღმყვანებელად“ ითქუმის თავისა თვსისად¹ „სადაცა იყო პირველად“,^{LIII} რამეთუ არცა ვითარცა ღმერთი აღიყვანების², რამეთუ გარეშეუწერელ არს. ხოლო აღსლეა და შთამოსლეა გარეშეწერილისა ბუნებისაა არს. არცა ვითარცა კაცი იყო ცათა შინა უწინარეს აღსლეისა, არამედ აღვიდა ვითარცა კაცი, სადა იგი იყო პირველად³ ვითარცა ღმერთი, რამეთუ ღმერთ არს იგი ერთბამად და კაც.

31. წერილ არს: „ესრეთ შეიყუარა ღმერთმან სოფელი, ვიდრემდის ძე თვსი მხოლოდშობილი მოსცა, რამათა ყოველსა მორწმუნესა მისსა მიმართ აქუნდეს ცხორებაა“⁴ საუკუნოა“.^{LIV} რომელი სიყუარულისა გარდარეულებაა არს? უკუეთუ ზოგადი კაცი მაღლით⁵ შეილებისა ღირსქმნული მისცა ჩუენთვს. ანუ ვითარ მხოლოდშობილ არს ძეობილობითა პატივემული და არა ბუნებითისა ძეობისა მქონებელი, ვინაითგან წერილი იტყვს: „მე ვთქუ ღმერთნი ხართ და ძენი მაღლისანი ყოველნი“.^{LV} ხოლო „რაოდენთა შეიწყნარესო იგი, მისცა მათ კელმწიფებაა შეილ ღმრთისა ყოფად“.^{LVI} არამედ ვითარცა სიმრავლე-

1 თვსისა B

2 აღიყვანების D

3 პირველ B

4 ცხორება. D

5 მაღლითა D

6 ყოველნი—D

სა შინა მადლით და დადებით ღმერთთა სა ერთიარს ბუნებით ღმერთი
ეგრეთვე მრავალთა ძეობილობითა პატივემეულობასა შინა, ერთი არს
ბუნებით ძე ღმერთისა მხოლოდშობილი, რომელი მისცა ჩუენთს.

32. იოვანე უფროსად¹ საღმრთო კმობდა მეტყუელი: „ღმერთი
არცა ერთმან ვინ იხილა ოდესცა, მხოლოდშობილმან ძემან, მყოფმან
წიაღთა მამისათა, მან გამოთქუა“. ^{LVII} ხოლო ვინ არს გამომეტყუელი,
[112v] გარნა ქალწულსაგან შობილი და კაცთა თანა აღზრდილი იგი.
ესე ღმერთი ჩუენი არა შეიარაცხოს სხუად მის თანა ამის შემდგომად
ქუეყანასა ზედა იხილვა და კაცთა თანა იქცეოდა. ვითარ იხილვა ქუეყა-
ნასა ზედა და იქცეოდა კაცთა თანა თვნიერ კაცქმნისა, რამეთუ ზემო
გესმოდა, ვითარმედ ღმერთი არცა ერთმან ვინ იხილა ოდესცა.

33. მოციქული იტყვს: „პირველი კაცი ქუეყანისაგან მიწიერი, მეორე
კაცი — უფალი ზეცით“, ^{LVIII} რამეთუ არათუ ზეცით გარდამოკდეს
კორცნი, არამედ რომელი ღმერთი იყო და ბუნებით ღმერთისა ძე ბუნე-
ბითი, ზეცით გარდამოკდა და იქმნა კაც, მეორე ადამ, ვითარცა დასაბა-
მი მეორედ დაბადებულთა და უკრწნელებისა მიმართ აღდგომისა მიერ
გარდამნიეთეული, რომლისათჳს იტყვს პირველი ადამ სამშვნეელად
ცხოველად, მეორე ადამ — სულად განმაცხოველებელად. ^{LXIX}

34. ეტყვს უფალი მოწაფეთა თჳსთა: „წარსულთა მოიმოწაფენით
ყოველნი წარმართნი ნათლისმცემელთა მათთა სახელითა მამისაითა²
და ძისაითა³ და სულისა წმიდისაითა⁴“. ^{LX} და ყოვლად საღმრთო პა-
ელე კმობს: „რადენთა ქრისტეს მიერ ნათელ-გიდებიეს“. ^{LXI} ერთი ძე
მოიკსენა უფალმან თქუა—რაჲ, ვითარმედ ძისაითა არა ძეთაითა.

1 უფროსად D

2 მამისათა D

3 ძისათა D

4 წმიდისათა D

ხოლო მოციქული იტყვს, ვითარმედ ქრისტეს მიმართ და სიკუდილისა მისისა ნათელ—იღეთ თქვენ, განიცადების უკუე თქვენებრ ბუნებითი ძე და შემოიყვანების¹ მადლისა მიერ შეიღებული², ანუ ოთხებისა მიმართ ნათელდებულ ხარო თქვენ და არა ჩვენ, ნუ იყოფინ, რამეთუ ჩვენ სახელითა მამისა³ და ძისა განკორციელებულისა და განკაცებულისა და კორციითა ჯუარცუმულისა და აღდგომილისა და სულისა წმიდისა, სამებისა თანაარსისა და განუყოფელისაჲთა ნათელდებულ ვართ, რამეთუ ეგო არა უდარეს თანაარსად მამისა, შემდგომად განკორციელებისა ბუნებით ძე ღმრთისაჲ და ღმერთი მხოლოდშობილი, ვითარცა ასწავებს მრწამსი ეკლესიისაჲ:

35. „და გურწამს ერთისა ღმრთისა—მამისა, ყოვლისა მპყრობელისა, შემოქმედისა ცისა და ქუეყანისა, ხილულთა ყოველთა და უხილავთა; და ერთისა უფლისა იესუ ქრისტესი, ძისა ღმრთისა მხოლოდშობილისა, მამისაგან შობილისა უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა. ნათლისა⁴ ნათლისაგანისა, ღმრთისა ჭეშმარიტისა ღმრთისაგან ჭეშმარიტისა, შობილისა და არა ქმნულისა, თანაარსისა მამისა, რომლისა მიერ ყოველნი შეიქმნნეს, ჩვენ კაცთათჳს და ჩუენისა ცხორებისათჳს განკორციელებულისა, სულისაგან წმიდისა და მარიამისგან ქალწულისა, და განკაცებულისა, და ჯუარცუმულისა ჩუენთჳს პონტიელისა პილატესზე, და ვნებულისა, და დაფლულისა, და აღდგომილისა მესამესა დღესა წერილთაებრ, და აღსრულისა ცათა, და მჯდომარისა მარჯუენით მამისა; და კუალად მომაჲელისა განშჯად⁵ ცხოველთა და მკუდართა, რომლისა სუფევისა⁶ არა არს დასასრულ“. LXII

1 შემოიყვანების D

2 შვდებული D

3 მამისთა D

4 ნათელი D

5 განსჯად D

6 სუფევისა B; სუფევისა+მისისა D

იხილე, ვითარ წმიდათა და ღმერთშემოსილთა მამათა სიმრავლეშიან ერთი უფალი იესუ ქრისტე თქუეს, პირველ საუკუნეთა მამისაგან შობილი და არა კმნული, თანაარსი მამისაჲ, ნათელისაგანი ნათელი, ღმრთისაგან ჭეშმარიტისა ღმერთი ჭეშმარიტი, განცორციელებული და ენებული კორცითა, და აღდგომილი, და ამაღლებული ცათა, და დაჯდომილი მარჯუენით მამისა, და კუალად მომავალი განშჯად¹ ცხოველთა და მკუდართა, რამეთუ გამომაჩინებელობითი არს ესე, ვითარმედ კუალად მომავალი ვითარმცა იტყოდა [113r] ვითარმედ ეგერა ზეცით მოვიდა, რაჟამს ნებსითითა დაცალიერებითა განცორციელდა. რამეთუ არა სხუად თქუეს პირველ საუკუნეთა მამისაგან შობილი და სხუად ქალწულისაგან განცორციელებული, არამედ ერთად და იგივედ.

36. გარნა სთქუა სადმე², ვითარმედ რაჲ ნუუკუე ღმრთისა მამისაგანი სიტყუაჲ ეთქუათა ჩუენთჳს ენებულად? ქე, ნამდვლევ გარნა კორცითა ვიდრემე და არა ღმრთეებითა, უკუეთუ ჭეშმარიტებს პაელე მეტყუელი მისთჳს: „რომელ არს ხატი ღმრთისა უხილაეისაჲ, პირმშოჲ ყოელისა აგებულისაჲ, რამეთუ მის მიერ დაებადნეს ყოველნი, ხილულნი და უხილაენი, გინათუ საყდარნი, გინა უფლებანი, გინა მთაერობანი, გინა კელმწიფეხანი, ყოველნივე მის მიერ და მისდამი შეიქმნნეს, და იგი არს უწინარეს ყოველთა, და მის შორის შემტკიცდეს ყოველნი; და იგი არს თავი გუამისა ეკლესიისაჲ, რომელ არს დასაბამი პირმშოჲ³ მკუდართაგან, რაჲთა იქმნას იგი ყოველსა შინა თაჲ“. LXIII აჰა, რამეთუ, აჰა, უფრომსად⁴ ბრძენი პაელე ხატსა ღმრთისა უხილაეისასა პირმშოსა ყოელისა აგებულისა ხილულისა და უხილაეისასა, რომლისა მიერ

1 განსჯად D

2 სჲ B; სადმე]- D

3 პირმში D

4 უფროსად D

ყოველნი, და რომლისა შორის ყოველნი, თავად ეკლესიისა¹ მოცემასა იტყვს, ხოლო პირმშოყოფად მკუდართაგანცა, „რომელმან დაითმინა ჯუარი და სირცხული შეურაცხ-ყო“² LXIV რამეთუ არა მარტივად მის-და შეერთებულისა კაცისა, არა უწყვი, თუ ვითარ, ვითარცა თქვენ იტყვთ პატივცემულისასა, ვიტყვთ ჩუენოვს მიცემულობასა, არამედ ვითარმედ თვთ დიდებისა უფალი არს ჩუენთვის ჯუარცემული იგი „რამეთუ უკუეთუმცა ეცნა, თქუმულ არს, არამცა უფალი იგი დიდებისაჲ³ ჯუარს ეცუა“.^{LXV}

37. ვითარ უკუე მასვე ევნოცა და არა ევნო, რამეთუ უკუეთუ ყოველი-თურთ არა ევნო, ვითარცა ღმერთსა, ხოლო ენებულად ითქუმის, ვითარღა იყოს ღმერთ? აწ უკუე ენებულად გულისკმა—იყოფებოდედო მხოლოდ თესლისაგანი ხოლო⁴ დაეთისი, გარნა ვითარ არა სულელისა გონებისაჲ იყოს თქუმაჲ⁵ ამათი, რამეთუ არა ზოგადი კაცი მისცა ჩუენთვის მამამან თვსებითითა ხოლო საკუთრებითა და ძეობილობითა პატივცემული, რამეთუ წერილ არს, ვითარმედ „ესრეთ შეიყუარა ღმერთმან სოფელი, ეიდრემდის ძე თვისი მხოლოდშობილი მისცა, რამ-თა ყოველი მრწმუნებელი მისსა⁶ მიმართ არა წარწყმდეს, არამედ აქუნდეს ცხორებაჲ⁷ საუკუნოჲ“.^{LXVI} ვინამთგან უკუე ენება ცხორები-სათვს სოფლისა ენებაჲ, ხოლო ამისი ქმნაჲ თვნიერ კორცთასა შეუძლებელ იყო, ბუნებით უენებელობისათვს მისისა, ვითარცა ღმრთი-სა. ენებათა შემწყწნარებელნი მიიხუნა კორცნი და ღმერთად მყოფი იქმ-ნა კაც, რამთა ძალ—ედეას ენებად, ეინაჲცა ორნივე ესე შეეიტყუებოდეს

1 ეკლესიისა B

2 სირცხული შეურაცხყო/შეურაცხყო სირცხული B

3 დიდებისა D

4 ხოლო/ოდენ B

5 თქმაჲ D

6 მისა D

7 ცხორება

მას — ჯორცითა უკუე ენებაჲ, ხოლო ღმრთეებითა არაენებაჲ, რამეთუ იყო ერთბამად ღმერთი თანად და კაცი იგივე.

უძლურ უკუე არს ყოვლისავე მაგალითისა მოსაგონებელობაჲ გამო-საჭეშმარიტებელად საიდუმლოჲსა¹ ხატისმწერლობასა. გარნა ეგრეთჲ კუალის—კუალ ოცნებითისა ძალისა ამას ეიტყვთ: ვითარ—იგი რკინაჲ, ანუ სხუაჲ რაჲმე ეგვევითარი ნიეთი, შთადებული მოტყინარება-სა შინა ცეცხლისასა, მიიღებს უკუე მას და აღატყდების ალებრ. ხოლო იწყლოდის—რაჲ მცემელისა მიერ, მიითუალაჲს ეიდრემე ნიეთი ნიშთა ხეთქნებისათა. [113v] ხოლო იმძლავრების არცა ერთითა² რაჲთ მცემელისა მიერ ბუნებაჲ ცეცხლისაჲ. ესრეთ გულისკმა—ჰყო ჯორცითა თქუმაჲ ენებულებისაჲ, ხოლო ღმრთეებითა არაენებულებისაჲ უფლი-სათჲს.

38. ეინამთგან საწინაჲსწარმეტყუელოთა და სახარებისაებრთა და სამოციქულოთა ქრისტეს ძლითა ჴმათა, რომელთამე ვითარცა კაცისა და რომელთამე ვითარცა ღმრთისა, ხოლო რომელთამე ვითარცა თანად ღმრთისა და კაცისათჲს ეკპოებთ მჴმობელად, რომლი-თა სახითა არა ურთიერთას წინააღმდგომით მეტყუელად მოეიხუნეთ ესენი.. არათუ სადმე ბუნებით ძე ღმრთისაჲ და ღმერთი ეთქუათ ბუნე-ბით განკაცებულად და მყოფად შემდგომად განკაცებისა, იგივე ერთბა-მად ღმერთად და კაცად, რამეთუ ესრეთ დაღათუ ჯუარს ეცუა³ უძლურებითა ჯორცთაჲთა მოციქულისაებრ, „არამედ ცხოველ არს ძალითა ღმრთისაჲთა“. LXVII და აღდგა მამისა მიერ და თავი თჲსი აღადგინა და ამაღლდა და თჲთ კელმწიფებით აღვიდა და დაჯდა „მარჯუენით მამისა ცათა შინა ჴესთა⁴ კერძო ყოვლისა მთავრობისა და

1 საიდუმლოს D

2 არცეთითა D

3 ეცუა D

4 ჴესთა B

კელმწიფებისა და უფლებისა და ყოელისა სახელისა სახელდებული-
სა“. ^{LXVIII}

39. უკუეთუ არა უსაშუელოდ თვს სიტყვსა იქმნნეს მისდა გამოუ-
ქუმელად შეერთებულნი კორცნი, ვითარ გულისკმა-იყენენ¹ ცხო-
ელსმყოფელად? რამეთუ „მე ვარო“ – იტყვს – „პური ცხოველი, ზეცით
გარდამოსრული და ცხორების მიმცემელი სოფლისაჲ. უკუეთუ ვინმე
ჭამოს პურისა ამისაგან, ცხოვნდეს უკუნისადმდე. და პური, რომელი მე
მივსცე, კორცი ჩემი არს, რომელსა მივსცემ სოფლისა ცხორები-
სათვს“. ^{LXIX} აწ უკუე, უკუეთუ არათუ ზეცით გარდამოსრულისა მის
მიერ ითქუმოდეს ესე, ვითარცა ძეობილისა კაცისაგან მოხუმრულად ეთ-
ქუნეთ. ხოლო ვინაჲთგან იტყვს: „მე ვარ პური ცხოველი, რომელი
ზეცით გარდამოვკედ“, ^{LXX} ვითარ კორცნი მისნი სხუანი იყენენ²,
თვნიერ მისსა. ხოლო უკუეთუ წერილ არს: „ამინ გეტყვ თქუენ. უკუეთუ
არა სჭამოთ³ კორცი ძისა კაცისაჲ და ჰსუათ⁴ სისხლი მისი, არა გა-
ქუნდეს ცხორებაჲ⁵ თაეთა შორის თქუენთა“, ^{LXXI} ვაგრძნობთ,
ვითარმედ ერთ არს ძე ღმრთისაჲ და ძე კაცისაჲ, ერთი იგი სამარა-
დისოდ მყოფი ვითარცა ღმერთი, ხოლო მეორე – ქმნილი
უკუანაჲსკნელ⁶, ვითარცა განკაცებული; თუ არა ვითარ ძე კაცისა არს
და ზეცით გარდამოსრულ არს.

1 გულისკმა-იყენენ D

2 იყენენ C

3 შჭამოთ B

4 სუათ D

5 ცხორება D

6 უკანასკნელ D

40. ნეტარი პაულე მიუწერდეს—რამ ებრაელთა, იტყვს: „მრავ-
ლითკერძო და მრავალსაზედ¹ ძუელად მზრახელი ღმერთი მამათა
წინამსწარმეტყუელთა მიერ უკუანამსკნელსა² ამას ღღეთასა მეზრახა
ჩუენ ძისა მიერ“. LXXII

იხილე, ვითარ ძეობილობასა უკუე წინამსწარმეტყუელნიცა ღირსქ-
მნულ იყვნეს³, ხოლო ესე რომლისა მიერ უკუანამსკნელთა⁴ ღღეთა
მეზრახა ჩუენ არა ძეობილი, არამედ ბუნებითი არს ძე, რომლისათჳს
განყოფილ არსცა წინამსწარმეტყუელთაგან. და ცხად არს ამიერ, რამე-
თუ იტყვს, „რომელი დაადგინაო მკვდრად ყოველთა, რომლისა მიერ
შექმნადა საუკუნენი“. LXXIII ვითარ მკვდრ ყოველთა იქმნების,
რომლისა მიერ საუკუნენი შექმნა, არათუ ღმერთი არს და კაცი და
ვითარცა ღმერთი, ვიდრემე, შემოქმედი არს საუკუნეთაჲ, ხოლო ვი-
თარცა კაცი, მკვდრად დაიდგინების, რომელი იყო პაეროვნებაჲ ღიღე-
ბისაჲ და შესახედავი გუამოვნებისა მისისაჲ, მტკრთველი ყოველთაჲ
სიტყვთა ძლიერებისა მისისაჲთა განწმედისა ცოდვთა ჩუენთაჲსა
მყოფელი, დაჯდა მარჯუენით ძლიერებისა მადალთა შინა, ესოდენ
უმჯობეს ქმნილი [114r] ანგელოსთასა⁵, რაოდენ უმჯობესი მათსა და-
იმკვდრა სახელი. LXXIV იხილე, ვითარ—იგი პაეროვნებაჲ არს ღიღები-
საჲ და შესახედავი მამულისა გუამოვნებისაჲ, ვითარცა მტკრთველი
ყოველთაჲ სიტყვთა ძლიერებისა მისისაჲთა. ეგრეთვე მკვდრად ყოველ-
თა დაიდგინების და უმაღლესსა ანგელოსთასა⁶ დაიმკვდრეს სახელსა.
ვითარ უკუე იგივე პაეროვნებაჲცა არს ღიღებისაჲ და უპყრიან ყოველნი

1 მრავლითსაზით B

2 უკანასკნელსა D

3 იყვნეს D

4 უკანასკნელთა D

5 ანგელოსთას B

6 ანგელოსთას BD

და მკვდრად ყოველთა და სახელისად დაიდგინების. არათუ იგივე ღმერთად მყოფი იქმნა კაცთა, რამეთუ არათუ სხვსა და სხვსა, არამედ მისვე და ერთისა ძისა ღმრთისათჳს ითქუმიან ესე, რომლისა მიერ უკუანახსენელ¹ მეზრახა ჩუენ.

41. ამათ ყოველთა თანა რაჲ დიდი და ახალი დაფარული არს, რომელი ნათესაეთა არა ეცნობა, ^{LXXV} ანუ რომელი სიმდიდრე, ^{LXXVI} გინა რომელი გამოუთქუმელი² სიბრძნე, ანუ რომელი სიყუარულისა გარდამატებულებაჲ ^{LXXVII} იქმნა მაცხოვარებისათჳს კაცთაჲსა, ანუ ვითარ დაცალიერებად და განკაცებად და განკორციელებად ითქუას განგებულებისა საიდუმლოჲ. არათუ ძისა ღმრთისა და ბუნებით ღმრთისა მიერ ცხოვნებულ ვართ ჩუენ, არამედ ერთისა ზრწნილების-ქუეშეთაგანისა და მადლით ჩუენ თანა ცხოვნების მიმთხუეულისა, და უკუეთუ არა ჭეშმარიტებით და ბუნებით ძე ღმრთისაჲ და ღმერთი იქმნა კაც და ყოველთაჲ ენებაჲ და შემთხუეეჲ თაჲს—იდეჲ, სადა არს დაცალიერებაჲ, ვითარ თავი თჳსი დაიმდაბლა, ანუ რომელი განკორციელებაჲ არს, არა კორცქმნაჲ სიტყჳსაჲ. ზოლო უკუეთუ ლიტონსა კაცსა კმსახურებენ აწ ქუეყანისათა თანა ზეცისანი და მისსა მოღრეების ყოველი მუკლი, ვითარ არა უძვრესისა³ მიმართ⁴ კუალად ეგნეს საქმენი, რამეთუ ძუელად კაცნი მხოლოდ დამბადებულსა ოდენ კმსახურებდეს, ზოლო აწ თქუენებრ ქუეყანისათა თანა და ქუესენელი-სათა და ზეცისათა დიდებულსა. გარნა თქუან, ვიდრეჲ კაცისა მიმართ მქონებელნი სასოებისანი და კაცისა მადლით ცხოვნებულისა მსახურნი კაცისმსახურად სამართლად სახელ—იდებით, ზოლო ჩუენ თაყუანის-ესცემთ⁵ და კმსახურებთ და გურწამს ერთისა მიმართ ღმრთისა— მამი-

1 უკანასკნელ D

2 გამოუთქმელი D

3 უძვრესისა D

4 მიერ C

5 თაყუანისცემთ D

სა, ყოელისა მპყრობელისა და ერთისა უფლისა იესუ ქრისტესსა, ძისა ღმრთისა მხოლოდშობილისა, მამისაგან შობილისა, უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა, ნათლისა ნათლისაგანისა, ღმრთისა ჭეშმარიტისა ღმრთისაგან ჭეშმარიტისა, უწინარეს საუკუნეთა მამისაგან შობილისა, თანაარსისა მისისა, და უკუანაასკნელთა ჟამთა განკორციელებულისა სულისაგან წმიდისა და მარიამისგან წმიდისა, მარადის ქალწულისა, და განკაცებულისა, ჯუარცუმულისა, და ენებულისა, და აღდგომილისა, და აღსრულისა ცათა, და მჯდომარისა მარჯუენით მამისა, და კუალად მომაქალისა დიდებით, განშჯად¹ ცხოველთა და მკუდართა, რომლისა სუფევისა არა არს დასასრული. და სულისა წმიდისა.

42. ხოლო ვითარმედ შობილი წმიდისა ქალწულისაგან და ჯუარცუმული ესე არს ძე ღმრთისაჲ პირველ საუკუნეთაჲ, წამებს პირველად უკუე წინააღმართეცუელთა საღმრთოჲ მწყობრი, რამეთუ დავით კმობდა მეტყუელი: „საყდარი შენი, ღმერთო, უკუნისადმდე საუკუნოჲსა“, LXXVIII აჲა, ღმრთისა მიმართ სიტყვსმყოფელობს: „კუერთხი სიწრფოებისაჲ², კუერთხი მეუობისა შენისაჲ. შეიყუარე სიმართლეს და მოიძულეს უშჯულოებაჲ³ ამისთვის გცხო⁴ შენ ღმერთმან, ღმერთმან შენმან, ზეთი სისხარულისაჲ, უმეტეს მოყუასთა შენთა“. LXXIX აჲა, განცხადებულად ღმერთსა, რომლისა [114v] საყდარი უკუნისადმდე საუკუნოჲსა, იტყვს ცხებულად, ღმრთისა მიერ და მამისა. მამისა, უკუე ვითარცა ღმრთისა, ხოლო ღმრთისა და მისცა, ვითარცა განკორციელებულისა და ვითარცა კაცისა ცხებულისა.

1 განშჯად BD

2 სიწრფოებისა B

3 უშჯულოებაჲ D

4 გცხო B

ხოლო მიქეა: „ქუეყანაო იუდაჲსო, სახლო ეურათაჲსო¹, არასადა უმრწემეს ხარ მთაჲართა შორის იუდაჲსთა, რამეთუ შენგან გამოვიდეს წინამძღუარი, რომელმან დამწყსოს ერი ჩემი ისრაელი და გამოსაჲლნი მისნი დასაბამითგან ღლეთაგან საუკუნოჲსაჲთ“.^{LXXX} ეის აქუნდეს დასაბამითგანნი გამოსაჲლნი, თვნიერ რომლისათჳს იოვანე ღმრთისმეტყუელი იტყვს: „დასაბამსა იყო სიტყუაჲ“?^{LXXXI} და კუალად დავით: „ღმერთო, საშჯელი² შენი მეუფესა³ მიეც და სიძართლე შენი ძესა მეფისასა“.^{LXXXII} და შემდგომად მცირედისა: „და დაამდაბლოს ცილისმწამებელი და თანაეგოს მზისა და პირეელ მთოჲარისა⁴ ნათესაჲებად ნათესაჲთა“.^{LXXXIII} ესენი არა განცხადებულად წარმოაჩენენა უწინარეს საუკუნეთა მყოფობასა ქრისტესსა. და რამეთუ არა ესრეთ: „ღმერთი ჩუენი არა შეიარაცხოს სხუად მის თანა მოიპოა⁵ ყოველი გზაჲ კელოვნებისაჲ და მისცა იგი იაკობს მონასა თჳსსა და ისრაელს, შეყუარებულსა თჳსსა. ამის შემდგომად ქუეყანასა ზედა იხილეა და კაცთა თანა იქცეოდა“.^{LXXXIV} ხოლო იოვანე ღმრთისმეტყუელი და მახარებელი: „დასაბამსა იყო სიტყუაჲ და სიტყუაჲ იყო ღმრთისა თანა და ღმერთი იყო სიტყუაჲ. ესე იყო დასაბამსა ღმრთისა თანა. ყოველნიეჲ მის მიერ შეიქმნნეს და თვნიერ მისსა იქმნა არცა ერთი რაჲ, რომელი იქმნა“.^{LXXXV} და შემდგომად მცირედისა: „და სიტყუაჲ კორც იქმნა და დაიკარეა ჩუენ შორის და ეიხილეთ დიდებაჲ მისი, დიდებაჲ ეითარცა მხოლოდშობილისაჲ მამისა მიერ საესე მადლითა და ჳეშმარიტებითა“.^{LXXXVI} იოვანე წამა მისთჳს და ღაღად—ყო მეტყუელმან: „ესე არს, რომლისათჳს ეთქუ, შემდგომად ჩემსა მომავალი, წინაჲსწარ ჩემსა იყო, რამეთუ უპირატეს ჩემსა არს“.^{LXXXVII} უპირატეს იყო, ცხად არს,

1 ეურათაჲსო B

2 საშჯელი B

3 მეფესა B

4 მთოჲარის B

5 მოიპოვა BD

ეითარმედ, ეითარცა ღმერთი, რამეთუ ეითარცა კაცი შემდგომად იოე-
ანესსა იშვა ქრისტე. და კუალად: „ღმერთი არცა ერთმან ვინ იხილა
ოდესცა, მხოლოდშობილმან ძემან, მყოფმან წიაღთა მამისათამან გამ-
ოთქუა“. ^{LXXXVIII} ხოლო ვინ გამოთქუა, გარნა ქრისტემან. იგი უკუე
არს მხოლოდშობილი ძე, მყოფი წიაღთა მამისათა. და იოეანე წინამო-
რბედი: „მე ვიხილე და ეწამე, ეითარმედ ესე არს უფალი ძე ღმრთი-
საჲ“. ^{LXXXIX} აწ უკუე, თქუმაჲ ამისი, ეითარმედ უფალი ძე ღმრთისაჲ
და არა თვნიერ ართრონისა თქუმაჲ ესრეთ, ეითარმედ ძე ღმრთისაჲ,
წარმოაჩენს თვთ მას ერთსა ძესა ღმრთისასა მხოლოდშობილსა. და
თვთ უფალი ნიკოდიმოსის მიმართ: „არაეინ აღკდა ზეცად, თვნიერ
ზეციტ გარდამოსრული ძე კაცისაჲ“. ^{XC} ეითარ ძე კაცისაჲ გარდამოვი-
და ზეციტ, არათუ რომელი — იგი ძე ღმრთისაჲ და ბუნებით ღმერთი
იყო, ძე კაცის¹ იქმნა და დაიმდაბლა თავი თვისი, რამეთუ ესე არს გარ-
დამოსლეაჲ, ეინამთგან არა მოუგეის ღმერთსა ადგილითი — ადგილად
მიმოცეალებჲა, რამეთუ გარეშეუწერელ არს. და კუალად უფალი: „არა
მოაელინა ღმერთმან ძე თვისი სოფლად რამთა საჯოს სოფელი, არამედ
რამთა ცხოვნიდეს სოფელი მის მიერ. რომელსა ჰრწმენეს მისი, არა
ისაჯოს, ხოლო რომელსა არა ჰრწმენეს, ეგერა დასჯილ არს, რამეთუ
არა ჰრწმენა სახელისა მიმართ მხოლოდშობილისა ძისა ღმრთისა“. ^{XCI}
და კუალად იოეანე: „ზენამთ მოძეაღი, ყოველთა ზედა არს, რომელი
არს ქუეყანისაგან, ქუეყანისაგან მეტყუელებს, ხოლო ზენამთ მოძეა-
ღი, ყოველთა ზედა არს“. ^{XCII} და შემდგომად მცირედისა: „მამასა უყუ-
არს ძე და ყოველნივე მოსცნა კელსა მისსა. რომელსა ჰრწმენეს ძისა
მიმართ, აქუს ცხორებაჲ საუკუნოჲ. ხოლო ურჩ[115r]მან ძისამან არა
იხილოს ცხორებაჲ, არამედ რისხეაჲ² ღმრთისაჲ დადგრომილ არს მის
ზედა“. ^{XCIII} ესენი ქრისტესთვს თქუმულ არიან. და კუალად უფალი: „მა-

1 კაცისა D

2 რისხვა D

მა ჩემი ვიდრემო აქამდე იქმს და მეცა ვიქმ. ამისთვის უფროა¹ ეძიებდეს მას პურიანი მოკლვად, რამეთუ არა ხოლო შაბათსა დაქსნი-
და, არამედ ღმერთსაცა მამად თვსსა იტყოდა სწორ ღმრთისა მყოფელი
თავისა თვისაჲ“. ^{XCIV} და კუალად უფალი: „პური ღმრთისაჲ არს
ზეცით გარდამოსრული და ცხორების² მომცემელი სოფლისაჲ“. ^{XCV} და
შემდგომად მცირედისა: „მე ვარ პური ცხორებისაჲ. მოსრულსა ჩემდა
არა კჳნიოდის და მრწმუნებელსა ჩემდამო არა სწყუროდის“. ^{XCVI} და
კუალად: „ყოველსა მხედველსა ძისასა და მრწმუნებელსა მისდამი, აქუს
ცხორებაჲ საუკუნოჲ“. ^{XCVII} აწ უკუე, უკუეთუ ზეცით გარდამოკდა
ქრისტე, ვითარ სხუაჲ არს იგი თვნიერ ღმრთისა—სიტყვსა, ძისა
ღმრთისა. და უკუეთუ მისდამი რწმუნებაჲ ცხორებაჲ არს საუკუნოჲ,
ვითარ არა ბუნებით ღმერთ არს? რამეთუ არა აგებულისა მიმართ
მრწმუნებელთა ანუ წინამსწარმეტყუელისა მიმართ აქუს ცხორებაჲ სა-
უკუნოჲ, არამედ ჭეშმარიტისა ღმრთისა მიმართ ხოლო. და კუალად:
„არა რამეთუ მამაჲ უხილაეს ვისმე, თვნიერ მყოფმან ღმრთისა თანა.
ამან იხილა მამაჲ“. ^{XCVIII} და კუალად: „მე ვარ პური ცხორებისაჲ³,
ზეცით გარდამოსრული“. ^{XCIX} და კუალად: „უკუეთუ იხილოთ უკუე ძე
კაცისაჲ აღმაეალი სადა იყო პირველ“, ^C ეინამცა უკუეთუ არა იგივე არს
ძე კაცისაჲ და ძე ღმრთისაჲ პირველ საუკუნეთაჲ ვითარ აღვიდა სადაცა
იყო პირველ. რამეთუ აღვიდა ვიდრემე ვითარცა კაცი, სადა იყო პი-
რველ, ვითარცა ღმერთი, იგივე თანად ღმერთი და კაცი. და კუალად:
„მე დაესდებ სულსა ჩემსა, რამთა კუალად მოვიდო იგი. არაეინ მი-
მიღებს მას ჩემგან, არამედ მე დაესდებ მას თავით ჩემით. კელმწიფებაჲ
მაქუს დაღებად მისსა და კელმწიფებაჲ მაქუს კუალად მოღებად მის-

1 უფროს D

2 ცხორების D

3 ცხორების B

სა“. ^{CI} ეის ცხორებისა და სიკუდილისა კელმწიფებაჲ აქუხ, თუნფერ მხოლოსა ღმერთისა. და კუალად: „მე და მამაჲ ერთ ვართ“. ^{CII} არა თქუას ოდესცა კაცმან, ვითარმედ მე და ღმერთი ერთ ვართ, არცა ვითარმედ მე და ანგელოსი¹ ერთ ვართ. არამედ არცა ანგელოსმან² თქუას, ვითარმედ მე და ღმერთი ერთ ვართ, ანუ მე და კაცი ერთ ვართ. ხოლო უფრომსდა დაბადებულმან არა თქუას ოდესცა თუ მე და დამბადებელი ერთ ვართ, რამეთუ დაბადებულთა შორის ნუეკუე და თქუას ოდესმე კაცმან, ვითარმედ მე და ანგელოსი³ ერთ ვართ დაბადებულებისაებრ და მონისაებრ. ხოლო დაბადებული დამბადებელისა არა რომლითა ერთ არს სახითა. და შემდგომად მცირედისა თანაშეტყუებასა თავისა თვისისასა მადლით და არა ბუნებით ღმერთთა მიმართ მყოფელი იტყვს: „არა წერილ არს სჯულსა“⁴ თქუენსა. მე ვთქუ: ღმერთნი ხართ და ძენი მადლისანი ყოველნი. უკუეთუ იგინი თქუნა ღმერთად რომელთა მიმართ იქმნა სიტყუაჲ ღმრთისაჲ და არა შესაძლებელ არს დაქსნაჲ წერილისაჲ, რომელი მამამან წმიდა—ყო და მოაეღინა სოფლად. თქუენ იტყვთ, ვითარმედ ჰგმობს, რამეთუ ვთქუ: ძე ღმრთისაჲ ვარი მე“. ^{CIII} და მჩუენებელი მსგავსებისაგან საქმეთაჲსა⁵, ვითარმედ თანაარსი ღმრთისა და მამისაჲ არს, იტყვს: „უკუეთუ არა ეიქმ საქმეთა მომაეღინებელისა ჩემისათა, ნუ გრწამს ჩემი. ხოლო უკუეთუ ეიქმ დაღათუ ჩემი არა გრწამს, საქმეთაჲ გრწმენინ. ვითარმედ მამაჲ ჩემ შორის არს და მე მამისა შორის“. ^{CIV} ვითარ ზემორე იტყვს, ვითარმედ „ვითარცა მამაჲ აღადგინებს მკუდართა და ცხოველ—ჰყოფს, ეგრეთვე ძეცა, რომელთაჲ

-
- 1 ანგელოზი BD
 - 2 ანგელოსმან BD
 - 3 ანგელოზი BD
 - 4 მჯულსა B
 - 5 საქმეთაჲ B

ჰნებაეს, ცხოველ-ჰყოფს“, ^{CV} რამეთუ ძე კაცისაა¹ არს, ნუ გიკვრნ ესე, „რამეთუ მოვალს უამი და აწვე არს, ოდეს მკუდართა [115v] ისმინონ კმისა ძისა ღმრთისაა და მსმენელნი ცხოვნდენ“. ^{CVI} თქუა-რაჲ ვითარმედ, „ვითარცა² მამა³ აღადგინებს მკუდართა და ცხოველ-ჰყოფს. შესძინა, ვითარმედ ეგრეთეუ ძე, რომელთაჲ ჰნებაეს, ცხოველ-ჰყოფს“, ^{CVII} რაჲთა აჩუენოს, ვითარმედ თვთ კელმწიფე და ბუნებით ცხოველსმყოფელ არს ძე, ვითარ-იგი მამა და არა მადლით. ამის შემდგომად ზედა დაჰრთავს, ვითარმედ ესე ძე ღმრთისაჲ ბუნებით ცხოველსმყოფელი ძე კაცისაჲ არს. არა თქუა, თუ ძე კაცისა იწოდების, არამედ, არსო. და ნუ გიკვრს ესე. იტყვს, რამეთუ ძე კაცისაჲ ცხოველ-ჰყოფს და რამეთუ ესე ძე კაცისაჲ ძე არს ღმრთისაჲ არა სახელით ხოლო, არცა მადლით, არამედ ბუნებით. და ეინამთგან ბუნებით ცხოველსმყოფელ არს ვითარცა მამა, ბუნებითეუ ღმერთ არს ვითარცა მამა. და კუალად მართაჲს მიმართ: „მე ვარ აღდგომა⁴ და ცხოვრებაჲ. მრწმუნებელი ჩემდამო, დაღათუ მოკუდეს, ცხოვნდეს“. ^{CVIII}

და კუალად: „მხილველმან ჩემმან იხილა მამაჲ. არა გრწამსა, ვითარმედ მე მამისა შორის და მამაჲ ჩემ შორის?“ ^{CIX} და კუალად: „ესე არს ცხოვრებაჲ საუკუნოჲ, რაჲთა გიცოდიან შენ მხოლოჲ⁵ ჭეშმარიტი ღმერთი და რომელი მოაველინე იესუ“. ^{CX} ჰრქუა-რაჲ ფილიპე⁶: „გვჩუენე ჩუენ მამა⁷ შენი და კმა არს ჩუენდა“. ^{CXI} ხოლო უფალმან უწყოდა, ვითარმედ უღონო არს ჯორციელთა თუალითა ხილუაჲ ღმრთისაჲ და კუალად, ვითარმედ მისი შემეცნებაჲ მამისა შემეცნებაჲ

-
- 1 კაცისა B
 - 2 ვითარცა]- C
 - 3 მამა C
 - 4 აღდგომა BD
 - 5 მხოლო C
 - 6 ფილიპე BC
 - 7 მამა C

არს, ვითარცა თანაარსისა მისისაჲ, რამეთუ თანაარსთაჲ ერთი და იგი-
ვე არს მეცნიერებითი შემეცნებაჲ უმკსინვარესად—რე თქუა მისსა მი-
მართ: „ესოდენი ჟამი მაქუს თქუენ თანა და არა მიწამე ფილიპე¹“ CXII.
რამეთუ უწყოდა უკუე იგი კაცად გარნა შეირისხოვდა. ვითარცა არა
ღმერთად სარწმუნოებითა და თუალითა გონებისაჲთა მცნობელი მისი,
რამეთუ უკუეთუმცა იგი ეცნა ღმერთად, ეცნამცა სადმე მამაჲცა ეინაჲ-
თგან მხილველი მისი ღმერთსაცა ცხად არს ვითარმედ შემეცნების, და
მამასა, რამეთუ რომელმან არა მხოლოდ კაცად ოდენ იცნას იგი, ეგერა
მამაჲცა უცნობიეს მას, რამეთუ ღმერთ არს მამაჲ. ხოლო ესე მეცნიერ-
ებაჲ ცხად არს, ვითარმედ ცნობაჲ მამისაჲ და თვთ მის იესუმსი
ღმერთად ცხორებაჲ საუკუნოჲ არს და კუალად უმეტრებაჲ ამისი სიკუ-
დილი არს საუკუნოჲ². და თომა უფლად და ღმერთად³ CXIII უწოდს
განხილულსა და იყუედრების ეიდრემე იგი ვითარცა უწინარეს ხილეისა
არა მრწმუნებელი. ხოლო ნეტარ იქნებიან არამხილველნი და მრწმუნე-
ბელნი. და პავლე მოციქული კმობს: „რაჟამს სჯიდეს⁴ ღმერთი
სოფელსა სახარებისაებრ ჩემისა იესუ ქრისტეს მიერ, რომელ არს ყოვე-
ლთა ზედა ღმერთი კურთხეული უკუნისადმდე“⁵ CXIV და გალატელთა
მიმართ: „რაჟამს მოიწია საესებაჲ ჟამთაჲ, გამოაეღინა ღმერთმან ძე
თვისი, კმნილი დედაკაცისაგან. კმნილი სჯულსა⁶ ქუეშე“⁷ CXV და ებრაე-
ლთა მიმართსა შინა: „ეინაჲცა, ძმანო წმიდანო! ჩინებისა ზეცათაჲსა
ზიარნო! განიცადეთ მოციქული და მღუდელთმთავარი აღსაარებისა
ჩუენისაჲ იესუ, რომელი სარწმუნო არს შემოქმედისა თვისისა, ვითარ
მოსე ყოველსა შინა სახლსა მისსა, რამეთუ უფრომისა დიდებისა ესე
ღირს იქმნა მოსესა, რაოდენ უფრომისი პატივი აქუს სახლისაჲ

1 ფილიპე B

2 საუკუნო D

3 ღუთად D

4 შჯიდეს B

5 შჯულს B

შემშაღებ. ... მისსა, რამეთუ ყოველი სახლი შეიმზადების ვისგანმე, ხოლო ყოველთა შემშაღებელი ღმერთ არს. და მოსე ვიდრემე სარწმუნო. ყოველსა შინა სახლსა მისსა, ვითარცა მსახური მოწამელ თქმულთა, ხოლო ქრისტე, ვითარცა ძე სახლსა ზედა მისსა, რომლისა სახლ ვართ ჩვენ".^{CXVI} იხილე, ვითარ თქუა-რაჲ იესუ შექმნილად ვითარცა კაცი. მოსეცა მოიკსენა და უმეტესისა ღიღებისა ღირსკმნულე-ბასა მისსა იტყვს უფრომს მოსესა¹ და ესოდენ რაოდენ დაბადებული კმატს დაბადებულსა და ძე მონასა. და რამეთუ მოსე უკუე მსახური ღმერთშემოსილი, ხოლო ქრისტე – ღმერთი და მეუფე, სახლისუფალი სახლისა ღმრთისაჲ რომელ ვართ ჩვენ: „რამეთუ ტაძარნი ღმრთისანი ვართ და სული ღმრთისაჲ მკვდრ არს ჩვენ შორის".^{CXVII} ღმერთი ხადმე არს იესუ და შემოქმედი, ვითარცა ბუნებით ღმერთი, რამეთუ არა მადლით და ზიარებით ღმერთნი ეგერა დაბადებულცა არიან.

ამათ ყოველთა მარიამისგან შობილისა და ჯუარცუმულისათჳს წარმოთქმულობასა შინა არა განცხადებულად ღმერთად და კაცად იცნობებისა იგივე და ერთი ყოველთა გონების მქონებელთაგან. გარნა ბნელი ცუდისა ღიღებისაჲ ვითარცა აღმური რამე მდებარე არს საცნა-ურთა ზედა თუალთა მწვალებელთასა და არა უტყეებს მათ განათლებად ცისკროვანებითა სახარებისა მცხინვარებათაჲთა, რამეთუ ვერ ძალ-უც რწმუნებად ღიღებისა კაცთაგან მიმღებელთა და ღიღებასა მხოლომსა ღმრთისასა არამეძიებულთა.^{CXVIII} ხოლო ჩვენ, რომელთა მოგუეცა ღმრთისა მიერ სივლტოლაჲ მრჩობლ ეშმაკეულისა საცთური-საგან და ღმრთისა თანა კმნაჲ, ესრეთ გულისკმა-ეპყოფთ, ესრეთ გურწამს და ესრეთ ექადაგებთ: ერთსა ღმერთსა-მამასა, ერთსა ღმერთსა-ძესა და ერთსა ღმერთსა-სულსა წმიდასა, ერთსა ღმერთსა სამთავე თანად ურთიერთას გულისკმისსაყოფელთა, სრულსა ღმერთსა თჳსაგან თითოეულსა ერთსა ღმერთსა ზოგად სამთავე იგი უკუე

ერთმთაერობისათვის. ხოლო ესე თვთებათათვის, რამეთუ ერთი ბუნებაა არს სამთავე შინა გუამოვნებათა და ერთისა მიმართ მისგანთა მათ აქუს აღყვანებაჲ, რომლისათვისცა ერთ ღმერთ არიან სამნივე, ხოლო სრულ არს ბუნებაჲ, ესე იგი არს ღმრთეებაჲ თითოეულსა გუამოვნებათაგანსა შინა, რომლისათვისცა თითოეული თვსაგან სრული ღმერთი არს და კუალად ერთი ღმერთი სამნივე, რამეთუ ღმერთ არს სიტყუაჲცა მისი და სულიცა მისი ერთი ღმერთი, ეინაჲთგან კაციცა და სიტყუაჲ მისი და სული მისი. არა სამნი ღმერთნი, არამედ ერთი, სრულ ღმერთ არს თითოეული, რამეთუ არა უგუამონი ძალნი, არცა ჰაერად განბნეჲდანი არიან სიტყუაჲ—ღმრთისაჲ და სული მისი ყოვლადწმიდაჲ, არამედ თითოეული გუამონი¹ და სრული, რაჲთა არა შეზაგებულ იყოს ღმერთი, ვითარცა უსრულთაგან შეწყობილი სრული. არამედ ერთი სრული სამთა შინა სრულთა ზესთა² სრული და პირველთგან სრული. ხოლო გერწამს და დაუღმებელად ექადაგებთ მასვე პირველ საუკუნეთა მამისაგან შობილსა ძესა მხოლოდშობილსა და სიტყუასა თანაარსსა მამისასა, რომლისა მიერ ყოველნი შეიქმნნეს; უკუანაჲსკნელთა ჟამთა სათნოყოფითა მამისაჲთა მუცლადღებულად ყოვლად უხრწნელსა შინა და ყოვლად უბიწოსა საშოსა წმიდისა ქალწულისასა. ვითარცა საღმრთოსა რასმე თესლსა; და განკორციელებულად, უქცეველად და უცეაღებულად, ესე იგი არს თავისა შორის თვსისა გუამყოფელად კორცთა სულიერთა სულსა სიტყვერსა და გონიერსა; და შობილად სრულად კაცად დადგრომასა თანა ვითარ—იგი იყო სრული ღმერთი. რამეთუ არა კაცი მუცლად—იღო წმიდამან ქალწულმან, არამედ ბუნებით ღმერთი პირველ საუკუნეთა ძე და სიტყუაჲ—ღმრთისაჲ მისგან განკორციელებული, რამეთუ თითოეულისა დედათაგანისა ზედა მიდგომილებაჲ იქმნების მამაკაცისაგან დათესვითა თესლისაჲთა და [116v] მამაკაცებისა თესლისაჲ არს მხადგომილებაჲ და თესლი იგი არს გუამ მიდგომილება-

1 გუამონი B

2 ზეშთა B

საე თანა მიმნიჭებელობითა დედაკაცისაგან თვსთა სისხლთაჲთა და ქმნითა შეყოფისაჲთა და თესლსა შინა მამაკაცისასა შემტკიცებითა და გუამქმნითა სისხლთაჲთა და თვთ მის თესლისა გუამ მათდა ქმნითა; და საზოგადო გუამ, თავისა თვისისა და დედაკაცებრთა სისხლთა ქმნითა თესლისაჲთა, ხოლო წმიდისა ქალწულისა ზედა არა ესრეთ, რამეთუ არა მთესველობითა მამაკაცისაჲთა იქმნა მიდგომილებამ, არამედ შემდგომად თანასათნოყოფისა წმიდისა ქალწულისა, სული წმიდამ მოვიდა მის ზედა სიტყვსაებრ უფლისა, რომელი თქუა ანგელოსმან¹ განწმიდა იგი და ძალი დასატყენელი სიტყვსა ღმრთეებისაჲ მიანიჭა და მაშინ აგრილობდა მას ღმრთისა მადლისა გუამოანი სიბრძნე და ძალი. ძე ღმრთისაჲ თანაარსი მამისაჲ, ეითარცა საღმრთოჲ რამეჲ თესლი და შემეტკიცა თავსა თვსსა უბიწოთაგან და წმიდათა სისხლთა მისთა კორცნი სულიერნი, სული სიტყვერი და გონიერი თვთ მის სიტყვსა გუამ მათდა ქმნითა. ესრეთ რომელი—იგი ბუნებით ღმერთი იყო მამისაგან ბუნებით კაც იქმნა დედისაგან და არს იგივე თანად ესეცა და იგი, ღმერთი სრული ჭეშმარიტი ბუნებით და ბუნებით სრული კაცი უტყუველობით. ერთი გუამი ორთა შინა განუწყალებელთა ბუნებათა, რამეთუ არა კაცსა განღმრთობილსა აღვიარებთ, არამედ ღმერთსა განკორციელებულსა და განკაცებულსა, რამეთუ „სიტყუამ კორც იქმნა“^{CXIX} და ყოვლითურთად ღმერთად მასეჲ და ყოვლითურთად კაცად მასეჲ. და ექადაგებთ ყოვლითურთად ღმერთად კორცთა მისთა თანა და ყოვლითურთად კაცად. ზესთა² ღმერთთაჲსა ღმრთეებისა მისისა თანა, და ერთსა ბუნებასა სიტყვსა ღმრთისასა განკორციელებულსა შჯულისმდებელობთ; და ორნი შობანი ბუნებითისა მისა ღმრთისა და ღმრთისანი უწყნით და ექადაგებთ ერთი მამისაგან უწინარეს საუკუნეთა უკორცოდ და უმიზეზოდ და ერთი — უკუანაჲსკნელთა ჟამთა, ცხორებისათჳს ჩუენისა წმიდისა ქალწულისაგან განკორციელებული-

1 ანგელოზმან B

2 ზემთა B

სა და განკაცებულისაჲ კორციელი და ჟამიერი, რომლისათჳს ღმრთისმშობელად აღვიარებთ წმიდასა ქალწულსა, ვითარცა ხაკუთ-რად და ჭეშმარიტებით მისგან განკორციელებულისა ღმრთისა მშობელსა, ხოლო ქრისტესმშობელად იგი უწყით უკუე, რამეთუ ქრისტე შუა გარნა ეინათგან დასარღუეველად ღმრთისმშობელობისა სახელსა ღმრთისმბრძოლმან ნესტორ იკუმია ესე არა ქრისტესმშობე-ლად, არამედ უადრესისაგან ღმრთისმშობელად სახელ-ესდებთ მას. რამეთუ ქრისტესმშობელებ იყვნეს სხუანიცა წინამსწარმეტყუელთა და მეფეთა მშობელნი, ხოლო ღმრთისმშობელ მხოლოდ ოდენ წმიდაჲ ქალწული მარიამ, რომლისათჳს ბუნებანიცა ორნი უწყნით ერთისა ქრისტეს ძისა ღმრთისანი და ორნი ბუნებითნი ნებანი და მოქმედებანი, რამეთუ მოქმედებს თითოეული ბუნებაჲ და ჰნებაეს, რამცა—იგი აქუს, თვთებად თვსსა, ზიარებასა თანაერთკერძოხსასა და სამებასა არა ოთხებასა შემდგომად განკაცებისაჲ ძისა ღმრთისა ეკმსახურებთ ერთსა მამასა, ერთსა ძესა ღმრთისასა და ქალწულისასა, მასვე ღმერთსა და კაცსა და ერთსა სულსა წმიდასა უკუნისადმდე ამინ.

სრულ—იქმნა მაღლითა ქრისტესითა ღირსისა იოვანე მონაზონისა სიტყუაჲ დასამკობელი ნესტორიანთაჲ.

**ფშიდისა კჳრილე ალექსანდრიელ ეპისკოპოსისაჲ
თარგმანებაჲ შემდგომითი—შემდგომად ათორებატთა
თავთაჲ ამათთა მაგრალობელთა მიმართ^I**

„მოველნივე მართალ და წრფელ არიან წინაშე გულისკმისყოფელ-
თა და უცთომელ მპოვნელთათჳს მეცნიერებისათა“, ^{II} ვითარცა იტყვს
წერილი. რამეთუ რომელნი მკვრცხლითა და განწმედილითა თუალითა
გონებისაჲთა მიჰხედვიდენ ღმრთიესულიერიისა წერილისა ღმრთიეკმ-
ოგანთა სიტყუათა, მათ მიერსა სარგებელსა, ვითარცა საღმრთოსა
რასმე და ზეციერსა საფასესა სულთა შინა თჳსთა დაიუნჯებენ. ხოლო
რომელთა ტყუილისა მიმართ მიდრეკილად აქუნდეს გონებაჲ და ჰი-
რუკარობასა მიერ იძლეოდინ და განდრეკილისა ტრფიალ იყვნენ
მეცნიერებისა, მათისა თანაზიარ არიან ნაწილისა, რომელთათჳს
დასწერს სანატრელი პაელე: „რომელთანი ღმერთმან სოფლისა ამის
დაუბრმნა გონებანი ურწმუნოთანი არა განბრწყინებად მათდა ნათლი-
თა სახარებისა ღიდებისა ქრისტესისაჲთა“, ^{III} რამეთუ ბრმანი არიან და
წინამძღუარნი ბრმათანი. ამისთჳს შთაცკვიან მთხრებლსა წარწყმედი-
ხასა, ვითარ—იგი კმობს საღმე თჳთ მაცხოვარი: „ვითარმედ, ბრმაჲ
ბრმასა თუ წინა უძღოდის, ორნივე მთხრებლსა შთაცკვენ“. ^{IV} და რამე-
თუ ეწყებებიან ვიეთნიმე შჯულთა ჭეშმარიტებისათა და სიდრკუითა საე-
შმაკოჲთა აღმავსებელნი გონებათა თჳსთანი, გარდაქცევასა
კელ—ჰყოფენ კეთილადმსახურებისა საიდუმლომსასა, და არა მცირესა
დაკინებასა ჰყოფენ მხოლოდშობილისა სიტყვსა კორციელისა განგე-
ბულებისასა, „ვერგულისკმისყოფელნი არცა რაჲთა იგი იტყვან, არცა
ფიეთთჳს დაამტკიცებენ“. ^V ხოლო მომპოვნებელ ესევითარისა უღმრთ-
ოებისა იქმნნეს მრავალნი უკუე და სხუანიცა ზემოთგანეე თითოეულ-
სა შინა ჟამსა. ხოლო აწ არარაჲთ დაკლებულნი ესე მათისა
უკეთურებისაგან, ნესტორ ვინმე და მისთანანი, მსგაესად ძუელთა მათ
ფარისეველთასა წინააღმდგომნი ქრისტესნი და ურცხვნოებით
მკმობელნი, ვითარმედ „რამასთჳს შენ კაცი ჰყოფ თაჳსა შენსა

ღმერთ?"^{VI} რომლისათვის საჭირო იქმნა ჩუენდა წინაგანწყობა სიტყუ-
 ათა მათთა და შეჩუენება მწინეულეანთა მათ შჯულთა [183v] და ქა-
 დაგებათა თანამოწამებითა ღმრთისა ესრეთ მეტყუელისათა
 წინააწარმეტყუელისა მიერ: „მღღელთა ისმინეთ და უწამეთ სახლსა
 იაკობისსა, იტყვს უფალი ყოელისა მკერობელი".^{VII} და კუალად:
 „ვიდოდეთ ბჭეთა მიერ ჩემთა და ქვანი გზისაგან განყარენით".^{VIII} რამე-
 თუ გვღირს ჩუენ წინამბრძოლთა ჭეშმარიტებისა შჯულთასა უჩინო
 ყოფა შორისმდებარეთა საცთურთა, რაჲთა არა რომლითა სახითა
 წარეკუეთებოდინ მათ ერნი ღმრთისანი, არამედ წრფელთა მიერ და
 განტყეილთა გზათა შევიდოდინ ეზოთა შინა ღმრთისათა, და კინიდა
 და თითოეულისა მიმართ ესრეთ კმობად: „ესე არს ბჭე უფლისა, მარ-
 თალნი შევლენან ამას შინა".^{IX} ესრეთ უკუე არაწმიდისა და უცხოხსა
 ნესტორის მიერ სიჩქურესა გმობისასა თვსთა წიგნთა შინა შთაწერასა
 საჭიროდ ესაჯეთ საცხოვრებელად მათდა, რომელნი მიემთხუეოდინ და
 დავსხენით შეჩუენებანი ესე, ვითარცა რწმუნებულთა ზრუნეასა ყოველ-
 თა ცხოვნებისასა; არა მარტივად აღმწერელთა ყოელისავე გონებად
 მოსრულისათა მისდა მიმართსა შინა ეპისტოლესა, არამედ ვითარცა
 უცხოლ ჩუენგან და კეთილადმსახურებისა შჯულთა წინააღმდგომად
 გამომაჩინებელთა ცნობავენებულებისა მისისა მოპოვნებათასა. ხოლო
 ჰგიობენ ვიეთნიმე სიტყუათა ჩუენთა, ცხად არს, ვითარმედ ეერგულისკ-
 მისმყოფელნი ჭეშმარიტებით ძალსა მუნ აღწერილთასა და თა-
 ნაშემწენი ნესტორის საძაგელისა წეალებისანი და ზიარნი
 უღმრთოებისა მისისანი, და მათვე მისთა წარმრეველნი გმობათანი.
 გარნა არაუის მართლიად გამომეტყუელთაგანსა დაუფარვის ჭეშმარიტ-
 ებაჲ. ხოლო ეინაჲთგან მოპოვნებულ რამე იქმნეს მათ მიერ ამათ ზედა
 სიტყუანი ეერგულისკმისყოფითა, თუ ვითარ, ანუ რომლითა სახითა
 თქუებულ არიან ესენი, სათანადოდ ეკგონეთ მცირედთა სიტყუათა მიერ
 თარგმნაჲ თითოეულისა შეჩუენებათაგანისაჲ. და ვითარ—იგი არს,
 ეგრეთ კეთილად განმარტებაჲ ძალისა მათისაჲ, რომლისსა არა

უსარგებლო ყოფასა ეპკონებ მათთვის, რომელნიცა მიემთხუეოდინ შემდგომითი—შემდგომად.

შეჩუენებაჲ ა. ეინცა ეინ არა აღიარებს ღმერთჳშმარიტყოფასა ემმანუილისსა და ამისთჳ ღმრთისმშობელობასა წმიდისა ქალწული-ხასა, რამეთუ შუა კორციელად, კორცქმნილი ღმრთისაგანი სიტყუაჲ, შეჩუენებულ იყავნ!

თარგმანი. ნეტართა მამათა დედაქალაქსა შინა ნიკიელთასა შეკრებულთა და მართლისა და უბიწოჲსა სარწმუნოებისა საზღერისა აღმწერელთა, რწმუნებაჲ თქუეს ერთისა ღმრთისა მიმართ მამისა ყოელისა მპყრობელისა, ყოეელთა ხილულთა და უხილაეთა შემოქმედისა; და ერთისა უფლისა იესუ ქრისტეს მიმართ, ძისა ღმრთისა, და სულისა მიმართ წმიდისა. და იგივე ღმრთისა მამისაგანი ღმერთი—სიტყუაჲ, რომლისა მიერ ყოეელნი შეიქმნნეს, ნათელი ნათლისაგანი, ღმერთი ჳშმარიტი ღმრთისაგან ჳშმარიტისა შობილი თქუეს განკორციელე-ბულად და განკაცებულად და აღდგომილად, რამეთუ რომელი ღმერთი იყო ბუნებით, მხოლოდშობილი სიტყუაჲ მამისაჲ, იყო თესლისაგან აბრაამისსა, ვითარცა იტყჳს ნეტარი პაელე^X და მსგავსად ჩუენსა ჴიარ იქმნა კორცთა და სისხლთა, რამეთუ იშუა კორციელად წმიდისა ქალწულისაგან და მსგავსი ჩუენი კაცებაჲ მიიღო, არათუ წარწყმედითა ღმერთყოფისაჲთა, ნუ იყოფინ, არამედ იყო, რაჲ—იგი იყო და ეგო ბუნებასა შინა და დიდებასა ღმრთეებისასა. ეინაჲცა ეიტყოდით—რაჲ მისთვის, ვითარმედ კაც იქმნა არა ქცეულებისა, არცა შეცვალებისა თა-ესმდებელად ეიტყჳთ მას მისდა მიმართ, რაჲ— იგი არა იყო, რამეთუ სამარადისოდ იგივე არს და ქცეულებისა აჩრდილთა მითუალეასა არა თაჲს—იღებს.^{XI} არამედ არცა კორცთა მიმართ შერწყმასა ანუ შერეე-ნასა, ანუ აღზაეებასა არსებისა მისისასა განეასაზღერებთ. ხოლო ეიტყჳთ კორცთა სულისა სიტყჳერისა მკონებელთა შეერთებასა სიტყჳ-ხასა, უზესთაჲს გონებისა და მიერკერძო გამოთქჳმისა, ვითარ—იგი თჳთ მან მხოლომან უწყის. და ჳგიეს ვიდრემე ღმერთად შემოსასა შინა

კორცთასა და არს ერთი ძე ღმრთისა და მამისაჲ უფალი ჩუენი **იესუ** ქრისტე; და იგივე უწინარეს ყოვლისა საუკუნოჲსა და ჟამისა გულისკ-
მა—იყოფების და არს სიტყუად და ბრწყინეალებად მამულისა გუამოვნე-
ბისად; ^{XII} და უკუანაჲსკნელთა დღეთა განგებულებით იგივე კაცად
ჩუენთჳს. ხოლო ვინამთგან უეარ—ჰყოფენ ვიეთნიმე კორციელსა მას
შობასა მისსა ყოვლადწმიდისა ქალწულისაგან საცხორებელად ყოველ-
თა ქმნილსა, არა ვითარმცა ამიერ მიელო დასაბამი ღმრთეებისაჲ,
არამედ რაათა ჩუენ სიკუდილისაგან და ზრწნილებისა გამომკსნნეს
კაცად გამორჩინებითა ჩუენებრ. ამის უკუე მიზეზისათჳს პირველი შეჩუე-
ნებაჲ ჩუენი ზედა დაჰკმობს ვიდრემე ბოროტადმადიდებელობასა მათსა,
ხოლო მართლიად მქონებელობასა აღიარებს ემმანუილის ღმერთ-
ტეშმარიტად მქადაგებელობისა და ამისთჳს წმიდისა ქალწულისა
ღმრთისმშობელად აღმსარებელობისა.

[184r] შეჩუენებაჲ ბ. ვინცა ვინ არა აღიარებს ღმრთისა მამისაგანსა
სიტყუასა ზგუამოვნებით კორცთადა შეერთებულად, და ვითარმედ ერთ
არს ქრისტე კორცთა მისთა თანა, იგივე ცხად არს, ვითარმედ თანად
ღმერთი და კაცი, შეჩუენებულ იყავნ!

თარგმანი. ესრეთ სადმე დასწერს საღმრთოთა საიდუმლოთა
მღღელმოქმედი პავლე: „აღსაარებულ დიდ არს კეთილადმსახურებისა
საიდუმლოჲ, რომელი გამოჩნდა კორცითა, განმართლდა სულითა,
ეჩუენა ანგელოსთა, იქადაგა წარმართთა შორის, სარწმუნო—იქმნა
სოფელსა შინა და ამაღლდა დიდებით“ ^{XIII}.

რაჲ უკუე არს თუ „გამოჩნდა კორცითა“? ესე იგი არს, ვითარმედ
კორც იქმნა ღმრთისა მამისაგანი სიტყუაჲ არა ქცეულებითა ანუ შეც-
ალებითა ბუნებისა მისისაჲთა, ვითარცა ეგერა პირველ ვიტყოდეთ,
არამედ უფრომსლა თჳსად მისდად შექმნითა კორცთაჲთა წმიდისა
ქალწულისაგან და ერთად და იგივედ ძედ გამორჩინებითა უწინარეს უკუე
განკაცებისა, ვითარცა ჯერეთ უკორცოსა აღვიარებთ სიტყუასა, ხოლო
შემდგომად განკაცებისა მასვე კორცითა; და მისსავე ვიტყვთ ერთბამად

ღმერთად და კაცად განთვსებულად ყოფასა, რამეთუ არა ორნი ძენი გულისკმა—ეყვნეთ, არამედ ერთსა და მასევე აღვიარებდეთ ქრისტედ და ძედ და უფლად. ხოლო არა ესრეთ მნებებელთა რწმუნებისათა, არამედ ორად ძედ განმყოფელთა ერთისათა და ურთიერთას განმწეალებელთა არსებით და ჭეშმარიტებით შეერთებულთასა და მეტყუელთა, ვითარმედ მხოლოდ პატივითა, ესე იგი არს ღირსებითა ოდენ იქმნა ღმრთისა თანაშეყოფაჲ კაცისაჲ მართლისა და უბიწოჲსა სარწმუნოებისაგან უცხოქმნულად ეშჯით, ვინამცა დაღათუ მოციქულად სახელ—იდებოდის, დაღათუ ცხებულეზაჲ და ძედ ღმრთისა განჩინებულეზაჲ ითქუმოდის და არა გრცხუენის განგებულეზისათჳს, არამედ ესრეთ ვიტყვთ, ვითარმედ თჳთ იგი ღმრთისა მამისაგანი სიტყუაჲ, რაჟამს იქმნა ჩუენებრ კაც, მაშინ სახელ—ედჳა მოციქულად და ცხებულ იქმნა ჩუენ თანა, წერილისაებრ, რამეთუ ჩუენ თანა რაჲ იქმნა, დაღათუ ეგო რაჲ—იგი იყო არა იქმნა ჩუენთაგან, არამედ უფროჲსლა განითვსებს კაცობრივთა საზომთა კაცებისაჲთა განგებულეზისათჳს და არარაჲთ მიმძღაერებულ ჰყოფს ამიერ ღიდებასა ანუ ბუნებასა თჳსსა, არა, რამეთუ არს ეგრეთცა ღმერთ და მეუფე ყოველთა.

შეჩუენებაჲ გ. ვინცა ვინ ერთისა ქრისტესთა განჰყოფს გუამოენებათა შემდგომად შეერთებათა და მხოლოდ თანამოკარეობითა ოდენ პატივისა, ესე იგი არს ღირსებისაჲთა შეაყოფს მათ და არა უფროჲსლა შემოკრებითა ბუნებითისა შეერთებისაჲთა, შეჩუენებულ იყავნ!

თარგმანი. მხოლოდშობილისა ძისა ღმრთისა კორციელისა განგებულეზისა საიდუმლოსა მთარგმანებელნი ვიტყვთ, ვითარმედ საკვრეველად და გამოუთქუმელად შეეერთნეს ღმრთისა მამისაგანსა სიტყუასა სულისა სიტყუერისა მქონებელნი წმიდანი კორცნი და ეგრეთ ერთად გულისკმა—ეჰყოფთ ძედ, ვითარ—იგი ჩუენ ზედაცა სახილველ არს ესევეთარი რაჲმე, რამეთუ სხუა ბუნება ვიდრემე არიან კორცნი და სხუა — სული. გარნა ერთსა ცხოველსა შეასრულებენ ორნივე, არამედ არა ესრეთ ყოფასა ჰგონებენ ვიეთნიმე ამისსა, რომელნი თჳსაგან დაადგენენ

კაცებასა ჩუენსა და პირველ თავით თვსით გუამქმნილსა შეაერთებენ მას ღმრთისაგანსა სიტყუასა თანა მხოლოდ პატივითა ოდენ, ესე იგი არს ღირსებითა; და არა ბუნებითითა შეერთებითა, ესე იგი არს ჭეშმარიტითა, ვითარცა ჩუენ აღვიარებთ, რამეთუ ესრეთ საღმე იტყვს საღმრთოა წერილი: „და ვიყვენით ბუნებით შეილნი რისხვისანი, ვითარ—იგი სხუანი“, ^{XIV} ბუნებისა ნაცვალად ჭეშმარიტებისა შემომღებელი. აწ უკუე, შემდგომად შეერთებისა განმყოფელნი გუამოენებათანი და განთვსებით დამსხმელნი თითოეულისანი, ესე იგი არს ღმრთისა და კაცისანი, და მხოლოდ პატივითა ოდენ მომგონებელნი შეერთებისა მათისანი, უეჭუელად ორთა წარმოადგენენ ძეთა. ოდეს ესე ღმრთიესულიერი წერილი ერთსა იტყვს უფალსა და ძესა. ვინაჲცა შემდგომად გამოუთქუმელისა შეერთებისა, დაღათუ ღმერთად სახელსდგა განკორციელებულსა და განკაცებულსა ემმანუილს, ღმრთისა მამისაგანსა სიტყუასა გულისკმა—კჳყოფთ ჩუენ. დაღათუ კაცად სთქუა, არარაჲთ უდარეს კაცობრივთა კერძოთა მომართ განგებულებით თანამოამოსრულად ეიცნობთ მას ჩუენ და შესახებელ ქმნილყოფასა ვიტყვთ შეუხებელისასა, სახილველობასა უხილავისასა, რამეთუ არა უცხო იყენეს მისგან მისდა შეერთებულნი კორცნი. ხოლო არა ესრეთ მრწმუნებელთა, არამედ განმყოფელთა გუამოენებათასა, ვითარცა ეთქუთ, შემდგომად შეერთებისა და თვსებითისა შეერთებისა მათივს მომპოენებელთა მხოლოდ პატივითა ოდენ, ესე იგი არს ღირსებითა, უცხო—კყოფს მართლმადიდებელთა შესაკრებელისაგან წინამდებარე ესე შეჩუენებაჲ.

შეჩუენებაჲ დ. ვინცა ეინ ორთა პირთა, ესე იგი არს გუამთა ^{XV} განუჩინებდეს სახარებასა და სამოციქულოთა წიგნთა შინა მო[184v]კსენებულთა კმათა, ანუ წმიდათა მიერ თქუმულთა ქრისტესთვს, ანუ თვთ მისთა თავისა თვსისათვს, და რომელთამე ვითარცა კაცსა თვნიურ სიტყვსა—ღმრთისა თვსაგან გულისკმაყოფილსა განუთვსებდეს, ხოლო

რომელთაჲ — ვითარცა ღმრთიეშუენიერთა, მხოლოსა ღმრთისა—მამისაგანსა სიტყუასა განუსაზღვრებდეს, შეჩუენებულ იყავნ!

თარგმანი. ხატსა შინა და სწორებასა ღმრთისა და მამისასა მყოფი მისგანი სიტყუაჲ არა ნატაცებად შეირაცხა ყოფად იგი სწორებად ღმრთისა, ვითარცა წერილ არს, ^{XVI} არამედ უფროჲსდა შთამოიყვანა თავი თჳსი ნებისითისა მომართ დაცალიერებისა და ნებისით შთამოვიდა ჩუენთა მომართ, არა შეცვალებითა მისითა, რაჲ—იგი იყო, არცა უღირხჩენითა კაცობრივისა საზომისაჲთა, ვინაჲცა ყოველნიეჲ მისნი არიან ღმრთიეშუენიერნიცა და კაცობრიენი. რამეთუ სადაღა ითქუას ესე, ვითარმედ დააცალიერა თავი თჳსი, უკუეთუ სირცხჳლ—უჩნდენ საზომნი კაცებისანი; და უკუეთუ იჯმნიდა კაცობრიეთაგან, ვინ არს, რომელმან იძულებით და დაპატიჟებით შთამოიყვანა იგი, რაჲთა იქმნეს ჩუენებრ.

აწ უკუეყოველთაეჲ კმათა სახარებათასა კაცობრიეთაცა და ღმრთიეშუენიერთა, ერთსა პირსა განუსაკუთრებთ, ვინაჲთგან ერთიცა ძე გურწამს ყოფად ქრისტე იესუ, რომელ არს განკორციელებული და განკაცებული სიტყუაჲ ღმრთისაჲ, რომლისათჳსცა დაღათუ კაცობრიეთაგანსა რასმე იტყოდის კაცობრივისა საზომისა მისისად შეეპრაცხთ მათ, რამეთუ მისნი არიან კაცობრიენიცა იგი. დაღათუ ვითარცა ღმერთი მეტყუელებდეს, ღმერთად მრწმუნებელნი განკაცებულისანი. კუალად, ვითარცა ერთსა ქრისტესა და ძესა განუთჳსებთ კმათა კაცობრივისა ბუნებისათა. ხოლო რომელნი ორად პირად განჰყოფენ, უეჭუელად ორთა გულისკმა—ჰყოფენ ძეთა. რამეთუ ვითარცა კაცებასა ჩუენსა ზედა არა ორ პირად სათანადო არს განყოფაჲ, დაღათუ სული იცნობების და კორცნი, არამედ არს ერთი და იგიეჲ კაცი, ეგრეთეჲ ემმანუილის ზედაცა, ვინაჲთგან ერთი ძე არს და უფალი განკორციელებული და განკაცებული სიტყუაჲ ღმრთისაჲ, უეჭუელად ერთ არს პირიცა მისი და მასვე განუთჳსებთ კაცობრიეთაცა კორცთამიერისა განგებულებისათჳს და საღმრთოთაცა ღმრთისა და მამისაგან გამოუთქუმელისა

შობისათვის. ხოლო განმყოფელნი და განმწეალებელნი და განთესებულად კაცად შეტყუელნი ჯორცთანი ვითარმცა სხუაჲ ძე იყო იგი, და ორთა ძეთა აღმსარებელნი, სამართლად მიიზიდვენ ძალსა წინამდებარისა ამის შეჩუენებისასა.

შეჩუენებაჲ ე. ვინცა ვინ ღმერთშემოსილად კაცად იკადროს თქუმაჲ ქრისტესი და არა უფროჲსღა ღმერთად ჭეშმარიტად ვითარცა ერთისა ძისაჲ, ჯორცთა მისთა თანა ვითარ—იგი იქმნა ჯორც და გუეზიარა მსგავსითაჲე ჯორცითა და სისხლითა, შეჩუენებულ იყავნ!

თარგმანი. ყოელად საღმრთოჲ მახარებელი იოვანე არა ქცეულებითა ანუ შეცვალებითა თვისისა ბუნებისაჲთა იტყვს ჯორცქმნასა სიტყვსა ღმრთისასა, ვითარცა ეგერა პირველ ვიტყოდეთ. ვითარმედ არა ჯორცად შეიცვალა, რამეთუ აქუს უცვალებულობაჲ თვისი, ვითარცა ღმერთსა, არამედ ეზიარა მსგავსთა ჩუენთა სისხლთა და ჯორცთა და იქმნა კაც. რამეთუ ჩუეულებაჲ არს საღმრთოჲსა წერილისაჲ ჯორცად სახელისდებაჲ კაცისაჲ, რამეთუ წერილ არს, „ვითარმედ იხილოს ყოელმან ჯორცმან მაცხოვარებაჲ ღმრთისაჲ“. ^{XVII} არამედ არაწმიდათა წვალებათა მომპოვნებელნი ნესტორ და მისთანანი თანაზიართა ვიტყვ მისისა წვალებისათა, იჩემებენ ეიდრემე აღმსარებულობასა განჯორციელებისასა. ხოლო არღა ჭეშმარიტებით განჯორციელებულად იტყვან სიტყუასა ღმრთისასა, ესე იგი არს კაცქმნილად ჩუენებრ დადგრომასა თანა რაჲ— იგი იყო პირველ, არამედ ვითარცა ერთისა წმიდათა კაცთაგანისა თანა წმიდისა ქალწულისაგან შობილისა მის თანა დამკვდრებასა მხოლოდშობილისა სიტყვსა ღმრთისასა დაამტკიცებენ, რაჲთა არღარა ერთად ქრისტედ და ძედ და უფლად და თაყუანისისაცემელად აღიარებოდის, არამედ ვითარცა განთესებული და თვსაგან მარტოობით ცნობილი კაცი, მხოლოდ ზიარებითა ოდენ და ერთობითა ღირსებისაჲთა პატივეცემული, თანათაყუანის—იცემებოდის და თანაიდიდებოდის და რამეთუ ჩუენ შორისცა დაიმკვდრა ყოელთა ღმერთმან სულისა მიერ წმიდისა; და კუალად ძუელ საღმე იტყოდა ერთისა წინამწარმეტყუელ-

თაგანისა მიერ „ეითარმედ ღაეიმკვდრო მათ შორის და ეიქცეოდი მათ თანა და ვიყო მე მათდა ღმერთად და იგინი იყენენ ჩემდა ერად“. XVIII ხოლო დასწერს ნეტარი პავლეცა: „არა უწყითა, რამეთუ ტაძარნი ღმრთისანი ხართ და სული წმიდაჲ მკვდრ არს თქუენ შორის“. XIX იტყვს უკუე და თვთ ქრისტეცა წმიდათა წინამსწარმეტყუელთათჳს, ესე იგი არს უპირატეს მოსლვისა მისისა გამოჩინებულთა წმიდათათჳს, ეითარმედ „უკუეთუ იგინი თქუნა ღმერთად, რომელთა მიერ იყო სიტყუაჲ ღმრთისაჲ, რომელი მამამან წმიდა—ყო და მოაეღინა სოფლად. ხოლო თქუენ იტყვთ, ეითარმედ გმობს, რამეთუ „ეთქუ: ძე ღმრთისაჲ ვარ მე“. XX გარნა არა ეითარ—იგი ჩუენ შორის მკვდრ პრს ღმერთი, ეგრეთვე ქრისტესცა შორის, რამეთუ ღმერთი იყო ბუნებით ჩუენდა მსგავსად კაცად ცნობილი იგი და ერთი და მხოლოჲ იყო ძე, მაშინცა ოდეს იგი იქმნა კორც. ვინაჲცა რომელნი იკადრებენ ღმერთშემოსილად კაცად და არა უფრომსდა ღმერთად განკაცებულად ქადაგებასა მისსა, საჭიროდ თანამდებ იქმნებიან წინამდუ[185r]ბარისა ამის შეჩუენებისა.

შეჩუენებაჲ ვ. ვინცა ეინ იტყვს, ეითარმედ მეუფე ქრისტესსა არს ღმრთისა მამისაგანი სიტყუაჲ და არა უფრომსდა მასვე აღიარებს ერთბამად ღმერთადცა და კაცად, ეითარ—იგი კორც იქმნა სიტყუაჲ წერილთაებრ, შეჩუენებულ იყავნ!

თარგმანი. უფალი ჩუენი იესუ ქრისტე ერთი და მხოლოჲ და ჳეშმა-რიტებით ძე ღმრთისა და მამისაჲ, დაღათუ კორც იქმნა სიტყუაჲ თჳსი და მშობელისა მამისა თანა ჳმსთაერობს ყოველთა დაბადებულთა, „და მისსა მოდრკების ყოველი მუკლი ჴეცისათანი და ქუეყანისათანი და ქუესკნელთანი და აღიარებს ყოველი ენაჲ, ეითარმედ უფალი იესუ ქრისტე სადიდებულად ღმრთისა— მამისა“. XXI ვინაჲცა არს იგი ეიდრემე უფალ ყოველთა, ეითარ—იგი გულისჳმა—იყოფების და არს ღმერთ. დაღათუ არა თჳნიერ .კორცთასა შემდგომად განკაცებისა, ხოლო თვთ თავისა თჳსისა არცა ღმერთ არს, არცა მეუფე. და რამეთუ

არს უწესოება უფროსლა ყოვლითავე ბოროტად მსახურებითა აღსავსე ჭეშმარიტებით, თქუმაჲ ანუ მოგონებაჲ ესევეითარისა რაჲსმე. ამისთვის სამართლად მოიღებვის ამას ზედა წინამდებარე ესე შეჩუენებაჲ.

შეჩუენებაჲ ზ. ვინცა ვინ იტყვს, ვითარმედ ვითარცა კაცისა შორის მოქმედებდა სიტყუაჲ ღმრთისაჲ იესუმას შორის და ღიდებულებაჲ მხოლოდშობილისაჲ დაჰფარეიდა მას ვითარცა სხვსაჲ სხუასა, შეჩუენებულ იყავნ!

თარგმანი. რამეთუ არა შემდგომად კორციელისა შობისა ძისა ღმრთისა მხოლოდშობილისა ახარებდა წმიდასა ქალწულსა სანატრელი გაბრიელ და ეტყოდა, ვითარმედ „ჰჰეჲ ძე და უწოდი სახელი მისი იესუ, რამეთუ მან იცნნეს ერი თვისი ცოდებათა მათთაგან“. ^{XXII} ხოლო სახელ—იდების ქრისტეცა ცხებისათჳს ჩუენ თანა კაცობრივ, კმისაებრ მეფსალმუნისა: „შეიყუარე სიმართლე და მოიძულე უმჯულოებაჲ. ამისთვის გცხო შენ ღმერთმან, ღმერთმან შენმან საცხებელი სიხარულისაჲ უმეტეს მოყუასთა შენთა“. ^{XXIII} და რამეთუ იყოცა თვთ მიმნიჭებელ სულისა წმიდისა და საზომისაებრ მიმცემელ ღირსთა თვსთა, რამეთუ საესე არს თვთ და „საესებისაგან მისისა ჩუენ ყოველთა მოვიღეთ“ ^{XXIV} წერილისა მისებრ. ხოლო განგებულებით ცხებულად ითქუმის, ვითარცა კაცი საცნაურად, გარდამოსლვით მის ზედა სულისა წმიდისაჲთა, რაჲთა ჩუენ თანაცა ეგოს და ადამისმიერი იგი გარდასლვაჲ მცნებისაჲ უჩინო—ყოს. ვინაჲცა თვთ იგი მხოლოდშობილი სიტყუაჲ ღმრთისაჲ კორცქმნილი სახელ—იდების ქრისტედ, რომელიცა ღმრთი-ეშუენიერიითა მით ძლიერებითა თვსითა მოქმედებდა განსაკრთომელთა. აწ უკუე, რომელნი იტყვან, ვითარმედ ძლიერებასა ქრისტესსა განაბრწყინებდა ღიდებულებაჲ მხოლოდშობილისაჲ, ვითარმცა სხუაჲ იყო თვნიერ ქრისტესა მხოლოდშობილი იგი, ორთა იოცნებენ ძეთა და ერთსა ვიდრემე მოქმედად იტყვან, ხოლო მეორესა მოქმედებულად, ვითარცა კაცსა ერთსა ჩუენებრსა, რომლისათჳსცა თაუთა მიმართ თვსთა მიიზიდვენ ძალსა ამის შეჩუენებისასა.

შეჩვენებაჲ მ. ვინცა ვინ იტყვს, ვითარმედ ამაღლებულისა კაცისაჲ სიტყვსა ღმრთისა თანათაყუანისცემაჲ და თანადიდებაჲ და თანა—ღმერთად—შესწაებაჲ ჯერ—არს, ვითარცა სხუასა თანა სხვსაჲ, რამეთუ მარადის დართუა თანაობისაჲ ამისსა გულისკმისყოფასა აიძულებს და არა უფროჲსღა ერთითა თაყუანისცემითა პატივისცემასა ემმანუილისსა და ერთისა დიდების მეტყუელებისა შეწირვასა მისდა, ვითარი—იგი კორც—იქმნა სიტყუაჲ, შეჩვენებულ იყავნ!

თარგმანი. ერთისა მიმართ მამისა ყოვლისა მპყრობელისა და ერთისა მიმართ ძისა და ერთისა მიმართ სულისა წმიდისა ნათელღებულ ვართ. ამის შემდგომად იტყვს ნეტარი პაეღე: „არა უწყითა, ვითარმედ რადენთა ქრისტეს მიმართ ნათელ—იღეთ, ქრისტე შეიმოსეთ. სიკუდილისა მისისა მიმართ ნათელ—ვიღეთ, თანადაეფლენით უკუე მას ნათლისღებისა მიერ, რამთა ვითარ—იგი აღდგა ქრისტე მკუდრეთით დიდებითა მამისაჲთა, ეგრეთე ჩუენცა განახლებულითა ცხოვრებისაჲთა ეიღოდით“. XXV

აწ უკუე, გერწმენა ეიდრემე და ნათელ—ვიღეთ ერთისა მიმართ, ვითარცა ვთქუ, ძისა, უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესსა, ესე იგი არს განკორციელებულისა და განკაცებულისა, ღმრთისა—მამისაგან შობილისა სიტყვსა; და ერთისა და მისეე ჭეშმარიტებით ღმრთისა თაყუანისცემაჲ განვისწაღენით; და ჩუენ თანა ზენანი ძალნი, რამეთუ წერილ არს, ვითარმედ ხოლო „რაჟამს შემოჰყავს პირმშოჲ სოფლად, იტყვს და თაყუანს—სცემდნენ მას ყოველნი ანგელოსნი ღმრთისანი“. XXVI იქმნა უკუე პირმშო მხოლოდშობილი, რაჟამს იგი კაცადცა ჩუენებრად გამოჩნდა, რამეთუ მაშინ ძმადცა იცნობა მოყუარეთა თვსთად. აწ უკუე, ვინცა ვინ თანათაყუანისსა ცემელობასა იტყვს, ვითარმცა სხუაჲ იყო თვსაგან კაცი იგი და სხუაჲ ღმრთისაგანი ღმერთი—სიტყუაჲ და არა ჭეშმარიტითა შეერთებითა შეერთებულისა ერთისა ქრისტეს და ძისა და უფლისა ერთითა თაყუანისცემითა პატივისცემასა, სამართლად მიიხდის ძალსა ამის შეჩვენებისასა.

შეჩვენებამ თ. ვინცა ვინ იტყვს ერთსა უფალსა იესუ ქრისტესა და-
ბადებულად მამისა მიერ და ვითარცა უცხო მასა ძალისა კუმეკასა მის
მიერ და მის მიერ მიმდებელობასა ძალისა და ენისათვის სულთა უკე-
იურთამსა და აღსრულებისათვის კაცთა ზედა საღმრთოთა სასწაულ-
თამსა, და არა უფრომსდა თვისსა მისსა სულსა იტყვს, რომლისა მიერ
მოქმედებდა იგი საღმრთოთა მათ სასწაულთა, შეჩვენებულ იყავნ!

თარგმანი. კაც იქმნა რამ მხოლოდშობილი სიტყუად ღმრთისამ,
ღმრთე[185v]ებასავე შინა თვისსა ეგო ეგრეთა ყოელისავე მქონებულად
რაოდენი — რამ აქუს მამასა თვნიერ ხოლო მამაყოფისა. და თვსად
მქონებელი მისგან და არსებითად მყოფისა სულისა წმიდისამ
მოქმედებდა საღმრთოთა სასწაულთა, რომლისათვისცა შემდგომად
განკაცებისა დადგრომილი ღმრთეებასა შინა თვისსა, ვითარცა თვისითა
ძალითა სულისა მიერ სრულ—კყოფდა საკვრეულებათა. სოლო
რომელნი იტყვან, ვითარცა ერთი ჩუენებრი, ესე იგი არს წმიდათაგანი
კაცი, იდიდა იგიცა მოქმედებითა სულისამთა არა უფრომსდა ვითარცა
თვისითა, არამედ ვითარცა უცხო მათა და არა ღმრთიეშუენიერად მკუმ-
ეველი მისი; და ვითარცა ნაწილი მადლისამ მიიღო სულისა მიერ
ზეცად ამაღლებამ, თანადმდებ იქმნებიან სამართლად აწინდელისა ამის
შეჩვენებისა.

შეჩვენებამ ი. მღვდელთმაეარად და მოციქულად აღსაარებისა ჩუე-
ნისად ქადაგებს ქრისტესა საღმრთო წერილი, ^{XXVII} რომელმან
შეწირა ჩუენთვის თავი თვის სულად სულნელებისად ღმრთისა და მამი-
სა. ^{XXVIII} აწ უკუე, ვინცა ვინ მოციქულ და მღვდელთმაეარ ჩუენდა
ქმნასა არა თვთ მის ღმრთისაგანისა სიტყვასა იტყვს, რაჟამს იგი
ჯორც და კაც ჩუენებრ იქმნა, არამედ ვითარცა სხუასა თვნიერ მისსა
განთვსებულსა კაცსა შობილსა დედაკაცისაგან. არამედ ვინცა ვინ
იტყვს მას თავისა თვისისათვის შემწირველად მსხუერპლისა და არა უფ-
რომსდა მხოლოდ ჩუენთვის ოდენ, რამეთუ არა მოქენე იყო მსხუერპლი-
სა, რომელმან არა იცოდა ცოდვამ, შეჩვენებულ იყავნ!

თარგმანი. მცირე ეიდრემე არიან ჭეშმარიტებით ღმრთისაგან შობილისა სიტყვასათჳს კაცობრიენი საქმენი, გარნა არაჲ ღირს ჯმნისა განგებულებისათჳს, რამეთუ ბუნებით ღმერთმან ყოველთამან შთამოიყვანა თავი თჳსი საქმეთა მომართ ჩუენთა, ხატი რაჲ მონისაჲ მიიღო და გამოჩნდა მღღელთმთაჲრად ჩუენდა და მოციქულად საზოთა შინა კაცებისათა მყოფთა და ესრეთ მწოდებელთა მისთა. „და შეწირა თავი თჳსი ჩუენთჳს სულად სულნელებისა ღმრთისა მიმართ და მამისა. რამეთუ ერთი მსხუერპლი სრულ—ყო სამარადისოდ განწმედადთა მათთჳს“, ვითარცა წერილ არს. არამედ არა უწყი, თუ ვითარ ცალთუალნი არა თჳთ მის ღმრთისაგანისა სიტყვსა განკაცებულისასა დაამტკიცებენ მოციქულად და მღღელთმთაჲრად აღსაარებისა ჩუენისა გამოჩინებასა, არამედ ვითარცა სხუასა ეისმე თჳნიერ მისსა თჳსაგან ცნობილსა კაცსა წმიდისა ქალწულისაგან შობილსა, და ამისა იტყვან მოციქულად და მღღელთმთაჲრად გამოჩინებასა და წარმატებით ამისდა მომართ მოსლევასა და არა უფრომსდა ჩუენთჳს, არამედ თავისა თჳსისათჳსცა შეწირვად თავისა მსხუერპლად ღმრთისა და მამისა, რომელი ესე ყოელად უცხო არს მართლისა და უბაწომასა სარწმუნოებისაგან, რამეთუ რამთურთით არა ქმნა ცოდება, ხოლო თავისუფალი ცოდვისაგან და ყოელითურთ უცხო შეცოდებისაჲ, არა მოქენე იყო მსხუერპლისა თავისა თჳსისათჳს, ხოლო ვინაჲთგან შემდგომობისაჲბრ სიტყვსა ამის, კუალად ორთა ძეთა ქადაგებასა მოიპოებენ სხუამადიდებელნი იგი, საჭიროდ დაწესებულ იქმნა შეჩუენებაჲ ესე განსაქიქებელად უღმრთოებისა მათისა.

შეჩუენებაჲ ია. ვინცა ვინ არა აღიარებს ჳორცთა უფლისათა ცხოველსმყოფელობასა და თჳთ მის ღმრთისა მამისაგანისა სიტყვსა თჳსებასა, არამედ ვითარცა სხუასა ეისმე, თჳნიერ მისსა იტყვს მათ, შეყოფილად ეიდრემე მისდაჲ პატივითა, ესე იგი არს ვითარცა საღმრთოასა თანამკჳდრობისა მომგებელთა, და არა უფრომსდა ცხოვე-

ელსმოყუელად, ვითარცა ვთქუ, რამეთუ იქმნეს თჳს სიტყჳსა ყოველთა ცხოველსმოყუელობასა მქონებელისა, შეჩუენებულ იყან!

თარგმანი. წმიდასა და ცხოველსმოყუელსა და უსისხლოსა მსხუერპლსა სრულ—ეყოფდეთ რაჲ ეკლესიათა შინა, არა ერთისა ჩუენებრისა და ზოგადისა კაცისა კორცად გურწამს წინამდებარე იგი. ეგრეთვე პატიოსანიცა იგი სისხლი; არამედ ვითარცა ყოველთა. ცხოველსმოყუელისა სიტყჳსა თჳსად მისა კორცად და სისხლად ქმნილად და შეცეალებულად, რამეთუ ზოგადთა კორცთა ცხოველსმოყუელობაჲ ეგრ ძალ—უც და მოწამე ამისსა არს თჳთ იგი მაცხოვარი შეტყუელი, ვითარმედ „კორცნი არა სარგებელ არიან არარად სული არს ცხოველსმოყუელ“. ^{XXIX} ზოლო ვინამთგან თჳს იქმნეს იგი სიტყჳსა, იგინიცა ცხოველსმოყუელ არიან და გულისკმა—ყოფებიან, ვითარცა თჳთ მაცხოვარი იტყჳს: „ვითარცა მომავლინა მე ცხოველმან მამამან, მეცა ცხოველ ვარ მამისა მიერ და რომელი მჭამდეს მე, იგიცა ცხოვნდეს ჩემ მიერ“. ^{XXX} ზოლო ვინამთგან ნესტორ და მისთანანი უსწაელელობით დაქსნინან ძალსა საიდუმლომასასა, ფრიად სამართლად აღიწერა ესეცა შეჩუენებაჲ.

შეჩუენებაჲ იბ. ვინცა ვინ არა აღიარებს სიტყჳსა ღმრთისასა ენებ[1861]ულისა კორციითა და სიკუდილისა გემომსმხილველსა კორციითა პირმშო მკუდართაგან ^{XXXI} ქმნილად, ვითარ—იგი ცხოველ არს და ცხოველსმოყუელ, შეჩუენებულ იყან!

თარგმანი. უენებელ კიდრემე არს და უკუდაჲ ღმრთისა მამისაგანი სიტყჳჲ, რამეთუ უზენაეს არს ენებისა საღმრთოჲ და გამოუთქმელი ბუნებაჲ და ყოველთა ცხოველსმოყუელ და ხრწნილებისაგან უეაღ, და ყოელისა მწუხარებათ მიზეზისა მიერკერძო არს. არამედ არსებითად მქონებელმან ამათმან, თჳსად განისაკუთრნა სიკუდილისა მიმთუალველნი კორცნი, რაჲთა ენებულთა და ენებად და ჩუეულითა კორციითა ჩუენ ძლით და ჩუენთჳს თავისა მიმართ თჳსისა მიიზუნეს ენებანი. და ჩუენ ყოველნი განმათავისუფლნეს სიკუდილისაგან და ხრწნილებისა

ცხოველსმყოფელმან, ვითარცა ღმერთმან თვსთა კორცთამან და დასა-
ბამ შესუენებულთა^{XXXII} და პირმშო მკუდართაგან^{XXXIII} ქმნილმან.
რამეთუ არათუ ზოგადი კაცი იყო განთვსებით და მარტოდ გულისკმის-
ყოფილი თვნიერ ღმრთისა მამისაგანისა სიტყვსა, რომელმან იგი ჩუენ-
თვს პატიოსანი დაითმინა ჯუარი და სიკუდილისა გემომ იხილა.^{XXIV}
არამედ თვთ მან ღიდებისა უფალმან კორცითა ივნო წერილთაებრ.
ხოლო ვინაჲთგან ახალთა და უღმრთოებითა შჯულთა მართლისა
თანა და უბიწოხსა სარწმუნოებისა შემოხრწნისა მნებებელნი ზოგადსა
კაცსა იტყვან ჩუენთვს დამთმენელად ჯურისა. სათანადოდ აღწერილ
იქმნა შეჩუენებაჲ ესე. მათ შორის დაფარულისა უღმრთოებისა სიდიდე-
სა წარმოსაჩინებულად.

ეპისტოლე წმიდისა კვირილე მთავარეპისკოპოსისა
ალექსანდრიელისაჲ სანატრელისა სუქანსონის¹
მიმართ, ეპისკოპოსისა დიოკესარიელთაჲსა,
სამთავროსა შინა ისავროელთაჲსა¹

მივემთხვენით მოსაცხენებელსა ღირსებისა შენისა მიერ წარ-
მოცემულსა, რომელიცა გუთნდა ფრიად. და რამეთუ ჩუენდაცა და
სხუათა რგებად შემძლებელ იყო ფრიადისაგან სწაილისმოყუარებისა
შენისა ღირსებით მაწუეველობითა მათითა, რომელნი გონებასა გუქო-
ნან და რომელთა კეთილყოფაჲ და აღწერისა მიცემაჲ გვრწმუნებიეს.

აწ უკუე განგებულებისათვს მაცხოვრისა ჩუენისა ეგრეთ აღვიარებთ
ჩუენცა, ვითარ—იგი უპირატესნი ჩუენნი სანატრელნი მამანი, რამეთუ
აღმომკითხველნი ნამუშაჲკევთა მათთანი, ეგრეთ მორთულ ეპყოფთ
გონებასა ჩუენსა, რაჲთა შემდგომად მათსა რბიოდის, და არცა ერთი

ღელანში მცდარი ფორმა „ნეუკესონი“. სხვაგან ყველგან ღელნის ტექსტში იხმარება
სწორი ფორმა „სუკენსონი“

რამე შემოიღოს ახალი სიმართლესა ზედა შჯულთასა. ხოლო ეინამთგან იკითხავს შენი სრულებამ, თუ ვითარ ჯერ—არს ქრისტეს ზედა თქემაჲ ორთა ბუნებათაჲ, ანუ არა, ესრეთ სათნო მიჩნდა ამისსა მიმართ თქე-
მად. დიოდორე^{II} ეინმე სულისა მბრძოლი, ვითარცა იტყვან, ეზიარა მართლმადიდებელსა ეკლესიასა, ესე განმგდებელი მაკედონიანისა^{III} წვალებისა ბიწსა, ვითარცა ჰგონებდა, სხუასა შთაეარდა სნეულებასა, რამეთუ მოიგონა და დაწერა, ვითარმედ თვსაგან სხუამ ძე არს თესლით დავეითისით წმიდისა ქალწულისაგან შობილი იგი, და კუალად თვსაგან სხუამ ღმრთისა მამისაგან შობილი იგი. ხოლო ვითარცა ცხოურის ტყა-
ვითა დაჟარული მგელი,^{IV} იჩემებს ერთად თქემასა ქრისტესსა აღმყვან-
ებელი სახელისაჲ ამის მამისა ღმრთისაგან მხოლოდშობილისა ხოლო მიმართ სიტყვსა და ძისა ვითარცა წესსა მადლით წარმატებისასა განმ-
ჩინებელი მისი, ვითარცა იტყვს იგი. ხოლო დავითის თესლისაგანსაცა ძედვე სახელ—სდებს შეერთებულად ჰქემარიტებით ძისად. ხოლო შეერთებულად არა ვითარ—იგი ჩუენ ვიტყვთ, არამედ მხოლოდ პატივი-
თა ოდენ და ღირსებითა და სწორპატივობითა.

ამისსა მოწაფე იქმნა ნესტორ და წიგნთა მისთაგან დაბნელებული იჩემებს უკუე ქრისტესსა ერთად ძედ და უფლად აღსაარებასა; ხოლო განჰყოფს იგიცა ორად ერთსა და განუყოფელსა კაცსა ღმრთისა თანამ-
ეყოფისა მისისა მეტყუელი თანამოსახელეობითა, რეცა სწორპატივო-
ბითა და ღირსებითა. ამას თანა ჰმათაცა, რომელნი საზარებათა შინა და სამოციქულოთა ქადაგებათა მღებარე არიან ქრისტესთვს ორად გა-
ნჰყოფს და იტყვს, ვითარმედ რომელთამე კაცისაჲ ჯერ—არს შემსგავსე-
ბამ, ცხად არს, ვითარმედ კაცობრიეთამ, ხოლო რომელთამე მხოლოდ სიტყვსა ოდენ ღმრთისაჲ, ცხად არს, ვითარმედ ღმრთიეშუენიერთამ და ეინამთგან მრავალგუარად განჰყოფს და კიდევანად ძედ დააწესებს ვითარცა განთვსებულსა კაცსა წმიდისა ქალწულისაგან შობილსა, და ეგრეთვე განთვსებულად და კიდევანად ძედ, ღმრთისა მამისაგანსა სიტ-
ყუასა, ამისთვს წმიდასა ქალწულსა არა ღმრთისმშობელად, არამედ

უფრომსდა კაცისმშობელად ქადაგებს. ხოლო ჩუენ არა ესრეთ აღე[186v]იარებთ ყოფასა ამათსა, არამედ გვსწავიეს საღმრთო მსა წერილისა და წმიდათა მამათაგან ერთისა მისა და ქრისტეს და უფლისა აღსაარებაჲ, რომელი იშუა მამისაგან უწინარეს საუკუნეთა ღმრთიე-შუენიერად და გამოუთქუმელად^ახოლო უკუანამსკენელთა ჟამთა საუკუნო მსათა, იგივე ჩუენთვის იშუა კორციელად წმიდისა ქალწულისაგან და ვინამთგან ღმერთი განკაცებული და განკორციელებული შუა, ამისთვის სახელ—ესდებთ მას ღმრთისმშობელად. და ერთი უკუე არს ძე და ერთი უფალი იესუ^v ქრისტე უწინარეს კორცმესხმისა^ა და შემდგომად კორცმესხმისა, რამეთუ არათუ სხუა იყო ღმრთისა მამისაგანი სიტყუაჲ, და კუალად სხუა — წმიდისა ქალწულისაგანი, არამედ თუთ იგივე და ერთი პირველ საუკუნეთა უჟამოდ და უკორცოდ ღმრთისა მამისაგან შობილი, კორციელად^ა და დაკაცისაგან შობად ირწმუნე-ბის; არათუ ვითარმცა დასაბამი ყოფისაჲ მიეღო ღმრთიეებასა მისსა, ესე იგი არს წმიდისა ქალწულისაგან ითქუმოდა დასაბამი მყოფობისა მისისაჲ, არამედ უფრომსდა რამეთუ უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა მყოფი სიტყუაჲ მისგან შობილი ითქუმის კორციელად, რამეთუ თვსნი და საკუთარნი მისნი იყვნეს კორცნი იგი, ვითარ—ესე ჩუენგანისა თითოეულისა თვისნი არიან კორცნი კაცად კაცადისანი. ხოლო ვინამთგან აპოლინარის შჯულთა თანა ზიარყოფასა მწამებენ ჩუენ ვიეთნიმე და იტყვან, ვითარმედ უკუეთუ ყოველად ზედამიწეენითითა და შემტკიცებულითა შეერთებითა ერთად ძედ ითქუმის ღმრთისა მამისაგანი განკორციელებული და განკაცებული სიტყუაჲ, ვითარმცა ამისდა მეტყუელად და რეცა მეოცნედ ვიცნობებოდეთ, ვითარმედ შერევნაჲ ანუ შერწყუმაჲ ანუ თანააღზაუებაჲ იქმნა სიტყვსაჲ კორცთა მიმართ, რომელ არს კორცთაჲ ბუნებად ღმრთიეებისა გარდაცუალებაჲ. ამის ცილისწამებისა ფრიად კეთილგონიერებით გარემიმეტყველნი იტყვთ ჩუენ, ვითარმედ ღმრთისა მამისაგანმან სიტყუამან მოუგონებელად და ვითარ—იგი შეუძლებელ არს თქუმაჲ, შეაერთა თავი თვის სულთა საცნაურითა

სულიერქმნილთა კორცთა, და გამოვიდა კაცი დედაკაცისაგან. არა შეცვალეხასა ბუნებისა ჩუენისასა ქმნითა, არამედ უფრომხდა სათნოყოფითა განგებულებითითა, რამეთუ ინება რაჲთა კაც იქმნეს, ბუნებით ღმერთყოფისა არა განმგდებელმან,^{VI} არამედ დაღათუ ჩუენთა მომართ თანაშთამოვიდა საზომთა და მონისა ხატიშთაიცუა. ეგრეთცა ეგოვე აღმატებულებათა შინა ღმრთეებისათა და ბუნებითსა საკუთრებასა. ვინაჲცა შევაერთებდეთ — რაჲ ჩუენ სულისა საცნაურისა მქონებელთა თანა წმიდათა კორცთა ზესთა ყოვლისა გამოთქმისა და მოგონებისა ღმრთისა მამისაგანსა სიტყუასა შეურევენელად, უქცეველად და უცვალებელად, ერთად ძედ და ქრისტედ და უფლად აღვიარებთ მასეე და კაცად. არა სხუასა და სხუასა, არამედ ერთსა და მასეე, ამაღ და მად ცნობილსა და გულისკმაყოფილსა. და რამეთუ ოღესმე ვითარცა კაცი განგებულებით მეტყუელებს კაცობრივ, ხოლო ოღესმე ვითარცა ღმერთი კელმწიფებით ჰყოფს ღმრთიეშუენიერთა სიტყუათა რომლისათჳს ვიტყვთ ამას კეთილად კელოვნებით გამომწულილველნი სახესა კორციელისა განგებულებისასა და გამომემძიებელნი კუალსა საიდუმლომხსასა. ეკხედავთ, ვითარმედ ღმრთისა მამისაგანი სიტყუაჲ განკორციელდა და განკაცნა და არა საღმრთოჲსა ბუნებისაგან თჳსისა შეიმზადნა წმიდანი იგი კორცნი, არამედ უფრომხდა ქალწულისაგან მიიხუნა იგი, ვინაჲ, ვითარ იქმნა კაც, არათუ კაცობრიენი შეიმოსნა კორცნი. გამომემძიებელნი, უკუე, ვითარცა ეთქუთ, სახესა განკაცებისასა, ეკხედავთ, ვითარმედ ორნი ბუნებანი შემოკრბეს ურთიერთას ერთობად განუჭრელად, შეურევენელად და უქცეველად, რამეთუ კორცნი კორც არიან და არა ღმრთეება, დაღათუ ღმრთისა კორც იქმნნეს, ეგრეთეე სიტყუაჲ ღმერთ არს და არა კორც, დაღათუ თჳსად განისაკუთრნა კორცნი განგებულებით. აწ უკუე, რაჲამს ვიტყოდით ამას, არარაჲთ უსამართლოებთ ორთა ბუნებათაგან ერთობად შემოკრებისა ქმნასა მეტყუელნი. ხოლო შემდგომად შეერთებისა არა განმყოფელნი ურთიერთას ბუნებათანი, არცა ორად ძედ განუკუეთთ

ერთსა და განუკუეთელსა, არამედ ერთსა ვიტყვთ ძესა, და ვითარცა მამათა თქუეს, ერთსა ბუნებასა სიტყვასა განკორციელებულსა. ვინამცა ჩაოდენ მოუკლებიხს გონებასა და სახილველ არს მხოლოდ თუალთა მიერ ოდენ სულისათა, თუ რომლითა სახითა განკაცნა მხოლოდშობილი, ორთა ბუნებათა ყოფად ვიტყვთ შეერთებულთა, ხოლო ერთსა ქრისტესა და ძესა და უფალსა, სიტყუასა ღმრთისასა განკაცებულსა და განკორციელებულსა. და უკუეთუ სინაკს მათ, მივითუალოთ მაგალითად ამისსა შემოკრებაჲ ჩუენი, რომლითა იგი ვართ კაცნი, რამეთუ შემოკრებულ ვართ სულისაგან და კორცთა და ეკხედავთ ორთა ბუნებათა, ერთსა ვიდრემე [187r] კორცთასა, ხოლო მეორესა – სულისასა. არამედ ერთ არს ორთაგანე შეერთებული კაცი და არა ორთა ბუნებათაგან შეერთებულებაჲ კაცთაჲ ორად განწყოფს ერთსა, არამედ ერთად კაცად შემოპკრებს, ვითარცა ვთქუთ, სულისაგან და კორცთა. აწ უკუე, უკუეთუ მოვსპოთ თქუმაჲ ამისი, ვითარმედ ორთაგან და თითოსახეთა ბუნებათა ერთი და მხოლოჲ ქრისტე არს შემდგომად შეერთებისა დამცველი განუყოფელობისაჲ, იტყვან მბრძოლნი მართლისა მადიდებლობისანი, ვითარმედ უკუეთუ ყოვლად ერთი ბუნებაჲ არს, ვითარ განკაცნა, ანუ რომელნი კორცნი თვსად განისაკუთრნა. ხოლო ვინამთგან ეპოე მოსაკსენებელსა შინა ესევეითარი რამეჲ საუწყებელი სიტყვსაჲ, ვითარმედ შემდგომად აღდგომისა წმიდანი კორცნი ჩუენ ყოველთა მაცხოვრისა ქრისტესნი ღმრთეებისა ბუნებად გარდაიცვალნეს, რამათა იყოს ყოვლად ღმრთეებაჲ ოდენ მხოლოჲ, სათანადო ეპკონე ამისსაცა მიმართ თქუმად. ესრეთ დასწერს სანატრელი პავლე მხოლოდშობილისა ძისა ღმრთისა განკაცებისა მიზეზსა საუწყებელი ჩუენდა ოდესმე, უკუე: „ვითარმედ შეუძლებელი შჯულისაჲ, რომელსა შინა უძლურ იყო, ღმერთმან ძე თვისი მოაელინა მსგავსებითა კორცთა ცოდვისათაჲ და ცოდვისათჳს დასაჯა ცოდეჲ კორცითა, რამათა სიმართლე შჯულისაჲ სრულ–იქმნეს ჩუენ შორის არა კორცთაებრ მავალთა, არამედ სულისაებრ“.^{VII} ხოლო ოდესმე კუალად: „ვითარმედ ვინამთგან

ყრმათაცა ეზიარა სისხლითა და კორცითა და თაჲდ მან მსგავსად მიიღო მათიჲე რაჲთა სიკუდილისა მიერ განაქარვოს მქონებელი სიმტკიცესა სიკუდილისასა, ესე იგი არს ეშმაკი, და განათაჲისუფლნეს ესენი რაოდენნი შიშითა სიკუდილისაჲთა, სამარადისოდ ცხორებად თანამდებ იყვნეს კირთებისა; რამეთუ არასადა ანგელოსთაჲთ იწყო, არამედ თესლით აბრაამისით იწყო, რომლისათჳსცა თანაჲდეა ყოვლითურთ ძმათა მსგავსებაჲ^{VIII}. ვიტყვთ უკუე, ვითარმედ, ვინაჲთგან მიერ გარდასლვითგან ადამისით ზრწნილებისა მორჩილ იქმნა კაცობრივი ბუნებაჲ და გემოთა მიერ კორცთაჲსა მიიმძლავრა ჩუენ შორისი გონებაჲ, რომელ არიან თანა ნერგნი აღძრვანი, საჭირო იქმნა საცხორებელად ჩუენ ქუეყანისათად განკაცებაჲ სიტყჳსა ღმრთისაჲ, რაჲთა კაცობრივნი კორცნი დამორჩილებულნი ზრწნილებისანი და დასნეულებულნი გემოთმოყუარებითა თჳსად განიჩინნეს და ვინაჲთგან ცხოველსმყოფელ არს განაქარვოს ვიდრემე მათ შორისი ზრწნილებაჲ, ხოლო დააცხრენეს თანა ნერგნიცა აღძრვანი, ცხად არს, ვითარმედ გემოთმოყუარებისა მიმართნი. რამეთუ ესრეთ მოკუდომად იყო ცოდებაჲ მათ შორის. ხოლო მომეცსენების საკჳრველისა პაულისი,^{IX} ვითარი—იგი შჯულად ცოდვისა უწოდს ჩუენ შორისსა მას თანა ნერგსა აღძრვასა, ვინაჲცა ვინაჲთგან კაცობრივნი კორცნი თჳს იქმნნეს სიტყჳსა ღმრთისა, დასცხრა ზრწნილებისა დამორჩილებულებაჲ; და ვინაჲთგან ცოდებაჲ არა უწყოდა, ვითარცა ღმერთმან განმსაკუთრებულმან მათმან და თჳსად გამომაჩინებულმან დასცხრა მათ შორის სნეულებაჲცა გემოთმოყუარებისაჲ.

და არა თაჲისა თჳსისათჳს წარჰმართნა ესენი მხოლოდშობილმან სიტყუამან ღმრთისამან, რამეთუ თჳთ სამარადისოდ არს, რაჲ—იგი არს, არამედ ცხად არს, ვითარმედ ჩუენთჳს, რამეთუ უკუეთუ თანამდებ ეიქმნენით გარდასლვითა ადამისითა შემოსრულთა ბოროტთა უეჭუელად მოიწინეს ჩუენ ზედა ქრისტესმიერნიცა, რომელ არიან უზრწნელებაჲ და სიკუდილი ცოდვისაჲ. აწ უკუე, დაღაჲთუ კაც იქმნა,

არა კაცი მიიღო ვითარ—იგი ნესტორისდა საგონებელ არს. და რამათა ხარწმუნო ყოს განკაცებაჲ დადგრომილმან უქცეველად რაჲ—იგი იყო, ცხად არს, ვითარმედ ღმერთი ბუნებით მომშეულადცა ითქუჟის და დამაშურალად გზისა სლვისაგან მირულებულად ძილითა, და აღშფოთებულად, და შეწუხებულად, და სხუათა კაცობრივთა და უგიობელთა ენებათა ნებისთ დამორჩილებულად; ხოლო კუალად რამათა გულსავე ყენეს მხედველნი თჳსნი ვითარმედ კაცყოფასა თანა ღმერთიცა არს ჭეშმარიტი, მოქმედება საღმრთოთა სასწაულთა ზღვსა შემრისხველი, მკუდართა აღმადგინებელი და სხუათა საკვრველებათა წარმმართველი. ხოლო დაითმინა ჯუარიცა, რამათა კორცითა გემოჲს მხილველი სიკუდილისაჲ და არა ბუნებითა ღმრთეებისაჲთა, იქმნეს პირმშო მკუდართაგან, და გზა უყოს კაცობრივსა ბუნებასა უხრწნელებისა მიმართ; და წარმომეტყუენეელმან ჯოჯოხეთისაჲმან შეიწყალნეს მუნ შეწყუდეულნი სულნი. ხოლო შემდგომად აღდგომისა, აქუნდეს ვიდრემე პირველ ენებულნი კორცნი გარსა არღარა მქონებელნი კაცობრივთა უძლეუებათანი თავისა შორის თჳსისა, რამეთუ არღა მერმეცა შიმშილისა ანუ დაშურომისა ანუ სხუათა რათმე ესევითართა მიმთუალეველად ეიტყვთ მას, არამედ უხრწნელად მიერითგან და არა ამას ხოლო, არამედ ცხოველსმყოფელადცა, რამეთუ ცხორებისა კორც არიან, ესე იგი არს მხოლოდშობილისა; ხოლო განბრწყინდეს დიდებითაცა ღმრთიეშუენიერითა და გულისკმა—იყოფებიან ღმრთისა კორცად. და რამეთუ უწოდოს თუ ვინმე მათ საღმრთოდ, ვითარ—იგი კაცისად კაცობრივთა არა სტოეს ჯუროენისა გულისსიტყვსაგან, რომლისათჳს ეპკონებ ყოველად ბრძენსა პაელებს მეტყუელად, „ვითარმედ დაღათუ ვიცოდეთ ქრისტე კორციელად, ხოლო აწ არღარა ვიცით“.^X რამეთუ ვითარცა ეთქუთ, ღმრთისა კორცად განკუთვნილნი ზესთა ექმნნეს ყოველთაჲ კაცობრივთა ხოლო ღმრთეებისა ბუნებად შეცვალებისა შემთხუეეაჲ [187v] მიწიერთა კორცთა ვერ ეგებოდა, რამეთუ შეუძლებელ არს ეინათგან შემასმენელ

ეიქმნებით ღმრთეებისა, ეითარცა აგებულისა და ეითარცა თავისა შორის თვისსა მიმღებელისა მისისა, რომელი—იგი არა თვის არს მისი ბუნებით, რამეთუ სწორებით უწესო არს თქუმაღ თუ გარდაიცვალნეს კორცნი ბუნებად ღმრთეებისა. და კუალად ესე, თუ, შეიცვალა სიტყუაჲ ბუნებად კორცთად. რამეთუ ეითარცა ესე უღონო არს, ეინაფთგან უქცეველ და უცვალებელ არს, ეგრეთვე იგი, რამეთუ ეერ მისაწთომელ არს საღმრთოჲსა არსებისა, ესე იგი არს ბუნებისა მიმართ შეცვალებისა შემძლებელყოფაჲ აგებულთაგანისა რაჲსაგანმე, ხოლო აგებულ არიან კორცნი. აწ, უკუე, საღმრთოდ ეიდრემე ეიტყუთ კორცთა ქრისტესთა ეინაფთგან ღმრთისა კორც არიან და გამოუთქუმელითა ღიდებითა განხრწინებულ არიან უხრწნელად, წმიდად, ცხოველსყოფელად. ხოლო ბუნებად ღმრთეებისა არა შეიცვალნეს; და არცა ეინ წმიდათა მამათაგანმან მოიგონა ესე, ანუ თქუა: არცა ჩუენ ეპკონებთ ესრეთ, ხოლო ნუცადა ამას უმეცარ არს შენი ღირსებაჲ, ეითარმედ ნეტარებით მოკსენებულმან მამამან ჩუენმა ათანასი,^{XI} მის ჟამსა მთაეარეისკოპოსმან ალექსანდრიისამან, მაშინდელითა აღძრვითა ეიეთითამე მიწურა ეპისტოლე ეპიკტიტოჲს მიმართ, ეპისკოპოსისა კორინთელთაჲსა, აღსაესე ყოელითა მართლმადიდებლობითა. გარნა ეინაფთგან მისგანცა იმხილებოდა ნესტორ და მართლისა სარწმუნოებისა თანამბრძოლნი და აღმოჲკითხველნი მისნი ჰლოციიდეს ზიართა სარწმუნოებისა მისისათა, რაჲთა ეელტოდინ მის მიერთა მხილებათა მოიპოეს მწარე რაჲმე და სამწვალებლობაჲ ბოროტადმსახურებისა ღირსი; რამეთუ განხრწნეს ეპისტოლე იგი, და რომელნიმე დააკლნეს, ხოლო რომელნიმე შეჰმატნეს, რაჲთა მარადის კსენებულთა იგი მამაჲ რეცა თანამოწამედ ნესტორისსა და მიმდგომთა მისთა საგონებელ იყოს. ეინაფცა საჭირო იყო, რაჲთა არა ეიეთმე განხრწნილი იგი გიჩუენონ შენ ჩუენ მიერ გარდმოწერილთა სწორთა მისთაგანისა წარმოცემაჲ ღმრთისა მსახურებისა შენისა. და რამეთუ ყოელად განკრძალულმანცა და უფროჲსად ღმრთისმსახურმან ემესინელთა ეპისკოპოსმან პაულე,

მოსრულმან აღექსანდრიას, აღძრნა ამის ძლით სიტყუანი. და იპოვა უკუე მქონებელად სწორსა მის ეპისტოლისასა, ხოლო განხრწნილსა და განრყუნილსა მწეალებელთა მიერ, რომლისათჳსცა ითხოვა გარდ-
ნაწერთაგან ჩუენთა სწორთა მისთა წარცემაჲ ანტიოქიად, რომელიცა წარვეცით ესრეთ უკუე ყოვლითკერძო შედგომილთა წმიდათა მიერ მოცემულისა მართლმადიდებლობისათა დასამკობელად ნესტორის შჯულთაჲ აღეწერეთ წიგნი და სხუათაცა განყრილთა რათმე თავთა მიზეზი და წარმოესცენით იგი ღმრთისმსახურებისა შენისა, რამთა უკუეთუ არიან ეინმე სხუანი ერთსარწმუნოებანი და ერთსულნი ჩუენნი ძმანი, მომზრახობისა ვიეთისამე თანააღტაცებულნი და მგონებულნი, ვითარმედ შეგვანებთან ჩუენ ნესტორის ზედა ქმნილნი იმხილნენ წარკითხვითა ამათითა და ისწავონ, ვითარმედ კეთილად და სამართ-
ლად განეკუეთეთ, ვითარცა ნამდვლვე შეცთომილი. და აწცა არა უდარეს მაშინდელისა მოღუაწე კართ ყოვლით კერძო წინაგანწყობად გმობათა მისთა. ხოლო შენსა სრულებასა მერმეცა უადრესთა გულისკ-
მის ყოფაჲ ძალ-უც და მოწერაჲ და რგებაჲ ჩუენი და ლოცვისა ყოფაჲ ჩუენთჳს.

სსუაჲ მოსაჲსენებელი ნაცვალად მოწერილი მის მიერ კითხვათა მომართ ჩუენთა

საჩინო ეიდრემე და ცხად თვთ თავით თჳსით არს ჳემმარიტებაჲ მოყუარეთა მისთათჳს. ხოლო დაეფარვის და ეელტის, ვითარ ეკგონებ მომგონებელობასა მრავალმთხველთასა, რამეთუ ვერ ღირსად წარუდ-
გინებენ თავთა ბრწყინვალითა თუალითა მიხედვასა მისსა, და მართლ-
მადიდებელისა უკუე სარწმუნოებისა ტრფილნი, ითხოვენ უყლისაგან ხიმარტივითა გულისაჲთა, ვითარცა წერილ არს.¹ ხოლო გულარძნილ-
თა გზათა მორბედნი დადრკუასა გულისა მქონებელნი ფსალმუნთა შინა თქემულისა მისებრ გარდაქცეულთა გულისკმისაყოფელთა მრავ-

აღთხულისა მიზეზსა შეუწმასნიან თაუთა თჳსთა, რამთა გარდაჰქცინენ გზანი უფლისანი წრფელნი და შთაუთესონ უმარტივესთა სულთა მადიდებლობით აღსაარებამა მათი, რომელთაჲ არა ჯეროან არს. და ამათ ეიტყჳ ღირსებისა შენისა მიერ წარმოცემულთა მოსაკსენებელთა აღმოგითხველი.

ამის შემდგომად მპოენელი რათმე მათ შინა არა უცთომელთა შემოღებათაჲ, არა უწყით, თუ ვითარ შემყუარებელთაგან გულარძნილებასა სახელმტყუეარისა მეცნიერებისასა, რომელ არიან ესე:

1. უკუეთუ ორთა ბუნებათაგან შემოკრბა ემანუილ, ხოლო შემდგომად შეერთებისა ერთი ბუნებაჲ გულისკმა—იყოფების სიტყვსაჲ განკორციელებული, უეჭუელად შეუდგს საკმარყოფაჲ თქუემისაჲ, ვითარმედ [1881] თჳსითა ბუნებითა მისითა იენო მან. სანატრელთა მამათა, რომელთა პატიოსანი საზღვარი მართლისა სარწმუნოებისაჲ აღწერეს, თჳთ იგი ღმრთისა მამისაგანი სიტყუაჲ, არსებისაგანი მისისაჲ, მხოლოდშობილი, რომლისა მიერ ყოველნი შეიქმნნეს, იგი თქუეჲ განკორციელებულად და განკაცებულად. და არასადა ეიტყჳთ უმეცრებასა მათ წმიდათასა, ვითარმედ სიტყვსადა შეერთებულნი კორცნი, სულითა გონიერითა სულიერ იყვნეს, რომლისათჳს ეინცა ეინ განკორციელებასა იტყჳს სიტყვსასა, არა თჳნიერ სულისა გონიერისა აღიარებს მისდა შეერთებულთა მათ კორცთა, რამეთუ ესრეთვე ვითარ ეკგონებ, უფრომსდა ვითარ—იგი მინდობით სათქუმელ არს ყოვლადბრძენმანცა მახარებელმან იოჲანე თქუა კორცქმნაჲ სიტყვსაჲ;¹¹ არა ვითარცა უსულოთა კორცთადა შეერთებულისაჲ, ნუ იყოფინ, არამედ არცა ვითარ ქცეულებისა და შეცვალებისა თავსმდებელისაჲ, რამეთუ ეგო რაჲ—იგი იყო, ესე იგი არს ბუნებით ღმერთი, ხოლო მიითუალა კაცყოფაჲცა, რომელ არს ჩუენებრ ქმნაჲ დედაკაცისაგან კორციელად, და კუალად ერთადვე ეგო ძედ. გარნა არა უკორცოდ, ვითარ—იგი პირველ ჟამთა უწინარეს განკაცებისათა შემმოხელი ბუდებისა ჩუენისაჲ. არამედ ეინამთგან არა თანაარს არიან მამისა ღმრთისა

გან შობილისა სიტყვსა სულითა გონიერიოთა სულიერ ქმნულნი მისდა შეერთებულნი ჯორცნი, გონებაჲ ვიდრემე იოცნებს სხუაბუნებაობასა შეერთებულთასა. ხოლო ერთსა აღვიარებთ ძესა და ქრისტესა და უფალსა, ვითარ—იგი შეკგავს ჯორცქმნასა სიტყვსასა. ხოლო ჯორცი, რაჟამს ვთქუათ კაცსა ვიტყვთ, ვინაჲცა რომელი ვნებაჲ საჭირო იქმნების მისდა ბუნებითა თვსითა, უკუეთუ ითქუმოდის შემდგომად შეერთებისა ერთი ბუნებაჲ ძისაჲ განჯორციელებული, რამეთუ უკუეთუმცა არა იკსენებოდა სიტყუათა შინა განგებულებისათა მიმთუალველი თავსდებასა ვნებისასა, სამართლადმცა იტყოდეს ვითარმედ არა ყოფასა შინა ვნებათა მიმთუალველისასა ყოვლითურთ ვითამე საჭირო არს, რამთა ბუნებასა სიტყვსასა შეემთხვოს ვნებაჲ, ხოლო უკუეთუ თქუმითა განჯორციელებულისაჲთა თანად ყოველი სიტყუაჲ ჯორციელისა განგებულებისაჲ შემოიღებვის, რამეთუ განჯორციელდა არა სხუაჲ, არამედ თესლყოფასა აბრაამისსა მიმღებელი^{III} და ყოვლითურთ მიმსგავსებული ძმათაჲ და ზატსა მონისასა შემმოსელი,^{IV} ცუდად წარპრევენ მეტყუელნი, ვითარმედ უეჭუელად შეუდგს საკმარყოფაჲ თქუმისაჲ, ვითარმედ თვსითა ბუნებითა იენო მან. ოდეს ესე წინამდებარე არიან ჯორცნი რომელთათჳს სამართლად სადმე გულისკმა—იყოს შემთხუევაჲ ვნებისაჲ, ვინაჲთგან უენებელ არს სიტყუაჲ. არამედ არა ამისთჳს გარეგანკჳდითა მის ძლით თქუმასა ვნებისასა, რამეთუ ვითარ—იგი თჳს მისსა იქმნეს ჯორცნი, ეგრეთვე ყოველნი ჯორცთანი, თვნიერ ხოლო ცოდვისა, არა უდარეს ითქუმიან მისდა, განგებულებითისა განსაკუთრებისაებრ.

2. უკუეთუ ერთი ბუნებაჲ არსო, იტყვან, სიტყვსაჲ განჯორციელებული, ყოვლითურთ ვითამე საჭირო არს თქუმაჲ შერწყუმისა და შეზაეებისაჲ მოკლებითა ვითამე და განლევათა მის შორის კაცობრივისა ბუნებისაჲთა. უმეტარ იქმნეს კუალად გულარძნილმყოფელნი წრფელთანი, ვითარმედ ჳეშმარიტებით არს ერთი ბუნებაჲ სიტყვსაჲ განჯორციელებული, რამეთუ უკუეთუ ერთი არს ძე ბუნებით და ჳეშმა-

რიტებით ღმრთისა მამისაგანი სიტყუაჲ გამოუთქუმელად შობილი მისგან. ამის შემდგომად მიხუმიტა კორცთა არა უსულოთა, არამედ უეროჲსდა სულითა გონიერიტა სულიერქმნილთაჲთა, გამოეიდა კაცი ღედაკაცისაგან წმიდისა. არა ორად პირად და ორად ძედ განიყოფების ამისთჳს, არამედ ჰგიეს ერთად გარნა არა უკორცოდ, არცა თჳნიერ სხეულეანობისა, არამედ თჳსად მისდა იცნობებიან კორცნი ერთობისაჲბერ განუჭრელისა. ხოლო ამათი მეტყუელი არა შერწყმასა, არცა შერეენასა, არცა სხუასა რას ესევეითარსა ყოელად ყოელითურთ ცხად—ჟყოფს. არცა ვითარ რეცა საჭიროდ შეუდგების სიტყუასა ეინაჲვე ესე, რამეთუ დაღათუ ერთად ითქუმის ჩუენ მიერ მხოლოდშობილი ძე ღმრთისაჲ განკორციელებული და განკაცებული. არა შეირწყუა ამის ძლით, ვითარ იგინი ჰგონებენ, არცა ბუნებად კორცთად გარდმოიცვალა ბუნებაჲ სიტყჴსაჲ, არამედ არცა კორცთაჲ მისდად, არამედ თჳთებასა შინა ბუნებითსა დადგრომითა და გულისქმისსაყოფელობითა თითოეულისაჲთა. აწდა ჩუენ მიერ განჩინებულისა სიტყჴსაჲბერ გამოუთარგმანებელად და გამოუთქუმელად შეერთებული, ერთი გჳჩუენა ჩუენ ბუნებაჲ ძისაჲ, გარნა ვითარცა ვთქუ განკორციელებული, რამეთუ არა მხოლოდ ბუნებით მარტივთაგანისა ზედა ოდენ ჰქმმარიტებით ითქუმის ერთი, არამედ ურთიერთას თანადადებით შემოკრებულთაჲცა ზედა, ვითარ—იგი არს კაცი სულისაგან და კორცთა, რამეთუ სხუასაჲვე ესენი და არა ურთიერთას თანაარს არიან, ხოლო შეერთებითა ურთიერთას, ერთი ბუნებაჲ კაცისაჲ შეასრულეს; და სიტყუათა შინა ურთიერთას თანადადებისა და შემოკრებისათა, ერთ არს თითოსაჲვე იგი, ბუნებისაჲბერ ერთობად მოსრულთა და შემოკრებულთაჲსა. ამისთჳს ცუდად წარსწმასნიან მეტყუელნი, ვითარმედ უკუეთუ ერთი ბუნებაჲ არს სიტყჴსაჲ განკორციელებული, უეჭუელად იქმნების შეზაჲებაჲ და შერწყუმაჲ, მოკლებითა ვითამე და განლევეითა კაცობრივისა ბუნებისაჲთა, რამეთუ არცა მოაკლდების, არცა, ვითარცა თქუეს, განილევის; რამეთუ კმა არს ყოელად სრულისა გამოჩინებისათჳს, ვითარმედ კაც აქმნა,

თქვამა განკორციელებისა, რამეთუ უკუეთუმცა ესე დადუშებულ იყო ჩუენგან, აქუნდა რამე ადგილი ცილის[188v] წამებასა მათსა. ზოლო ეინათგან საჭიროდ დართულ იქმნა, ვითარმედ განკორციელდა, სადა არს მოკლება ანუ განლუვისა სახე?

3.^v და უკუეთუ სრული ღმერთი არსო, იტყვან, და სრულად კაცად გულისკმისსაყოფელი იგივე და თანაარსი ვიდრემე მამისა ღმრთეებითა, ზოლო კაცებითა თანაარსი ჩუენი, სადა არს სრული, უკუეთუ არა შემტყიცნა ბუნება კაცისა, ანუ სადა არს თანაარსი ჩუენი, უკუეთუ არა დამტყიცნა არსება, რომელ არს ბუნება ჩუენი.

კმა არს უკუე ესე განსაცხადებელად პირეელ წარმოთქმულისა მის თავისა, მისივე აღკსნა, ესე იგი არს სიტყვსგება. რამეთუ უკუეთუ ერთსა ბუნებასა სიტყვასა შეტყუელთა დაეიდუმეთ არღა შეძინება განკორციელებულისა, ვითარცა გარეგანმკდელთა განგებულებისათა იყომცა სადმე მათდა არა დაუჯერებელ სიტყუა მჩემებელთა კითხვად, ვითარმედ სადა სრული კაცებითა, ანუ ვითარ შემტყიცნა არსება ჩუენი. ზოლო ეინათგან კაცებასა შინა სრულება და არსებისა ჩუენისა წარმოჩინება დართულ არს თქუმითა განკორციელებულისა, დასცხერინ კუერთხსა ზედა ლერწმისასა მიმაყრდნობელნი თავთანი, რამეთუ განმკდელსა ზედა განგებულებისასა და უეარისყოფელსა განკორციელებისასა, სამართალ—იყო მოსაჯულობა, დამაკლებელსა ძისაგან სრულისა კაცებისასა, ზოლო უკუეთუ, ვითარცა ვთქუთ, თქუმათა შინა მისთჳს განკორციელებისასა ცხადი და უცილობელი არს აღსაარება ამისი, ვითარმედ კაც იქმნა არცაღა ერთი ბუნება არს გულისკმისყოფად, ვითარმედ ერთი არს და მხოლოდ ძე ქრისტე, იგივე ღმერთი არს და კაცი, ვითარცა ღმრთეებასა შინა სრული ეგრეთვე და კაცებასა. ზოლო მართალი და ვოელად გულისკმიერი, შენმან სრულებამან საცხორებელისა ენებისათჳს გამოთქუა სიტყუა, ვითარმედ არა თვთ მან მხოლოდშობილმან ძემან ღმრთისამან ვითარ—იგი გულისკმა—იყოფების და არს ღმერთ, იენო თჳსითა ბუნებითა განმთჳსებელითა

კორციელთა ენებულებათადაც, არამედ უფრომსღა იენო მიწყერმან ბუნებაჲმან. რამეთუ საჭიროდ უკმდა ცხოვლად დაცუამ ორთაჲვე ერთსა და ჭეშმარიტებით ძესა და არა ენებაჲცა ღმრთეებრ, და ენებულად თქუ-
მაჲცა კაცობრიუ. არამედ ჰგონებენ კუალად იგინი მათ მიერ ღმრთის ენებულებად წოდებულისა მის სახისა ამის ძლით შემოდებასა ჩუენგან და ეერ გულისკმა—ჰყოფენ ძალსა საიდუმლომასასა და სიდრკუით მეცადინეობენ, რაჲთა თვსაგან მარტოდ განთვსებულსა კაცსა მიაჩემონ ენებაჲ დაზღვეულყოფასა კეთილადმსახურებისასა უგუნურებით ჰაეკელოვნობენ, რაჲთა არა სიტყუაჲ ღმრთისაჲ აღიარებოდის მაცხოვრად, ვითარცა თვსისა სისხლისა მიმცემელი ჩუენთვს, არამედ უფრომსღა რაჲთა განთვსებული კაცი და თვსაგან გულისკმისყოფილი იესუ ამისდა მოქმედად და წარმმართველად. ხოლო ამისი ესრეთ მადიდებლობაჲ დამკსნელ—ექმნების ყოველსაჲ სიტყუასა კორციელისა განგებულებისასა და საღმრთოსა საიდუმლოსა ჩუენსა კაცისმსახურობისა ძალად შესცალებს და ეერ გულისკმა—ჰყოფენ, ვითარმედ იუდეანთაგანი კორციელად, ესე იგი არს თვსლისაგან იესესა და დავითისსა ქრისტედ და უფლად^{VI} და ღმერთად კურთხეულად უკუნისადმდე. და ყოველთა ზედა სანატრელმან წამა ჰაელე^{VII} თვსად სიტყვსად განმჩინებელმან ძელსა დამშკუალულთა კორცთამან და ამისთვს მისლად მეტყუელმან ჯურისამან.

4. ხოლო ვისწაეგბ, ვითარმედ არს ამის თანა და სხუაჲცა საძიებელი, რამეთუ რომელი შიშულითა კორციითა ენებულად იტყვს უფალსა უსიტყუელად და უნებლიეთად შეიქმს ენებასა; ხოლო უკუეთუ ვინმე სულითა გონიერითა თქუას ენებაჲ, მისი, რაჲთა ნებსით იყოს ენებაჲ არა-რაჲ შერეენაჲ არს თქუმაღ, ვითარმედ იენო ბუნებაჲმან კაცებისა მისისამან. და უკუეთუ ესე ჭეშმარიტ არს, ვითარ არა ორნი განუყოფლნი ბუნებანი შემტკიცებად მიესცნეთ შემდგომად შეერთებისა, რომლისათვსცა ვინცა ვინ თქუას ქრისტე ჩუენთვს ენებული კორცი-
თა,^{VIII} არარას სხუასა იტყვს გარნა, ვითარმედ ქრისტე ჩუენთვს ენებუ-

ლი ჩუენითა ბუნებითა. ხოლო არა უდარეს წინაგანეწყეების მათ
კუალად კმაი იგი მეტყუელი ერთსა ბუნებასა ძისასა განკორციელე-
ბულსა. და ვითარ რეცა შემწურად გამოაჩინებს მათ, რომელნი ყოვლით
კერძო ძლევისმოყუარებით იღუწიან, რამთა ორნი ბუნებანი გაუმოან-
ნი წარმოაჩინნენ. არამედ უმეცარ არიან, ვითარმედ რაოდენნი—რამ
არა მხოლოდ ხედვითა ოდენ გონებისაჲთა განიყოფებიან. ესენი უეჭუე-
ლად ყოვლითურთ განთვსებულისა სხუაობისა და თვსაგანისა ურთიერ-
თას განყოფილებისა მომგებელ არიან. ხოლო იყვენ ჩუენდა მაგალით
კუალად ჩუენშორისი კაცი, რამეთუ ორთა გულისკმა—ეკყოფთ მის
ზედაცა ბუნებათა: ერთსა — სულისასა და სხუასა. — ჯორცთასა. არამედ
წულილადთა შინა განეკყოფ მოგონებათა და ვითარცა წულილადთა
შინა ხედვათა, ესე იგი არს ოცნებათა გონებისათა მიმთუალველნი განყ-
ოფილებისანი არა კიდეს—კიდე დაესხამთ ბუნებათა, არცა განეუეთილ-
ებისა მისთვს გუსურის ყოვლითურთ განყოფად ძალისა მათისა, არამედ
ერთისად გულისკმა—ეკყოფთ მათ; ვინაჲცა ორნივე იგი არღარა არიან
ორ, ვინაჲთგან ორთაგანევე ერთი შეისრულების ცხოველი. აწ უკუე, და-
ღათუ ითქუმიან კაცობრივი ბუნებაჲ და საღმრთოჲ ემმანუილის ზედა,
არამედ კაცობრივი იგი თვს იქმნა სიტყვსა და ერთად ძედ გულისკმა—
იყოფების მის თანა და ღმრთიესულიერი წერილი ჯორცითა ენებუ-
ლად— რამ იტყოდის მას, სათანადო არს ჩუენგანცა ეგრეთვე თქუმაჲ,
ესე იგი არს ბუნებითა კაცებისაჲთა, არათუ ვიეთგანმე სახეობროტებით
ითქუმოდის ესეცა, არცა ერთითა რამთ მაჭირებელად სიტყუასა საი-
ღუმლოჲსასა, რამეთუ რამ არს კაცობრივი ბუნებაჲ სხუაჲ თვნიერ
ჯორცნი გონიერად სულიერნი, ვინაჲცა ჯორცითა ენებულად ვიტყვთ
უფალსა, ხოლო უგამომწულილველესობით იტყვან ბუნებითა კაცები-
საჲთა ენებულად მას, ვითარცა განმყოფელნი მისნი სიტყვსაგან და
თვსაგან მარტოდ დამაწესებელნი, რამთა ორნი გულისკმა—იყოფებო-
დინ და არა მერმეცა ერთი განკორციელებული და განკაცებული
ღმრთისა მამისაგანი სიტყუაჲ. ხოლო განუყოფელად დადებამ ჩუენდა

უკუე მართლისა აღსაარებისა სასწაულად, ვითამე საგონებელ არს. ზოლო იგინი არა ესრეთ გულისკმა—ჰყოფენ, რამეთუ განუყოფელობაჲ მათებრ და ნესტორის [189r] ახალკმობათაებრ, სხვთა მოიღებუის სახითა, რამეთუ იტყვან, ვითარმედ სწორპატიეობითა, განზრახვისა იგიეეობითა და თანამოპატიეეობითა განუყოფელ არს სიტყვსაგან კაცი იგი, რომელსა შინა დაიმკვდრა, რომლისათვისცა არა მარტიუად შემოიხუმენ სიტყუათა ამათ, არამედ მზაკუეარებისა რაჲსმე თანა და გულარძნილებისა.

მისიეე. განკაცებისათჳს მხოლოდუობილისა

ქრისტეს სახელსა არა რომლისა ძალი აქუს, არცა არსებასა ეისსამე, თუ ვითარი—რაჲ არს წარმოაჩენს, ვითარ—იგი კაცი, ანუ ცხენი, ანუ კარი. არამედ უფროჲსა ვიეთმე მიერ მოქმედებულისა საქმისა გამოჩინებაჲ, რამეთუ ზეთითა იცხებოდეს უძუელესნი ვიეთნიმე ღმრთისა ეგრეთ სათნოყოფითა; მაშინ და წინდ მეფუობისა იყო ცხებაჲ იგი მათი. ზოლო იცხებოდეს წინაჲსწარმეტყუელნიცა საცნაურად სულითა წმიდითა, ვინაჲცა ამიერ სახელ—იღებოდეს ცხებულად. გალობს საღმე საღმრთოჲ დაეთ, ვითარცა პირითა ღმრთისაჲთა და იტყვს: „ნუ შეეხებით ცხებულსა ჩემსა და წინაჲსწარმეტყუელთა ჩემთა შორის, ნუ უკეთურებთ“. II კმობს უკუე წინაჲსწარმეტყუელი ამბაკუმცა, ვითარმედ „გამოხუედ მაცხოვრად ერისა შენისა და კსნად ცხებულთა შენთა“. III ზოლო ჩუენ, ყოველთა მაცხოვრისა ქრისტეს ზედა ცხებასა უკუე ვიტყვთ ქმნილად გარნა არა მოსწავებითსა, ვითარ—იგი იყო ზეთისა მოქმედისაჲ, არცა ვითარი იყო მადლისა წინაჲსწარმეტყუელებითისაჲ. არამედ არცა ეგევითარსა ვითარცა წინაჲსწარ კელთდებითა საცნაურითა წარმართებისათჳს ვისგანმე ესევითარისა საქმისა, რომლისა ქმნასა ეჰპოებთ კვროზის ზედა, სპარსთა და მიდთა მეფისა, რომელმან იგი განიმკვდრა ბაბილონსა ზედა. ვითარ—იგი განამკნობს მას ამისსა მიმართ

ყოველთა განმადლიერებელი ღმერთი. რამეთუ თქმულ არს: „ესრეთ იტყვს უფალი ცხებულსა ჩემსა კვროსს, რომელსა უპყარ მარჯუენესა მისსა“.^{IV} და დადგათუ კერპთმსახურ იყო კაცი იგი, სახელ—სდვა მას ცხებულად, რეცა ვითარცა ცხებულსა მეფედ ზეგარდმოათა განჩინებითა და ღმრთისა მიერ გამორჩეულსა მპყრობელად ბაბილონისა. არამედ უფრომსდა მას, რამეთუ ეინამთგან ედგმს შინა ქმნილისა მის გარდასლვისათვს^V მეფე იქმნა ყოველთა ზედა ცოდება. განეშორა კაცებისაგან სული წმიდა^{VI} და ამის მიზეზისათვს ყოველთა შინა ბოროტთა შთაგარდა იგი. ხოლო ჯერ—იყო კუალად წყალობითა ღმრთისამათა პირველისავე პატივისა მიმართ აღსლეა და სულისა წმიდისა ღირსყოფა. ამისთვს განკაცნა მხოლოდშობილი ძე ღმრთისა და გამოუჩნდა ქუეყანისათა ქუეყნიერითა კორციითა და თაეისუფალ იქმნა ცოდვისაგან, რაათა მის მხოლომსა მიერ უცოდველობისასა ქადულობით გვრგვნოსანი ბუნება კაცისა განამდიდროს სიწმიდითა და საღმრთოდ ხატებად დასახოს კუალად სიწმიდისა მიერ. ესრეთ უკუე ჩუენდა მომართცა მოიწევის მადლი დასაბამად მიმღებელი ქრისტესი პირმშომსა მის ჩუენისა, რომელსა გუასწაეებს ჩუენ საღმრთომ დაეით, გალობდეს—რაა ძისა მიმართ ესრეთ: „შეიყუარე სიმართლე და მოიძულე უსამართლოება. ამისთვს გცხო შენ ღმერთმან, ღმერთმან შენმან საცხებელი სიხარულისა“.^{VII}

ცხებულ უკუე იქმნების ჩუენებრითა კაცებითა ძე საქებელობათა მიერ უცოდველობისათა, ვითარცა ვთქუთ განბრწყინებებითა მის შორის კაცობრივისა ბუნებისამათა და ღირსქმნულებითა სულისა წმიდისა მიერისა ცხებულებისამათა რომელი არდა განყოფად იყო მერმეცა მისგან, ვითარ—იგი დასაბამსა. არამედ უფრომსდა გარდაცემით განეზაუებოდა მას შემდგომითი—შემდგომად, ვითარ—იგი წერილ არსცა, ვითარმედ „გარდამოცდა ქრისტეს ზედა სული, და დაადგრა მას ზედა“. ეინამცა ითქუმის ქრისტედ სიტყუა—ღმრთისა ჩუენტვს ჩუენებრ განკაცებულნი და ხატსა მონისასა შემოსელი და ცხებული ვიდრემე კაცობრივ

კორცითა, ხოლო მცხებელი ღმრთეებრ სულისა თჳსისაჲ მისდა მიმართ მორწმუნეთაჲ.

მისივე. თუ რაოდენ სახედ ვიტყვო შეერთებასა

შეერთებისა სიტყუაჲ მრავალსახედ სრულ—იქმნების. რამეთუ განყოფილნი ვინმე გულისსიტყვთა და ნებითა და მრჩობლად გულისკმისყოფილნი ურთიერთას შეერთებულად ითქუმიან მეგობრულთა შეთჳსებითა განმკდელნი მათგან განყოფილებისანი. კუალად შეერთებულად ვიტყვო ურთიერთას შეწებულთაჲ რათმე, რომელ არიან სხვთა რაჲთმე სახითა შეყოფილნი ურთიერთას, ანუ გუერდის—გუერდ თანადასხმითა ანუ შერევნითა, ანუ შეზაგებითა. აჲ უკუე, რაჲმს ბუნებისა ჩუენისა სიტყუასა თანა ღმრთისასა შეერთებასა ვიტყოდით, უადრეს კაცობრივისა ბუნებისა იხილეების სახედ იგი მის შეერთებისაჲ, რამეთუ არცა ერთი არს პირველ თქუმულთა იმათგანი, არამედ მიუწთომელ ყოვლითურთ და რაჲთურთით არაეის არსთაგანისადა საცნაურ, თჳნიერ ხოლო ყოველთა მეცნიერისა მის. და საკრეველი არარაჲ არს უკუეთუ ესევეითართა გულისკმისსაყოფელთაგან ეიძლეოდით, ვინაჲთგან თვთ აგებულებისა ჩუენისა შეზაგებასა რაჲ გამოეკულედეთ მიერკერძო მოგონებისა ჩუენისა აღვიარებთ მიწთომასა მისსა, რამეთუ ვერეის ძალ—უც გამოთქემაჲ, თუ რომლითა სახითა შეერთებულ არს სული კაცისაჲ კორცთა თჳსთადა. ხოლო უკუეთუ უკმს მცირედ და ძნიად გულისკმისმყოფელობისა ჩუეულთა და თქუმად შემძლებელთა ესოდენ წულღილთა და გონებისა და სიტყვსა უადრესთა საქმეთა დასაზეაჲ, ვიტყვო, ვითარმედ ესრეთ შეჰგავს მოგონებად და ესევეითარსა ოცნებად გონებითა, სახესა ემძანუილის შეერთებისასა, ვითარისაჲ მოიგონოს ვინმე ქონებად კაცობრივისა სულისაჲ თჳსთა მიმართ კორცთა, რამეთუ განითჳსებს სული ყოველთაჲ კორცთასა, რომელი—იგი თჳსითა ბუნებითა უზიარებელ არს ენებათა მისთა ბუნე-

ბითთაცა თანად და გარეთ შემთხუეულთაცა, რამეთუ იძრვიან უკუე
 კორცნი წადიერებათა მიმართ ბუნებითა და თანააგრძნობს
 შეერთებისათჳს მათდა შეერთებული სული. ხოლო თანაზიარ არს არა
 რომლითა სახითა. და დაღათუ იცემებოდინ კორცნი ანუ რკინითა
 იხუეტებოდინ თანა—უკუე—ელმის ვითარცა თჳსთა კორცთა ენები-
 ხათჳს, ხოლო თჳთ თჳსითა ბუნებითა არცა ერთსა რას შეიზებს
 შემთხუეულთა მათგანსა გარნა ამისსაცა უზესთაესად ვიტყვთ ემმანუი-
 ლის შორის ქმნილსა მას შეერთებასა, რამეთუ საჭირო არს, რამთა
 თჳსთა კორცთა თანაელმოდის მათდა შეერთებულსა სულსა და რამთა
 მლტოლგარემან შემთხუევათაგან მორჩილებით მოუდრიკოს ღმერთსა
 ქელი. ხოლო სიტყჳსათჳს ღმრთისა თანამგრძნობელყოფად შემთხუეა-
 თად, უწესო არს თქუმად, რამეთუ უენებელ არს ღმერთი და არა მი-
 საახლებელ ენებათა ჩუენებრ, არამედ შეეერთა ვიდრემე კორცთა
 მქონებელთა სულისა გონიერისათა; ხოლო ეენებოდის—რამ მათ,
 უენებელ იყვის თჳთ მეცნიერებასა შინა მათდა მიმართ ქმნილისასა და
 უჩინო—ჰყოფდა უკუე, ვითარცა ღმერთი უძლურებათა კორცთასა,
 ხოლო განითჳსებდა მათ, ვითარცა კორცთა თჳსთასა. და ესრეთ ითქუ-
 მის იგი მომშუელად და დამაშურალად და ენებულად ჩუენთჳს. ვისამცა
 არა უჯეროდ ამწგავსოს ეინმე კაცებისა მიმართ შეერთებაჲ სიტყჳსა
 ღმრთისაჲ შეერთებასა ჩუენსა, რამეთუ ვითარცა სხუა ბუნება არს სუ-
 ლი კორცთა მიმართ და კორცნი სულისა, და ერთი ორთაგანეჲ შეის-
 რულების და სახელ[189v]—იღების კაცი ეგრეთეჲ სრულისა
 გუამოუნებისაგან სიტყჳსა ღმრთისა, და სრულებასა ბუნებისასა
 მქონებელი კაცებისაგან თჳსისაებრ სიტყჳსა ერთი ქრისტე არს
 მრჩობლთა მათგან იგიეჲ ერთბამად თანად ღმერთი და კაცი. და გა-
 ნითჳსებს ვიდრემე სიტყუად, ვითარცა ეთქუ, თჳსთა კორცთასა, რამეთუ
 მისნი არიან კორცნი და არა სხჳსანი, ხოლო საზოგადო—ჰყოფს
 ვითარცა თჳსთა მიმართ კორცთა მის შორის მყოფისაცა ღმრთიეშუე-
 ნიერისა ძალისა მოქმედებასა ვიდრელა ძალ—უც ცხოველყოფად მკუ-

დართამ და სიმრთელისა ძინიჭებაჲ სნეულთაჲ. ხოლო უკუეთუ გვქმს ღმრთიესულიერისა წერილისაგან მკუმეველთა მაგალითისათა ვითარცა იგაეთა შინა გამოჩინებაჲ სახესა შვერთებისასა, მოყუდ და ვიტყოდით ვითარ—იგი არს.

ნაკუერცხლისათჳს

საკურველი ესაია იტყვს: „მოივლინა ერთი სარაფიმთაგანი ჩემდა და კელთა აქუნდა ნაკუერცხალი, რომელი მარწუხითა მოიღო საკურთხეველისაგან. და თქუა ჩემდა მომართ: „აჰა, შევახე ესე ბაგეთა შენთა და მოისპნენ უშჯულოებანი შენნი და ცოდვანი შენნი განწმდენ“. ^{VIII} ხოლო ვიტყვთ, ვიდრემე ნაკუერცხალსა სრულმყოფელად ჩუენდა სახესა განკორციელებულისა სიტყვასა, რომელი რაჟამს შეეხოხ ბაგეთა ჩემთა, ესე იგი არს, რაჟამს მისსა მიმართ აღვიართ სარწმუნოებაჲ, მაშინ ყოელისაჲე ცოდვისაგან წმიდად გამომაჩენს ჩუენ და პირველთა ბრალთაგან განმათავისუფლებს. გარნა სახილველ არს ნაკუერცხალსა შინა, ვითარცა ხატსა შვერთებაჲ კაცებისაჲ სიტყუასა თანა ღმრთისა, რომელმან არა განაგდო რაჲ იგი იყო, არამედ უყურომს და გარდანიეთა მიღებული იგი, რომელ არს შვერთებული ღიდებისა მიმართ და მოქმედებისა თჳსისა, რამეთუ ვითარცა სახედ შეშისადა შეყოფილი ცეცხლი და განწონილი მისდა აღატყინებს უკუე მას და არა განჰყოფს შეშაყოფისაგან, არამედ უფრომსდა გარდასცეალებს მას ძალად და შესახედაჲედ ცეცხლისად და ყოელითურთ თჳსად შეიქმს მას და ვითარცა ერთად შეირაცხების მის თანა. ეგრეთჲე გულისკმა—ჰყო ქრისტესაცა ზედა, რამეთუ შევერთა—რაჲ კაცებასა გამოუთქმელად ღმერთი დაცვასა ვიდრემე ვიტყვთ მისსა ვითარ—იგი იყო. ხოლო დაადგრა თვთცა ვითარებასა შინა თჳსსა და ერთგზის შვერთებული მათდა, ერთად შერაცხილ იქმნა მათ თანა განმთჳსებელი უკუე მათთაჲ, ხოლო თვთ მიმცემელი მათდა მოქმედებასა თჳსისა ბუნებისასა.

მისივე. ვითარმედ უსხეულოა ღმრთეებისა სხეულ იქმნეს კორცნი მქონებელნი სულისა გონიერისანი; და ვითარმედ უკუეთუ განეყენეთ იგინი ურთიერთას, ყოვლითურთ ვითამე და მქსნელ ვექმნებით სიტყუასა ქრისტეს შორის გულისქმისსაყოფელისა განგებულებისასა.

ქებასა შინა ქებათასა თვთ მას უფალსა ჩუენსა იესუ ქრისტესა ეპაოებთ ჩუენ მეტყუელად: „მე ყუავილი ველთაჲ და შროშანი ღელეთაჲ“, ^{IX}. რამეთუ ვითარცა სულნელებაჲ უკორცოჲ რაჲმე და უსხეულოჲ არს, ხოლო იკუმევს ვითარცა თვსად სხეულად, რომლისა იგი შორის არს, გარნა ერთი ორთაგანვე გულისკმა—იყოფების შროშანი. ხოლო განჰხრწნის ყოვლითურთ მის ძლითსა სიტყუასა მოკლებაჲ, რომლისაჲცა ერთისაჲ რამეთუ ქუედმდებარის შინა უკუე სულნელებაჲ, ხოლო ქუედ მისსა არს ხილული იგი სახე შროშნისაჲ. ეგრეთვე გულისკმა—ეჰყოფთ ქრისტესაჲცა ზედა საღმრთოჲ ბუნებაჲ თვსითა მით და ზესთა სოფლისაჲთა აღმატებულებითა სულნელმყოფელად სოფლისა ვითარცა ქუედმდებარესა შინა კაცებასა მისსა. და უსხეულოჲ ბუნებით შეერთებითა განგებულებითითა კინილა და სხეულეანქმნილად მნებებელობითა კორცთამიერისა საცნობელობისაჲთა, რამეთუ მოქმედებდა მის შორის ღმრთიეშუენიერთა. აწ უკუე სამართლად საღმე გულისკმა—იყოფების ვითარცა თვსსა სხეულსა შინა უსხეულოჲ ვითარ—იგი სხეულსა შინა ყუავილისასა სული სულნელებისაჲ. ხოლო იოთქუმის შროშნად ერთბაჲდ ორივე იგი.

მისივე. ვითარმედ იესუ ქრისტედ სახელ—იდების განკაცებული სიტყუაჲ ღმრთისაჲ.

მხოლოდშობილისა სიტყვსა კორცთამიერისა განგებულებისა საიდუმლოსა გამოძიებად მნებებელნი და მაღიდებლობასა მართლისა და ჭეშმარიტისა სარწმუნოებისა მქონებელნი, ესრეთ ვიტყვთ. ვითარმედ

თვით იგი ღმრთისაგანი სიტყუაჲ, ჭეშმარიტი ღმერთი ღმრთისაგანი ჭეშმარიტისაჲ, ნათელი ნათლისაგანი, განკორციელდა და განკაცნა, გარდამოცდა, იენო და აღდგა მკუდრეთით, რამეთუ ესრეთ განასაზღვრა მრწამსსა შინა სარწმუნოებისასა წმიდამან და მსოფლიომან კრებამან.

ხოლო გამომეძიებელნი და სწავლისა მნებებელნი, თუ რაჲ არს ჭეშმარიტებით განკორციელება და განკაცებაჲ სიტყვსაჲ, ეიტყვთ, ვითარმედ არა კაცისა მიღებაჲ იქმნების, რაჲთა შეყოფაჲ ითქუმოდის სწორებითა ღირსებისა, ესე იგი არს პატივისაჲთა, ანუ მხოლოდ თანამოსახელუბითა ოდენ ძეობისაჲთა, არამედ უფრომსა ჩუენებრად კაცად შექმნაჲ უქცეველად და უცვალებელად დაცეასა თანა თვისისა ბუნებისასა განგებულებით მიხუმიტა კორცთა და სისხლთაჲთა. ერთი უკუე არს პირველ ვიდრემე განკაცებისა სახელდებული ღმრთიესულიერისა წერილისა მიერ მხოლოდშობილად და სიტყუად და ღმერთად და ხატად და ბრწყინვალეზად და მსგავსებად მამულისა გუამოვნებისად, ცხორებად, ღიღებად, ნათლად, სიბრძნედ, ძალად, მკლავად, მარჯუენედ, მადლად, ღიდად შეენიერებად, უფლად, საბაოთად და სხვთა ესევეითარითა სახელებითა, ნამდვლევ ღმრთიესუენიერებითა. ხოლო შემდგომად განკაცებისა — კაცად, ქრისტედ, იესოდ, სალხინებელად, შუამდგომელად, დასაბამად შესუენებულთად, პირმშოდ მკუდართაგან, მეორე ადამ, თაჲად გუამისა ეკლესიისა. ეინამთგან შეუდგან მას პირველნიცა—იგი სახელნი, რამეთუ მისნი არიან ყოველნი პირველნიცა და საუკუნოზსა ამის უკუანამსკენელთა ჟამთანიცა.

ერთი სადმე არს პირველ განკაცებისა ღმერთი ჭეშმარიტი და განკაცებასა შინა დადგრომილი რაჲ—იგი იყო და არს და იყოს. არა უკუე ორად განსაყოფელ არს ერთი უფალი იესუ ქრისტე განთვსებულად კაცად და განთვსებულად ღმერთად, არამედ ერთსა და მასვე ეიტყვთ ყოფად უფალსა იესუ ქრისტესა მეცნიერნი ბუნებათა განყოფილებისანი და შეურეენელად დამცველნი მათნი. და რაჟამს იტყოდის ღიღებული

წერილი, ვითარმედ ქრისტეს შორის „დამკვდრა ყოველი საესება ღმრთეებისა კორციელად“, ^X არა ამისთვის ეიტყვთ, ვითარმედ სხვსა ქრისტეს შორის კაცისა თვსაგან დაიმკვდრა სიტყუამან არცა განმკრელნი ურთიერთას შვერთებულთანი, ორთა გულისკმა—ეკყოფთ ძეთა. ხოლო ქრისტედ სახელ—სდებს დიდებული წერილი და ვითარცა კერძოთსაგან ჰყოფს სიტყუასა და თვსებასა სიტყვსა ღმრთისასა მქონებელსა კაცებასა ადგილსა მისცემს ტაძრისასა. ხოლო წერილ არს სადმე კაცობრიეთაცა სულთათვს, ვითარმედ „დამკვდრებულნი სახლთა შინა თიკისათა, რომელთაგან და ჩუენცა მისეე თიკისაგან ვართ“. ^{XI} აწ უკუე, ვინაჲთგან სახლებად თიკისა სახელ—სდებს კაცობრიეთა კორცთა, ხოლო დაეამტკიცებდეთ—რაჲ მათ შინა მკვდრობასა სულთასა, არა ორღანოდ განეკუეეთთ ერთსა კაცსა და რამეთუ ვითარ არა უგოებელ იყოს ყოელითურთ კაცისა შორის თქუმაჲ მკვდრობასა სულისა მისისასა. ვინაჲცა დაღათუ გუარი სიტყვსაჲ ესეეითარიითა [190r] სახითა წარმოიჩინებოდის, არა ჯერ—არს ამისთვის მიმძღაერებულყოფაჲ ბუნებისა საქმეთაჲსაჲ, არამედ უფროჲსლა მართლითა ჭეშმარიტებითა გულისკმისყოფით მიწთომისა მათისათვს მოსწრაფებაჲ. და რაჲჲმს ურთიერთას უმსგაესოჲსა ბუნებისა მქონებელთა ეკხედვიდეთ ერთობად შემოკრებასა და ურთიერთას თანადმდებარეობასა. ამის შემდგომად ერთი რომელიმე მათგანი მეორისა შორის ითქუმოდის დამკვდრებულად არა განიყოფების ორად, ერთობად შემოკრებულებაჲ მათი, არცა ერთითა მეუსამართლოე სახითა, დაღათუ თითოეული შვერთებულთა მათგანი თვსაგან სახელ—იდებოდის ჩუენ მიერ. რამეთუ ითქუმის, ვითარცა ეთქუთ, კაცისა შორის მკვდრობაჲ სულისა მისისაჲ, გარნა კუალად კაცად ითქუმის თვსაგან სულიცა კაცისაჲ და ეგრეთეე მსგაესად კორცნიცა. და ამას გუასწაეებს ჩუენ ყოელადბრძენი ჰაეღეე იტყოდის— რაჲ, ვითარმედ: „დაღათუ გარეშე კაცი ჩუენი განიხრწნების, არამედ შინაგანი განახლდების დღითი—დღე“. ^{XII} აწ უკუე, რაჲჲმს იტყოდის ვინმე შინაგანისა კაცისა ჩუენისა გარეშისა შორის

მკვდრობასა, ჭეშმარიტებს ეიდრემე, ხოლო ორად განმკეთებულად ერთისად არა იხილვების. იტყვს უკუე წინამწარმეტყუელიცა ესაია: „ღამითგან აღმოსთობს სული ჩემი შენდამი ღმერთო!“, ^{XIII} ნუუკუე ვითარცა სხვსა თვნიერ მისსა სულისა მისისა ღმრთისა მიმართ აღმოსთობა ითქუმის და ვითარ არა უწესო იყოს თქუმაჲ ესე ვითარისა რამსმე, ვინაჲცა მეცნიერებაჲ სათანადო არს სიტყუათა სახეებისაჲ და არა განკრთომაჲ ჯეროვნისათჳს, არამედ უფრომსღა თანაშეტყუებაჲ ძალსა შესწაგებულთასა თითოეულისა საქმისა შესაბამითა პირითა საქმისაჲთა. ხოლო უკუეთუ ითქუმის „წარმატებაჲ იესუმსი ჰასაკითა და სიბრძნითა და მადლითა“, ^{XIV} განგებულებისაჲ არს ესე საქმე, რამეთუ შეუნდობღა სიტყუაჲ ღმრთისაჲ წესთაებრ თჳსისა ბუნებისათა მოქმედებად ბუნებასა კაცობრივსა და ვითარ—იგი მცირედ მცირედ საცნაურყოფაჲ ენება საჩინოებათა ღმრთეებისა თჳსისათა და ჰასაკსა კორცთასა თანა გაერცომილყოფაჲ საქმეთა თავისა თჳსისათაჲ, რამთა არა უცხოჲსა რამსმე და ურიად უჩუეეელისა ხილვამან განაცვბრნეს ვიეთნიმე. ვინაჲთგან ესრეთ იტყოდეს ოდესმე, „ვითარ ამან წიგნი იცის უსწაელელად?“ ^{XV} ამისთჳს კორციელი ეიდრემე აღორძინებაჲ და წარმატებაჲ სიბრძნითა და მადლითა შეეტყუების საზომთა კაცებისათა. ხოლო თვთ თჳსითა ბუნებითა ყოვლითურთ სრულად ეიტყვთ ღმრთისაგანსა სიტყუასა არა წარმატებისა მოქენედ, არამედ სიბრძნისა, არცა მადლისად, არამედ უფრომსღა დაბადებულთა თჳსთა განმყოფელად სიბრძნისა და მადლისა, და სხუათა რაოდენნი—რამ არიან კეთილ.

ხოლო უკუეთუ ენებულად ითქუმის იესუ, ენებაჲ უკუე იყავნ განგებულებისაჲ, რომელი მისდადცა ითქუმოდენ ფრიად სამართლად, რამეთუ თჳს მისსა არს ენებული იგი და ენებისა მიმთუალეულთა მათ კორცთა შორის იყო. დაღათუ არა აგრძნობღა ენებასა, რამეთუ უენებელ არს ღმერთი და რაოდენ შესაძლებელ იყო, მიითუალეიდა მისდა მიმართ უღმრთოქმნილთა მათ ცნობაენებულებასა, დაღათუ უღონო იყო ენებაჲ. აწ სადმე ვინაჲთგან ჩუენებრ იქმნა მხოლოდშობილნი რაო-

დენგზისცა კაცად ღმრთიესულიერისა წერილისა მიერ
 იწოდებოდის, გულისკმა—ეპყოუთ განგებულებასა ბუნებით და ჭეშმა-
 რიტებით ღმრთისასა და ესრეთ აღვიარებთ მას.

მისიეე. თუ ვითარ ღმრთისმშობელად გულისკმა—იყოფების წმიდაა
 ქალწული

იშეა უკუე გამოუთქუმელად მამისა და ღმრთისაგან სიტყუაჲ, რამე-
 თუ ყოვლისა გონებისა მიერკერძო და უსხეულოჲსა ბუნებისა შესაბამ
 არს შობაჲ იგი. გარნა თვსად ნაშობად მშობელისად გულისკმა—იყოფე-
 ბის შობილი და თანაარსად მისსა, რამეთუ ამისთვის სახელ—იღების იგი
 ძედ, რაჲთა განმიცხადოს ჩუენ სახელმან, ვითარებაჲ საკუთრებისაჲ
 მშობელისა თვისისა მიმართ შობისა და შობილისაჲ. რამეთუ სამარა-
 დისოდ ცხოველყოფასა და აღსაარებულობასა თანა მამისასა, ყოვლი-
 თურთ საჭირო ვითამე არს თანაეე სამარადისოდ ყოფაჲ და
 ცხოველყოფაჲ მისი, რომლისა მიერ არს იგი მამა. იყო უკუე სიტყუაჲ
 დასაბამსა, და ღმერთი იყო და ღმრთისა თანა იყო, ვითარცა იტყვს ყოე-
 ლად ბრძენი მახარებელი.^{XVI} ხოლო უკუანაჲსკნელთა ჟამთა საუკუნო-
 ჲსათა ჩუენ კაცთათვს და ჩუენისა ცხოვრებისათვს განკორციელდა და
 განკაცნა და არა შეცეალა რაჲ—იგი იყო, არამედ უქცეველად
 მქონებელი ბუნებისა თვისისაჲ და აღმატებულთა შინა სიმაღლეთა
 ღმრთეებისა თვისისათა მყოფი მარადის გარდამოვიდა ჩუენთვის განგე-
 ბულებითად დაცალიერებად. და არა უღირს—იჩინა სიგლახაკე შესაბამი
 საზომთა კაცებისათაჲ, რამეთუ მდიდარი დაგლახაკნა წერილისაებრ,
 რაჲთა ჩუენ მისითა სიგლახაკითა განემდიდრდეთ. კაც იქმნა უქცევე-
 ლად და კორციელისა შობისა ღედაკაცისაგან თავსმდებელად აღიარე-
 ბის წმიდისა ქალწულისაგან მიხუმიტა მისდა ჭეშმარიტებით
 შეერთებულთა კორცთაჲთა, რომლისათვსცა ღმრთისმშობელად
 ეიტყვთ წმიდასა ქალწულსა, ვითარცა კორციელად, ესე იგი არს კაცობ-

რიე მშობელსა მისსა, რომელსა იგი უკორცოა შობაჲ აქუნდა პირველ საუკუნეთა მამისაგან. ხოლო იქვე იგი მათი, რომელნი ჰგონებენ, ვითარმედ მაშინ მიიღო დასაბამი სიტყუად სახელისდებისაჲ, ოდეს იშუა კაცობრივითა შობითა, ყოვლითურთ განსაგდებელ და ფრიად უგულისკმო არს, რამეთუ ყოვლად უცნობელად გამოაჩინებს მათ თვთ მაცხოვარი თავისა თვისისათჳს მეტყუელი ესრეთ: „ამინ გეტყჳ თქუნ, პირველ აბრაამის ქმნადმდე მე ვარ“. ^{XVII} რამეთუ ვითარ იყო პირველ აბრაამისსა, შემდგომად მრავალთა ჟამთაცა შობილი კორციელად? ხოლო კმა არს, ვითარ ჰგონებ მამხილებელად მათდა ღიღი წინამორბედი იოვანე მეტყუელი: „ესე არს, რომლისათჳს მე ეთქუ: შემდგომად ჩემსა მოვალს კაცი, რომელი წინაჲსწარ ჩემსა იყო, რამეთუ პირველ ჩემსა არს“. ^{XVIII} არამედ იგინი ვიდრემე ვითარცა ფრიად უგულისკმონი დაუტევენთ და თანაწარსრულნი მათნი, მოვედ და მათთჳს ვიტყოდით, რომელთა თქუმაჲ სასყიდლოან არს. ნუ განმყარდებიან ვიეთნიმე, ესმოდის—რაჲ ღმრთისმშობელად წმიდაჲ ქალწული, ნუცა ურწმუნობითა ჰურიანებრივითა აღივსებენ სულთა მათთა უფროსდა ელენებრითა უღმრთოებითა; რამეთუ ჰურიანი უკუე ზედა დაესხმოდეს ქრისტესა, მეტყუელნი, ვითარმედ: „ბოროტისა საქმისათჳს არა დაგკრებთ შენ ქებასა, არამედ გმოხისათჳს, რამეთუ შენ კაცი ხარ და ჰყოფ თაჳსა შენსა ღმერთ“. ^{XIX} ხოლო ყრმანი ელენთანნი ჰბასრობენ საიდუმლოთა ჩუენთა, ესმოდის—რაჲ შჯულთაგან ეკლესიისათა, ვითარმედ ღმერთი იშუა დედაკაცისაგან. არამედ იგინი ვიდრემე ჭამდენ ნაყოფთა ბოროტად განზრახვისა თვისისათა და ესმოდის ჩუენგან, ვითარმედ სული მისი სულელთა ზრახვიდეს და გულმან მისმან ამაონი გულისკმა—ყენეს. და რამეთუ სიტყუაჲ საიდუმლოჲსა ჩუენისაჲ დაღათუ ჰურიანთა საცთურ არს და წარმართთა სისულელე, არამედ ჩუენ, მეცნიერთა მისთა, ნამდვლეე ღირს პატივისა და საცხორებელ არს, რომლისათჳს ამისი საკმარ არს თქუმაჲ ურწმუნოთა მისთაგანისა ვისმე მიმართ. ვითარმედ უკუეთუმცა ყოვლად კადრებულ იყო თქუმად, ვითარმედ მიწიერნი იგი

კორცნი მისნი შიშულისა ღმრთეებისა ღელა იქმნეს და თავისაგან
 თვისისა შვეს ყოელისა აგებულისა მიერ კერძოა იგი ბუნებაა განკრთო-
 მილებისა საქმე და სხუაა იყო არარაა, [190v] რამეთუ ვერ შეიმზადებ-
 ოდა მიწისაგან საღმრთოა ბუნებაა, ვერცა ძირუხრწნელებისა
 იქმნებოდა მორჩილი ზრწნილებისა, ვერცა შობდა ყოველთა
 ცხორებასა თანამდები სიკუდილისა, ვერცა ნაყოფად გამოიდებდეს
 სხეულეანნი კორცნი უსხეულოსა ქმნილებისა უადრესსა ქმნის ქეუშე-
 ნი, ჟამთა დაუსაბამოსა დასაბამიერნი, ხოლო ვინამთგან სიტყვასა და-
 ვამტკიცებთ ჩუენებრ ქმნასა და მსგავსთა ჩუენთა კორცთა მიხუმასა და
 თავისა თვისისა მათსა ჭეშმარიტებით შეერთებასა. ხოლო სახითა ცხად
 არს, ვითარმედ გონებისა და სიტყვსა უადრესითა შობასა და ესრეთ
 კორციელად კაცად გამოჩინებასა, რაა უწესოა და ღირსი ურწმუნოები-
 საა ისმინების, ვინამთგან კაცობრივითა სული, ვითარცა მრავალგზის
 გვთქუამს, სხუაბუნება უკუე არს გარეგან კორცთასა, ხოლო შეყოფილ
 არს მათ თანა რომელი ესეცა შეერთებად სახელ—იდების და ეჭგონებ,
 ვითარმედ არავინ იჩქუროს ესე თუ დასაბამად თვისისა ყოფისა კორცთა
 ბუნებაა აქუს სულსა. არამედ შეერთებულ არს უკუე გამოუთქუმელად
 კორცთადა და იშვების მათ თანა ხოლო ერთსა მათ ორთაგანეე განვა-
 საზღვრებთ ცხოველსა, ცხად არს, ვითარმედ კაცსა. ვინამთგან ღმერთი
 ეიდრემე იყო სიტყუა და იქმნა კაცთა; და ვინამთგან იშვა კორციელად
 კაცობრივობისათჳს, საჭიროდ ღმრთისმშობელ არს მშობელი მისი.
 რამეთუ უკუეთუ არა შვა ღმერთი, ნუცა სახელ—იდების ღმერთად მის-
 გან შობილი იგი. ხოლო უკუეთუ ღმერთად უწოდენ მას ღმრთიესუ-
 ლიერნი წერილნი, ვითარცა ღმერთსა განკორციელებულსა და
 განკაცებულსა. ხოლო განკაცებაა არა სხუებრ ვითამე იყო, არამედ
 შობითა ღელაკაცისაგან, ვითარ უკუე არა ღმრთისმშობელ არს
 მშობელი მისი? ხოლო რამეთუ ჭეშმარიტად ღმერთ არს შობილი,
 ღმრთიესულიერისა წერილისაგან გუესწაყების, ვითარ—იგი ერთსა თა-
 ვიანის—სცა ძესა საკრველებით განკურნებულმან მან შობითგან ბრმა-

მან, რამეთუ პოეა იგი იესუ, თქემულ არს, ტაძარსა შინა და პრქუა მას: „გრწამსა შენ ძისა მიმართ ღმრთისა?“ ხოლო მან თქუა: ვინ არსო, რამთა მორწმენეს მისსა მიმართ? მაშინ ქრისტემან უჩუენა მას თავი თვისი კორცთა შინა მყოფი და პრქუა: „გიხილავს იგი და რომელი იტყვს შენ თანა იგი არს. ხედავა, რამეთუ საერთოდ იკუმია რიცხვ? და არა უტევა, რამთა განთხეზებულად თვნიერ სიტყვსა გულისკმა—იყოფების კაცი. უფრომსღა რამთურთით ვინცა ვინ კაცად სახელ—სღვას ემძანუილს არა ლიტონსა კაცსა დაჰნიშნავს. და რამეთუ ბუნებისა ჩუენისადა შეერთებულსა სიტყუასა ღმრთისასა ეითარცა ერთსა თაყუანის—სცეს დიდებულთა მოწაფეთა ოდეს წყალთა ზედა ფრკივ—მაჟალად საკვრეველებით ჰხედვიდეს და თაყუანისმცემელნი ეტყოდეს: „ჴემშარიტად ძე ღმრთისაჲ ხარ შენ“. აწ უკუე, რაჲმს კაცსა ღმრთისა თანათაყუანისცემულად ვიტყოდით, ზრქელსა შემოვიდებთ განკუეთასა, რამეთუ თანამდის ორთასა ეითამე შემოიღებს უეჭუელად გულისკმისყოფასა. არათუ ერთისათჳს ითქუმოდის იგი თანადადებისაებრ, რამეთუ ეითარ—იგი არავინ თავისა თვისისა თანამყოფად ითქუმის არცა თანამჴამელად ანუ თანამლოცველად გინა თანამაჲლად. რამეთუ ორთა პირთა გამოჩინებასა შემოიღებს თანაჲ წინადაწესებული სიტყვსაჲ, ესრეთ ვინცა ვინ თანათაყუანისცემულად ღმრთისა იტყვს კაცსა, უეჭუელად ორთა ურთიერთას განყოფილთა შემოიყვანებს ძეთა. და რამეთუ სიტყუაჲ საღმრთოჲსა შეერთებისაჲ უკუეთუ მხოლოდ სწორებითა ოდენ პატივისა, ესე იგი არს ღირსებისაჲთა გულისკმა—იყოფებოდის, ემზილების არა ჴემშარიტყოფაჲ და ესე გრძელთა სიტყუათა მიერ გამოჲჩინეთ ჩუენ.

მისივე. არამედ ჩუენ, მ მჯობო, ეთქუთ—რაჲ პირველ შეერთებაჲ სიტყვსაჲ კაცობრიეთა თანა კორცთა ვიდრემე ენებანი განუჩინენით. ხოლო უენებელად დაეიცევისთ იგი ეითარცა ღმერთი, რამეთუ დაღათუ იქმნა ჩუენებრ, არამედ ვიცნობთ კუალად ღმრთიეშუენიერსა აღმატებულებასა მისსა და მიერკერძოთა საზომისათა პატიოსნებითა. და

ესრეთ ვითარცა ხარისხად რადმე და საფუძველად სარწმუნოებისა დამდებელნი შეერთებისანი კორცთასა უკუე აღვიარებთ ვნებასა, ხოლო მისსა უზესთაეს ვნებისა დაშთომასა კუალად, ვითარ—იგი უენებელ იყო თვისითა ბუნებითა. ხოლო უკუეთუ კიდის—კიდე დასხმაჲ ღმრთისა და კაცისაჲ ეისწრაფოთ ურთიერთას განყოფითა ბუნებათაჲთა ამის შემდგომად მხოლოდ აღყვანებითა ოდენ საკუთარყოფაჲ ეთქუათ ღმრთისა სიტყვსაჲ შემთხუვეითთა კორციელებრთაჲ; მოსესსა სადმე და აპრონისსა განუჩინებდეთ საზომსა წმიდისა ქალწულისაგან შობილსა ემმანუილს, რომელ არს თარგმანებით „ჩუენ თანა ღმერთი“. ეინაჲცა დაღათუ იტყოდის წინამსწარმეტყუელთა მიერ წმიდათა, ვითარმედ „ზურგი ჩემი მივეც გუემათა და დაწუნი ჩემნი ყურიმლისცემათა, ხოლო პირი ჩემი გარემიგაქციე სირცხვლსა ნერწყუებათასა“. და კუალად: „განკურიტნეს კელნი ჩემნი და ფერკნი ჩემნი და აღრაცხეს ყოველი ძუალე-ბი ჩემი“. და კუალად: „მცეს მე საკჳმელად ჩემდა ნაღველი და წყურილსა ჩემსა მასუეს ძმარი“. თვთ მას მხოლოდშობილსა განუჩენთ ყოიელთა ამათ, ვითარცა ვნებულსა კორციითა განგებულებით წერილთაებრ, რამეთუ წყლულებითა მისითა ჩუენ განვიკურნენით და ცოდეათა ჩუენთათვს იგუემა იგი. ხოლო უენებელად უწყით იგი ბუნებითა თვისითა, რამეთუ დაღათუ ვითარ—იგი აწდა ვიტყოდე იგივე არს და ერთი თანად ღმერთი და კაცი სამართლად უკუე კაცებისა მისისანი არიან ვნებანი, ხოლო კუალად თვს მისსა ვითარცა ღმრთისა მიერკერპო ვნებათა გულისკმისსაყოფელობაჲ. ამათნი აღმსაარებელნი კეთილმსახურებით და ესრეთ მართალთა გულისკმისყოფათა მიერ მავალნი გვრგვნსა მას ზეცისა ჩინებისასა მივემთხუვეით ქრისტეს იესუმს მიერ, რომლისა მიერ და რომლისა თანა ღმერთსა და მამასა დიდებაჲ, თანა სულითა წმიდითურთ საუკუნეთა საუკუნეთასა ამინ.

თითოსახმთა თავთა, ესე იგი არს გაყოიებით
კითხულთა აღჴსნად ქრისტეს მიმართისა
კეთილადმსახურებისათჳს; და თანად მხილუადაცა და
უპურღუევადა ღმრთეებისა მიმართ და კაცებისა
ქრისტესისა უთავოთა ურთიერთას წინააღმდეგობისა
წმალებისად ნესტორისგან და სევეროზისა
ბოროტადმსახურთადას, და სიტყჳსგებად
უარისყოყნელთა მიმართ წმიდისა კრებისა
ხალკიდონისათა მოძღურებისაგან
ღმრთივემოცემულთა წმიდათა მამათა ჩუენთადას¹

კითხვად ა.^{II} რად არს გუამი, და უკუეთუ იგი არს ბუნებაჲ, რომელ
არს არსებაჲ, ანუ არა?

მიგებაჲ. გუამი არს წმიდისა ბასილისებრ შემოკრებაჲ თითოეული-
სადა ხუედრებულთა თვთებათაჲ. ხოლო ეითარ—იგი ეიეთმე თქუეს,
არსებაჲ — რამე განუკუეთელსა თჳსსა შინა გარეშემცეელი თითო-
ეულობითთა თვთებათა ყოველთაჲ. ხოლო სხუათა თქუეს იგი,
ეითარმედ არსებაჲ თვთებათა თანა; და კეთილად თქუეს, რამეთუ
შემოკრებამან თითოეულობითთა თვთებათამან საზოგადოდას არსებისა
მოძარტ მოსრულმან, მის კისიმე გუამი შეჰმზადა; რამეთუ თუალწიო-
ბამან და ცხვრჩამოზიდულობამან, ანუ მტიერობამან და სხუათა
თვთებათა კაცობრივისა არსებისა შორის შემოკრებულთა, გუამი შეას-
რულეს პაელესი, ნუუკუე და ანუ პეტრესი, ანუ სხჳსა კისმე
თითოეულთაგანისაჲ.

ხოლო სახელ—იდების ეიეთგანმე გუამი განუკუეთელადცა და პი-
რად. განუკუეთელად, უკუე, რამეთუ არა მოუციეს სხჳსა რამსამე მი-
მართ კერძოდ განყოფილებაჲ, ეითარ—იგი ცხოველი სახეთა მიმართ
განიკუეთების, კაცისა მიმართ ეიტჳ და კარისა და ცხენისა. ხოლო
სახე განუკუეთელთა მიმართ განიყოფების, ეითარ—იგი საყოელთოჲ

კაცი იაკობად¹ და იოვანედ და სხუად კაცებად. ხოლო მას რომელსამე კაცსა, რომელ არს გუამი, არღარაჲს მიმართ მოუგიეს განკუეთაჲ და ამისთჳს განუკუეთელად სახელ—ედების¹; ხოლო პირად, ვითარცა დამსახველობითსა და თუ ვისი არს, ამისსა ცხადყოფელობითსა. ხოლო განე[203r]ყოფების არსებასა, რამეთუ არსებაჲ ვიდრემე საზოგადოსა ბუნებასა სახისა მისისა, ანუ ნათესავისა მიმართ აღმაეალსა ცხად—ყოფს, ხოლო გუამი სახოანსა² სახესა, ესე იგი არს მას რომელსამე კაცსა წარმოაჩენს, რომელ არს პაეღე ანუ პეტრე. რამეთუ, უკუეთუ ეთქუა კაცი მარტივად და განუსაზღვრებელად, არსებაჲ, ესე იგი არს, ბუნებაჲ კაცობრივი დაენიშე; ხოლო უკუეთუ დამსახველობითნი რამეჲ თჳთებანი ესევეითარსა განუსაზღვრებელსა შესწაეებასა თანაშევათხზნე, იგი რომელიმე კაცი ცხად—ეყავ, ესე იგი არს იაკობ ანუ იოვანე ანუ სხუად ვინმე კაცთაგანი თითოეული, და ზოგადისაგან განეყავ თჳსი, რამეთუ თჳნიერ დამსახველობითთა თჳთებათა შეძინებისა, რომელნი თჳსსა ზოგადისაგან განყოფენ, ზოგადობაჲ ოდენ არსებისაჲ გულისგმა—იყოფების. ხოლო ესე თჳნიერ განუკუეთელთაჲსა რამეთუთით არა იცნობების, რამეთუ მხოლოდ გონებითა ოდენ სახილეელ არს, ვინამთგან არცა რაჲ არს სხუად, თჳნიერ ყოველთა შორისისა ერთობისა, ესე იგი არს იგიეეობისა; და იგიეე არსებაჲ აქუს განუკუეთელთაჲ. ვინამცა განყოფილებაჲ არს საზოგადოებაჲ თჳსაგანისა მიმართ, რამეთუ იგი ვიდრემე სიმრავლისა შორის იხილეების, ხოლო ესე — ერთისა შორის. ამისთჳს საზღვარსა რაჲ კაცობრივისა ბუნებისასა ვიტყოდით ამას ეპყოფთ ვითარცა საზოგადოებასა, ესე იგი არს სახისა სათითოეულად სათქუმელისათჳს. აწ სადმე ერთობაჲ განუკუეთელთაჲ, რომელ არს იგიეეობაჲ ბუნებისაჲ, საყოელთასა შეიქმს, ვითარცა ყოველთაჲ; მის სახისა ქეეშეთა ერთისა და მისეე არსებისა მქონებელობითა, და

1 სახელ—ედების B

2 სახოანსა B.

ამის ძლით ერთსა და მასვე საზღვარსა ქუეშე არსებისასა შემავალობითა.^{III}

აწ უკუე, უკუეთუ ესე ესრეთ არს, არსებამ ვიდრევე, ესე იგი არს საზოგადოა, ყოველთადას ბუნებასა დაჰნიშავს, ხოლო განთვსებული, რომელ არს გუამი, არსებასა რომელსამე ცხად—ჰყოფს მის შორის ყოფისა თანა თვთებათამსა, რომელი თვთ იგივე არს სახე, პეტრესსა ანუ პაელესსა ანუ სხვსა ვისმე თითოეულთაგანისა. და არა მხოლოდ ამით ოდენ განეყოფების არსებასა გუამი, არამედ კუალად სახითაცა ამით. განიკუეთებოდის—რამ სახე, ესე იგი არს კაცობრივი ბუნებამ, რომელ არს არსებამ და მიიღებდეს შემოკრებასა თითოეულობითთა თვთებათასა, შეასრულებს სიმრავლესა განუკუეთელთასა, რომელ არიან გუამნი. და ერთი იგი მრავალ იქმნების. და კუალად წინაუკმო განუაშორნეთ—რამ ჩუენ სიტყვთ განუკუეთელთაგან თვთებანი მათნი და აღმოვიყვანნეთ მრავალნი განუკუეთელნი ერთობად ერთისა სახისა, ერთ იქმნებიან მრავალნი იგი; რომლითა ცხად არს, ვითარმედ განეყოფების სახე განუკუეთელთა; ანუ თუ თანად შემასრულებელობით თქუამა ჯერ—არს, შესაკრებელ მრავალთა განუკუეთელთა არს სახე.

და კუალად სხუებრცა: უკუეთუ იგივე არს ბუნებამ და გუამი, ეგოდენტავე ყოფამ კმდა ბუნებათა კაცობრიეთამ, რაოდენნი არიან გუამნი, არამედ აწ აღურიცხუეელნი უკუე არიან გუამნი კაცთანი. ხოლო ერთი ბუნებამ ითქუმის მათი, რამეთუ რამ—იგი არს ერთი ესე, იგივე ყოველნი, ვინამცა არასადმე ერთ არს ბუნებამ და გუამი. ხოლო შესაძლებელ არს გუამისა ბუნებადცა თქუამა, უკუეთუ გონებითა განუაშოროთ შემოკრებამ თვთებათამ და გულისკმა—ყვით მარტოდ არსებამ ოდენ, ერთსახელობითისა შესმენისაებრ, ვინამთგან სახე, რომელ არს ზოგადი ბუნებამ, ერთსახელად შეისმინების მის ქუეშეთა განუკუეთელთა, ვიტყვ უკუე გუამთად და ეზიარებიან ესენი მას სიტყვთა არსებისაჲთა; ხოლო არდა ბუნებისაჲცა შესაძლებელ არს თქუამა გუამად, ამით რამეთუ არსებამ ვიდრევე სიტყვსაებრ თჳსისა საზოგადოსა

დაპნიშნავს, ხოლო გუამი, ვითარცა პირველ ითქუა, დამსახველობითა თვებათა მიერ პირად განისაზღვრების. და ესე ვიდრევე ეთქვთ გუამ-ოვნებისათვს, რაოდენსა ღირს—ვიქმნენით მოღებად თესლთაგან ღმრთიეგანბრძნობილთა მოძღუართა ჩუენთაჲსა. და რამეთუ მათცა განყოფაჲ უწყიან ბუნებისაჲ, რომელ არს არსებაჲ, და გუამისაჲ, მოწაჲ არს ღმრთიემზრახველი ბასილი ტერენტიოჲს მიმართსა შინა ეპისტოლესა მეტყუელი ესრეთ: „ვითარმედ მიკმს ჩუენ მცირედთა მიერ თქუმაჲ სათნოყოფილსა ჩუენსა. ვიტყვთ, ვითარმედ სიტყუაჲ, რომელი აქუს ზოგადსა თვსაგანისა მიმართ, იგივე აქუს არსებასა გუამისა მიმართ, რამეთუ თითოეული ჩუენგანი საზოგადოჲსაცა არსებისა სიტყუასა ყოფითა ზიარ არს და გარემოჲსთა თვსთა თვებათა მიერ იგი ვინმე არს, ანუ ვითარმედ იგი ვინმე. ეგრეთვე მუნ არსებისა ვიდრევე სიტყუაჲ საზოგადო არს, ვითარ—იგი სახიერებაჲ, ღმრთეებაჲ ანუ რაჲცა სხუაჲ გულისკმა—იყოფების; ხოლო გუამოვნებაჲ — თვებათა შინა მამობისა ანუ ძეობისა, ანუ წმიდამყოფელობითისა ძალისა შინა იხილეების. აწ უკუე, უკუეთუ უგუამოდ იტყვან პირთა, თვთ თავით თვსით აქუს სიტყუასა უსახურებაჲ, ხოლო უკუეთუ ჭეშმარიტსა გუამსა შინა ყოფასა მათსა შეუენდობენ, რომელსა აღიარებენ, აღირიცხუენცა, რაჲთა თანაარსობისა სიტყუაჲ დაცუელ იქმნეს ერთობასა შინა ბუნებისაჲსა; და კეთილადმსახურებისა მეცნიერებაჲ მამისა და ძისა და სულისა წმიდისა უნაკლულოსა შინა და ყოელითურთ განსრულებულსა სახელდებულთა მათ გუამოვნებასა იქადაგებოლის“.^{IV}

და კუალად იგივე, ამფი[203v]ლოქეს მიმართსა შინა ეპისტოლესა თანაერთკმა არს ამათსა და იტყვს: „ხოლო არსებასა და გუამსა იგივე აქუს განყოფილებაჲ, რაჲ—იგი აქუს ზოგადსა სათითოეულოჲსა მიმართ, ვითარ—იგი ვითარცა აქუს ცხოველსა მის ვისმე კაცისა მიმართ. ამისთვს ღმრთეებისა ზედა არსებასა ვიდრევე ერთსა აღვიარებთ, რაჲთა არა თითოსახედ განეჩინებოდის სიტყუაჲ. ხოლო გუამთა განთვსებულთა, რაჲთა შეურეენელად ეგოს და განჭეშმარიტებული იყოს მამისათვს

და ძისა და სულისა წმიდისა კმნილი მოგონებაჲ; რამეთუ არათუ გულისკმა—ეყენეთ ჩუენ განთვსებულებანი, ანუ თითოეულისა ხატონებანი, ეითარ—იგი არიან მამობაჲ და ძეობაჲ და წმიდამყოფელობაჲ, და საზოგადოებაგან მოგონებისა ყოფასა აღვიარებდეთ ღმრთისასა, უღონო არს მრთელსა სიტყუასა სარწმუნოებისასა განჩენაჲ, არამედ საკმარ არს, რაჲთა საზოგადოსა განთვსებული შეეძინოს და ეგრეთ სარწმუნოებაჲ აღსაარებულ იქმნეს. და საზოგადო უკუე არს ღმრთეებაჲ, ხოლო განთვსებულ — მამობაჲ, რაჲთა შეეაერთებდეთ მათ და ვიტყოდით: მრწამს ღმრთისა მიმართ მამისა. და კუალად აღსაარებასა შინა ძისასა ეგრეთვე მსგავსად საზოგადოსა განთვსებული დაერთოდის და ითქუოდის; და ღმრთისა მიმართ ძისა, ეგრეთვე კუალად სულისაცა წმიდისა ზედა კმონისა სიტყუას მიერ დამსახველობითა განთვსებულისა თვთებისაჲთა და ღმრთისა მიმართ სულისა წმიდისა, ვიდრემდის სრულებითი ერთობაჲ დაცეულ იქმნეს აღსაარებასა შინა ღმრთეებისა და განთვსებულობაჲ პირთაჲ აღიარებოდის განჩინებულებასა შინა თითოეულად გულისკმისაყოფელისა თვთებისასა“.^V

აჰა, ამათ მიერ განცხადებულად მასწაჲ ჩუენ მამამან განყოფილებაჲ ბუნებისა და გუამოვნებისაჲ და ეითარმედ ხატონებითა თვთებათა საზოგადოებას არსებისადა შეყოფილთა გუამი წარმოადგენს.

კითხვაჲ ბ. რაჲ არს არსებაჲ და უკუეთუ მასეჲ და ერთსა ეწოდების არსებაჲ და ბუნებაჲ, და რასა დაჰნიშნავს სახელი ბუნებისაჲ?

მიგებაჲ. არსებისა მყოფობასა და ბუნებასა წარმოდგინებაჲ, ეითარ—იგი არს, ზესთა¹ გულისკმისყოფისა ჩუენისა არს, ხოლო უფროჲსა მრავალთასა აღმატების მიწთმასა² კაცთა ნიეთიერისა და მიმოდაყოფილისა განხეულებისა მიერ უფლებულთასა, რომელთაგან საჭირო არს დასახვა გონებისაჲ და მრავლითეერძოჲთა მით და განყოფილთა ცნობითა ჭეშმარიტისა მის და ბუნებითისა ხედვისა არსთაჲ—

1 ზესთა B

2 მიწდობას B

საგან შეცთომილყოფა, რომელი—ესე მათთვის ეყვის, რომელთა საქმი-
თისა ფილოსოფოსობისა მიერ აღყუაგებულად აქუნდეს მეცნიერებითი
ძალი გონებისა და მოგებითა უბიწოებისამათა წმიდად და ბუნებითად,
რამათა ესრეთ ეთქუა და შიშულად თვთ მათ საქმეთა ჭეშმარიტებასა
თავით თვსით თვნიერ საბურველთაჲსა ჰხედვიდენ, ვითარ—იგი ზედამ-
დებარეთა სიმრუმეთა განმყრელი თითოეული არამქონებელი გარეშისა
კელპყრობისა და ნუსადა ერთი არს ესეცა აღთქმათა შინა ქადაგე-
ბულთა მათ ჩუენდა კეთილთაგანი, და მხედველობისა არსთაჲსა და
მიწთომისა¹ მათისა ძლითი კელოვნებაჲ, და რამეთუ ესე ჩუენდა საი-
ღუმლოთა შინა და კაცთმოყუარებითა სიტყუათა ღმრთისათა და-
უნჯებულ არს. ხოლო რაოდენისაჲ შესაძლებელ არს გარემოთაგან
მისთა წარმოთქემაჲ მისთვის, მისი სათანადო არს უწყებაჲ, კელთა ში-
ნათა მხედველთა მიმართ.

არსებაჲ, უკუე, არს მამათაებრ, ყოველი თვსაგანითა მყოფობითა
მდგომი და არა სხვსა შორის მქონებელი ყოფისაჲ. ხოლო ესე თქემულ
არს წინააღმდგომ განყოფისა მიმართ ყოველთაჲ შემთხუევიითაჲსა
განშორებადთა და განუშორებელთა და არსებითთა რომელობათა და
არსებისზედათაჲსა. ხოლო უწოდენ ფილოსოფოსნი განშორებადად
შემთხუევითად ქმნილთა და უკუქმნილთა, თვნიერ ქუედმდებარისა მის
განსრწნისა, მოქმედებით, ვითარ—იგი არს სლვაჲ და არასლვაჲ,
ზრახვაჲ ანუ არაზრახვაჲ, დგომაჲ ანუ ჯდომაჲ და მსგავსნი ამათნი.
ხოლო განუშორებელად — ცხვრისა შორის ჩამოზიდულობასა და თუ-
ალთა შინა ჟიჟიჟობასა და მსგავსთა მათთა. ხოლო არსებითად
რომელობად — სულსა შინა უკუე სიტყვერობასა და ცეცხლსა შინა
სიმზურვალესა და სიკმელესა და წყალსა შინა სიგრილესა და სინოტიე-
სა და სხუათა ესევეითართა. რამეთუ ესე ყოველნი შემასრულებელობით-
ნი არიან, ესე იგი არს შემანიუთებელობითნი ქუედმდებარისა მათისა

ბუნებისანი, რომელ არს არსებაჲ, რომლისათჳსცა მასვე მიემთხვნეს სახელისდებასა. ხოლო არსებისზედად იტყვან განუშორებელთა შემთხუვეითთა. გარნა არცა ერთი ამათ ყოველთაგანი საკუთრად და დამტკიცებით და თავით თჳსით არს არსება, რომელ არს საქმე თვთ თავით თჳსით მდგომი, არამედ მარადის არსებისა მიმართ ჰხედვენ ვითარცა მის შორის მდებარენი საქმენი. აწ უკუე, ვითარცა წინააღმდეგომ განყოფილად ამათსა არსებაჲ თვთ გუამოანი და სრული და თჳსსა შინა მყოფობასა ხილული, სამართლად მიემთხვა წარწერასა ესევეითარსა, რამეთუ იგი არს წინამდებარე დამნიშნეელი თითოეულისა საქმისაჲ. და ესენი უკუე ეთქუენით, რომელი მოვიდეთ წმიდათა მამათაგან წარმოსადგინებელად, თუ რასა ცხად—ჰყოფს სახელი არსებისაჲ. ხოლო არა უჯერო არს უსრულესისა შემეცნებისათჳს საძიებელისა უწყებაჲ ამისი, თუ ვითარ წარმოთქუა არისტოტელი.^{VI} ესრეთ უკუე განყო იგი შესმენათა შინა პირველსა [204r] და მეორესა. და პირველად უკუე უწოდა მიწდომისა მომართ ჩუენისა სიმრავლესა ქუეშე რიცხვსასა შემავალთა განუკუეთელთა, ესე იგი არს თითოეულობითსა კაცსა, ვითარ—იგი პეტრეს, პავლეს და სხუათა კაცთა. ხოლო მეორედ სახელ—სდეა, რომელი მხოლოდ გონებითა ოდენ იხილეების საყოელთოჲ, ესე იგი არს ნათესავთა და სახეთა, ვითარ ცხოველსა და საყოველთაოსა კაცსა ანუ კარსა და სხუათა სახეთა. ხოლო განასაზღვრა იგი, ეიტყჳ უკუე, ვითარმედ წარწერა პირველი და განუკუეთელი ესრეთ. არსებაჲ არს ყოელად საკუთარი და პირველი და უფროჲსად სათქუმელი, რომელი არცა ქუედმდებარისა რაჲსამედ ითქუმის, არცა ქუედმდებარესა შინა არს. და ყოელად საკუთრებაჲ ეიდრემე თქუა მით, რამეთუ საკუთრად ითქუმის და არა გარდმოვებით ვითამე. ხოლო პირველობაჲ ცხად—ჰყოფს, ვითარმედ არა შუამდგომელობითა ვისითამე გულისკმისსაყოფელ არს ჩუენდა, არამედ პირველად მას შევემეცნებით. ხოლო ამისითა თქუმითა, ვითარმედ უფროჲსად სათქუმელი მრავალთა სათნოყოფილი წარმოაჩინა, რამეთუ თვთ იგი უსრულესთა შინა სიტყუათა

თვსთა არა განუკუთელსა და კერძობითსა არსებასა იტყვს პირველად, არამედ საყოელთაოსა, რომელ არიან ნათესავნი და სახენი, ხოლო ქუედმდებარესა შინა არა არს ამით, რამეთუ არა შემთხუეებითი არიან; რამეთუ შემთხუეებითი ვითარცა არსებასა შინა სახილველნი ქუედმდებარესა შინა ითქუმიან. ხოლო ვითარმედ არცა ქუედმდებარისა ეისდადმე ითქუმის, ცხად—ჰყოფს, ვითარმედ არა შეისმინების ეისდადმე, არცა კერძოდ განიყოფის სხვსა არსებისა მიმართ, ვითარცა კერძობითი და განუკუთელი. და ესე ეიდრემე არს პირველი არსებაჲ. ხოლო მეორენი მისდამი ითქუმიან, რომელთა სახეთა შორის პირველად არსებად სათქუმელნი იგი არიან, თვთ იგინი და სახეთა მათთა ნათესავნი, ვითარ—იგი რომელიმე კაცი, რამეთუ ესე ვთქუთ პირველად არსებად, რომელი სახესა შინა ეიდრემე არს საყოელთოსა კაცსა, ხოლო ნათესავ სახისა არს ცხოველი. ხოლო ყოველსა არსებასა თვს ეყვის არა მითუალეჲა უფრომსობისა და უმცრომსობისაჲ, რამეთუ უკუეთუ არსება არს იგი რომელიმე კაცი იგი, არა უფრომს და უმცრომს კაც არს, არცა თვთ თავისა თვსისა, არცა სხვსა; რამეთუ არცა ოდესმე თავსა თვსსა აკლს რაჲთ დამსახველთაგანითა კაცობრივისა ბუნებისაჲთა და ოდესმე ჰმატს ერთგზის მომგებელი თავსა შორის თვსსა თანაშეარსულად შემამტკიცებელთა კაცისათაჲ. ვინაჲცა ცხად არს, ვითარმედ არა მიითუალავს არსებაჲ უფრომს—უმცრომსობასა.

და კუალად თვს ეყვს არსებასა, რაჲთა იგივე და ერთი რიცხვთა შემწყენარებელ იყოს წინააღმდგომთა, რამეთუ იგი რომელიმე კაცი ერთი და იგივე რიცხვთა ოდესმე სჰეტაკ, ხოლო ოდესმე შჲე იქმნების, და ოდესმე გრილ, ხოლო ოდესმე მჭურეალ. და თუ იგი გონიერი არსებაჲ ოდესმე სათნოებასა შინა არს, ხოლო ოდესმე სიბოროტესა შინა. და ესე უკუე ვთქუთ არისტოტელისებრცა არსებისათვს. ვინაჲცა ყოველნივე წარწერანი და განსაზღვრებანი შექმნულსა და აგებულსა არსებასა მოეზაეებიან და შეეტყუებიან. რამეთუ საღმრთომსათვს და ნეტარისა არსებისა წმიდისა და თაყუანისსაცემელისა და თანაარისა

სამეხისა, არა არს თქუმაჲ საზღერისაჲ, რამეთუ უნიუთო არს იგი და მიერკერძო ყოვლისა საზღერისა და გულისკმისყოფისა და ყოვლისა სიტყუერისა ბუნებისა და მიუახლებელ კაცობრიეისა მიწთომისა¹. რამეთუ ვითარცა იტყვს დიდი დიონისი, ათინელთა ეკლესიისა ეპისკოპოსი „არცა ვითარცა გონებისა ანუ არსებისა გულობაჲ ჯეროან არს ღმერთმთაერობითისა ზესთარსებისაჲ², რამეთუ ყოველთაჲე უკუე არსთა უადრეს არს, ვითარცა პირველ ყოველთასა მყოფი და თავსა შორის თვსსა შემცველი ყოველთაჲ. ხოლო თვთ არცა ერთი მათგანი, ვითარცა ყოველთაგან ზესთარსებისაჲ³ აღმატებული, რამეთუ ზესთარს⁴ არს და ზესთასახიერ⁵ და ზესთადასაბამისა⁶ დასაბამ, ვიდრემდის არარაჲს მისთვს თქუმულთაგანისაჲ საკუთრებით თქუმაჲ შესაძლებელ არს; რამეთუ ესე უწოდეს ღმრთისმეტყუელთა და ვითარცა უსახელოდ უგალობენ მას და ყოვლისაჲე სახელისაგან, არამედ მრავალ სახელადცა და შემდგომთა“.^{VII} ხოლო კუალად ბუნებისათვს საქმარ არს ცნობად, ვითარმედ სხუად რადმე თვნიერ არსებისა თქუეს იგი გარეშეთა ფილოსოფოსთა,^{VIII} ვითარ—იგი მათ მიერ ამისთვს განჩინებულნი საზღვარნი წარმოაჩენენ. ხოლო ღმრთიემზრახველთა მამათა ჩუენთა ეპკოებთ რაჲჲმს ღმრთისმეტყუელებდნენ და ღმრთისა ძლითთა სიტყუათა შინა ესევეითართა სახელთა იკუმევედენ, რამეთუ იგივედ იტყვან არსებასა და ბუნებასა. ეინაჲცა ჩუენ, მათნი შემდგომილნი, განუწეალებელ ეართ სახელთა მათთათვს სარწმუნოებითთა შინა შჯულთა დიდისა ღმრთისა და მაცხოერისა ჩუენისა იესუ ქრისტესთა, მისჲე და ერთისა სახელისმდელებლნი არსებად და ბუნებად. ხოლო სხვსაებრ უგამომწულილეულისა მოგონებისა ამათ ძლითსა რაჲ სიტყუასა წინადაესდებდეთ განყოფილე-

1 მიწდომისა B

2 ზესთარსებისა B

3 ზესთარსებისად B

4 ზესთარს B

5 ზესთასახიერ B

6 ზესთადასაბამ B

ბისაცა ამათისაჲ ძალ-გვც თქუმაჲ. რამეთუ სახელსა ბუნებისასა მოღებულსა ეპპოებთ კმარების სახედ უგუამოთათვს და არსებასა შინა და განთვსებულსა გუამსა ხილულთათვს, ხოლო სახელსა არსებისასა მხოლოდ გუამოანთათვს ოდენ, რამეთუ არსებად არა ვიტყვთ უგუამოსა, ხოლო ბუნებათა მრავალთა ეპპოებთ უგუამოთა და თავით თვსით თვნიერ არსებისა ეერსადა მდგომარეთა. ვითარ-იგი გულისწყრომასა და სიყუარულსა და ჟამსა და ტყუილსა და სხუათა რათმე. და ვითარმედ ჭეშმარიტ არს სიტყუაჲ ესე, მოწამე არიან ამათთვს თქუქულნი ღმრთიემზრახვალთა მამათა ჩუენთანი. და რამეთუ გულისწყრომი-სათვს ვიდრემე ითქუმის ბუნებაჲ, ეშმაკთა მბრძოლობაჲ და მის რომლისამე გემოასათვს მოღუაწებისა ჩუენებაჲ. და ვითარმედ ღიდ არს ფრიად ბუნებაჲ სიყუარულისაჲ. ხოლო ჟამსა და [204v] ტყუილსა და სიტყუასა ბუნებად სახელ-სდებს ღიდი ბასილი და იტყვს ეენომის მი-მართთა შინა: „ვითარმედ ფრიადმცა ჯეროან იყო თქუმაჲ ტყუილისაჲ უკუეთუმცა ბუნებაჲ ტყუილისაჲ, მეტყუელსა თანა განიცრწნებოდა, არამედ არა აქუს ესე ბუნებასა მისსა“. და კუალად: „ეინაფთგან ინება ბრძენმან ყოელისამან განჩინებაჲ ჩუენდა ბუნებასა ჟამისასა.“ და კუალად იგივე: „და რამეთუ ნაკადული უკუე წყლისაჲ აჩუენებს თვსსა წყაროსა, ხოლო ბუნებაჲ სიტყვსაჲ წარმომადჩინებელსა თვსსა გულსა“.

აჰა, ამათ მიერ ცხად იქმნა ჩუენდა, ვითარმედ მოიდებვის სახელი ბუნებისაჲ უგუამოთათვსცა საქმეთა, დაღათუ კმარების სახედ და არა საკუთრად და უგუამოებისაებრ. ხოლო სხვსაცა განყოფილებისა ესეე-თართა სახელთაჲსაჲ შესაძლებელ არს თქუმაჲ. ვიეთმე მამათა და მოძღუართაგანნი განაცხადებდეს- რაჲ, თუ რასა დაჰნიშნავს სახელი ბუნებისაჲ, თქუეს, ვითარმედ იგი არს ვითარებითი მყოფობაჲ, ყოელი-საჲ. არა მარტივად მყოფობაჲ, არამედ ვითარებითი განუსაზღვრებე-ლად. და ეპკონებ, ვითარმედ მართლიად და უნაკლულოდ შემოკრებულ არს საზღვარი ესე. ხოლო უმეტესისა განცხადებულებისათვს მწეალებე-ლთა ძლით, რაჲთა გულკეთილობით მსმენელ იყვნენ მამობრივთა

ლექსთა, დაერთვოდედ არსებითობაჲ, რაჲთა ესევეითარი იყოს საზღვარი ესე. ბუნებაჲ არს თითოეულისაჲ არსებითი და ვითარებითი მყოფობაჲ ყოელისაჲ; რამეთუ არსებითობაჲ დაერთვს, ვინამთგან განთვსებულებითი განყოფილებაჲ, ესე იგი არს საკუთრებითი და არსებითი სიტყვერისაჲ, ვითარ—რაჲ არსობასა შინა შეისმინების. და არს იგი არსებით კაცისა შორის, ვითარ—იგი სიტყვერ არს და განყოფეის ამით ჯერდითა თანამონათესაეუთა სახეთა, რომელი სიტყვერობითი და შემამტკიცებელობითი არს კაცისა არსებისაჲ. ამისთჳს უკუე არსებითად შემთხუეითათჳს განუშორებელთა. და ამით განყოფელთა სახისა და განუკუეთელისათა ურთიერთას, გარნა არსებით და არა შემთხუეით.

აჲ უკუე, მარტიუად მყოფობაჲ ეიდრემე არსებისა ზედა მოიღეს მამათა, ხოლო ვითარებაჲ — ბუნებისა ზედა, რომლისა მიმართ უფროჲს თჳს ეყვოდის არსებათა მყოფობაჲ. და გინათუ მოქმედებით, გინათუ ძალით ესრეთ ვითამე მყოფთა არსებათა ბუნებად უწოდეს, და ვითარმედ მოუგიეს ქმნაჲ ანუ შემთხუეეაჲ და ესე თანა თჳს არს მათდა. კუალად თქუეს, ვითარმედ ბუნებად ითქუმის ესრეთ ვითამე მომგებელობაჲ ყოფისაჲ. ვინაჲცა უკუეთუ ესრეთ არიან ესე ბუნებაჲ უკუე ბუნებაყოფად ვისდამე ითქუმის, ხოლო არსებაჲ არა არსებაყოფად ვისდამე აღიარების ბუნების მქონებელისად. ხოლო ბუნებაჲ არსებად ვისდამე იწოდების და არსებაჲ ეიდრემე ბუნების მქონებელად აღიარების, ხოლო ბუნებაჲ არსების მქონებელად არა სახელ—იღების.

და ესენი უკუე ეთქუენით წარმოსადგინებელად განყოფასა ბუნებისა და არსებისასა, რომლისა თანა განეაცხადეთ ესეცა, თუ რასა დაჰნიშნავს სახელი ბუნებისაჲ გულისჴმისყოფისაებრ მამათაჲსა, ხოლო მრავალსწავლულებისათჳს ჯეროან არს მოჴსენებაჲ მისიცა, თუ რაჲ უთქუამს ამისთჳს არისტოტელის. რამეთუ იტყვს განმასაზღვრებელი ამისი, ვითარმედ ბუნებაჲ არს დასაბამი ძრეისა და დაყუდებისაჲ, რომელსა შინა პირველი არს თჳთ თავისაებრ და არა შემთხუეითისაებრ. ხოლო დასაბამყოფად მოძრავობისად მოიღებოდედ ბუნებაჲ აქა

არა ჟამიერად, არამედ მოქმედობითად, რაჟთა ესრეთ იყოს თქუმული ესე, ვითარმედ ბუნებაჲ არს ძალი, რომელი შემიქმს ჩუენ ძრეასა ანუ დაყუდებასა, ხოლო რომელსა შინა არსობაჲ თქუმულ განსაწინაუკმოებულად ჳელოვნებისა. ეინაჲთგან იგი გარეთ მყოფი ძრავს ჳელოანსა. ხოლო ბუნებაჲ ვითარცა ბუნებითა შინა დამტყიცებული, მიზეზ იქმნების ძრეისა მათისა ანუ დაყუდებისა. ხოლო სამისა ამის დამნიშნეულად იტყვს არისტოტელი სახელსა ბუნებისასა: ნიეთისად, რომელი საზოგადოდ წინაუც ყოველსა თითოეულსა სახესა, სახექმნისა მისისად და მისდად, რომელსა იგი განბუნება სახელ—ედების, რომელ არს ძალისაგან მოქმედებისა მიმართი გამოსლჯაჲ.

კითხვაჲ გ. რომლისა კეთილადმსახურისა აღსაარებისაჲ გვღირს ქონებაჲ ჳორცთად შობისა, ესე იგი არს განკაცებისათჳს უფლისა ჩუენისა და მაცხოვრისა იესუ ქრისტესსა?

მიგებაჲ. ვითარცა მომცეს ჩუენ ღმრთიეგანბრძნობილთა მამათა ჩუენთა მხოლოდშობილი ძე და სიტყუაჲ ღმრთისაჲ, ერთი პირი წმიდისა და თანაარსისა და თაყუანისსაცემელისა სამებისაჲ უჟამოდ და გამოუთქუმელად მამისაგან შობილი და არა ქმნული. უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა მყოფი წიაღთა შინა მამისათა და აღმავსებული ყოველთაჲ მოვიდა სიგლაზაკედ ბუნებისა ჩუენისა შობილი უკუანაჲსკნელთა ჟამთა სულისაგან წმიდისა და მარიამისგან ქალწულისა. და დაეტია დაუტეენელი წმიდასა შინა საშოსა მისსა და გამოვიდა მიერ კაცი სრული და ღმერთი სრული იგივე; და განაშუენა კაცობრივი ბუნებაჲ მიმღებელმან დასაბამსა ნათესაეისა ჩუენისასა, რაჟთა განაგოს მაცხოვარებაჲ ჩუენი და იგი არს უფალი ჩუენი იესუ ქრისტე, ძე ღმრთისა ცხოველისაჲ, თანაარსი ღმრთისა და მამისაჲ ღმრთეებრ, და იგივე თანაარსი ჩუენი კაცობრივ, ენებული ჳორცითა, უენებელი ღმრთეებითა იგივე; და არა სხუაჲ სიტყუაჲ ღმრთისაჲ მოქმედი საკვრეელებათაჲ და სხუაჲ [205r] ქრისტე ენებული უწყით, რამეთუ არა მეოთხისა პირისა შემატებაჲ მიითუალა სამებაჲმან, ნუ იყოფინ. ეინაჲთგან არა სხუაჲ იყო

ღმრთისაგანი ძე და სიტყუაჲ მამისაჲ და კუალად სხუაჲ ყოელადწმიდი-
 სა ღმრთისმშობელისა მარიამისგან შობილი, თეოდორეს და ნესტორის
 უცნობელობისაებრ. არამედ თვთ იგი პირეელ საუკუნეთა ძე და სიტყუ-
 აჲ ღმრთისაჲ, უჟამოდ და გამოუთქმელად, ვითარცა ეთქუთ, ღმრთისა
 მამისაგან შობილი უკუანაჲსკენელთა ღღეთა ქალწულებრივად საშოდ
 შევიდა უხილაჲდ და გამოუთქმელად. და ვითარ საღმრთოდან რამე-
 მანმე თესლმან გუამსჰინა თჳსსა უზრწნელებით აღიშენა ტაძარი თჳსი
 სრულისა კაცისა მიმღებელმან, რომელ არიან სული და კორცნი, და
 არა კერძოსა კაცისასა, აპოლინარი^{IX} უგულისკმოებათაებრ. რამეთუ
 რაჲცა არს კაცი, იგი მიიღო მხოლოდშობილმან, მო-რაჲ-ვიდა, რაჲ-
 თა სრულსა შინა კაცსსა მისსა, ყოელითურთი მაცხოვარებაჲ სრულ-
 იქმნეს ჩუენი, არარას დაკლებითა კაცისასა, რაჲთა არა დაკლებული
 იგი კერძოჲ ნაწილ იქმნეს ეშმაკისა. და კორცნი ვიდრემე მიიხუნა ჩემ
 კორციელისათჳს, რაჲთა კორციელად მეზრახოს კორციელსა, არა პი-
 რეელ მყოფობად მოსრულნი, არამედ მეყსეულად კორცნი მყის სიტყჳსა
 ღმრთისა კორცნი. და რაჲთა ეშმაკი მოისამჭედუროს აღზუაჲებული
 კაცებისა ზედა, ყოელითურთ მსგავსთა ჩუენთა კორცთა მიერ; რამეთუ
 ძლიერად იზახებდა კაცობრიესა ზედა უძლურებასა მედგარი მათ
 ძლით, რომელთა მიერ შეეცტუნა და შეერეულთა ძკრთა შინა
 შთაეგდო; რამეთუ მოითრიოო, იტყჳს წინაჲსწარმეტყუელი, ეშმაკი
 სამჭედურითა, რომლისა სამჭედურ იყო ღმრთეებაჲ, ზოლო კორც და
 საფარეელ სამჭედურისა კაცობრიენი კორცნი. ზოლო სული მიიღო
 გონიერი სულისათჳს ჩემისა, რაჲთა მსგავსითა მსგავსი განწმიდოს. და
 არს ერთი ძე. ერთი პირეელ განკორციელებისა იგივე და შემდგომად
 განკორციელებისა; და ეგო სამებაჲ სამებად და ერთი სამებისაჲ,
 კორცმესხმული წმიდისა ქალწულისაგან, ჳეშმარიტებით ღმერთ არს
 იგივე და ჳეშმარიტებით კაც იგივე. რამეთუ ერთი ძე იცნობების ორთა-
 ეე შინა შობათა და ერთსა მხოლოდშობილსა ძესა მოჰქონან ორთავე
 ბუნებათა საცნაურებანი. და არს ძე მამულისა ბუნებისა, და კუალად

იგივე ძე დედულისა არსებისა, დამცველი განუწყალებელობასა ერთობისასა, რამეთუ არათუ მხოლოდშობილი თავით თვსით მოქენე იყო მეორისა შობისა შემდგომად ღმრთისა და მამისაგან შობისა თვსისა, ხოლო ვინამთგან ჩუენთვს და ჩუენისა ცხორებისათვს გუამოენებით შეაერთა თავი თვსი კაცებასა და იშუა დედაკაცისაგან. ამისთვს ითქუმის იგი შობილად არა დასაბამსა ღმერთყოფისასა მიმღებელად წმიდისა ქალწულისაგან, რამეთუ ესე ფოტინოზისი და ჰაელე სამოსატელისა^X არს წარრეყა, რამეთუ: „დასაბამსა იყო სიტყუა და სიტყუა იყო ღმრთისა თანა და ღმერთი იყო სიტყუა“^{XI}. ესე დასაბამისა ღმერთი—სიტყუა კორც—იქმნა, არათუ იქცა სიტყუაყოფისაგან, არამედ ჯერ—იჩინა კორცყოფა და არცა გარდაიქმნა ყოელითურთად კაცად სულისაგან და კორცთა, არამედ კორცნი სულიერნი, სული სიტყვერი და გონიერი შეაერთნა თავსა თვსსა გუამოენებით და გამოუთქუმელად და გამოუკუდეელად კაც იქმნა და ძედ კაცისად გამოჩნდა, არა განგდებითა ღმერთყოფისა და ღმრთისაგან მამისა შობილობისაჲთა, არამედ მიხუმასა შინა კორცთასა დადგრომითა, ეგრეთვე ვითარ იყო. ხოლო ცხად არს, ვითარმედ ბუნებით ღმერთი იქმნა რაჲ იგი არა იყო, ესე იგი არს ბუნებით კაცი. და კორცნი დაადგრეს კორცად შემდგომად ღმრთისა შეერთებისა. და არა ჯერ—არს თქუმაღ, ვითარმედ, ვინამთგან მიდგომილებაჲ ქალწულისაჲ საღმრთოჲსა დამბადებელობისა საქმე იქმნა, საზოვნებაჲ ვიდრემე კაცისაჲ აქუნდა შობილსა ჩუენდა ქალწულისაგან ქრისტესა, ხოლო არა აქუნდეს კორცნი ჭეშმარიტებით; რამეთუ საკუთრად და ჭეშმარიტებით მისგან მიხუმულ იქმნნეს საუფლონი კორცნი უკრწნელებით დაცვითა ქალწულებასა მშობელისასა, რამეთუ მშობლობითი ვიდრემე ძალი ქალწულსა სულმან წმიდამან მოჰმადლა, ხოლო ნივთი კორცთაჲ უხრწნელმან ქალწულმან წინა—უყო. უცხოჲმან გულისთქუმისაგან აშენებდა—რაჲ სიბრძნე თავისა თვსისა

სახლსა, რაჟამს იქმნა ანგელოსისა¹ მიერ მოკითხეჲა წმიდისა ქალწულისაჲ რამეთუ „უფალი შენ თანა“ ცხად—ჰყოფს, ვითარმედ აწ არს ღმერთი შენ თანა, რამეთუ წარმოაჩინებს მას საშოსა მისსა შესრულად და კორცქმნილად. რამეთუ არა ლიტონი კაცი იშუა პირველად ქალწულისაგან და ეგრეთღა გარდამოვიდა მის ზედა სიტყუაჲ, ვითარ—იგი თეოდორე და ნესტორ^{XII} უკეთურებენ², არამედ თვთ მის საშოჲსაგან მიმთუალველობითა შობისაჲთა ითქუმის ჭეშმარიტებითა შობილად, რომლისათჳსცა ერთი და იგივე არს ქრისტე, რომელი სიტყუთა ვიდრემე გუამოვნებისაჲთა არცა მამასა და არცა ჩუენ გუეზიარების, ზოლო ბუნებათაებრ იგივე და ერთი მამასაცა და ჩუენ გუეზიარების საღმრთოჲთა უკუე ბუნებითა მამასა და სულსა, ზოლო კაცობრივითა — ყოველთა კაცთა თჳნიერ ცოდვისა, იგივე, რომელმან ესრეთ სრულ—ყო ჩუენ ძლითი განგებულებაჲ, ზოლო ვითარმედ სიტყჴსა ღმრთისა, ესე იგი არს გუამისა მისისად ვიტყჴთ ყოფად საღმრთოსა დაცალიერებასა, რომელ არს განკაცებაჲ და ამისთჳს ერთად წმიდისა სამებისად ითქუმის ქრისტე.

მოწამე არს არიოპაგელი, საღმრთოჲ დიონისიოს³, რამეთუ იტყჴს, ღმრთისმეტყუელებდეს—რაჲ წმიდისა სამებისათჳს, ვითარმედ „ჭეშმარიტად ყოველითურთ მეზიარა ჩუენ ერთისა მის გუამისა თჳსისა მიერ და თავისა მიმართ თჳსისა აღიყვანა კაცობრივი უნდოებაჲ⁴, რომლისაგან გამოუთქუმელად მარტივი იესუ შეიორკეცა და განვრცომაჲ ჟამიერი მიიღო სამარადისოჲმან, და სწორ ბუნებისა ჩუენისა იქმნა, ყოელისაჲე ბუნებისა და წესისა ზესთარსებისად⁵ ზესთაღმკაული⁶.

1 ანგელოზისა B

2 უკეთურობენ B

3 დიონისიოს B

4 კაცობრივი უნდოება|უნდოებაჲ კაცთაჲ B

5 ზესთარსებისად B

6 ზესთაღმკაული B

უცვალელებისა თანა და შეურეენელისა დამყარებისა თვისისა და რაოდენნი—რაჲ სახენი მხედველობითნი ნათელნი შემდგომნი ამათ სიტყუათანი ღმრთიეგონიერთა¹ წინამძღუართა ჩუენთა საიდუმლომან მოცემამან ღმრთიებრწყინეალელ მომფინნა ჩუენ".^{XIII}

[205v] კითხვად ღ. უკუეთუ კაცებაჲ უფლისა ჩუენისა და მაცხოვრისა იესუ ქრისტესი ამაღლდა, ვითარ არა ქრისტესმშობელად გვძირს აღსარებაჲ ყოვლადწმიდისა ქალწულისაჲ, არამედ ღმრთისმშობლად?^{XIV}

მიგებაჲ. არამედ არა კაცებასა ხოლო სიტყვსა ღმრთისასა სახელედების მარტოდ ქრისტე რაჲთა ესე ეთქუათ, რამეთუ ღმრთისმეტყუელისა გრიგოლისებრ, ცხებულად ითქუმის ღმრთეებისათჳს, რამეთუ იგი არს საცხებელი კაცებისაჲ. არა მოქმედებით სხუათა ცხებულთაებრ წმიდამყოფელი, არამედ ყოვლითურითა მოსლევითა მცხებულისაჲთა და ღმერთყოფითა ცხებულისაჲთა შეზაგებითა ვითარცა ბუნებათაჲთა, ეგრეთვე წოდებათაჲთა და ურთიერთას დატევნითა სიტყვთა თანამეგუამეობისაჲთა, რომლისათჳს არცა ღმრთისაგანსა სიტყუასა სახელსდგა თჳსაგან ქრისტედ ღმრთისმეტყუელმან, არცა კუალად სხუად ქრისტედ დედაკაცისაგანსა. არამედ მხოლოდ ერთი ოდენ უწყის ქრისტე ღმრთისა მამისაგანი სიტყუად თჳსთა კორცთა თანა.

ეინამოჲგან უკუე შობილი ჩუენდა ქალწულისაგან ქრისტე ღმერთი არს და კაც ბუნებით იგივე ერთი, ამისთჳს ღმრთისმშობელად ქალწული საკუთრად და ჭეშმარიტებით აღიარების, რამეთუ მის მიერ მოვიდა ჩუენდა ღმერთი მისგან შობითა ჩუენთჳს, რამეთუ ღმერთმან—სიტყუამან ბუნებით შეერთებულმან თჳსთა კორცთამან შუეამდგომელობითა სულისა გონიერისაჲთა, ყოველნივე თვთებანი კაცისანი განიკუთვნა და თავისა თჳსისა შორის შეიწყნარნა, რამეთუ ამას შინა არს დაცალიერებაჲცა მისი. და რამეთუ საქმე იქმნა ნეტარისა მის შეერთებისა ღმერთყოფად მიღებულისაჲ და კაცად წოდებაჲ მიმღებუ-

ლისაჲ. ვინაჲთგან საუფლო კაც ჭეშმარიტებით არს ქალწულისაგანი იგი, დაითმინა შობილად წოდებულობაჲ სიტყუამან, ვითარცა განმკუთნეულმან თვთებათა მისთამან, რამეთუ თვთება კორცთა არს შობილობაჲ და ამისთვის საკუთრად და ჭეშმარიტებით ღმრთისმშობელ და არა ქრისტესმშობელ არს ქალწული. რამეთუ ეველთით უღმრთობასა განმყოფელობისასა და ამისთვის ერთსა და მასვე გუამსა დაღათუ არა ბუნებასა ვიტყვთ უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესსა. მასვე ერთბამად ღმერთსა და კაცსა, თანაარსსა მამისასა ღმრთებრ და მასვე თანაარსსა ჩუენსა კაცობრივ. ბუნებით ძესა ღმრთისა და მამისასა ღმრთეებათ და ბუნებით ძესა ღედისასა კაცებით. და გარეშეიქცევით მათ, რომელნი ორთა ძეთა, ანუ ორთა ქრისტეთა აღიარებდენ— ერთსა ღმრთისაგან მამისა და მეორესა — ქალწულისაგან ღედისა. ანუ ვითარ სახედცა განკყოფდენ ერთსა უფალსა ჩუენსა იესუ ქრისტესა თეოდორეს და ნესტორის ჰურიანობისაებრ. ესრეთ უკუე აღვიარებთ ერთსა ქრისტესა და უფალსა, არა ვითარცა სიტყვსა თანა თაყუანისმცემელნი კაცისანი, რამთა არა ოცნებაჲ რამეჲ განკუეთისაჲ შემოჰყვეს თქუემასა ამისსა, ვითარმედ თანა. არამედ ვითარცა ერთისა მისვე თაყუანისმცემელნი, რამეთუ არცა უცხო არიან მისსა კორცნი, რომლითა იგი თანამოსაყდრე არს მამისა. კუალად არა ვითარმცა ორნი იყენეს თანამოსაყდრენი ძენი, არამედ ვითარცა ერთი შვერთებულეებით თვსთა კორცთა თანა; რამეთუ არა კაცმან მისცა ჩუენთვის თავი თვსი, რამთა არა კაცისა მიმართ იყოს სარწმუნოებაჲ და სასოებაჲ ჩუენი, არამედ თვთ მან სიტყუამან—ღმერთმან განკაცებულმან თვსნი კორცნი მისცნა ჩუენთვის და ამისთვის საკუთრად და ჭეშმარიტად ღმრთისმშობელ არს და სახელ—იდების წმიდაჲ ქალწული.

კითხებაჲ ე. ვითარ ორთა ბუნებათაგან ვიტყვთ ქრისტესა, რამეთუ ღმერთი—სიტყუაჲ მხოლოჲ პირველად იყო კორციელისა განგებულეებისა უფლისა ჩუენისა და მაცხოვრისა იესუ ქრისტესსა?

მიგება. მხოლოდშობილი ძე და სიტყუა ღმრთისა გამოუთქუმელად და უქამოდ ღმრთისა და მამისაგან პირველ ყოველთა საუკუნეთა შობილი, მისვე ბუნებისაა არს, რომლისანი არიან მამა და სული წმიდა. ხოლო კაცობრივისა არსებისასა, რომელი უკუნაძეცნელ მიიღო, არა იტყვს სიტყუა კეთილადმსახურებისა პირველვე გუამად შექმნასა უწინარეს გამოუთქუმელისა მის შეერთებისა, რამეთუ ვინცა ვინ პირველ კაცისა დაბადებასა იტყვს, კმობს ღმრთისმეტყუელი გრიგოლი და ეგრეთღა შეყოფასა ღმრთისასა დასაშველ¹ არს. რამეთუ არა შობაა ღმრთისაა არს ესე, არამედ ლტოლვაა შობისაგან. და რამეთუ ცნობავენბულთა თეოდორე და ნესტორისი არს ესევეითარი მენიშეობა, და ორთა ძეთა და ორთა პირთა მადიდებლობაა საიდუმლოსა ზედა ქრისტესსა. ხოლო არა საჭირო არს შეზაებულთა ზედა ყოველთავე კერძოთა, რომელთაგან შეზაება იქმნა, თვსაგან წარმოჩინებით მდგომარეობაა უწინარეს შეზაებისა შესრულებულისა მის, რამეთუ აჰა, სხეულეანნი გუამნი ნიეთისაგან და სახისა შემოკრებულ და შეზაებულ არიან პირველისაებრ ქუედმღებარისა მათისა და არცა ერთი მათგანი უწინარეს შობისა მათისა თვსაგან წარმოჩენილ არს, არამედ მხოლოდ შეზაებასა და შემოკრებასა ოდენ მათსა შინა იხილვებიან. რამეთუ დაჰკვნას ვინმე შესახედავი სხეულეანთა გუამთა მათდა მამართ, რომელთაგანცა შეზაებულ არს, ვითარცა თვსთა დასაბამთა მამართ აღმაქალი.

და კუალად: ეგრეთვე სოფელი ესე ოთხთა ნიეთთაგან შეზაებულ არს, და არა გუაქუს თქუმაღ, ვითარმედ პირველვე იყენეს თვთ გუამონად და თვსაგან თავით თვსით მყოფად მოქმედებით. უწინარეს სოფლისა შესრულებისა, რამეთუ მხოლოდ შერეენასა ოდენ შინა მათსა იცნობებიან, ვინათგან არა მოქენე იქმნა დამბადებელი პირველ წარმოჩენასა მათსა, რამათა ესრეთ მსგავსად კელით მარჯვსა ვისსამე

მათგან შეჰმზადოს სოფელი, ვითარცა ნიეთისა და ორღანოხსაგან. რამეთუ წამისყოფით არარაჲსაგან არსებად მოიყვანნა ყოველნი, და რამეთუ მხოლოდ ინება ოდენ და ნებასა მისსა საქმით შეუდგეს იგინი, რამეთუ უმოქნეო არს და ძლიერ და არცა ჟამისა მოქნე არს საქმეთა თვსთა სრულყოფისათჳს. და კაცი შეზავებული არს სულისა გონიერისა და კორც[206r]თაგან ერთად მოსლევითა. ხოლო კერძო რამისათა არა ეჰპოვებთ თვსაგან წარმოჩინებულად და თავით თვსით პირველვე მყოფად უწინარეს კერძოთა ამათ მისთა ურთიერთისისა შეერთებისა, რამეთუ არცა კორცნი პირველ არიან თავით თვსით და მოქმედებითად, არათუ ძალით ვინმე იტყოდის ყოფასა მათსა, რამეთუ თესლი და თბე პირველვე წარმოჩენილ არს, რომელ არს ძალი კაცობრივთა კორცთაჲ გარნა არა მოქმედებითცა, ხოლო შესაძლებელ არს მოქმედებადცა მუჲანებაჲ ვისგანმე.

და კუალად სხუებრ: უკუეთუ რაჲსა მიმართად ითქუმიან კერძონი, რამეთუ ყოელისა ვისმე და ყოელითურთისად ითქუმიან კერძოლ; და ყოველი კერძოთად ითქუმის ყოელად, ვითარცა შემასრულებული კერძოთაჲ, რომელთა შინა იხილევბის ყოველი, ვითარცა ყოველი. ხოლო ესენი თანაგულისჴმა - იყოფებიან ურთიერთას და თანად მყოფ არიან. ვინაჲცა არასადმე კერძონი ვითარცა კერძონი უწინარეს არიან შეზავებასა ყოელისასა, უკუეთუ ვინ გამოწულილვით გამოიძიოს. აწ უკუე დაღათუ მეუფესა ჩუენსა და უფალსა იესუ ქრისტესა ორთა ბუნებათაგან იტყვან მამანი, არა საჭირო არს პირველ დაბადებულად აღსაარებაჲ მის მიერ მიღებულისა მის კაცისაჲ, რამათა არა პაეულეს და ნესტორისთა ვინმე შთაჲარდეს უღმრთოებათა, ორთა ძეთა და ორთა განუკუეთელთა ერთისა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს ზედა დაწესებითა. არამედ შეურეენელად და უქცეველად და განუყოფელად დაცუასა ამათსა ზესთა¹ ბუნებისასა მას შინა შეერთებასა მისსა ეჲაღაგებთ, რამე-

თუ არა იქმნა შერევნა ანუ შერწყუმა, რომლისათვისცა დაცეულ არიან შემდგომად შეერთებისა, რომელთაგან იქმნა შეერთება განყოფილებისა, არა განთვსებით განმწვალებელისა საცნობელობითა, ვითარცა თქუეს წმიდათა მამათა. არამედ სიტყუათა შინა შეზავებისათა, ვითარცა წულილადთა შინა მოგონებათა სახილველობითა მისითა, რამეთუ თანამორბედად სიტყვსა კაცებისად უწყით შეერთებაჲ. და რაჲთა უმტკიცესად—რე განჭეშმარიტნეს ამით ძლითი სიტყუად საკმარ არს ცნობად, ვითარმედ ორთა ბუნებათაგან თქუმა ერთისა ქრისტესი წინადასდებს გულისკმისსაყოფელად მხოლოდ არსებითთა ოდენ განყოფილებათა ღმრთეებისა ეიტყვ და მის მიერ მიღებულია კაცებისათა, რომელთაგან საცხორებელი შესრულება იქმნა ღიღისა ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს ძლითისა განგებულებისაჲ. და ერთობითისა გუამოვნებისაჲ სხუა--სახედ დამნიშნეულისა ბუნებითსა მას მის შორის შემოკრებულთა ბუნებათა უქცეველსა და შეურევენელსა განყოფილებასა. და სხუასახედ წარმომადგინებელისა ერთსა და განუკუეთელსა და განუყოფელსა ერთისა პირისა შეზავებულსა გუამსა. და ამისთვის უკუე მისდადეე იხილვეების ბუნებითიცა და გუამოვნებითი შეერთებაჲ. ხოლო სხუთა და სხუთა მოსაგონებელობითა ბუნებითადცა და გუამოვნებითად შეერთა სიტყუად კაცებასა თვსსა.

კითხვაჲ ვ. უკუეთუ შეერთებაჲ შემოკრებულთა კერძოთაჲ შესამტკიცებელად ყოვლითურთისა ერთსა შეასრულებს და არა ორთა, ვინამთ გან არა საკუთრებით შეერთებად ითქუმის, არათუ იქმნეს ესე, ვითარ ორნი ბუნებანი არიან უფლისა ჩუენისა და მაცხოვრისა იესუ ქრისტეს შორის, რამეთუ განმწვალებელყოფად საგონებელ არს ეგვეითარი იგი აღსაარებაჲ შეერთებისა მიერ შეყოფილთა მათ, და თუ რასა ცხად—ჰყოფს გუამოვნებითი შეერთებაჲ?

მიგებაჲ. ჭეშმარიტ არს სიტყუად და რამეთუ შეერთებაჲ შეყოფილთაჲ შესამზადებელად ვისსამე ერთად შესრულებულად შეინიეთების, არამედ არა უეჭუელად ბუნებით, რამეთუ აჰა, კაცი შეზავებული ცხოვ-

ელი არს სულისაგან და კორცთა შემოკრებული არსებითად. და ამათსა შეერთებასა შინა არა ერთ არს იგი ბუნებით. რამეთუ არა იგივე და ერთ არიან არსებით სული და კორცნი, რამეთუ ესე არს კაცი სული სიტყვე-რი ორდანოებრ მკუმეველი მისდა შეყოფილთა კორცთაჲ. ეგრეთვე და სოფელიცა შეზაეებული არს სხუასახეთაგან შემოკრებული, არამედ არა ერთ არს ბუნებით. ეგრეთვე უკუე ქრისტესიცა იგი სხუასახეთა არსებათაგან შეზაეებული გუამი, არა ერთ არს ბუნებით. რამეთუ ვითარცა იტყვს ღმრთისმეტყუელი გრიგოლი, ღაღათუ თანად ორნივე ერთ, არა ბუნებით, არამედ შემოკრებით. რამეთუ წმიდათა მამათა და მოძღუართა ეკლესიისათა შემდგომად განკაცებისა მხოლოდშობილისა სიტყვსა ღმრთისა ორთა ბუნებათა აღსაარებაჲ გუასწავეს ჩუენ მის შორის შეურევენელად დაციითა ბუნებათაჲთა, რომელთაგანცა შემოკრბა იგი¹ და რამეთუ ნამდვლევ იგივე იყო ორკერძოვე; და კაცი ვიდრემე ბუნებით იყოცა და იხილევბოდა ჭეშმარიტებით. და იგივე ღმერთი ბუნებით იყო ჭეშმარიტებით და საკვრეველებათა მიერ იცნობე-ბოდა და გამოცხადნებოდა.

აწ უკუე, უკუეთუ პირველ შეერთებისა ერთი იყო სიტყვსა — ღმრთი-სა ბუნებაჲ და შემდგომად განკაცებისა ერთივე არს ბუნებაჲ ქრისტესი, ვისად აღვიარებთ მას ყოფად ღმრთეებისადა? და ვითარ კაც იქმნა ბუნე-ბით ემმანუილ, ყოვლითურთ მსგაჲს ჩუენდა თვნიერ ხოლო ცოდვისა. ხოლო უკუეთუ კაცებისად, ვითარ ბუნებით ღმერთ არს ქრისტე. ხოლო უკუეთუ სხუაბუნებად რადმე გარეშე შემოკრებულთა ამათ ბუნებათასა შესრულდა, ვითარცა ჰგმობს აპოლინარი, შერეენაჲ და შერწყუმაჲ იქ-მნა ბუნებათაჲ, ანუ საღმრთოჲსა ბუნებისა მიწიერად გარდმონიეთიითა და ანუ მიწიერისა საღმრთოდ ქცეულებითა.

და კუადად სხუებრ: უკუეთუ შეერთებასა შინა გუამისა შორის ქრი-სტესისა [206v] შემოკრებულთა მათ შეურევენელად ვიცნობთ და ორთა

ბუნებათაგან აღვიარებთ ქრისტესა, ვითარ ორთა შეერთებასაცა შინა. და შემდგომად შეერთებისა შეურევნელთა არა ორად ვიცნობთ და აღვიარებთ.

და კუალად, უკუეთუ ბუნებითა თვთებათა საღმრთოჲსა ბუნებისა და კაცობრივისათა აღვიარებთ შემდგომად შეერთებისა, რომლითა განყოფილებასაცა შემოკრებულთა ბუნებათასა ვიცნობთ; და რაჲსთუ ქრისტე გარეშეწერილ უკუე არს კორცთაებრ, ხოლო გარეშეუწერილ – ღმრთეებისაებრ, და აგებულ და აუგებელ, და შექმნულ და შეუქმნელ, ვითარ არა ორთა ბუნებათა რწმუნებაჲ თანაგუაც შემდგომად შეერთებისა, ვინაჲთგან ორ არიან ბუნებითნიცა თვთებანი მათნი, რამეთუ თვთებანი ვიეთამე არიან თვთება, ხოლო ამათ ორთა ბუნებათა არა განწვალებულებასა¹ შინა, ანუ მრჩობლსა გუამოენებასა შინა ეკხედაეთ, ვითარ – იგი ნესტორისგანნი გარდაქცეულითა ცნობითა იიძულებიან გულისკმისყოფად, არამედ ერთსა შინა გუამსა და ერთსა განუკუეთელსა მხოლოობითსა მრჩობლთა თვთებათა შინა ბუნებითად გულისკმაყოფილსა და დადგრომილსა შეერთებასა შინა, ვინაჲცა ითქუმიან თვთებანი თითოეულისანი, საკუთრად უკუე და პირველად მისდად, რომლისანი – იგი არიან, ხოლო მეორედ სხვსაცა ერთგუამისა თვსისა ბუნებისად არსებისათჳს შეერთებისა. ხოლო ვითარ მხოლოდშობილსა ძისა და სიტყვსა ღმრთისასა ვიტყვთ ქმნასა დაცალიერებისასა თვსისა სადმე ბუნებისა შორის ანუ სხვსა შორის. არამედ, უკუეთუ თვსისა ბუნებისა შორის ეგო იგი მარტივად და შეუზავეებლად არარაჲს თაჲსა შორის თვსსა მიმღებელი, ვითარ იქმნა კაც. ხოლო უკუეთუ სხვსა შორის, ესე იგი მიწიერისა შორის, რამეთუ მახარებლისაებრ „სიტყუაჲ კორც იქმნა და დაიკარვა ჩუენ შორის“^{XV}, ვითარ არა აღვიარებთ მას უქცაველად დაცულსა შემდგომად შეერთებისა.

და კუალად, უკუეთუ ორთა ბუნებათა გუამოენებით შეერთებულთა და შეურეენელად დადგრომილთა ერთი შეასრულეს ბუნებაჲ, ვითარცა იტყვან ნაწილნი წინააღმდგომისანი, ხოლო ესევე უწყის ქმნად შერეენამან შეკრებულთამან, უკუეთუ იქმნას რაჲღა განყოფილებაჲ არს შერეენისა და შეურეენელისაჲ, რამეთუ უკუეთუ შეერთებასა შინა შემოკრებულთა მათ შეურეენელად ვიცნობთ გუამისა შორის ქრისტესისა, ხოლო ორთა ბუნებათაგან ექადაგებთ ქრისტესა, ვითარ შეურეენელთა ორთა შეერთებასა შინა, არა ორად ვიცნობთ და აღვიარებთ. ხოლო განკვრეებულ ვარ უთავოთათჳს¹, რამეთუ ერთსა ბუნებასა სიტყვსა ღმრთისასა განკორციელებულსა ჩუენ თანა აღმსაარებელნი უარ-ჰყოფენ ორთა ბუნებათა ჭეშმარიტებასა. რამეთუ ღმერთშემოსილნი იგი კორცნი, ანუ არსებითნი არიან, ესე იგი არს აქეს ბუნებაჲ თჳსი, ანუ უნაწილო არიან ბუნებისაგან. გარნა უკუეთუ აქეს საღმე რად არა თანა-ადირიცხუვისა იგი, ხოლო უკუეთუ არა აქეს, რაჲ არს გამოაჩინედ ვითარცა ჯერ-არს და მადლოენობით შევიწყნაროთ.

და კუალად: ქრისტე ჩუენიცა თანაარსი არს და მამისაჲცა და არცა რომლითა იგი ჩუენი თანაარსი არს, თანაარსი არს მამისაჲ. არცა კუალად რომლითა იგი თანაარსი არს მისი, თანაარსი არს ჩუენიცა. და უკუეთუ ესე ესრეთ არს, ვითარ არა ორთა ბუნებათა კეთილმსახურებით აღსაარებაჲ თანაგუაც შემდგომად შეერთებისა, რამეთუ ერთისა ბუნებისა ზედა შეუძლებელ არს ამათი ქმნაჲ, ეინამთგან თანაარსად ღმრთისა და მამისა იპოებიან კორცნი, რამეთუ ქრისტეს სახელისდებასა არა შეზაებულისა ბუნებისა, არამედ გუამისა ზედა გვღირს თქუმაჲ. ამათ უკუე ყოველთათჳს ორთა ბუნებათაჲ ჯერ-არს შემდგომად შეერთებისა კეთილმსახურებით აღსაარებაჲ; რამეთუ შეერთებამან ორნი ბუნებანი, რომელთაგან შემოკრბა ქრისტე, ერთად შეასრულნა განუკუეთელი-საებრ და გუამისა მისისა, ვითარცა ეგერა ითქუა. რამეთუ არცა

შერეენაა, არცა შერწყუმაა იქმნა ბუნებათაა. და რამეთუ განგებულები-
სა შესაძრწუნებელმან საიდუმლომან ორნი ბუნებანი შეაერთნა ერთსა
შინა განუკუეთელსა და მისთვის იხილევბიან იგინი, და არს იგივე,
ღმერთი თანად და კაცი.

და ესენი უკუე ვთქუენით წარმოსადგინებულად არსებითისა ბუნება-
თა განყოფილებისა უქცეველად და განყოფილად დაცულისა
შემდგომად შეერთებისა. ხოლო ვითარმედ არა განყოფილებასა განგე-
ბულებისასა შემოიღებს აღსაარებაა ბუნებათაა, განმწვალებულობითა
რიცხვსაათა, ვითარცა ჰკონებენ ექტუქისგანნი, ცხად არს ამიერ. რიცხვ
რაოდენისაა არს და ამის არა შეკრებულისა, არამედ განყოფილისაა.
ხოლო რიცხუსა არა ჰქონან ქუედმდებარენი საქმენი, არამედ
ერთკერძოობით ხოლო შემნიეთებელნი თვსნი ერთნი, რამეთუ
ვითარცა იტყვან ესევეითართავს მოსწრაფენი, რიცხვ არს ერთთაგან
შემოკრებული სიმრავლე. აწ უკუე, უკუეთუ ერთნი შეანიეთებენ მას და
არა არს იგი სხუაა რამე ამათგან კიდე, რამეთუ ვითარცა ყოველი
კერძოთა შორის იხილევბის, იგი მათ შორის, რომლისათვისცა მოი-
სპნენ თუ იგინი, მათ თანა მოისპობის იგიცა, რომლითა ცხად არს,
ვითარმედ არარაა აქუს მას ქუედმდებარე, ხოლო უკუეთუ არა აქუს,
არასადმე ბუნებაა მისი თავით თვსით, არცა განჰყოფს, არცა შეაყოფს,
არამედ ორსავე ამას მიითუალავს [207r] არა უჩინომყოფელად ერთგუ-
ამოვნებითისათვის შეერთებისა, არამედ უფრომსა და დამცველად მათდა
ბუნებითთა შინა თვთებათა მათთა. ხოლო გუასწავეს ჩუენ ერთიცა ბუნ-
ებაა სიტყვსა ღმრთისაა განჯორციელებული, ესე იგი არს განკაცბუ-
ლი, და სრულად კაცად ქადაგებაა ემმანუილისი გვიბრძანეს. ხოლო
მამამან მოწყალებისამან და ღმერთმან ყოვლისა ნუგეშინისცემისამან
ღირს—მყვენ ჩუენ შედგომასა ამათსა სვნიდისითა კეთილითა და შიში-
თა ღმრთისაათა; და მიკსნენინ ჩუენ სიბოროტისაგან მტერისა და ყო-
ვლისა სახელმტყუეარისა მეცნიერებისა, მეოხებითა ღმრთისმშობელისა
და ყოველთა წმიდათაათა და შეწყნარებულთა ღოცვათა თქუენთაათა.

კითხვამ ზ. უკუეთუ ორთა ბუნებათა მეუფისა ქრისტეს ზედა შემდგომად შეერთებისა აღვიარებთ, ხოლო ბუნებამ უგუამომ არა არს, ვითარ არა ორთა გუამთამ თანაგუაც თქუმა?

მიგებაჲ. აჰა, ეგერა ზემო სიტყუამან არსებისათჳს და გუამოენებისათჳს ვითარ ჯერ—იყო გამოთქუა. ხოლო არა უწესო არს და აწცა განსამარტებელად კითხვისა ამის წარმოთქუმაჲ მათჳს. უგუამომ ბუნებამ, ესე იგი არს არსებამ, არასადა ყოფილ არს ოდესცა, არამედ გუამოანი, ესე იგი არს მდგომარე საქმე თავსა შორის თჳსსა სახილველი და არა სხჳსა შორის მქონებელი ყოფისაჲ, ვითარ—იგი შემთხუეითნი, რამეთუ ესენი არსებისა გარემომას იხილვებიან თავით თჳსით დგომად ვერშემძლებელობითა, არამედ თანაშეზაებულისა და მათ თანა შეყოფილისა ბუნებისა თანა იხილვებიან. ხოლო არა ერთ და იგივე არს გუამოანი, რომელ არს ბუნებამ და გუამი, რამეთუ გუამოანი, უკუე, ვითარცა ითქუა, არსებასა ცხად—ჰყოფს და საზოგადოებასა სახისასა ნიშნავს, ხოლო გუამი, მის რომლისამე კაცისასა შეიქმს პირსა. დამსახველი მისი ხატოენებითა თჳთებათა მიერ და თჳსაგანისაჲ საზოგადოებაგან განმყოფელი. კუალად გუამოანი არა შემთხუეითობასა მისსა წარმოაჩინებს და თავსა შორის თჳსსა და თჳსაგანისა მყოფობისა შორის სახილველობასა. ხოლო გუამი განყოფილსა და თავით თჳსითსა ცხად—ჰყოფს და შემოკრებითა დამსახველობითა თჳთებათაჲთა გამორჩენის^{XVI} პირველისაებრ სიტყჳსა თჳთებათა შინა ხილული, რამათა განუკუეთელი განყოს საზოგადოებაგან, ანუ პირი, დაღათუ არა არს უარსებო.

ამათსა ესრეთ განმრჩეველობასა შინა შესწაეებაჲ საკმარ არს, ვითარმედ წინაუემოთა ზედა და ურთიერთას წინააღმდგომთა მოსპობაჲ ერთისაჲ ნაცეალად შემოსლვასა იქმს მეორისასა, ვითარ—იგი ნათლისა ზედა და ბნელისა, რამეთუ შემოსლვაჲ ნათლისაჲ მოსპობასა ჰყოფს ბნელისასა. აწ უკუე, უკუეთუ წინააღუდგების გუამოანი უგუამოსა, ვითარცა არსებამ შემთხუეითთა და შემთხუეეითნი, რომელ არიან

უგუამონი, არსებასა. ცხად არს, ვითარმედ მოსპობითა უკუთქუმისა მეტყუელისაჲთა, ვითარმედ არა არს არსებაჲ, ესე იგი არს ბუნებაჲ, უგუამოჲ, წარმოთქუმაჲ შემოიყვანების გუამოვნისა წინადამდებელი და კეთილადმსახურებით ღმრთისა ზედა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესუ ქრისტესსა, ორთა ბუნებათა გუამოანთა აღვიარებთ შემდგომად შეერთებისა; და არა სხუაჲ რაჲმე წინაყოფილთა მათგანი შემომიკრბების ჩუენ; ესე იგი არს, უკუეთუ ორნი ბუნებანი და გუამნიცა ორნი, რამეთუ ვითარცა გამოვაჩინეთ, სხუაჲ არს სიტყუაჲ ბუნებისაჲ და სხუაჲ სიტყუაჲ არს გუამოვნებისაჲ, რამეთუ არსებაჲ ვიდრემე ზოგადობასა განუკუეთელთა და სახისასა დაჰნიშნავს, ზოლო გუამი თვსაგანსა და განუკუეთელსა დაჰსახავს. და არცა არს ბუნებაჲ გუამ, ვინაჲთგან არა გარემოიქცევის; და რამეთუ გუამისაჲ უკუე და ბუნებაცა, ესე იგი არს არსებაყოფაჲ შესაძლებელ არს, განყევნეთ—რაჲ ჩუენ ურთიერთას სიტყვთ თვთებანი და არსებაჲ და თვსაგან ეჰხედვიდეთ თითოეულსა მათსა. ზოლო ბუნებისაჲ არღა შესაძლებელ არს გუამყოფაჲ, ზოლო გუამოვნისა გუამსა შინა შემკრებელი არარაჲს სხვსასა ილუწის გამოჩინებასა თვნიერ ვითარმედ არა არს ბუნებაჲ არსება.

და კუალად სხუებრცა: უკუეთუ იგივე არს ბუნებაჲ და გუამი, ვინაჲთგან ძე მისევე მამულისა ბუნებისაჲ არს, თანამოგუამეობაჲცა უკმს მისი ზატოვნებითა პირისაჲთა. გარნა სიტყუაჲ ჭეშმარიტებისაჲ ამას არა თაჲეს—იღებს, ვინაჲთგან შერეენაჲ გუამთა ღმრთეებისათაჲ შემოიყვანების და სახელნი ცუდნი დაკლებულნი საქმეთაგან წმიდისა და თაყუანისსაცემელისა სამებისა ზედა, ახალკმობისაჲგერ საბელიოს ლიბიელისა;^{XVII} არასადმე იგივე არს ბუნებაჲ და გუამი, რომლისასა ილუწიან რწმუნებასა ჩუენსა და იტყვან, ვითარმედ, უკუეთუ ორნი ბუნებანი არიან მეუფისა ქრისტეს შორის, საჭირო არს გუამთაცა ორთა ყოფაჲ, რომლისათვს წინაგანწყობით ვიტყვთ ჩუენ, ვითარმედ უკუეთუ იგინიცა მეუფესა ჩუენსა და მაცხოვარსა იესუ ქრისტესა ორთა ბუნებათაგან აღვიარებენ, საჭირო არს მათდაცა ორთა გუამთაგან თქუმაჲ მისი, ვინაჲთგან გუამ

არს ბუნებაჲ განჩინებისაებრ მათისა, ზოლო ესე უცხო არს და კიდე
 კათოლიკე ეკლესიისაგან, რამეთუ ვითარცა ღმრთიემზრახეალთა მამა-
 თა ჩუენთა მომცეს, ღმერთი—სიტყუაჲ ერთი წმიდისა და თაყუანისსაც-
 ემელისა სამებისაჲ, არარაჲთ ზოგადი გუამოვნებისაებრ, ესე იგი არს
 პირისაებრ ცათაგან არა დაკლებითა ჩუენდა მომართ შთამოვიდა და
 არა სხეულეანისა გუამისა გარდამოსლუაჲ იქმნა, არამედ საღმრთოჲსა
 მოქმედებისა ჯერჩინებაჲ. და დაემკვდრა ქალწულებრიესა შინა საშოსა
 უხრწნელად და უხილაჲდ და ტაძრად თავისა თვისისა, სრული კაცი
 უთესლოდ დაჰბადა, რომელ არს გუამისშინაჲ არსებაჲ, მიმღებელმან
 კერძოსა რასმე ბუნებისა მისისასა და გუამსა თვისსა თანაშეაერთა და
 თანაერთგუაჲ—ყო თავისა თვისისა; და ესრეთ გამოვიდა ჩუენდა მისგან
 იგივე ღმერთი ბუნებით და კაცი ბუნებით. ვინაჲცა არა გუამი მიიღო
 სიტყუამან—ღმერთმან, არამედ არსებაჲ კაცობრივი გუამოანი, რამეთუ
 არცა ვითარ—იგი პირველ ვიტყოდეთ პირველ კაცობრივისა არსებისა
 უფლისა თანა შეერთებისა [207v] თვთ გუაჲ და თვსაგან მყოფობით
 სახილველ იყო გუამი კორცთაჲ. არცა ორთა გუამთაგან თქუმაჲ ჯერ—
 არს უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი უწინარეს შეერთებისა, ანუ განყ-
 ოფაჲ შემდგომად შეერთებისა და ორთა გუამთა აღსაარებაჲ, რამეთუ,
 ვითარცა ვთქუთ, ერთი გუამი წმიდისა და თაყუანისსაცემელისა სამები-
 საჲ განკაცნა—რაჲ, არა ეგო სიმარტიესა შინა, არამედ შეიორკეცა. და
 რომელი—იგი ერთი წმიდისა სამებისაჲ იყო, იქმნა ერთად კაცთაგა-
 ნადცა, უქცეველად მისვე საღმრთოჲსა გუამისა, გუამად კორცთა გამო-
 ჩინებითა. ზოლო ვითარმედ არა ერთად და იგივედ უწყის წმიდამან
 ბასილი არსებაჲ და გუამი, წამებენ ზემო მისგან მიხუშულნი იგი და
 კუალად ამფილოქეს მიმართსა შინა ეპისტოლესა მოკსენებულნი,
 რომელ არიან ესე: „ზოლო იგივედ მტყუელნი არსებისა და გუამისანი,
 იიძულებიან მხოლოდ თითოსახეთა ოდენ პირთა აღსაარებად“.

კითხვამ მ. უკუეთუ შესაძლებელ არს მეუფისა ქრისტეს ზედა შეზა-
ეებულისა არსებისა თქუამა, ვითარცა კაცისა ზედა, ვითარ—იგი შ. ჯაფე-
ბულსა გუამსა აღვიარებთ მისსა?

მიგებაჲ. დაღათუ ერთი ბუნებაჲ ითქუმის კაცისა ზედა, არა ვითარცა
ერთისა მრჩობლ ბუნებისა შემოკრებულთა არსებათა სულისა ვიტყვ და
კორცთა ერთგუამოვნებით შეერთებითა ითქუმის ესე. არამედ ვითარცა
თითოეულისა კაცისა ერთისა და მისეე სახისა ქუეშე დაწესებითა და
არცა ერთისა ვის უცხო ბუნება თვნიერ სხუათა კაცთა ყოფითა, არამედ
ყოველთა მისეე და ერთისა შემტკიცებულებისა, ესე იგი არს არსებისა-
განობითა და მისეე საზღვრისა მოგებითა. აწ უკუე, ვინამთგან ერთ არს
სახე თითოეულთა კაცთაჲ, ესე იგი არს ყოველთა განუკუეთელთაჲ,
ერთად ვიტყვთ ბუნებასა კაცთასა, ნაცვალად სახისა. ხოლო ესრეთ
სახელისმდებელნი მისნი, არა უარ—ეჰყოფთ, ვითარმედ ორ არიან მის
შორის ხილულნი იგი არსებანი, რომელ არიან სული და კორცნი, რამ-
ეთუ არცა ერთ არს ბუნებით კაცი, ვინამთგან არა ერთ საკუთრად,
არამედ ორ არს ბუნებით, რამეთუ სხუთა ვიდრემე იგონებს, ხოლო
სხუთა მოქმედებს მოგონებულსა მას, რამეთუ სულითა გონიერითა
მომგონებელი ამის რამსაჲმე კელითა სრულ—ჰყოფს მოგონებულსა.
ხოლო ვითარმედ ორი ბუნებაჲ არს კაცი, მოწამე არს ნოსელი,
სადმართოა გრიგოლი აპოლინარის მიმართთა შინა მეტყუელი
ესრეთ: „ვითარმედ უზრქელესითა—რე განყოფითა, ვითარ—იგი მრავ-
ალნი ჩუეულ არიან განყოფად, გონიერისა სულისა და კორცთაგან
შემტკიცებასა კაცისასა აღმსაარებელთა, ვითარ ეთქუნეთ ორნივე
ერთად, ვინამთგან მოციქული ორთა კაცთა იტყვს განცხადებულად
თვთოეულისა¹ კაცისა შორის, იტყოდის—რამ ესრეთ: დაღათუ გარეშე
ესე კაცი ჩუენი განიხრწნების კორცთა მომასწაებელი, არამედ შინაგა-
ნად განახლდების დღითი—დღე სულისა წარმომადინებელი, ვინამცა

დაღატუ მაგალითისა ჩუენისა მიერ დაამტკიცებს სიტყუასა თჳსსა აქო-
ლინარი, და ერთად სახელ—სდებს ორთა, სირცხლეულ—ყოს იგი პა-
ელე, ორად განყოფელმან კაცისამან სამრჩობლოსა შინა
შესწაეებასა“. და არა კაცი ხოლო, არა ერთ არს ბუნებით მოძღური-
საებრ, არამედ საყოველთოდ სათქუმელ არს, ვითარმედ არარაჲ
აგებულთაგანი საკუთრად ერთ არს ბუნებით; ამით, რამეთუ არა მარ-
ტივი და ერთობითი არს, არამედ არამყოფობისაგან მყოფქმნილ არს.
რამეთუ არცა თვთ იგი წმიდათა ანგელოსთა¹ არსებაჲ და რად ამას
ეიტყვ არცა ყოველი სიტყუერი ბუნებაჲ, რამეთუ არსებაჲ არს წმიდაქმ-
ნულებისა თანა, ვითარცა ღიღნი მამანი ჩუენნი იტყვან. ეგრეთვე
კორციელიცა ბუნებაჲ ოთხთა ნიეთთაგან შემტკიცებული ეიდრელა
მხოლოჲ წმიდისა და თაყუანისსაცემელისა სამებისა არსებაჲ ოდენ არს
მარტივ და უსახო და თვნიერ ყოვლისა ორკეცობისა. და შესწაეებაჲ
საკმარ არს, ვითარმედ ყოველნი შეზაეებულნი, არა ერთად ითქუმიან
ბუნებით, რამეთუ არცა არიან ერთ, არამედ შესრულებულობისაებრ,
ესე იგი არს, რიცხვსაებრ და რამეთუ ეერთა სოფლისა შეზაეებულისა
და თითოსახეთა ბუნებათაგან შეწყობილისაჲ, ერთბუნებად ძალ—გვც
თქუმაჲ, რამეთუ თითოფერნი და სხუაბუნებანი არიან მის შორის
ხილულნი არსებანი, ხოლო ერთი შესრულობისაებრ ეიტყვ უკუე
რიცხვსაებრ. ამასევე ეიტყვთ კაცისაცა ზედა. და რამეთუ კაცი ერთი
რამე არს შეზაეებული, გარნა არა შესაძლებელ არს ერთად თქუმაჲ მი-
სი ბუნებითა, ვინაჲთგან სულისაგან და კორცთა შემოკრებულ არს და
კუალად მის შორის სახილველად ჰქონან ესენი შემოკრებასა შინა
კერძოთასა, ესე იგი არს შეერთებასა. არამედ ერთ არს შესრულებულო-
ბისაებრ. ხოლო წმიდისა მის და ნეტარისა ბუნებისა ზედა თაყუანისსაც-
ემელისა სამებისა, ვინაჲთგან მარტივი არს და ერთობითი, ვითარცა
ეგერა ითქუა, ეერ ძალ—გვც თქუმაჲ ამისი, არამედ წინაუქმო შეზაეე-

ბულთასა სხუასახედ ეიტყვთ მისთჳს, ვითარმედ ღმერთი ერთად უკუე ბუნებითა. ხოლო არა ერთად რიცხვთა, არამედ სამად აღიარების ამით, რამეთუ სამგუამოვან არს წმიდამ სამებაჲ და სრულ არს თითოეული გუამი, რამეთუ სრულად ღმერთად თითოეული გუამი კეთილად ქადაგეს მამათა, რამთა იყოს ღმერთი და ღმერთი და ღმერთი; გარნა არა სამნი ღმერთნი, არამედ ერთი, ღმრთისმეტყუელისა გრიგოლისებრ. აწ უკუე, ვინამთგან ქრისტეცა მრჩობლ არს ამის ძლით, არა შესაძლებელ არს ერთად თქუმაჲ ბუნებითა, არამედ ორად, ხოლო ერთად გუამითა? ესრეთე უკუე ვერ ძალ—გვც ერთად თქუმაჲ კაცისაჲ ბუნებითა, არამედ ორად. ხოლო ერთობაჲ კაცობრივისა ბუნებისაჲ ითქუმის, ვითარცა ყოველთა განუკუეთელთა, ვითარ ეგერა ითქუა მისეე და ერთისა სახისა ქუეშე დაწესებისათჳს, რამეთუ საყოველთოჲ შეისმინების [208r] მათ-დად და ამისთჳს არს ზიარებაჲ განუკუეთელთაჲ საყოველთოჲსა მი-მართ ბუნებითად და სახელსა ყოვლითურთისასა, არა ეიჯმნით წოდებად კერძოჲსა, ვითარცა ყოვლისაეე სახისა კაცთაჲსა ერთბუნე-ბაობასა წარმომაჩინებელისა, რამეთუ არარაჲ სხუაარს არს ბუნებით მისეე სახისა ქუეშე აღრიცხულთაგანი, რამეთუ ცხოვლად სცაგეს საზო-გადოჲ კაცი შეერთებასა შინა განყოფილებასა შემოკრებულთასა. და არცა ერთისა მათგანისა შერეულად იხილვებიან სახენი, ანუ თვთებანი, რამეთუ არცა უხილაეობისა ანუ უკუდაეობისაგან ხილულ ანუ მოკუდაე იქმნა სული ჩუენი, არცა გორცნი უკუდაე ანუ უხილაე, ხოლო ქრისტეს ზედა ესეეითარი თჳსებაჲ წესისაჲ არა იპოების, რამთა ერთისა საყო-ვლთოჲსა და ზოგადისა ქრისტეს მიერ, იგიცა ქრისტედ გამოჩინებული ერთ ბუნებად ითქუმოდის. და ვითარცა მრავალგზის თქუმულ არს, არცა ღმრთეებაჲ კაცებად შეიცეალა, არცა კაცებაჲ ღმრთეებად, არცა გუამოვნებითისაგან შეერთებისა შერეენაჲ რამე იქმნა და სხუა ბუნე-ბაჲ რამე შესრულ იქმნა. ვინამცა უკუეთუ უქცეველად და შეურეენე-ლად ეგნეს ბუნებანი შეერთებასა შინა, სამართლად ორთა ბუნებათა აღვიარებთ. არამედ გუამსაცა ერთსა შეზაეებულსა აუგებულსა აგებუ-

ლისა არსებისა შორის გამოჩინებულსა. ამით რამეთუ არა არს არცა ერთისა განთვსებით მოსაღებელობა და თვნიერ მეორისა თვსაგანი მდგომარეობა, რამეთუ საიდუმლოსა ზედა ქრისტესსა და შემოკრებითსა შეერთებასა შერევნა და განყოფილება განიკლების და თითოეულისა ბუნებისა თვთება დაიცუების. ხოლო ერთი გუამი, რომელ არს პირი ღმრთისა სიტყვსა და კორცთა შვისწაეების; რამეთუ ვითარ შესაძლებელ არს ერთი ბუნება შეზაეებული თქუმად, აგებული და აუგებელი, პირეელ საუკუნეთა და ჟამიერი, საღმრთო და კაცობრივი, გარნა თუ იძულებულთა სიტყვსა მიერ, ორკერძოვე აგებულად ეთქუათ იგი ვითარცა გამოჩინებულ იქმნა კაცისა ზედა თქუმულისა მისებრ წესისა. და რამეთუ ანუ იგივე და თანაარსი არს კერძოთა, რომელთაგან შეკრებულ იქმნა შეზაეებული იგი ბუნება და არარა მთ უდარეს ორ არიან იგინი შემდგომად შეერთებისა, ანუ სხუა არს თვნიერ კერძოთასა და სხუაბუნება რამე შესრულებულ იქმნა.

და სხუებრცა: ერთისა შეზაეებულისა ბუნებისა შესასრულებელად შემოკრებულთა კერძოთა საჭირო არს სხვსაგან შეწყობა მათი. და შემდგომად ჟამისა რამე განყოფა და დაქსნა კერძოთა ურთიერთას განყოფითა და განშორებითა, ვითარ—იგი იქმნების სხუელეანთა გუამთა ზედა ოთხთა ნიეთთაგან შემოკრებულთა და სახლსა ზედა და კუამალდსა შენაწევრებულსა. და თვთ მას კაცსა ზედა, უკუეთუ შეზაეებულისა ბუნებისა არს, მაღიდებლობისაებრ მათისა. და კუალად, ვითარ გუაქეს თქუმად შეზაეებული ბუნება ქრისტესა ზედა, რამეთუ ესე მხოლოდ შემთხუევის, ვითარცა გამოვაჩინეთ და ვითარ—იგი თქუა ვინმე მამათა ჩუენთაგანმან, უკუეთუ არა იგივე არს მარტივი ბუნება შეზაეებულსა თანა; და უკუეთუ მარტივი სიტყვსასა ცხად—ჰყოფს, შეზაეებულმან ბუნებამან ქრისტესმან, მათებრ, არა ერთი ბუნება ცხად—ყოფს. და ამის სიტყვსაებრ ვერ ძალ—გვც თქუმად შეზაეებული არსება მეუფისა ქრისტეს ზედა. ხოლო გუამსა შეზაეებულსა კეთილად აღვიარებთ, რამეთუ გუამი სიტყვსა—ღმრთისა შეერთო გარემ-

ენწერელად კორცთა სულიერთა სულისა სიტყვერისა და გონიერისა მკონებელთა და ერთად პირად საცნაურ—იქმნა, არა ოდეს განშორებულთა თვისისა კაცებისაგან, არამედ მარადის განუსაზღვრებელად და განუწვალებელად დამტყველი ღმრთეებისა და კაცებისა თვისისაჲ. ხოლო ერთარმედ ერთისა შეზაგებულისა ბუნებისა, ესე იგი არს არსებისაჲ. ქრისტესისა მეტყუელნი, ეალენტინეს და მანიქეველისა და აპოლინარის და ეეტჯქის და დიოსკორეს და ქურცინად სახელდებულისა ტიმოთეს და სხუათა ბოროტადმადიდებლობითა მათითა სნეულთა კუალსა შეუდგან, განცხადებულად გამოეაჩინოთ ჩუენ შორის შემოხუმიტა წამებათა მათთაჲთა.

ეალენტინესი, „ორისა ბუნებისა მეტყუელთა წინაგანსაწყობელისა სიტყვსაგან“: „გალილეველთა ქრისტეს ზედა ორისა ბუნებისა მეტყუელთა ერცელთა დავასხამთ სიცილთა, რამეთუ ჩუენ ხილულისა და უხილავისასა ერთსა ეიტყვთ ყოფად ბუნებასა“.

მანენტოსისი, სკუთიანეს მიმართისა ეპისტოლისაგან: „ხოლო სამარადისოჲსა ნათლისა ძემან არსებაჲ თვისი მათსა ზედა გამოაცხადა, არა ორთა ბუნებათა მკონებელმან, არამედ ერთისამან ხილულისა ბოროტისა და უხილავისა“.

აპოლინარისი, ირაკლიონის მიმართ: „სხვსა და სხვსა არსებისათჳს ერთისა და მისევე თაყუანისცემისა თქუმაჲ შეუმსგავს არს, ესე იგი არს, შემოქმედისა და შექმნულისა — ღმრთისა და კაცისა. ხოლო ერთი არს თაყუანისცემაჲ ქრისტესი და ამისთჳს ერთსა შინა სახელსა გულისკმა—იყოფების ღმერთი და კაცი, კინაჲცა არასადმე სხუაჲ და სხუაჲ არსებაჲ, ღმერთი და კაცი, არამედ ერთი, შეზაგებითა ღმრთისაჲთჳ კორცთა თანა კაცობრივთა“.

ხოლო ეეტჯქიცა ცნობავენებული იტყვს: „ორთა ბუნებათაგან უწინარეს შეერთებისა, ხოლო ერთი — შემდგომად შეერთებისა“, რომელიცა ესევეითარისა მის ბოროტადმადიდებლობისა მისისათჳს უღმრთოებათა მისთა თანა ღაისაჲ.

დიოსკორესი, ^{XVIII} ღანგრით ალექსანდრიას მიწერილისა ეპისტოლისა მისისაგან: „უკუეთუ არა სისხლი ქრისტესი ბუნებითი არს ღმრთისაჲ და არა კაცისაჲ, რამთა განყოფივის სისხლსა ეაცთა და ზუარაკთასა და ნაცარსა ღიაკუელთასა. და რამეთუ ესეცა მიწიერი არს და [208v] განხრწნადი და სისხლიცა ბუნებით კაცთაჲ მიწიერივე არს და განხრწნადი. არამედ ნუ იყოფინ ჩუენდა ერთად ბუნებითთაგანად თქუმაჲ სისხლისა ქრისტესისაჲ“. აჰა, განცხადებულად გამოჩნდა დიოსკორე უარისყოფელად ამისსა, ვითარმედ თანაარსნი იყვნეს ჩუენნი ჯორცნი უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესნი.

ტიმოთე ქურცინისაჲ, მერვისა თავისაგან მესამისა წიგნისა, რომელი კმელ ჭალაკსა შინა აღწერა: „ბუნება ქრისტესსა მხოლოდ ღმრთეებაჲ ოდენ დაღათუ განკორციელდა“.

აჰა, ამათ ყოველთა მიერ გამოუაჩინეთ, ვითარმედ ერთისა შეზავებულისა ბუნებისა თქუმაჲ ქრისტესა ზედა, წინააღმდეგომი არს ჳეშმარიტისა და კეთილადმსახურისა აღსაარებისაჲ. და ცხად არს, ვითარმედ რომელნიცა ამას აღიარებენ ამათ მწვალებელთასა თანაზიარ არიან ნაწილსა, მისევე მათისა უღმრთოებისა წარმრეველობითა. ხოლო ვითარმედ ღმრთიემზრახეალთაცა მამათა ჩუენთაგან განგდებულ არს თქუმაჲ შეზავებულისა არსებისაჲ, ესე იგი არს მისევე და ერთისა ბუნებისათჳს აგებულობისა და აუგებელობისაჲ. მოწამე არს ღმრთისმეტყუელი გრიგოლი სულისა წმიდისა ძლითსა სიტყუასა შინა მეტყუელი ესრეთ: „სული წმიდაჲ ანუ თავით თჳსით მდგომთაგანად გულისკმა—იყოფებოდედ უეჭუელად, ანუ სხჳსა შორის ხილულთაგანად, რომელთაგანსა პირველსა მას არსებად უწოდენ ამათთჳს მოსწრაფენი იგი, ხოლო მეორესა — შემთხუეითად. აწ უკუე, უკუეთუ შეჰმსთხუეიო, მოქმედებაჲ სადმე იყოს ესე ღმრთისაჲ, რამეთუ რაჲ სხუაჲ ანუ ვისი, რამეთუ უფროჲსდა ეელტის ვითამე ესე შეზავებასა. და უკუეთუ მოქმედებაჲ მოქმედებულ—იქმნეს, ცხად არს, ვითარმედ და არა იმოქმედოს და მოქმედებულებისა თანა დასცხრეს, რამეთუ ესევეითარი

არს მოქმედებაჲ. ეითარ უკუე მოქმედებს და ამათ იტყვს და განაჩინებს და მწუხარე არს და განძნდების. და რაოდენნი მოძრავისანი არიან და არა ძრულისანი. არსებად რადმე ანუ აგებულად იცნობებოდელ, ანუ ღმერთად, რამეთუ საშუეალ რამმე ამათსა, ესე იგი არს, არა რომლისა ზიარი, ანუ ორთაგანეუ შეზაეებული არცამცა მწმასნელთა ვაც—ირემთასა მოგონებად კელ—ყვეს“. ^{XIX}

კითხვაჲ თ. სახელი ქრისტესი ეინაჲ არსებისა არს წარმომაჩენელ ანუ მოქმედებისა?

მიგებაჲ. არა არს არსებისა წარმომაჩინებელ სახელი ქრისტესი, რამეთუ ესე ეეტჯქის ^{XX} შემწეთა უგულისკმოებაჲ¹ არს, რომელნი უარ—ჰყოფენ არსებითსა განყოფილებასა ბუნებათასა საიდუმლოსა ზედა ქრისტესსა შემდგომად შეერთებისა და შერეენასა შემოიდებენ საღმრთოსა განგებულებასა ზედა, და ერთსა ბუნებასა აღიარებენ ემმანუილისსა, და ეითარმედ ჰეშმარიტ არს სიტყუაჲ და არა არსებასა ცხად—ჰყოფს სახელი ქრისტესი, მოწამე არს წმიდაჲ კვრილე პირველსა სხოლიონსა შინა მეტყუელი ესრეთ: „სახელსა ქრისტესსა არცა საზღერისა ძალი აქუს, არცა მას რომელსამე არსებასა, თუ ეითარი—რაჲ არს, დაჰნიშნავს“. ^{XXI}

გარნა კუალად არცა მოქმედებისა არს წარმომაჩენელ, რამეთუ ამაოცნობისა ნესტორის მოწაფეთაჲ არს ესეეითარი წარრეეაჲ, რომელნი უარ—ჰყოფენ გუამოვნებითსა და ერთპირობითსა შეერთებასა ბუნებათასა ქრისტეს შორის და მოქმედებით მჯულისმდებლობენ ² შეერთებასა სიტყვსა ღმრთისასა კაცისა მომართ, რამეთუ არა უწყიან ცნობაენებულთა და თანამოსაჯულთა განყოფილებისათა, ეითარმედ მარტივისა და უკუდავისა ბუნებისა შორის არარაჲ იპოების ზედა შემოსრული და ორკეცობისა მქონებელი. ამისთჳს ყოველნიეუ წულილ—მოგონებით თქუმულნი მისთჳს, ბუნებითად იცნობებიან, რომლისათჳს

1 უგულისკმოება B

2 მჯულისმდებლობენ B

და მოქმედებაა მასვე სიტყუასა არსებისასა მიითუალავს მის ზედა. და მოწამე არს თქემულთა ამათ, საყვრი საღმრთოთა სიტყუათა ბასილი, დაბადებულობისათჳს სულისა წმიდისათჳს თქემულსა შინა მეტყუელი ესრეთ: „აწ უკუე, უკუეთუ ზესთა¹ ბუნებისანი იგი კორცნი ქრისტესნი, სულისაგან წმიდისა იყენეს, ხოლო არა შესაძლებელ არს ნაშობ მისსა ყოფამ მათი, რამეთუ შობილი კორცისაგან კორც არს და შობილი სულისაგან სულ არს“.

არცა კუალად მისგან, ეითარცა მოქმედებაა მისი, რამეთუ მარტივისა და უკორცოვსა ბუნებისა ზედა, მასვე არსებისა სიტყუასა მიითუალავს მოქმედება, ვინაჲცა დაშთების საღმე, ეითარცა დაბადებულისა ყოფამ მისგან. აწ უკუე, უკუეთუ საღმრთოვსა და ნეტარისა ბუნებისა ზედა მასვე არსებისა სიტყუასა მიითუალავს მოქმედება, ეითარცა ღმრთიეგანბრძნობილმან კაცმან გუასწავაჩუენ, რად მოქმედებითსა შეერთებასა იტყვან სიტყვსა ღმრთისასა კაცისა მომართ გუშინ და დღეს მსყიდელნი იგი სარწმუნოებისანი და ეაჭარნი საღმრთოთა შჯულთანი, რამეთუ ეითარ შეერთებად საკუთრებით ითქემის ესე და არა თვსებად, არა შემკრეელი და ერთობად მომყვანებელი საქმეთა და არცა ერთისა ზიარებისა შემქმნელი შეკრებულთა მათ ნაცვალ მიცემისათჳს და ნაცვალ მოღებისა თითოეულისა ბუნებისაგან თვსთა და არა თვსთა. რამეთუ გუამებითა განაყოფენ ბუნებათა წინამბრძოლნი იგი განწვალებულებისანი და ღირსყოფითა ოდენ შეაყოფენ მათ. ვინაჲცა რამათაღა სახითა უფროვსა წმიდათასა ემმანუილს ეითარცა ღმერთსა აღიარებენ და ეითარცა ძესა ღმრთისასა თაყუანის—სცემენ, დაღათუ არა ჭეშმარიტებით? ვინაჲთგან ყოველნი ღმერთყოფელსა მადლსა სულისასა ღირსქმნულ არიან, რამეთუ საზოგადო ქმნილ არს ყოველთა ზედა მადლი საღმრთოვსა მოქმედებისა და ნიჭი ღირსყოფისა დაღათუ უსრულესად და უკინესად იქმნების განყოფამ საღმრთოვსა სული-

სა მადლთაჲ, ვითარცა ღირსებაჲ მოქმედებულთაჲ, ესე იგი არს განათ-
ლებულთაჲ შეიწყნარებდეს. რამეთუ გამოჩნდეს საღმრთნი და
ძენი ღმრთისანი თქუმილისა მისებრ: „მე ვთქუ, ღმერთნი ხართ და ძე
მადლისანი ყოველნი“. ^{XXII} ანუ რად არა თითოეულსა წმიდათაგანსაცა
ორითა ბუნებითა ქადაგებენ და მისევე საღმრთოჲსა და ნეტარისა ბუნე-
ბისა მიმართ აღიყვანებენ საღმრთოჲსა მადლისა ღირსყოფისა
მიმთხუელთა. ისმინედ, უკუე, [209r] ჩუენ თანა მნათობისა შეგვპტილ-
თაჲსა უფროჲსა მზისქუეშესა ყოველსა ელვარემყოფელისა ათანასისი
სარწმუნოებისა ძლითსა სიტყუასა შინა, რამეთუ ესრეთ იტყვს მათთჳს,
ვითარმედ „ქუმარიტებისაგან მიდრკეს და ურწმუნოებისა მიმართ მი-
იქცეს იგინიცა გამოძიებითა ამისითა, თუ ვითარ და რომლითა სახითა
და შორის დაევანებაჲ ნაცვალად ჳორცშესხმისა მოიპოვეს. და ნაცვალად
შეერთებისა და შეზაუებისა კაცობრივი მოქმედებაჲ. და ნაცვალად
ერთისა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესსა ორნი გუამნი და პირნი, და
ნაცვალად წმიდისა სამებისა, ოთხებასა ჰმსახურებენ უშჯულოებით“.

და შემდგომად მცირედისა: „რამეთუ ქრისტე ქადაგეს ერთჯმობით
მოციქულთა მეყსეულად, გამო—რამ—ვიდეს ესე ძე ღმრთისაჲ, ბეთლემს
შობილი, თესლისაგან დავითისა ჳორციელად მსგავსქმნილი კაცთაჲ და
ჯუარცუმული ჩუენთჳს პონტიელისა პილატესზე: აგივე თქუეს
ღმერთად, იგივე კაცად, იგივე ძედ ღმრთისა და აგივე ძედ კაცისა, აგივე
ზეცისაგანად და იგივე ქუეყანისაგანად, იგივე გნებულად და იგივე უკნებ-
ელად. არა სხუაჲ და სხუაჲ, არა ორნი პირნი, არა ორნი გუამნი, არა
ორი თაყუანისცემაჲ. რად საჯმარ არს ძიებაჲ და სიტყუამბრძოლობაჲ,
ღუმილით რწმუნებაჲ და მსახურებაჲ და თაყუანისცემაჲ ჯერ—არს“.

ამათგან ცხად არს, ვითარმედ ღმრთიეგანბრძნობილი მამაჲ აყენებს
ორთა გუამთა თქუმასა საიდუმლოსა ზედა ქრისტესსა მასწავლელი ჩუე-
ნდა, ვითარმედ იგივე იყო ორთავე შინა ერთბამად ღმერთი, კაცი.
ამისთჳს, უკუე, და ჩუენცა შემდგომითა სამდღელოთა ამათ მოძღუართა
ჩუენთაჲთა ერთსა და მასევე უფალსა და მაცხოვარსა იესუ ქრისტესა

აღვიარებთ სრულსა ღმრთეებითა მასე და სრულსა კაცებითა მასე, ერთისა გუამისა მისისა ორთა შინა შეერთებულთა ბუნებათა აღმსაარებელნი, რომელთა განუყოფელად და შეურევნელად დაიცვნეს შეერთებასა შინა ბუნებითნი თვთებიანი მათნი და არსებითისათჳს შეზა-ეებისა და შეერთებისა. სხჳსა ბუნებისათა სხჳსა ზედა ვიტყვთ არსებითისა შეერთებისა მიერ ნაცვალმიმცემელობითა შესატყჳსთა ერთკერძოჲსა ბუნებისათა ერთკერძოჲსა და ვითარცა თქუეს მამათა. ვინაჲცა სახელი ქრისტესი შემსწავებელი არს ორთა ბუნებათა, ესე იგი არს არსებათა, არსებით შეერთებულთაჲ უქცეველად და შეურევნელად მასე და ერთსა განუკუეთელსა შინა, რომელ არს პირი. და ბუნებათასა უკუე მოქმედებაყოფასა ვირწმუნებთ, ხოლო ამათსა განყოფილებასა წულილმოგონებით ეკხედაეთ არა საქმითისა განკუეთისა ანუ განწეალებისა მათისა მომგონებელნი. რამეთუ, ვითარცა იტყჳს ღმრთისმეტყუელი გრიგოლი, რაჟამს ბუნებანი განითჳსეოდინ, წულილმოგონებითა თანაგანიყოფეიან სახელნიცა, რაჟთა იყოს წულილმოგონებით სათქუმელი იგი განყოფაჲ წინაუკმო მოქმედებითისა განყოფისა. გარნა ვინაჲთგან წულილმოგონებისათჳს იქმნა სიტყუაჲ, დასამტკიცებელად თქუმულთა ამათ შესწავებაჲ საკმარ არს, ვითარმედ მრჩობლყოფაჲ მისი თქუეს მამათა. რამეთუ ერთი ეოდრეჲ არს ვითარცა განმგონებელობაჲ რაჲმე საქმეთა ჭეშმარიტთაჲ და რომელი გრძნობისა მიერ ერთად და მარტივად რადმე საგონებელ იყოს მისი გამოწულილვითა გონებისაჲთა და ხედვითა მრავალსახედ და თითოფერად გამომაჩინებელი და ძალისა საქმეთაჲსა ცხადყოფელი. ხოლო მეორე აღწმასნილი არს მოგონებისაჲ თანაშეთხზნითა გრძნობისაჲთა არსთაგან არაარსთაჲ, ვითარცა არსთა შემანაწევრებელი და მჩუენებელი, ვითარ—იგი არს იგი სირინოსთა და იპპოკენტაეროსთა და ეგვეითართა მათ ზღაპრისმთხზეულობაჲ, რამეთუ კერძოთა ყოვლითურთისათა მიმხუმელმან და ამათგან სხჳსა რაჲსმე შემანაწევრებელმან მოგონებასა შინა და სიტყუასა შეკმზადნა. არასადა მოსრულნი ყოფად, არცა არსებით, არცა გუ-

ამოვნებით. პირველისა უკუე წულიღმოგონებისაებრ ვიცნობთ განყოფილებასა ბუნებათასა, არა საქმიითისა განკუეთისა მათისა მომგონებელნი, ვითარცა მრავალგზის თქუმულ არს, ვითარ—იგი ცნობავენებული თეოდორე კემობდა. რამეთუ ქრისტე ერთკერძომათვს არა ითქუმის, არამედ თვთ მას ერთსა სახელსა შინა ორკერძოთავე საქმეთა ნიშნი იხილეებიან ღმერთებისა და კაცებისა, ვითარცა იტყვს დიდი ათანასი, რომლისათვს ღმერთადცა სახელ—იღების ქრისტე და კაცადცა, რამეთუ ერთ არს ქრისტე და მასვე სიტყუასა—ღმერთსა თაყუანის—ესცემთ თანათაყუანისცემულსა და თანადიდებულსა მამისა და სულისა წმიდისასა. ზოლო ქრისტეს ზედა სათქუმელნი ესე სახელნი — ღმერთი და კაცი, გარეშეწერილი და გარეშეწერელი, ენებული და უენებული, და რაოდენნი მსგავს არიან ამათსა, არა პირთა, რომელ არიან გუამნი, არამედ ბუნებათა, ესე იგი არს არსებათა დამნიშნველ არიან. რამეთუ დაღათუ ერთისა და მისვე პირისად ითქუმიან ესენი, არა ერთისა და მისვე ბუნებისად, არამედ საღმრთომა და კაცობრივისაებრ.

კითხვამ ი. ვითარ ორთა ბუნებათა შინა თანაგუაც აღსაარებამ ქრისტესი, რამეთუ არა მამათად საგონებელ არს აღსაარებამ ესე, და რამეთუ პირველ დადებამ ენ მარცულისა, ^{XXIII} ყოვლისა რიცხვსა წინადაწესებული განყოფასა აღმოაჩენს და არა რომელსა; და უკუეთუ ნათესაობითთა ჯერ—არს თქუმა ბუნებათა ანუ კერძოობითთა?

მიგება. უკუეთუ ორთა რამ შინა ბუნებათა იტყოდეს ერთსა უფალსა ჩუენსა და მაცხოვარსა იესუ ქრისტესა მამანი, ბუნებათა თვსად თვსად განასაზღვრებდეს საღმრთოსა თვსაგან და კაცობრივსა თვსაგან, ვითარცა ორთა შინა გუამთა განწეალებასა საღმრთომა განგებულებისასა წარმოაჩენდეს და თვთებითსა შეერთებასა ბუნებათასა. ზოლო უკუეთუ ამას არა იტყვან განყოფილებისა ბუნებათამა აღსაარებისათვს, რომელთაგანცა შემოკრბა, არასადა თვსაგანსა განწეალებულებასა ანუ განკუეთასა შემოიღებენ ერთისა მის შეზავებულისა გუამისა მისისასა შეურეენელად დამცველნი მათნი, ვინადაცა ვითარ განყოფასა

შემოიღებს სიტყუაჲ, რამეთუ ერთი და იგივე ქრისტე სრული არს ორთავე შინა არსებათა: საღმრთოსა შინა ბუნებასა და კაცობრივსა ცნობილი, რომელთაგანცა შემოკრბა რამათა [209v] ერთი იყოს ორთავე შინა — სრული ღმერთი და სრული კაცი იგივე. და განყოფილებასა ვიდრემუ ბუნებათასა ვიცნობთ. ხოლო ბუნებასა არა თაყუანის—ესცემთ, არამედ ერთსა პირსა მისსა, რომელ არს ერთი გუამი ერთითა თაყუანისცემითა თაყუანის—ესცემთ და ვადიდებთ მამისა თანა და სულისა წმიდისა, რამეთუ თანაარს არს ქრისტე ღმრთისა მამისა ღმრთებერ და ამით ჯერითა ერთი არს წმიდისა სამებისაჲ და თანაარს არს ქალწულისა ღედისა კაცობრივ და ერთად ამით ჯერითა ითქუმის კაცობრივისა ბუნებისად. იგივე უღედოზე მამისა თანა, ვითარცა ბუნებით ღმერთი; იგივე უმამო ქუე ღედისა შორის, და კაც ბუნებით იგივე. და ამის მიზეზისათჳს ორთა შინა ბუნებათა მეუფე ქრისტე მამათა ჩუენთა კეთილმსახურებით ქადაგეს, რამეთუ ორნივე ბუნებანი არიან მის შორის, შემდგომად შეერთებისა. ხოლო ვითარ ენ, მარცუალი ყოელისა რიცხჳსა წინადაწესებული, განყოფასა, აღმოაჩენს, ნუსადა, ვითარცა შემქმნელი, ანუ ვითარცა მყოფი წარმოჩინებული, არამედ უკუეთუ ვითარცა შემქმნელი, ვითარ—ესე ანუ ვითარად მყოფი, რამეთუ უკუეთუ ვითარცა ზემოთქმულ არს, რიცხჳთავეთ თჳსით თჳნიერ ერთიასა არარას ცხად—ჰყოფს და არცა განჰყოფს არცა შეაყოფს; არამედ ორსავე ამას შეიწყნარებს და კერძოთა შეუღლეასა და გარდაუღლეასა განყოფასა ვიტყჳ და შეყოფასა, ფრიად უფრომსდა ენ მარცუალი ჰყოფს ამას. და რამეთუ არა ვითარცა რიცხუსა აღიარებენ ორთა ბუნებათასა მამანი, ვითარცა ერთსა და ერთსა, ვითარ—იგი ზემოთქმულ არს, არამედ რამათა სხუაბუნებაობაჲ შემოკრებულთაჲ ქადაგონ, ეგევითარიისა მის სარწმუნოებისა მიერ. ხოლო უკუეთუ განყოფილებისა შემოსლვასა დაჰნიშნავს წინადაწესებაჲ ენ მარცულისაჲ, რომელი ესე იყაენ შენდობით ესრეთ ყოფად ვითარიისა განყოფილებისა იჭჳსა მისცემენ მრჩობლთავე ბუნებათა ერთგუაშოვნებად შემოკრებისა

ადმსაარებელნი. და მისეე უფლისა იესუ ქრისტეს მხოლოდშობილისა სიტყვსა ღმრთისა ზემო და ქუემო სიტყუათა შინა თვსთა განყოფილებასა ბუნებათასა წულილმოგონებით საცნობელობისა მეტყუელნი. და ვითარმედ არა საქმითი არს განყოფა მათი და განკუეთაჲ. ხოლო საჭირო მათდა ყო ესევეითარი კმაჲ მაოცნებელთა მგმობარმან შჯულისდებამან. ვალენტინელთა ვიტყვ და მანიქეველთა და დიოსკორეს და ეეტჯქის და მიმდგომთა მათთა, რომელნი ერთსა ბუნებასა ღმრთეებისა და კორცთასა უკეთურებით აღიარებდეს და რაოდენ მათგან შესაძლებელ იყო განსაკრთომელსა საიდუმლოსა განგებულები-სასა უჩინო ყოფად ისწრაფდეს.

ხოლო ვითარმედ არა ჩუენი არს ესე ზრახვაჲ, არამედ მამათა მიერ მოცემულ არს ზემოთგანეე, მოწამე არს წმიდათაგანი კვრილე მეორესა ეპისტოლესა შინა სუკენსონის მიმართ დიოკესარიელ ისაეროელთა სამთაეროჲსა ეპისკოპოსისა მეტყუელი ესრეთ: „რამეთუ დაღათუ ერთად ითქუმის ჩუენ მიერ მხოლოდშობილი ძე ღმრთისაჲ, განკორციელებული და განკაცებული, არა შეირწყუმის ამის ძლით იტუნეულობისაებრ მათისა, რამეთუ არცა ბუნებაჲ სიტყვსაჲ კორცთა ბუნებად იქცა, არცა კორცთა — სიტყვსად, არამედ ბუნებითსა შინა თვთებასა თვსსა ეგო თითოეული მათი“.^{XXIV}

და შემდგომად სხუათა კუალად იტყვს: „რამეთუ განმძღელთა განგებულებისათა და უარისყოფელთა განკორციელებისათა მოსაჯულობაჲ სამართალ არს, რომელნი მოუღებენ ძესა სრულებასა კაცებისასა. ხოლო უკუეთუ, ვითარცა ეთქუ, განკორციელებასა შინა თქუმაჲ მისი, ცხადი არს და უეტჲელი აღსაარებაჲ, და რამეთუ ვითარმედ იქმნა კაც, გარნა არაჲე შენებაჲ არს გულისკმისყოფად ამისსა, ვითარმედ ერთი და იგივე მხოლოჲ ძე ქრისტე, იგივე ღმერთ არს და კაც. ვითარცა ღმრთეებასა შინა სრული, ეგრეთვე კაცებასა შინა სრული“.^{XXV}

მერმეტა თანაერთკმა არს ამათდა იგივე დიდი მამაჲ კვრილე ნეტარისა იოვანე ანტიოქელთა საყდრის მპყრობელისა მიმართ მეტყუელი

ესრეთ: „ხოლო სახელ—იდების კაცადცა ზეცით სრული ღმრთეებითა და იგივე სრული კაცებითა. და ვითარცა ერთისა პირისა შორის გულის-კმა—იყოფების. რამეთუ ერთ არს უფალი იესუ ქრისტე, დაღათუ ბუნე-ბათაჲ არა უცნაურ არს განყოფილებაჲ“. XXVI

აჲ, ცხად იქმნა ზედამიწევნით ამათგან, ვითარმედ ორთა ბუნებათა შინა მადიდებლობაჲ ყოველთა მაცხოვრისა და უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი არა მოპოვნებისაგან არს ჩუენისა, არამედ საღმრთოჲსა მოცემისაგან ღმრთიეგანბრძნობილისა მამისა და მოძღურისა ჩუენისა. და ესე ვიდრემე კმა არიან წარმოსადგინებულად ამისსა.

ხოლო საღმრთოჲსა და ნეტარისა ბუნებისა შორის არცა საყოელთ-ოჲსა ნათესაეობითისა, არცა კერძოობითისა ჯერ—არს ძიებაჲ, ეინამთ-გან საჭირო იქმნების ნათესაეისაცა და სახისა გამოძიებაჲ და განყოფილებისა და თვისისა და შემთხვევითისა მის შორის გამოკულე-აჲ, ხოლო არა არს ზესთა ბუნებისაჲსა შორის ბუნებითისა გამოსაჩინე-ბელისა ძიებაჲ, რამეთუ მარტივი და ერთსახობითი და უცხოჲ ყოელისავე ორკეცობისა და შეზაეებისაჲ არს საღმრთოჲ არსებაჲ. ხოლო ესევეითარნი კმანი თავით თვსით ვიდრემე არარას ცხად—ყოფენ, არამედ განუკუეთელთა შორის მქონებელ არიან ყოფისა. და არა ხოლო ესე, არამედ უკუეთუ ნათესაეობითად დაეაწესოთ საღმრთოჲ ბუნებაჲ ქრისტესი წმიდისა სამებისაჲცა კაცობრივისა ბუნებისა თანა შეერთებაჲ დაგვწესებიეს და განკორციელებაჲ და განკაცებაჲ მისი წარმოგვჩენიეს. ხოლო უკუეთუ კერძოობითად საჭირო არს განუკუეთ-ელადცა დაწესებაჲ მისი და მიერთიგან ნათესაეისა და სახისა მისისა ძიებაჲ. ამასვე ვიტყვოთ, კუალად, საუფლოჲსა კაცისაცა ზედა, რამეთუ არცა მისთვის ძალ—გვც თქუმაჲ კერძოობითისა რაჲსმე, ეინამთგან არა გუამი ანუ პირი არს მიღებული იგი წმიდისა ქალწულისაგან, ვითარ—იგი თეოდორე და ნესტორ ჰგმობდეს უკეთურებით, არამედ არსებაჲ

კაცისაჲ. არცა კუალად საყოელთობისაჲ¹, ეინამთგან არა ყოველნი გუ-
ამნი კაცთანი მიიხუნა, არამედ სახესა შინა ხილული იგი გუამონი და
არა თვსაგან თავით თვსით გუამქმნილი, ეინამცა არა საქ[210r]მარ
არს ბუნებათმეტყუელებაჲ ზესთა² ბუნებისაჲსათვს არცა კელონებით-
თა გამოსაჩინებელთა მიერ დაკნინებაჲ საღმრთოჲსა მიუწთომელობი-
საჲ³. რამეთუ განმაცხოველებელი და ცხოველსმყოფელი და
თაყუანისსაცემელი წმიდაჲ სამებაჲ, მიზეზი ყოველთა ყოფისა და
არსებად მოსლვისაჲ ზესთა⁴ სიტყვსა და გონებისა არს. ვითარცა
ზესთა⁵ ყოველთა ზესთარსებისაჲ⁶ ამაღლებული. და ვერ იკადრებთ
მისთვის მოგონებად რასმე, თვნიერ ღმრთიემოცემულისა ჩუენდა საღმ-
რთოთა სიტყუათა მიერ.

კითხვაჲ ია. ერთისა მის გუამისა ქრისტესისა, რომლისა მაღიდებე-
ლყოფაჲ მომცეს ჩუენ მოძღუართა ეკლესიისათა, ეინამ არსებად ჯერ-
არს სახელისდებაჲ, ანუ შემთხუევითად?

მიგებაჲ. ზემო არსებისათვს და გუამისა თქუმულთა მათგან ძალ-
გვც პონება ალკსნასა აწინდელისა ამის საძიებელისასა, რამეთუ ეთქუთ,
ვითარმედ არსებაჲ მყოფობასა ცხად—ჰყოფს თითოეულისა საქმისასა,
ხოლო გუამი სიმრაველესა ხატოვნებითთა თვთებათასა. და კუალად გამ-
ოვაჩინეთ, ვითარმედ არსებაჲ უკუე ზოგადსა ბუნებასა განუკუეთელთა-
სა თვნიერ გუამოვნების მოქმედთა თვთებათასა მყოფსა დაჰნიშნავს,
ხოლო გუამი თვთსა და განუკუეთელთა თვთებათასა განასაზღვრებს.

1 საყოელთობისა B

2 ზესთა B

3 მიუწთომელობისა B

4 ზესთა B

5 ზესთა B

6 ზესთარსებისად B

აწ უკუე, უკუეთუ არსებაჲ საზოგადოსა ცხად—ჰყოფს, ხოლო გუამი განთვსებულსა, და არა იგივე არიან განთვსებული და საზოგადოჲ ამის პირისაებრ, არა სადმე ერთ არიან არსებაჲ და გუამი და ამისთჳს არა გვკმს გუამისა ქრისტესისა, ვითარცა გუამისა მარტიჲად არსებად თქუ-მაჲ. და უკუეთუ გუამსა ქრისტესსა შეზაჲებულად არსებად სახელ-ესდებთ, საჭირო არს მისიცა შეზაჲებულად და განუკუეთელად წოდებაჲ. და უკუეთუ ესე ვთქუათ, ვითარ შეურევენელობაჲ და უქცეველობაჲ ბუნებათაჲ, რომელთაგან საღმრთოჲ იგი და ზესთა¹ ბუნებისა² შეერთებაჲ სრულ—იქმნა, დაცუელ იქმნეს. ანუ ვითარ იგივე ბუნებაჲ, რომელ არს არსებაჲ, აგებულცა და აუგებელ, ცხოველსმყოფელ და ცხოველსყოფილ, თანაარს ღმრთისა და მამისა ღმრთეებითა იგივე და თანა-არს ჩუენდა კაცებითა შესაძლებელ იყოს ყოფად. აწ უკუე, ამათ თქუმულთათჳს და ზემოუწყებულთა მათთჳს, რომელთა შინა ვიტყოდეთ, ვითარმედ არა ჯერ—არს შეზაჲებულად არსებად თქუმაჲ გუამისა ქრისტესისაჲ, არა მარტიჲად არსებად, ვითარცა გუამისაჲ სა-თანადო არს თქუმაჲ მისი. ხოლო შემთხუევეითად რაოდენ უფროჲს უჯერო არს ზესთასრულებისათჳს³ და უნიეთობისა და ზესთამდგომო-ბისა⁴ ყოვლისაჲ საცნაურისა და გრძნობადისა მყოფობისა საღმრთო-სა მის და ნეტარისა ბუნებისა.

ვინამთგან უკუე არა არსებად მარტიჲად, არცა შემთხუევეითად გვღირს თქუმაჲ მისი, უეჭუელად ჯერ—არს სახელითა რაჲმთჲ წოდებაჲ მოკსენებულისაჲ მის. ანუ ვითარმედ ორთა შეერთებულთა ბუნებათა შენასრულები, ესე იგი არს არსებათაჲ თუთებათა თანა მათთა, საღმრთოჲსა ვიტყვ და კაცობრივისა, რაჲთა იყოს გუამი ქრისტესი საქმე შეზაჲებული, არსებითი ანუ განუკუეთელი ორთა შინა ბუნებათა

1 ზესთა B

2 ბუნებისა B

3 ზესთასრულებისათჳს B

4 ზესთამდგომობისა B

ცნობილი. და ჯერ—არს უკუე თქუმულთა ამათთჳს განმტკიცებაჲ, ნუსა-
და არიოჲს და საბელიოჲს გმობათა მთხრებლსა შთაეცჳეთ, რამეთუ
უკუეთუ განთჳსებული გუამი ვითარცა განუკუეთელი არსებაჲ ეთქუათ,
ხოლო სამთა გუამთა ერთისა ღმრთეებისათაჲ გურწამს ყოფაჲ, სამად
სადმე განუკუეთელად და თჳსაგანად განყოფილად სამთა გუამთა ერთი-
სა ღმრთეებისათა გულისკმისყოფასა წინაჰყოფს სიტყუაჲ. ერთსა
ვიდრემე მამისასა თჳსაგან განყოფილსა და სხუასა ძისასა, განუკუეთე-
ლსა. ეგრეთეჲ უკუე და სულისაჲ წმიდისა მყოფობასა ადგილსა სადმე
მიიღებენ ჩუენ შორის. არიოზის სიბორგილთა თანამოსაჯულნი, რამე-
თუ ამისდა მომართ სამართლად წინაგანმანწყონ ჩუენ მათ ესევეითარი
კითხვაჲ: უკუეთუ იგიეჲ არს არსებაჲ და გუამი, ეინაჲ განუკუეთელი
არსებაჲ მამისაჲ, რომელ არს გუამი და ბუნებაჲ, იგიეჲ არს ძისაჲ და
სულისა წმიდისა განუკუეთელი არსებაჲ, ესე იგი არს გუამი ანუ სხუაჲ?

და უკუეთუ იგიეჲ ეთქუათ, საბელიოს უკეთურისა უღმრთოებითსა
მოპოვნებასა თანამზრახეალობაჲ დამასაჯონ ჩუენ დაღათუ არა
განწირულებით, ესე იგი არს ერთსა გუამსა ერთისა ღმრთეებისასა
ადმსაარებელყოფაჲ. ხოლო უკუეთუ სხუად ეთქუათ მამისაჲ განუკუეთ-
ელი არსებაჲ და ძისაჲ განთჳსებული არსებაჲ და სულისა წმიდისაჲ,
ეგრეთეჲ თანამოწამედ გმობისა თჳსისა მიმიხუნენ ჩუენცა, ვითარცა
სხუაარსყოფისა განთჳსებულთა და განუკუეთელთა არსებათაჲსა
მეტყუელნი. ამისთჳს უკუე გუამთა ერთისა ღმრთეებისათა ვითარცა
გუამთა არა გვღირს კერძოობითად არსებად, ესე იგი არს განუკუეთე-
ლად გონებაჲ (რამთა არა არიოზისსა შთაეცჳეთ უწესობასა) არამედ
არსებისშინად მადიდებლობაჲ; არცა კუალად შემთხუევეითთა თანა-
დაწესებაჲ მათი პირველ თქუმულისა მისთჳს სიტყჳსა უფროჲსდა, რამ-
ეთუ ყოელითურთ მარტიჲ და შეუზაებელ არს ღმერთი და არარაჲ აქუს
უკუანაჲს მიღებული, ეინაჲცა სამდღელოთა მამათა ჩუენთა ღმრთისმე-
ტყუელებითსა შინა მოქმედებასა ეპპოებთ მხოლოობისა და ერთობისა
ადმსაარებელად ღმერთმთავრობისათჳს. აწ უკუე გჳკმს ჩუენ თჳნიერ

გამოძიებათა დაკდომათა შედგომა ღმრთიემზრახვალთა მამათა ჩუენ-
თა საღმრთოჲსა შჯულისდებისაჲ და არა უკმარსა შინა სიტყუ
ამბრძოლობასა დასაქცეველად მსმენელთა სიტყუაქელოვნობაჲ
ზესთაარსთასა¹ და ზესთასახიერთასა², რამეთუ ვითარცა იტყვს
საღმრთოჲ ღიონჯისოჲს არიოპაგელი, ვითარმედ ამის ვითარცა ითქუა
ზესთაარსთაჲსა³ და საიდუმლოჲსა ღმრთეებისათჳს არა საკადრებელ
არს თქუმაღ, არცა მოგონებაღ რაჲმე, თჳნიერ ღმრთიემოცემით
თხრობილი ჩუენდა საღმრთოთა სიტყუათა მიერ. და რამეთუ ვითარცა
თჳთ თავისა თჳსისათჳს[210v] სიტყუათა შინა სახიერებისა შუენიერე-
ბით მოუცემიჲს მისი იგი ვიდრემე რაჲცა არს კელოვნებაჲ და ზედჲაჲ
ყოველთა არსთა და უკალ არს, ვითარცა ყოველთა ზესთარსები-
საღ⁴ აღმაღლებული. და მრავალთა ღმრთისმეტყუელთაგანთა ჰპოებ
არა ხოლო ვითარცა უხილაეისა და გარეშეუცაეისა მგალობელთა მის-
თა, არამედ ვითარცა გამოუძიებელისათაჲცა თანად და გმოუკუდეველი-
სათა. ვითარმცა არცა ერთი კუალი იპოებოდა მიუწთომელისა⁵
დაფარულებისა მისისა შორის განსაველელი.

ჯერ—არს, უკუე, ერთსა ვიდრემე ღმრთეებასა, ესე იგი არს არსებასა,
წმიდისა სამებისასა აღსაარებაჲ კეთილადმსახურებით. ხოლო სამთა
გუამთა თაყუანისცემაჲ თჳოებათა მათთა შინა ხილულთაჲ,
რომელთაცა შინა იხილვებიან, რამეთუ დაღათუ არსება არს ღმერთი—
მამაჲ, არა პირველ ხოლო ვითარ—იგი მამა არს, არამედ ვითარ—იგი
მყოფ არს. ეგრეთეჲ ძეცა და სული წმიდაჲ, რამეთუ თჳსებისა არიან
წარმომაჩენელ ესევეითარნი ესე სახელნი. და რამეთუ, ვითარცა იტყვს
ღმრთისმეტყუელი გრიგოლი, არცა არსებისა სახელ არს მამობაჲ, არცა.

1 ზესთაარსთა B

2 ზესთასახიერთა B

3 ზესთაარსთა B

4 ზესთარსებისაღ B

5 მიუწდომელისა B

მოქმედებისა წარმომაჩენელ, არამედ თვსებისა და თუ ვითარ არს მამაჲ ძისა მიმართ, ანუ ძე მამისა მიმართ. ხოლო მეორისაებრ და მიმდგომისა სიტყვსა არსებასა ცხად—ჰყოფს მათსა, რომელთა შორის არს თვსებაჲ, რამეთუ, ვითარცა ღმერთ არს მამაჲ და ღმერთ არს ძე და ღმერთ არს სული წმიდაჲ, ღმერთი და ღმერთი და ღმერთი, ხოლო ერთი ღმერთი, ეგრეთვე არსება არს მამაჲ და არსება ძე და არსება სული—წმიდაჲ, დაღათუ არა ამათ წულილმოგონებათაებრ. ხოლო ერთი არსებაჲ, ერთი მთავრობაჲ, ერთი უფლებაჲ, ერთი მოქმედებაჲ. დაღათუ აწცა უღმრთოებდენვე სევერომსგანნი წინააღმდეგომად ჭეშმარიტებისა განლაღებულნი, სამთა არსებათა წმიდისა და თაყუანისსაცემელისა სამებისა შორის აღმსაარებელნი, რამეთუ ვიეთნიმე მათგანნი სხუათა თანა უსახურებათა მათთა, იტყვან ძისას მამისაგან შობასა და სულისა გამოსლვასა, ვითარცა არსებისაგან არსებათასა და სამთა არსებათა ეიდრემე საგონებელობით ჩანან მეტყუელად. ხოლო სამღმერთობისა სენითა სნეულებასა მათსა გამოაჩინებს მოგონებაჲ ესევეითარისა ამის აღსაარებისაჲ; რამეთუ უკუეთუ ერთი და იგივე არს არსებაჲ მამისა და ძისა და სულისა წმიდისაჲ, განაღა ერთი ღმერთი მართლიად ირწმუნების ერთისა მიზეზისა მიმართ აღმაქალობითა ძისა და სულისაჲთა. არა შეწყობილი რაჲმე, ვითარცა იტყვს ღმრთისმეტყუელი, რაჲთა არა დაიცნას ყოვლითურთი, რომლისათჳსცა ერთი უფროჲს შეიმკეების, ანუ თუ იდიდების ერთობითა და იგივეობითა ღმრთეებისაჲთა, რაჲთა ესრეთ სახელ—ესდუა მოძრავობითა¹ და განზრახვითა და იგივეობითა არსებისაჲთა. ხოლო უკუეთუ სამთა არსებათა გუამოენებათასა განასაზღვრებენ, უეჭუელად ტომითთა და ურთიერთას უცხოთა წინა ჰყოფს ამათ გულისკმისსაყოფელად სიტყუაჲ. ეინამთგან სამ რაჲმე და არა ერთ არიან ესენი. ხოლო უკუეთუ ესრეთ არს ესე, სამთა დასაბამთა და სამთა ღმერთთა წარმოაჩენენ, დაღათუ ჰრცხუნის

ცხადად აღსაარებია ამისა. ხოლო ჩუენ, ეითარცა ეისწავეთ ღმრთისმეტყუელისაგან, თაყუანის—ესცემთ მამასა და ძესა და სულსა წმიდასა და თვთებათა კიდრემე მათთა განეკყოფთ, ხოლო ღმრთეებასა შეეაერთებთ. და არცა ერთად შეეპრეეთ სამთა, რამთა არა საბელიოჲს სენითა განეკუდეთ, არცა განეკყოფთ სამად და უცხოოდ, რამთა არა არიოზის ბორგნეულობითა განეპკრეთ. ხოლო ძესა მამისაგან შობილად და სულსა გამოძაჲლად მისგან აღვიარებთ, ეითარცა გუამსა გუამისაგან, რამეთუ არა არსებასა მოუგიეს მშობელყოფაჲ; ეინაჲ არა თუმცა ესრეთ იყო, ესე ყოველსა კაცსა უკმა მშობელობაჲ და ბუნებისა თვისისა შემამტკიცებელად საცნაურებად თანაედჲა ქონებაჲცა ამისი და საზღვარსა შინა თვსსა სხუათავე თანა მიღებაჲ, რამეთუ ბუნებითად მიმდგომნი არსებისანი, ყოველსავე სახესა შეუდგებიან და ძესაცა და სულსა წმიდასა თანაედჲა მშობელობითისა ბუნებისად ყოფაჲ. გარნა არცა ესე ჭეშმარიტ არს.

აწ უკუე არასადმე ეითარ—იგი არსება არს მამაჲ და მყოფ, მშობელ არს ძისა, არამედ ეითარ—იგი მამა არს და ეითარ—იგი ამის თვსებისა მქონებელ არს. ხოლო არა უარსებოთა აღვიარებთ გუამთა, ეითარ—იგი მრავალგზის თქმულ არს (ნუმცა ეინ ზედა დაესხმის სიტყუასა). არცა კუალად არსებათა, რამეთუ უკუეთუ გუამი განთვსებულებასა შესახედისასა შეიქმს, რომლისა მიერ ერთისა არსებისა შორის გამოჩინებულთა პირთა თვთებაჲ იცნობების. ხოლო ამისი ქმნაჲ არა მოუგიეს არსებასა, ეინაჲცა ცხად არს, ეითარმედ გუამი ეითარცა გუამი არა არსებაჲ არს, არამედ გუამოანი რამეჲ და არსებითი საქმე. აწ სადმე ეინათგან არარაჲ არსთაგანი თანაშეეტყუების საღმრთოსა მას და ნეტარსა ბუნებასა, რამეთუ არარაჲთ არს არსთაგანი და ყოელისა სიტყუასა და არსებისა მიერკერძო არს, არა საჭირო არს თითოეულისა გუამისა მისისათვს ძიებად, თუ ეინაჲ არსებაჲ არს, ანუ შემთხუეითი, ეინათგან ნათესაეისაცა და სახისა და განყოფილებისა გამოძიებად მის ზედა იძიულების სიტყუაჲ. ხოლო ნუმცა ეინ აბრალობს სიტყუასა აქა

მეტყუელსა ამისსა, ვითარმედ არა ჯერ—არს არსებად თქუმაჲ გუამისაჲ. ხოლო ზემო წინაუკმოსა, რამეთუ აქა ვიდრემე საკუთრებით მეტყუელ-
 მან თვთუელისა შესწავებულთა ამათგანისათჳს და სიტყვთ განმყოფე-
 ლმან მათმან ურთიერთას თქუა ესე, რომლისათჳსცა განმასაზღვრებელად შორის ვითარცა იქუშია გუამისა ზედა, რამეთუ
 მარტივად არსებისა ზედა ეთქუთ, ვითარმედ არა არს იგი გუამი,
 ვითარცა გუამი მარტივი არსებაჲ. ხოლო ზემო რაჲ ეთქუთ, ვითარმედ
 შესაძლებელ არს გუამისა ბუნებად თქუმაჲ, ესე იგი არს არსებად.
 არსებაჲ თვთებათა თანა ცხად—ყაყუთ. და არა თვთ იგი სიმრავლე
 ხატონებითთა ხოლო თვთებათაჲ, რომელ არს საკუთარი ნიშნოვნებაჲ
 გუამისაჲ სიტყვთ განმყოფელთა ამისგან [211r] მისთა, ვითარცა სახისა
 განუკუეთელად შესმენილისათა. ხოლო სახე ქრისტეთა არა არს, რაჲთა
 გუამისაცა ზედა ქრისტესისა მოვიღოთ ესე, რამეთუ საქმე არს მარტომ
 ვითარ—იგი მზეცა და მთოვარე. ამათ უკუე ყოელთათჳს არა ჯერ—არს
 გუამისა ქრისტესისა არცა არსებად თქუმაჲ, ვითარცა გუამისაჲ, რამე-
 თუ ეეტჳქის თანამოსაჯულთაჲ არს ესე წარმრეველობაჲ, რომელნი
 ერთსა ბუნებასა ღმრთეებისა და კორცთასა ბოროტად
 შჯულისმდებლობენ. არცა კუალად შემთხუევიითად, არამედ საქმედ
 შეზაებულად ანუ განუკუეთელად არსებისშინად ორთა შინა ბუნებათა
 ცნობილად, ვითარცა ზემოთქმულ არს. რამეთუ, ვითარცა იტყჳს
 ნეტარი კჳრილე, ქრისტე ერთკერძო არა ითქუმის, არამედ თვთ მას
 ერთსა სახელსა შინა მყოფად იხილვებიან ნიშნი მრჩობლთა ბუნებათა-
 ნი საღმრთოჲსა და კაცობრივისანი, რამეთუ არარაჲ არსთაგანი თითო-
 ეული ვინაჲთგან არსებითად შემტკიცებულ არს, ანუ შემთხუევიითი არს,
 ანუ საჭირო არს, რაჲთა უკუეთუ შემთხუევიითი არა არს, ერთი არსებაჲ
 იყოს. ვინაჲცა ყოველნი იგი ზემოწარმოთქმულნი წამებანი
 წარმოსადგინებელად ამისსა, ვითარმედ შეურეენელად დაცულ არს
 ქრისტეს შორის არსებითი განყოფილებაჲ ბუნებათაჲ შემდგომად
 შეერთებისა, კჳა არიან სარწმუნოყოფელად ჭეშმარიტებასა ამისსა,

რომელთანი სხუანიცა გუაქუნდეს ერთმალნი მათნი გარნა რიდიობითა წერილისა სიერცედ განუენისაჲთა, არა დაესხენით აქა და ესენი უკუე ამისთჳს.

ხოლო ვინამთგან ეთქუთ, ვითარმედ არა არს გუამი ვითარცა გუამი არსებაჲ, უწყებაჲ ჯერ—არს, ვითარმედ ორისა ღამნიშნეულად თქუეს მამათა სახელი გუამისაჲ და ერთისა უკუე გუარისაებრ შესახედავისა ღამსახეელობითი გუამი ცხად იქმნების, რომელი გუამადცა ითქუმის საკუთრად, რომლისა მიერ ერთისა არსებისა შორის გამოჩინებულთა პირთა თჳთებაჲ იცნობების, ვითარ—იგი უმეტეს არს და თჳს საცნაურება მისსა, ესე იგი არს ხატოვნება მამისა გუამოვნებისა დაუსაბამოებაჲ და არა რომლისა მიზეზისაგანობაჲ,ხოლო ძისა მამისაგან შობილობაჲ, ხოლო სულისა წმიდისა მამისაგან გამოძეალობაჲ. და ამას წარმოაჩენს ხატოვნებითი გუამი.

ხოლო სხჳსა გუარისაებრ არსებისა ღამნიშნეულად მომცა ჩუენ სახელი გუამისაჲ წმიდათაგანმან კვრილე ნაცეალად არსებისა ნართაულად მკუმეეელმან სახელსა გუამისასა. და მოწამე არს იგი, წერდეს—რაჲ თეედორიტეს მიმართ მეორესა შინა შეჩუენებასა, რამეთუ აჩუენებს, ვითარმედ იგივე არს თქუმაღ ბუნებაჲ სიტყჳსაჲ და თქუმაღ გუამი. და იტყჳს: „ვითარმედ არარას სხუასა წარმოაჩენს გუამოვნებითი, თჳნიერ მხოლოდ ვითარმედ ბუნებაჲ სიტყჳსაჲ, ესე იგი არს გუამი, რომელ არს თჳთ იგი სიტყუაჲ“.^{XXVII}

კუალად „სხოლიონთა“ შინა გუამად მეტყუელი ბუნებისაჲ იტყჳს, ვითარმედ შეურეენელად ეგნეს ბუნებანი, რომელ არიან გუამნი.

და „ღედოფალთა მიმართ ოცდამეტესა თავსა“ შინა იტყჳს, რამეთუ „ვითარ—იგი ორნი ეინმე მთავარნი სწორებითა პატიეთაჲთა არარაჲთ განყოფილნი ურთიერთას, არა ერთად ხოლო იცნობებიან, არამედ ორად ჭუმპარიტებისაებრ, ეგრეთვე შეყოფილნი პატივითა და განყოფილნი ბუნებითა, ესე იგი არს გუამოვნებითა, არა არიან ერთ, არამედ ორ“.

აჰა, განცხადებულად აჩვენა მამამან, ვითარმედ მასვე იტყვს ბუნება-სა სიტყვასა. და გუამსა და რაოდენნიცა მამათაგანნი ერთსა ბუნებასა სიტყვასა შჯულისმდებლობენ, ამას ასწავებენ. რამეთუ ძისა უკუე გუამისათჳს ამას იტყვან ბუნებისანი ნაცვალად გუამისა მომტყენებელნი. ხოლო ცხად არს, ვითარმედ ხატოვნებითისა გუამისა წარმოაჩინა სიტყუამან არა არსებაყოფამ, ვითარცა გუამისა. ხოლო თანამონიშე არს გუამი პირისა, ვითარ—იგი არსება ბუნებისა ღმრთისმეტყუელე-ბითსა შინა გამომეტყუელებასა.

და მოწამე არს ღმრთისმეტყუელი გრიგოლი „ჯმნისასა“ შინა მეტყუელი ესრეთ: „ესრეთ დავემტკიცებით, ერთობასა ვიდრემე არსები-სასა მეცნიერნი და განუყოფელობასა თაყუანისცემისასა სამთა გუამთა, ესე იგი არს პირთათჳს, რაჲცა ვის უყუარს, რამეთუ არა უღლით მბრძოლნი ამათჳს უსახურებთ, ვითარცა სახელთა და არა საქმეთა შინა მღებარეობითა კეთილადმსახურებისა ჩუენისაჲთა“.

და კუალად, „სიტყუასა შინა წმიდისა მეერგასისასა“ იტყვს: „ერთისა ღმრთეებისად, შ, ესევეითარნო, სამებაჲ აღიარეთ და უკუეთუ გნებაეს ერთისა ბუნებისად“.

ხოლო გრიგოლი ნოსელი სწავლითსა შინა დასწერს ბუნებისათჳს და იტყვს ესრეთ: „და სიტყუამანცა კეთილადმსახურებისამან უწყის ხედვამ განყოფილებასა გუამთასა ერთობასა შინა ბუნებისასა, რაჲთა არა რაჲმს ელენთა რაჲ ვეწყებოდით ჰურიანობისა მიმართ, მიდრკეს სიტყუამ ჩუენი“.

ხოლო ნეტარი კვრილე სუკენსონის მიმართსა შინა პირველსა ეპისტოლესა განაცხადებს ამას ესრეთ თქუმითა: „რამეთუ არა შესაძლებელ არს აგებულთაგანისა რაჲსაგანმე არსებასა, ესე იგი არს ბუნებასა ღმრთეებისასა მიწთომაჲ“.

XXVIII

ვინაჲცა ამათ ყოველთა შინა ცხადად არსებასა წარმოაჩენს ბუნებაჲ. ამათ უკუე წამებათაჲ ზემორე ჯერ—იყო დაწესებაჲ თჳსსა შინა თაქსა.

გარნა ეინათგან ესე ეერ იქმნა, აწ აღეაესეთ დაკლებული არა ფრიად უნაწილოა მის თავისაგან.

კითხვაჲ იბ. ეინათგან ეეტჯქის და ღიოსკორესგანნი ვიეთნიმე სახელსა ამაოცნობისა ნესტორისსა ტყუილით და რაბამ რამე ცილისწამებით მიწოდენ ჩუენ და ნესტორიანად მხდიან ქრისტეს შორის ცხოვლად დაცულებასა ორთა ბუნებათასა აღსაარებისათჳს შემდგომად შეერთებისა, რაჲ ჯერ—არს ამისსა მიმართ თქუმაღ?

მიგებაჲ. იტყჳს საღმრთოჲ წერილი: სიბრძნე სულელისა განუკითხველნი სიტყუანი, ამათი თქუმაჲ ჯერ—არს ცილისმწამებელთა მიმართ; რამეთუ თჳსთა ეერგანმცოხნელნი სიტყუათა, მალე არიან თქუმაღ ყოელისაჲ, ეინათგან უკუე შეეტყუების მათ ჩუენთჳს ამათი მოპოვნებაჲ. რაჲმს იგი თავთა თჳსთათჳს სიტყჳსმგებელნი, საუკუნოდ მოკსენებულსა კკრილეს ჩუენდა მომართ აღჭურვიდენ. ეინაჲცა თჳთ იგი წარმოუადგინოთ განცხადებულად წარმომაჩინებულად ჩუენისა და ნესტორიანთა განყოფილებისა და წინააღმდეგობისა.

[211v] ესე უკუე ცხად არს და საზოგადოდ აღსაარებულ, ვითარმედ მაშინდელი იგი სამოციქულოჲსა საყდრისა ანტიოქელთაჲსა შემამკობელი ღირსი კსენებისა და ნეტარებისაჲ, და ყოველნი აღმოსაჲალით კერძონი, რომელთა მიმართ მისწერდა მოკსენებული ესე ღმრთიეგანბრძნობილი მამაჲ, ღმრთისმოყუარენი ეპისკოპოსნი, ორთა ბუნებათა ადიდებდეს მეუფისა ქრისტეს შორის შემდგომად შეერთებისა. და ამას ეაჩუენებთ დასასრულსა თანა თავისასა შემოხუმითა მათგან წამებათაჲთა.

ნეტარისა კკრილესი მიწერილისაგან ეალერიანეს^{XXIX} მიმართ იკონიელთა ეპისკოპოსისა: „ხოლო ეინათგან ეისწაჲებ ვიეთსაჲე სიჩქურითმეტყუელებასა და ტყუილით მეოცნეობასა, ვითარმედ ყოველნი აღმოსაჲალისა ღმრთისმსახურნი ეპისკოპოსნი თანამზრახველ ნესტორისსა და მაქებელ აღსაარებისა მისისა არიან, ჩემდაცა სათანადო არს თქუმაჲ, ვითარ—იგი უწყი ამისთჳს; რამეთუ ყოველნი აღმოსაჲა-

ლისა ეპისკოპოსნი უფლისა ჩემისა და ღმრთისმოყუარისა ეპისკოპოსისა თანა ანტიოქელთაჲსა იოვანესსა^{XXX} აღწერისაჲცა მიერ და განცხადებულისა აღსაარებისა ცხადად დაამტკიცებენ ყოველნი, ვითარმედ ნესტორისთა ვიდრემე ბილწთა და მოძაგებულთა ახალკმობათა დაშჯიან და შეაჩუენებენ ჩუენ თანავე. და არცა ერთისა სიტყვსა ღირს—ჰყოფენ მათ არაოდეს, არამედ სამოციქულოთა და სახარებისათა შეუდგან შჯულთა. და არა რომლითა სახითა დაჰკსნიან აღსაარებასა მამათასა. რამეთუ აღიარეს მათცა ჩუენ თანავე, ვითარმედ ღმრთისმშობელ არს წმიდაჲ ქალწული, და არა შესძინეს, ვითარმედ ქრისტესმშობელ ანუ კაცისმშობელ, ვითარცა იტყვან ძნელბედისა და განგდებულისა ნესტორის ცუდმადიდებლობისა შედგომილნი. არამედ აღიარეს, ვითარმედ ერთ არს ქრისტე და ძე და უფალი ღმრთისაგან ვიდრემე მამისა უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა გამოუთქუმელად შობილი ღმერთი—სიტყუაჲ, და უკუანაჲსკნელთა ჟამთა იგივე ღვთაჲ-აჲცისაგან კორციელად, ვიდრემდის იგივე არს ერთბამად ღმერთი და კაცი სრული ღმრთეებასა შინა იგივე და სრული კაცებასა შინა. და ერთსა პირსა მისსა აღიარებენ, და არა რომლითა სახითა განჰყოფენ ორთა ძეთა მიმართ, ანუ ქრისტეთა ანუ უფალთა^{XXXI}.

მისივე აკაკის მიმართისაგან მელიტიანელთა ეპისკოპოსისა: „და ვითარმედ ორად განჰყოფს ერთსა ძესა ნესტორ და სხუად უკუე განთვსებით მყოფად იტყვს ძესა ღმრთისასა და სხუად ქრისტესა და უფალსა წმიდისა ქალწულისაგან ვითარ ვინ აღწეროს მისი განცხადებულად კნინდა და კმობაჲ ამისი?! ხოლო ესენი ღმრთისმშობელად სახელ—სდებენ წმიდასა ქალწულსა და ერთსა იტყვან ყოფად ძესა და ქრისტესა და უფალსა, სრულსა ღმრთეებასა შინა და სრულსა კაცებასა შინა მასვე. და არასადა განჰყოფენ ერთსა ძესა და ქრისტესა და უფალსა, არამედ მასვე ყოფად იტყვან პირველ საუკუნეთაჲცა და უკუანაჲსკნელთა ჟამთაჲცა. ცხად არს, ვითარმედ ღმრთისაგან მამისა ღმერთად და ღვთაჲ-აჲცისაგან კორციელად კაცად. რამეთუ ვითარ ითქუმოდის ანუ გულისჴ-

მა—იყოფებოდის თანაარსად ჩუენდა კაცებისაებრ თვისისა ღმრთისაგან ოდენ მამისა ზეცას შობილი ღმრთეებრ, არათუ გულისკმა—იყოფებოდის და ითქუმოდის იგივე ერთბამად ღმერთადცა და კაცად“.^{XXXII}

და იყენენ უკუე პირნი ცილისმწამებელთანი მეტყუელნი ღმრთისა ზედა უსამართლოებასა, შემოდებითა ესევეთარისა გამოსაჩინებელი-საათა, რამეთუ ეის ესმას ესე და არა განცხბრდეს შეუკდემელისა პირუტყუებისა მათისათჳს, რამეთუ ვითარცა ღამითმბრძოლობასა შინა შეცთომილნი თავთავე თჳსთა ეკუეთებიან უფრომსდა თავთა თჳსთა და-აკუეთებენ. და ჰგონებენ—რაჲ ძლევასა ჩუენსა საღმრთოთა ჳმათა, მომატყუებენ ჩუენ ღმრთიეგანბრძნობილთა მამათა ჩუენთასა ბოროტადმადიდებლობისა მათისა ძლევასა წარმოსაჩენლად. ეინ იჳუნ-ეულ იყოს, ესმოდინ—რაჲ ესე, ვითარმედ ჳეშმარიტებისა ჳადაგნი მამა-ნი ჩუენნი ორთა შინა განუყოფელად შეერთებულთა ბუნებათა აღმსაარებელნი ემძანუილისნი ნესტორის გმობასა ემოწმებიან. დასცხერიდ უკუე და განიფრთხედ აწლა თუ სადმე და ნუ საწინამსწარმეტყუელოსა მას წყევასა თავთა თჳსთა დაუმკჳდრებენ, რომელი იტყჳს, ვითარმედ „ეჲჲ მათდა, რომელნი ჳყოფენ მწარესა ტკბილ და ტკბილსა — მწარე“.

აჳა, ამათ მიერ ბრწყინელად გამოაჩინა მამამან, თუ რაოდენ განყოფილ ვართ ჩუენ ნესტორიანისაგან უღმრთოებისა. და ვითარმედ ამისნი მზრახველნი ჩუენთჳს ამაოდ ცილსა მწამებენ ჩუენ. ხოლო საჳირო არს თჳთ მის ნესტორისცა მცირეთა წამებათა შემოსუმაჲ წარმოსაჩინებელად მისისა ბოროტადმადიდებლობისა, და თუ რაოდენი არს ჩუენი და მისი განყოფილებაჲ.

ნესტორ მწელელებისაჲ: „შემმოსელისათჳს შემოსილსა პატიჳს—ესცემ დაფარულისათჳს თავუანის—ესცემ ხილულსა. განუშორებელ არს ხილულისაგან ღმერთი. ამის ძლით პატიჳისათჳს არა განშორებულისა მის, არა განეაშორებ ურთიერთას ბუნებათა, არამედ შეეაერთებ თავუანისცემასა“.

მისივე: „არასადა საღმრთოჲ წერილი ღმრთისასა ქრისტესმშობლისაგან იტყვს შობასა, არამედ იესუს, ქრისტეს და უფალსა, რამეთუ არა ღმერთ ჭეშმარიტ, არამედ კაც ღმერთშემოსილ იყო ქრისტე, არამედ ეინათგან ძე ღმრთისაჲ მარტივი არს ბუნებით, არა ვიდრემე ძე ღმრთისაჲ შუა, არამედ შუა კაცებაჲ“.

მისივე: „ვითარ—იგი ვიტყვთ ღმერთად მოსეს, და ძედ ისრაჲლსა, და ცხებულად საულს, და კვროზს ეგრეთვე ცხებულად და წმიდასა ბაბილონისასა, ეგრეთვე ვიტყვთ მეუფესაცა ქრისტესა ღმერთად და ძედ და წმიდად, არამედ ზიარებაჲ ვიდრემე სახელთაჲ მსგავს, ხოლო არა იგივე არს პატივი მათი. ამისთჳს ქრისტე ღმერთად—სიტყუად სახელ—იდების, ეინათგან აქუს ქრისტეს თანაშეყოფილობაჲ სამარადისოჲ სიტყუასა“.

აჲა, ამათ მიერ გამოჩნდა განცხადებულად, ვითარმედ დაღათუ ბოროტადმსახური ნესტორ ორთა არსებათა, ესე იგი არს ბუნებათა იტყოდა ქრისტესთა, არამედ განწვალეულთა იტყოდა ამათ. და არა ხოლო ამას, არამედ ორ ძედ [212r] და ორ ქრისტედ ერთსა ქრისტესა აღიარებდა და ამათ თანა არა ღმრთისმშობელად არამედ კაცისმშობელად¹ ჰრწმენა წმიდაჲ ქალწული, რამეთუ ჩუენ კანონისა წმიდათა მამათაჲსა შედგომილნი საკუთრად და ჭეშმარიტად ღმრთისმშობელად ეადიდებთ წმიდასა ქალწულსა და ერთად წმიდისა სამებისად აღვიარებთ უფალსა ჩუენსა იესუ ქრისტესა კაცებისა თანა და ღმრთეებისა მისისა, და ერთად ჩუენგანად ყოელითურთ თჳნიერ ხოლო ცოდვისა, მასვე ღმრთეებისა თანა კაცებისაებრ მისისა; და ერთსა უკუე გუამსა და არა ორთა ქრისტეთა არსებითისა და განუწვალელებისა შეერთებისათჳს შემოკრებულთაჲსა. ხოლო ორთა ბუნებათა — შეურეენელობისათჳს და უცვალეებელობისა მათისა. მასვე თანაარსად მამისა და სულისა წმიდისა ღმრთეებისაებრ კორცთავე მისთა თანა; და თანაარსად ჩუენდა მასვე ღმრთეებისა თანა მისისა კაცებისაებრ. და ბუნებით ძედ მამულისა ბუნ-

1 კაცისმშობელად ქრისტესმშობელად B

ებისად მასვე ღმრთეებისაებრ; და ბუნებით ძედ დედულისა ბუნებისად მასვე კაცებისაებრ. და ამათ შინა ვიდრევე განყოფილებაჲ ფრიადი არს შორის ჩუენსა უფროასა წმიდისა ქრისტეს ეკლესიისა და სახელ საძაგელისა ნესტორისგანთა და განწალეხულებაჲ. ხოლო სამართალ არს, რამთა ცილისმწამებელთა ცილისწამებითავე განვეწყენეთ და მათთავე მამათა მიერ შეეკრნეთ იგი ნუეკუე და თაეთა თვსთა მოწყალე ექმნენ და დასცხრენ წმიდათა ღმრთისათა ზედა აღდგომისაგან, რამეთუ უკუეთუ ნესტორისგან ორთა ბუნებათა თქუმისათჳს ქრისტესა ზედა ეგვეითარისავე უსახურებისა უღმრთოებასა შემოძინიეთებთ ჩუენ ნესტორიანობისა წარმრეველნი ჩუენთჳს აწ სადმე ყოველთა წვალებათა ერთისა არსებისა, ესე იგი არს ბუნებისა ქრისტესისა მეტყუელთა შემდგომად შეერთებისა თანაზიარ ხართ თქუენცა და თანაგანმყოფელ ნაწილისა მათისა. ვინ უკუე არიანა ესენი? აჰა, ეგერა პირველკე ზემო მოიკსენნა სიტყუამან თანასიტყუებით მათითურთ. ხოლო არა უწესო არს სხუათაცა კაცთა შორის შემოყვანებაჲ და სიტყუებისა მათისა მოკსენებაჲ. ნუეკუე დასიმრავლისაგან თქმულთაჲსა შეკდემებულნი ცილისმწამებელნი შეემეცნენ ოდესმე ჭეშმარიტებასაცა.

ვენომი მწვალელებისაჲ^{XXXIII} წმიდისა ბასილის მიმართისა მეორისა სიტყვსაგან: „ხოლო უფალსა, რომელი-იგი ერთ არს ყოელითურთ ვითარცა მხოლოდშობილი ღმერთი უქცეველი და უცვალელებლი, თითოეულნი ჰქონან გულისკმისაყოფელობანი არსებისა ყოელად შეუმრღუეველისა, ერთობითად მყოფისა და დადგრომილისანი. ხოლო მოქმედებისა სიმრავლითა საქმეთაჲთა და სხუადასხუაობითა მათითა აღრიცხულისანი“.

ედოქსიოს, ეპისკოპოსისა კოსტანტინუპოლელისა არიანოზისაჲ, „განკორციელებისათჳს“ თქმულისა სიტყვსაგან: „გურწამს ერთისა მიმართ მხოლოჲსა ჭეშმარიტისა ღმრთისა და მამისა მხოლოჲსა დასა-

ბამისა უშობელისა და უმამოსა უმსახურებელისა, რამეთუ არავისი მსახურყოფა მოუგიეს ვითარცა ზესთა¹ აღმატებულსა. და ერთისა მიმართ უფლისა იესუ ქრისტესსა, ძისა კეთილმსახურისა, სიმართლით მსახურებისაგან ბამისა და მხოლოდშობილისა ეიდრემე, რამეთუ უადრეს არს ყოელისავე მისთანაჲსა დაბადებულისა. ზოლო პირმშობსა, რამეთუ უფროჲს და უპირველეს არს აგებულთაჲსა განკორციელებულისა, არა განკაცებულისა, რამეთუ არცა სული კაცობრივი მიიღო, არამედ კორც-იქმნა, რამთა კორცთა მიერ კაცობრივთა ვითარცა კრეტსაბმელისა მიერ გამოძინდეს ჩუენ ღმერთი. არა ორნი ბუნებანი, ვინაჲთგან არა სრული კაცი იყო, არამედ ნაცვალად სულისა ღმერთი იყო და ყოელითურთ ერთი ბუნებაჲ იყო კორცთა შორის შეზავებითისა შერეენისაებრ. ზოლო იენო განგებულებით, რამეთუ ვერცა სული უკორცოჲ ენებად და ცხოვნებად სოფლისა შემძლებელ იყო. მოგვგედ უკუე, თუ ვითარ ენებული და მოკუდავი უადრესმან ამათმან ერთმან ღმერთმან და ენებისა და სიკუდილისა მიერკერძომან შეა თანაარსად თჳსსა“.

ბოროტადმსახურისა პაელე სამოსატელისაჲ ზინოვიოჲს მიმართ მიწერილთაგან: „აწ უკუე ორთა ბუნებათა თქუმაჲ არა ოდეს გვღირს ქრისტესა ზედა, რამთა არა ვითარ-იგი კაცსა ქალწულისაგან ვასწავებთ, ეგრეთეჲ ღმერთიცა საუკუნოჲ აღვიაროთ. არამედ კეთილ არს აღსაარებად ჩუენდა ერთი კაცობრივი ბუნებაჲ ყოფად ქრისტესი ძალითა სულისა წმიდისაჲთა ქალწულისაგან შობილისა კაცისაჲ. ზოლო მეტყუელთა ერთისა ძისა ზედა ორთა ბუნებათასა და ღმერთად განკაცებულად მქადაგებელთა მისთა, უცხოდ შეეპრაცხ სარწმუნოებისაგან“.

მისივე. „თითოსახეთა ადგილთა და სოფელთაგან შეკრებულნი ჩემთჳს ეპისკოპოსნი, მნებებელნი რამთა გამოაჩინონ ქრისტე პირველ

საუკუნეთა ღმერთად მამისაგან და კაცად ქალწულისაგან, ერთსა უკუე ქრისტესა იტყვან და ორთა ბუნებათა ღმრთისა და კაცისასა შჯულისმდებლობენ ერთისა ქრისტესთა. ხოლო მე ფრიად ვიდრემე წინააღუდეგ ამისთვის მათ და ვარჩუნებდ ერთსა ბუნებასა კაცობრიუსა ქრისტესსა განყოფილსა სხუათა კაცთაგან სახითა შობისაჲთა, რამეთუ ქალწულისაგან იშვა სათნოყოფითა ყოელისა მკერობელისაჲთ“.

ზუგიოს არიანოზისა ეპისკოპოსისა ალექსანდრიელისაჲ „პასექი-სათვს“ თქუმულისაგან: „სადა უკუე საკმარ იყო სული, რაჲთა სრული კაცი თაყუანის—იცემებოდის ღმრთისა თანა. ამისთვის კმობს იოვანეს მიერ ჭეშმარიტებაჲ: „სიტყუაჲ კორც იქმნა“, ესე იგი არს თანაშეწყნო კორცთა და არა სული, ვითარ—იგი ეაჭარნი სარწმუნოებისანი იტყვან, არამედ შვერთა ვიდრემე კორცთა და ერთ იქმნა მათ თანა, ვინაჲცა ვითარ ქრისტე არათუ ერთი პირი, ერთი შეზავებული ბუნებაჲ, ვითარცა სულისაგან და კორცთა ცნობილისა კაცისაჲ. ხოლო უკუეთუ სულიცა აქუნდა, ვითარ—ესე აწ მეჩქურენი სიჩქურთა ასწავებენ ეკლესიასა, მბრძოლ არიან მოძრავობანი ღმრთისაჲ და სულისაჲ, რამეთუ თვთმოდრავ არს თითოეული ამათი და სხვსა და სხვსა მოკმედებისა მიმართ მიმავალ“.

ამათი უკუე ჯერ—არს ახალ მესიბრძნეთა მათ და ცილისმწამებლობად ეერაგთა ნაცვალ შემორთუმაჲ, რაჲთა პირნი მათნი დაუყენეთ და უღმრთოებითა საქანელთა მათთა ბოროტი წყლით რღუნაჲ დაეცხროთ. ხოლო სათანადო არს ესეცა, რაჲთა ეპრქუათ მათ ნეტარებისა ღირსისა კვრილეს ჟამიერად საღმე თქუმული მათთვის, სამხილებელად ცილისწამებისა მათისა.

ნეტარისა კვრილესი, ეელოგის მიმართისა ეპისტოლისაგან: „ხოლო საკმარ არს მახრადობელთა ამისი თქუმაჲ, ვითარმედ [212v] არა ყოველთაჲვე რაოდენთა რათ იტყვან მწვალებელნი სიელტოლაჲ მათგან და გარემიქცევაჲ ჯერ—არს. რამეთუ მრავალსა აღიარებენ, რომელსა ჩუენცა აღვიარებთ. ვითარ—იგი რაჲმს არიანოზნი იტყოდინ მამისათვს,

ვითარმედ შემოქმედი არს ყოველთაჲ და უფალი. ნუ ამისთჳს ვიელტო-
დითა ჩუენ არა შემდგომად ესევეითარისა აღსაარებისა. ეგრეთვე
ნესტორცა დაღათუ იტყჳს ორთა ბუნებათა განყოფილებასა კორცთასა
და ღმრთისა სიტყჳსასა შემსწავებელი, რამეთუ სხუა იყო სიტყჳსა
ღმრთისაჲ და სხუა — კორცთა ბუნებაჲ, არამედ არა შეერთებასაცა აღი-
არებს ჩუენ თანა. ხოლო ჩუენ, შემაერთებელნი მათნი, ერთად ქრისტედ
და ერთად უფლად აღვიარებთ მასვე და ერთსა ბუნებასა განკორციელე-
ბულსა“. XXXIV

აწ უკუე, უკუეთუ არა ყოელისაგანვე რაოდენსა რას იტყჳან მწვალე-
ბელნი, გვღირს ჩუენ გარემიქცევაჲ, ვითარცა განაჩინა მოძღუარმან.
რამასათჳს ნესტორიანად მიწოდენ ჩუენ დაღათუ იტყჳს ნესტორ ორთა
ბუნებათა, რამეთუ ფრიადი არს შორის ჩუენსა და მათსა, ვითარცა
ეგერა წარმოაჩინა სიტყუამან, ურთიერთასი განყოფილებაჲ სახეთათჳს
საღმრთოჲსა შეერთებისათა. და ესენი უკუე ამისთჳს, ხოლო ჟამი არს
ამიერიტგან ზემოაღთქუმულისა მის აღსრულებად და ჩუენებად წამება-
თა რათმე შემოხუებითა მათგან, ვითარმედ მის ჟამისა იგი ღმრთისმო-
ყუარენი ეპისკოპოსნი კერძოთა აღმოსავალისათანი, რომელთათჳს
სიტყჳსგება ყო წმიდათაგანმან კვრილე ორთა ბუნებათა აღიდებდეს
მეუფისა ქრისტესთა შეურევენელად შეერთებულთა ერთსა შინა გუამსა
მისსა.

ნეტარისა იოვანე ანტიოქელ ეპისკოპოსისაჲ, წმიდისა კვრილეს მი-
მართისა ეპისტოლისაგან: „აღვიარებთ წმიდასა ქალწულსა ღმრთისმშ-
ობელად ღმრთისა სიტყჳსა განკორციელებისა და განკაცებისათჳს,
რომელმან—იგი მიერ მიდგომილებითგანვე შეაერთა თავი თჳსი
ქალწულისაგან მიღებულსა მას ტაძარსა, ხოლო უფლისა ძლითთა კმა-
თა სახარებისათა და სამოციქულოთა უწყნით ღმრთისმეტყუელნი
კაცნი, რომელთამე საზოგადოზყოფელად, ვითარცა ერთისა პირისა
ზედა, ხოლო რომელთამე განზყოფელად ვითარცა ორთა ბუნებათა
ზედა“. XXXV

ნეტარისა პაეღე ემესელ ეპისკოპოსისა, ეკლესიისა შინა აღმოთქუ-
მულისა სიტყვსაგან „შობისათჳს“ ქრისტესისა, მუნ მჯდომარეობასა
კვრილესა და მაქებელობასა მისსა: „თხემი იგი და პირი მოციქულთა
მწყობრისაჲ პეტრე, „შენ ხარო“ – ეტყჳს – „ქრისტე, ძე ღმრთისა ცხოვე-
ლისაჲ“. ^{XXXVI} შენ ხარო ქრისტე, მრჩობლი ბუნებაჲ, განკაცებული
ღმერთი. „შენ ხარ ქრისტე“ – და არა თქუა თუ ძენი, არამედ ძე ღმრთი-
სა ცხოველისაჲ, რამეთუ იცნნა ბუნებანი არცა მხოლოდობითობაჲ
ქრისტეს პირისაჲ“.

მისიეჲ, ღიდსა ეკლესიასა შინა თქუმულისა სიტყვსაგან: „რამ არს,
ვითარმედ „სიტყუაჲ ჳორც იქმნა და დაიკარგა ჩუენ შორის“, ^{XXXVII} ესე
იგი არს ბუნებასა შინა ჩუენსა. იხილე, იოვანეცა ბუნებათა ქადაგად და
ერთისა ძისად, რამეთუ სხუა არს კარავი და სხუა – დამკარებელი, სხუა
– ტაძარი და სხუა – შიგან მკვდრი ღმერთი. მოხედე უკუე თქუმულთა
არა თქუა სხუაჲ და სხუაჲ, ვითარცა ორთა პირთა ზედა, ანუ ორთა ძეთა
გინა ქრისტეთა, არამედ სხუა და სხუა, ვითარცა ორთა ბუნებათა ზედა.
და რაჟამს უკუე ვითარმედ დაიკარგა ჩუენ შორის და ორნი ბუნებანი ქა-
დაგნა, მერმე შესძინა: „და ვიხილეთ ღიდებაჲ მისი, ღიდებაჲ ვითარცა
მხოლოდშობილისაჲ მამისა მიერ“. ^{XXXVIII} არა თქუნა ორნი ძენი,
არამედ ვითარცა მხოლოდშობილისაჲ“.

აჲ უკუე, კმა არიან წამებანი ესე ორთა ამათ მამათანი წარმოსაჩინე-
ბელად მადიდებელობასა მაშინდელისა აღმოსაეღელთა კრებისასა,
ვინათგან ერთი იგი ვიდრემე ვითარცა მთავრობითა აღმატებული
სხუათაჲ თავად ყოელისა გუამისა მისისა განჩინებულ და ერთგმობით
ყოველთა მიერ აღსაარებულ იყო, ზოლო მეორისადა უპირატესნი
ასოთანი რწმუნებულ იყვნეს, დაზაეებაჲ და შეერთებაჲ ეპისკოპოსთაჲ
და შუამდგომელად დაგებისა მათისა დადგინებულ იყო, ვითარცა კმა-
საყოფელი ორთავე კერძოთა განგებისა და იჭუსა და გონებასა მათსა

ურთიერთას შეკრებისა და შემტკიცებისაჲ. და წარმადებულთა თვსთა მამათა მადიდებლობისა ზესთამბრძოლობაჲ¹ კელთდებულ იყო. ხოლო საჭირო არს ამათ თანა შეძინებაჲ თავსა ამათ წარმოთქმულთასა და თუ რაჲ თქუა ამათდა მიმართ ყოვლად საღმრთოჲს კერილუ და სად დაყოფაჲ და დაკშეაჲ ცილისმწამებელთა მათ პირთაჲ, რამეთუ აჰა, აღმოვიესეთო კმა—ყო, წყალი წმიდისაგან წყაროჲსა საღმრთოჲსა ამისგან ეიტყვ მოძღუერისა, რომელმან, ვითარცა მცხინვარებათა მიერ სულისათა განბრწყინებულმან განმიმარტა ჩუენ დიდი და საცხორებელი საიდუმლოჲ მაცხოვრისაჲ.

კითხვაჲ იგ. ეინამთგან სხვსა საზღერისა თვნიერ მის მიერ თქუმულთაჲსა მეტყუელთა შეაჩუენებს წმიდაჲ კრებაჲ ნიკიისაჲ, რაჲსათვს განახლებისა მოქმედმან კრებამან ხალკიდონისამან სხუაჲ საზღვარი და მრწამსი თქუა თვნიერ მის მიერ თქუმულისასა?

მიგებაჲ. არა სხუაჲ საზღვარი თქუა თვნიერ ნიკეას შეკრებულთა წმიდათა მამათა მიერ თქუმულისასა, წმიდამან კრებამან ხალკიდონისამან, არამედ იგივე სხუასახედ გარდმოსცა განმაცხადებულმან მისმან მაშინდელისა მისთვს მწვალებელთამიერისა განახლებულებისა ნესტორისგანთაჲსა ეიტყვ და ეეტჳქისსა ცნობაენებულთაჲსა, რამეთუ თარგმნის, თუ ვითარ ჯერ—არს გულისკმისყოფაჲ კეთილმსახურებით ნეტართა მამათა ჩუენთა ნიკეას შეკრებულთა მიერ თქუმულსა სიტყვსათვს ღმრთისა ჩუენ კაცთათვს და ჩუენისა ცხორებისათვს გარდადმორულისა და განკორციელებულისა და განკაცებულისა და საიდუმლოსა განგებულებისასა დიდისა ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესუ ქრისტესსა კეთილადმსახურებით განმიმარტებს ჩუენ. რამეთუ უკუეთუმცა სხვსა და შეცვალბულისა პირისაჲ იყო მის მიერ აღწერილი იგი საზღვარი, არამცა მოტყინართა გულსმოღვინებითა ღუაწლთა და სიტყუათა თვსთადა წინადაწესსა საღმრთოჲ საზღვარი წმიდათა მამათაჲ.

ეპისტოლეთა თანა წმიდათაგანისა და ნეტარისა კვრილესთა შემწყნარებელსა და დამამტკიცებელსა დასამკობელად ბოროტადმსახურისა ნესტორისსა ყოველთაჲე ეფესოს კმნილთასა, რამეთუ ორკერძოთაჲე ზრწნილებათა მომცეელობაჲ, განყოფასა ეიტყჳ ნესტორიანსა და ოცნებასა ეეტჳქიანსა [213r] ვითარ—იგი თქუა ეინმე მამათაგანმან შეუღლესა შინა და განუღლესა კერძოთასა, რომელი—ესე იხილეების რიცხუსა ზედა ათისასა, რამეთუ უკუეთუ თჳსაგან ერთნი მისნი განიხილნეთ, რომელთაგან შემოკრებულ არს ამათდა მიმართ განიყოფეის, ესე იგი არს ხუთისა და ხუთისა. ხოლო უკუეთუ ჯუმლადა მისსა მიექხედნეთ მათგან შენიეთდების, რამეთუ ხუთნი და ხუთნი შე—რაჲ—იყენენ, ათსა შეასრულებენ. და ესრეთჲე ყოელისა რიცხუსა ზედა გულისკმა—ეჰყოფთ. ხოლო არა ამისგან ოდენ ცხად არს, ვითარმედ ესე ბუნებაჲ რიცხუსაჲ არცა განჰყოფს, არცა შეაყოფს, არამედ ამის მოგონებისაგანცა. წინამდებარე არს ძელი ერთობითი, ნუუკუე და ხუთ წყრთაჲ. უკუეთუ ეწოდოს მას ხუთ წყრთად ამის საზომისა განმჩინებელთა მისთა თანაგანეყაეთა აღმოთქემასა თანა რიცხვსასა ერთობილობაჲ ძელისაჲ, ანუ ათ მოდობაჲ რაჲ ეთქუთ იფქლისაჲ, შეეარწყუენითა განყოფილებასა შინა მყოფნი იგი, განუყოფელად ერთობითობად — არასადა. ეინაჲცა ბუნებაჲ რიცხვსაჲ თავით თჳსით არცა განჰყოფს, არცა შეაყოფს, ეინაჲთგან არცა რაჲ არს სხუაჲ გარეშე ერთთასა, რომელთაგანცა შენიეთებულ არს და ამაოდ შემასმენელნი, ჯმნილნი კეთილადმსახურისა და შეურევნელისა ორთა ბუნებათა აღსაარებისაგან ერთისა ზედა და მხოლოჲსა და ჰეშმარიტებით უფლისა და ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესუ ქრისტესსა და ჩუენ თანა შემეცნებისა დაღათუ უკუანაჲსკენელდა სადმე ალაგთა ჰეშმარიტებისათა მიზეზსა ჰჰოებენ თჳსისა წარწყმედისასა, რამეთუ მხოლდ მოგონებითა ოდენ თჳთებათაგან ესცნობთ განყოფილებასა ბუნებათასა, რამეთუ არცა ვითარცა აღსარიცხუეულთა აღვიარებთ ორთა ბუნებათა, ვითარ—იგი ერთსა და ერთსა, არამედ სხუაბუნებათა შემოკრებულთა აღვიარებთ

ესევეთარისა სარწმუნოებისათჳს, რამეთუ მამათაებრ, რიცხჳ ბუნებათა რაჲ ზედა მოიღებოდის არა ცხად—ჰყოფს პირველისაებრ სიტყჳსა და უპირატესისა ძალისა თჳსისა რაოდენობასა მათსა, არამედ ბუნებითსა განყოფილებასა წარმოაჩენს, რამეთუ უკუეთუ ეთქუათ კაცისა და ჯარისა და ცხენისა სამთა ბუნებათა ყოფაჲ არა რაოდენობაჲ მათი ცხად—ეყაეთ უპირატეს, არამედ სახეთა მათთა განყოფილებაჲ წარმოედგინეთ, ხოლო სამნი რაჲ კაცნი ეთქუნეთ პაეღე, ნუეკუე, და პეტრე და იოვანე, რაოდენობითი განყოფილებაჲ მათი წარმოეაჩინეთ. აწ უკუე და ჩუენცა ორთა ბუნებათა ეადიღებთ მეუფისა ქრისტეს ჭეშმარიტისა ღმრთისა ჩუენისათა არარაჲთა აღსარიცხუეელნი საქმენი აღეიარენით, არამედ რაჲთა სხუაბუნებანი შეურეენელად შეერთებულნი ექადაგნეთ, რამეთუ მოქმედებით უკუე ბუნებითსა შინა თჳთებასა და შეერთებასა ცხოვლად დაცეასა ვიტყვთ ბუნებათასა შეურეენელად. ხოლო არსებისათჳს შეზაეებისა და შეერთებისა მათისა მოგონებით ვიტყვთ განყოფასა მათსა ვითარცა განუყოფელთასა გუამოენებით, რომელნი სიტყჳსა მიერ და თჳთებისა ხოლო განიყოფებიან.

ვინაჲცა რიცხჳ ბუნებათაჲ ერთისა და მისეჲ პირისათჳს შემოღებულნი თითოეულობასა ეიდრემე ერთგუამოენებად შემოკრებულთასა დაჰსახავს, ხოლო საქმითსა არა შემოიღებს განკუეთასა ანუ განწეალებასა, რამეთუ არცა შეერთებაჲ ორთა ბუნებათაჲ თჳსებითი იყო, ანუ საკუთრებითი ანუ სათნოყოფითი, ანუ მოქმედებითი, რაჲთა ორნი პირნი აღეიარნეთ, ანუ ორნი ძენი, არამედ გუამოენებითი, ესე იგი არს ერთსა შინა განუკუეთელსა, რომელ არს ერთი გუამი შეურეენელად და უქცეველად და განუყოფელად. რამეთუ ღმერთი—სიტყუაჲ ზესთა¹ მოგონებისა გამობრწყინებულნი მამისაგან ზესთა² სიტყჳსა აღმოჰქდა ღედისაგან და დაადგრა, ვითარ—იგი იყო ბუნებით ღმერთი; და იქმნა, რაჲ—იგი არა იყო ბუნებით და ჭეშმარიტებით, კაცი, წმიდისა ღმრთის-

1 ზესთა B

2 ზესთა B

მშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისგან, არცა საღმრთოა საბუნებისა კორცთა ბუნებად ქცეულებითა, არცა კორცთა ბუნებისათა საღმრთოდ; და ამისთჳს გუამი ვიდრეუე ერთი შეზაგებული კეთილად ირწმუნების, ხოლო ბუნებანი ორნი — უქცეულად დაცულნი შეერთებასა შინა, რამეთუ სადაცა შეერთება სახელ—იდების, ვითარცა იტყჳს წმიდაჲ კჳრილე ეელოგის მიმართსა შინა ეპისტოლესა: „არა ერთისა საქმისა შეკრებაჲ მოესწაგების, არამედ ორთა, ანუ უმრავლესთა და ბუნებით ურთიერთას განყოფილთაჲ, რამეთუ უკუეთუ შერწყმად და ქცეულებად შეზაგებულთაჲ იქმნეს, არღარა შეერთებად იწოდების, არამედ შერეენად; გარნა ვინამთგან ბუნებითსა შეერთებასა კეთილად ექადაგებთ, საჭირო არს გუამოვნებით შეერთებულთა ბუნებათა თითოეულობისა აღსაარებაჲ“. ხოლო არა ვიჯმნით თქუმად ერთსა ბუნებასა სიტყჳსასა განკორციელებულსა კეთილადმსახურებისაებრ თარგმანებისა მისისა, ვინამთგან ეპკოებთ ვიეთმე მამათა, ხოლო უფროჲსა საუკუნოდ მოკსენებულსა კჳრილეს მკუმეველად ესევეითარისა კმისად ჰაველეს და ნესტორის[213v]განთა გუამისა და ბუნებისა ერთად მეტყუელთა და ამის ძლით განწეალებისა შემომღებელთათჳს. რამეთუ უწყოდეს, ვითარმედ ამის მიერცა ორნი ბუნებანი წარმოიჩინებიან, ვინამთგან არა არიან კორცნი უარსებონი. ხოლო თქუეს—რაჲ წმიდათა მამათა ერთი ბუნებაჲ სიტყჳსა ღმრთისაჲ განკორციელებული, არა წინააღუდგეს მეტყუელთა ორთა ბუნებათასა, ხოლო ვიეთნიმე ზესთამბრძოლ¹ იქმნესცა სიტყჳთ მათთჳს. და მოწამე არს ყოველთა წილ თჳთ იგი ნეტარი კჳრილე ეელოგის მიმართსა შინა ეპისტოლესა მეტყუელი: „აწ უკუე, ვიტყოდით—რაჲ შეერთებასა უფლისა ზედა, ცხად არს, ვითარმედ კორცთა სულიერთა და გონიერთა და სიტყჳსას ვიტყჳთ. და რომელნი—იგი ორთა ბუნებათა იტყჳან, ესრეთეე გულისკმა—კჳოფენ“.^{XXXIX} ხოლო გუამოვნებითი შეერთებაჲ ცხად—კჳოფს,

ვითარმედ გუამი სიტყვსა ღმრთისაჲ ერთი სამთა ღმრთეებისა გუამთა განი, არა პირველ გუამქმნილსა კაცსა შეეერთა, არამედ მუცელსა შინა წმიდისა ქალწულისასა დაჰბადა თავი თვისი, მისგან გუამსა შინა თვისსა, კორცნი სულიერნი, მქონებელნი სულისა სიტყვერისა და გონიერისანი, რომელ არს კაცობრივი ბუნებაჲ. ხოლო რამთა არცა ესე დაგვშთეს, შესწაეებაჲ საკმარ არს ვითარმედ მრიცხუეელობითისა ფილოსოფოსობისა გამოცდილთა ვიეთმე, არა სრულად რიცხუად თქუეს ორი, არამედ დასაწყისად და შემგვანებელად სრულისა რიცხუსა მიმართ, რომელ არს სამი. და ესენი ვიდრემე ვთქუენით მათგან, რომელთასა ღირს—ვიქმნენით მოხუმასა შეწყალებულნი მამისაგან ნათელთაჲსა. მოძღურებისაგან ღმრთიემზრახვალთა მამათა ჩუენთაჲსა წარმოსადგინებელად არსებითსა განყოფილებასა უქცეველად დაცეულთა ბუნებათასა შემდგომად შეერთებისა საიდუმლოსა შინა ქრისტესსა. ხოლო ვითარმედ არა ჩუენი არს სარწმუნოებაჲ ესე, არამედ ღმრთიე-განბრძნობილთა მამათა ჩუენთაჲ მცირედთა რათმე რიღობითა წერილისა სიერცედ განფენისაჲთა სარწმუნომყოფელად სიტყვსა მოძღურებათა მათთაგან დაეკსახუეთ აქა.

წმიდისა ათანასისი, „არიანოზთა მიმართისაგან“: „და რამეთუ თვთ მოციქულმანცა ამისთვის თქუა ქრისტე ვნებულად არა ღმრთეებითა, არამედ ჩუენთვის მიხუმილთა კორცითა, რამთა არა სიტყვსა ბუნებითად თვთებად, არამედ თვთ მათ კორცთა ბუნებისა თვთებად საცნაურ—იქმნენ ვნებანი“.^{XL}

მისივე, „აპოლინარიის მიმართისა სიტყვსაგან“: „და ესრეთ ითქუმოდედ სრული ღმერთი სრულად კაცად ქრისტე. არა ვითარმცა საღმრთოჲ სრულებაჲ კაცობრივად სრულებად გარდაცელებულ იყო, რომელ ესე უღმრთოება არს, არცა კუალად ვითარცა ორთა სრულებათა განწყალებულთა აღვიარებთ, რომელი—ესე უცხო არს კეთილადმსახურებისაგან, არცა სათნოებითისა წარმატებისა ანუ სიმართლისა

მიღებისაებრ, ნუ იყოფინ, არამედ უნაკლულოა მყოფობისაებრ, რამეთუ ერთ იყოს ორთაგანეც ყოვლითურთ სრული კაცი“. ^{XL I}

წმიდისა ბასილისი, „ეენომის მიმართისაგან“: „რამეთუ მე ამას, ვითარმედ რომელი ხატსა შინა ღმრთისასა იყო, სწორისა შემძლებულად ვიტყვ ამისსა, ვითარმედ არსებასა შინა ღმრთისასა იყო. რამეთუ ვითარცა ხატსა მონისასა მიმღებულობაჲ კაცობრივისა არსებისა შორის ქმნასა უფლისასა მოასწაეებს, ეგრეთვე თქუას—რამ ხატსა შინა ღმრთისასა ყოფაჲ უეჭუელად საღმრთოაჲსა არსებისასა წარმოაჩინებს თვთებასა“. ^{XL II}

ღმრთისმეტყუელისაჲ, „ძისათჳს“ მეორისა სიტყვსაგან: „ხოლო ღმერთად ითქუმოდედ არა სიტყვსა, არამედ ხილულისა, რამეთუ ვითარმცა იყო ღმრთისა ღმერთი, ვითარ—იგი მამად არა ხილულისა, არამედ სიტყვსა; და რამეთუ იყოცა მრჩობლ, ეინაჲცა ერთი იგი ვიდრემე საკუთრად ორთავე ზედა. ხოლო მეორე არა საკუთრად, არამედ წინაუკმო არს ჩუენდამო, რამეთუ ჩუენდა საკუთრად ღმერთ, ხოლო არა საკუთრად მამა“. ^{XL III}

და ქუემორე¹: „რამეთუ დაღათუ თანად ორნივე ერთ გარნა არა ბუნებით, არამედ შემოკრებით წმიდისა ამბროსისი, ხოლო ლიტონად კაცად მეტყუელთა ქრისტესთა“.

და შემდგომი: წმიდისა გრიგოლი ნოსელისაჲ, „სწაეღითისა“ სიტყვსაგან: „ხოლო ღმრთისა ჩუენისა შორის კორცითა გამოჩინებისა საცნაურებათა მეძიებელი მოქმედებათა მიმართ ჰხედვედინ, რამეთუ ყოვლითურთ ღმერთყოფისა მისისა არაეის აქეს სხუაჲ რამე გამოსაჩინებელი, თჳნიერ მოქმედებითამიერისა წამებისა“. ^{XL IV}

იოვანე ოქროპირისაჲ, „ფილიპელთა მიმართისა ეპისტოლისა“ მეშუდისა სიტყვსაგან: „ეინაჲთგან ხატი მონისაჲ მიიღო, ესე იგი არს კაც იქმნა, არა რომელი ხატსა შინა ღმრთისასა იყო, ღმერთი იყოა?

რამეთუ ხატი და ხატი წერილ არს. უკუეთუ ესე ჭეშმარიტ არს, იგიცა და ვითარ—იგი ბუნებით კაც არს ხატი მონისაჲ, ეგრეთვე ბუნებით ღმერთ არს ხატი ღმრთისაჲ".^{XLV}

წმიდისა კერილესი, „თარგმანებისაგან მატეს სახარებისა“: „სატი-რი ჭეშმარიტი და საცნაური და ვითარცა სახესა შინა ნიეთისაგან საც-ნაურქმნილი. თუთ იგი არს უფალი ჩუენი იესუ ქრისტე, ორკეცი სახე“.

და კუალად იგივე, სახარებასა იოვანესსა მეცხრესა თავსა შინა იტევს, ვითარმედ: „რაჲ ჰყო რაჟამს მარტივი ბუნებით ორკეც იქმნებო-ღის ჩუენ შორის“.

ესე არიან კმანი მართლმადიდებელთა მამათა ჩუენთანი. ესე სიტყუ-ანი ცხორებისა საუკუნოჲსანი მოწაფეთა ქრისტესთან, რომელთა მიერ ვითარცა მზეთა განჰმარტნეს—რაჲ შარაჲანდენი ნათელთა თვსთანი, განანათლეს ყოველივე ჩუენ შორისი საცნაური სოფელი და ერთობითა სულისაჲთა თავთა თვსთა თანა შეგუაერთნეს და თავთა მიერ თვსთა ღმრთისა მიმართ აღმციქანნეს, რამეთუ ერთი და იგივე ძე ღმრთისაჲ მხოლოდშობილი უფალი ჩუენი იესუ ქრისტე ერთკმობით ქადაგეს სრულად კაცებითა იგვე და სრულად ღმრთეებითა იგივე. იგივე ღმერთად ჭეშმარიტად და იგივე კაცად ჭეშმარიტად და განყოფილებისა ბუნებათაჲსა.[214r] ვითარ რჩეულმან მეურნალმან თვსთა სიტყუათ-მიერ განკურნა, რამეთუ ბოროტად მზრახვალისა ნესტორისსა ჰსედვი-და რაჲ ერთი ქრისტესსა თვსაგან ღმერთად და თვსაგან კაცად განმ-ყოფელობასა და ვითარმედ სხუა იყო ღმერთი—სიტყუაჲ, რომელი საკვრეელთმოქმედებდა და სხუაჲ ზილული იგი კაცი ამისსა დამამტკ-იცებელობასა. ამან კეთილადმსახურითა ცნობითა ერთი გუამი და ერთი პირი ქადაგა, რამეთუ ერთკმობით ერთად და იგივედ ძედ ღმრთი-სად მხოლოდშობილად უფალი ჩუენი იესუ ქრისტე მრავალგზის აღი-არა. და თანაარსად მამისა ღმრთეებითა და თანაარსად ჩუენდა იგივე კაცებითა.

და კუალად ამაოცნობისა ეეტქქისსა, რომელი დაქსნიდა ჳმასა
 ორთა ბუნებათაგანობისასა და არა ინებებდა ქრისტესა თქუმად ორთა
 ბუნებათაგან ღმრთეებისაგან ვიტყვ და კაცებისა. და არაჲა ჳორცთა თა-
 ნაარსთა ჩუენთა ქონებასა, ამან ღმრთიეგანათლებულმან და ეგვეითა-
 რისა მის უღმრთოჲსა ძირისა აღმოუხურისა მნებებულმან, ორნი
 ბუნებანი ქრისტეს შორის, ესე იგი არს ორნი არსებანი ქადაგნა გუამ-
 ოენებით შეერთებულნი შეურევენელად, უქცაველად და განუყოფელად.
 ხოლო ვითარმედ ესევეითარი შეერთებაჲ ბოროტადმადიდებლობად
 შეერაცხა ცნობაენებულსა ეეტქქის. ცხად არს მისთჳს მოჳსენებულთა
 მათ მიერ საქმეთა შინა ხალკიდონისა კრებისათა,^{XLVI} ვითარ—იგი მია-
 ელინნა ვიეთნიმე ღირსმან ჳსენებისამან ფლაბიანე და მაშინდელმან
 მან კონსტანტინეპოლის შეკრებულმან კრებამან ღირსთა ეპისკოპოს-
 თამან, რომელთა მიერ მიუმცნნეს მას ნეტარისა ეესევის მიერ
 უწყებულნი მისნი და აწჳეს მას, რაჲთა მივიდეს კრებასა და სხუამ
 მისცეს მათთჳს, და ვითარცა სიტყუაჲ იქმნა შორის მიეღინებულთა
 მათ და ეეტქქისსა პირველად მაშინ უარ—ჳყო ეეტქქი ორთა ბუნებათა-
 განი ჳმაჲ და თჳთ ამათ სიტყუათა მიერ თქუა მათდა მიმართ ესრეთ: ნუ
 იყოფინ ჩემდა თქუმად ორთა ბუნებათაგან ჳმნაჲ ქრისტესი, ანუ ბუნე-
 ბად თქუმაჲ ღმრთისა ჩემისაჲ.

და კუალად: „ხოლო ორთა ბუნებათაგან გუამოენებით შეერთებულ-
 თა ჳმნაჲ უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი არცა მისწაიეს სიტყუებისა-
 გან წმიდათა მამათაჲსა, არცა მიმითუალავს. და უკუეთუ
 აღმოიკითხავსცა ვინ თქუენთაგანი სიტყუათა შინა მათგანისა ვისთამე
 ამით, რამეთუ საღმრთონი წერილნი უფროჲს არიან მოძღურებისა მა-
 მათაჲსა. ხოლო უკუანაჲსკნელ მო—რაჲ—ვიდა კრებასა და კითხულ იქ-
 მნა ღირსად მოჳსენებულისა ფლაბიანესგან. არა იტყვა თანაარსად
 მამისა ღმრთეებითა და თანაარსად ჩუენდა კაცებითა. მიჳო, ვითარმედ
 ეიდრე დღესამომდე არა ვიტყოდე ჳორცთა უფლისა და ღმრთისათა თა-

ნაარსად ჩუენდა. ხოლო წმიდასა ქალწულსა აღვიარებ თააარსად ჩუენ-
და, რამეთუ მისგან განკაცნა ღმერთი ჩუენი.“

და მერმე: ვიდრე ღლესამომღე არა მითქუამს, ეინამთგან ღმრთისა
კორცად აღვიარებ მათ. იხილე, რამეთუ არა თქუნა კაცისა კორცად
კორცნი ღმრთისანი. ხოლო კაცისანი თქუნა ღმრთისა კორცად.
ამისთვის უკუე წმიდამან კრებამან ანუ თუ საზღვრის დამდებელობით
განყოფელსა ჩუენისა და წინააღმდგომთა ნაწილისასა, ანუ თვთ ჩუენ-
სა და მისთა ურთიერთას განყოფით განმადლეველსა. ხალკიდონისამან
ორითა ბუნებითა ქადაგა ცნობილობაჲ ქრისტესი შეურეენელად და
უცკალბელად და განყოფელად შეერთებულითა ერთად პირად და
ერთად გუამად. და ესევეთარი იკუმია საზღვარი¹ არა სხუაჲ და გარეშე
სახარებისაებრისა საზღვრისა წმიდათა მოციქულთა მიერ ეკლესიისა-
და მოცემულისაჲ, რომლისა შერეულებაჲ და შეცკალბეულებაჲ მაშინ-
დელთა მწკალბელთა და უფრომსაჲ არიანოზთაგან კეთილად
განაახლეს სამას ათრვამეტთა წმიდათა მამათა,^{XVII} რომელსა ვითარცა
საფუძეველსა რასმე და ხარისხსა ზედა წმიდაჲ ეკლესიაჲ ღმრთისაჲ
დამყარებულ არს შედგომილთა მისთა ღმერთშემოსილთა მოძღუართა
მიერ განმტკიცებული, რომელსა—იგი არა ხოლო წმიდისა და თანაარ-
ისა სამებისა სრული და ჭეშმარიტი აღსაარებაჲ მოაქუს თავსა შორის
თვსსა, არამედ ერთისა სამებისაგანისაცა ღმრთისა —სიტყვსა ჭეშმარი-
ტი უქცეველი და უოცნებელი განგებულებაჲ, და რომლისა პყრობითა
ხალკიდონისა მამათა ყოვლად კეთილმსახური საზღვარი² გამოთქუეს
შედგომითა წმიდათა მამათაჲთა, და ერთად და იგივედ ძედ აღსაარებაჲ
უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი ერთგმობით ასწავეს ყოველთა. აწ
უკუე, უკუეთუ ერთად და იგივედ ძედ აღსაარებაჲ თქუა უფლისა ჩუენი-
საჲ და უპირატესთა თვსთა ღმრთისმზრახელთა მამათა შედგომაჲ
ასწავა, ვითარ წინააღმდგომი რაჲმე თქუა მათი.

1 საზღვარი B

2 საზღვარი B

ხოლო უკუეთუ ამისთვის ვინმე იტყვს ამას, რამეთუ განაცხადნეს რომელნიმე საზღვარნი წმიდათა მამათანი და განმარტებულად—რე მეტყუელთა შეძინებაჲ ყვეს, გვდირს თქუმად, ვითარმედ განახლება ყო კონსტანტინუპოლისაჲ ასერგასისთა წმიდათა მამათა კრებაჲმან^{XLVIII} დიდისა თევდოსის^{XLIX} ზეშეკრებულმან, რამეთუ მანცა შესძინნა რამეჲ და დააკლნაჲ დიდისა და წმიდისა კრებისა მიერ თქუმულნი, ვითარ—იგი საპოვნელ არს ორისაჲე კრებისა საზღვართა შინა. გარნა ნუ იყოფინ თქუმად, ვითარმედ მძლეარების სახედ უთქუამს რაჲ ანუ მას, ანუ ამას, რამეთუ ჟამად—ჟამად აღმოცენებულთა წვალებათათჳს იქმნებოდეს კრებანი და განაცხადებდეს საზღვარსა ნიკეას შეკრებულსა წმიდათა მამათასა შედგომილნი იქვსა მათისანი, ხოლო რაჲთა თქუმულთა ამათ ჭეშმარიტებაჲ გამოჩნდეს საჭირო არს აღწერილისაჲ საზღვარსა ნიკიელთასა აჲა მოკსენებაჲ:

გურწამს ერთისა მიმართ ღმრთისა—მამისა, ყოელისა მპყრობელისა, ყოველთა ხილულთა და უხილავთა შემოქმედისა, და ერთისა უფლისა იესუ ქრისტესსა, ძისა ღმრთისა მხოლოდშობილისა, შობილისა მამისაგან მხოლოდშობილისა, ესე იგი არს არსებისაგან მამისა, ღმრთისა ღმრთისაგან, ნათლისა ნათლისაგან, ღმრთისა ჭეშმარიტისა ღმრთისაგან ჭეშმარიტისა, შობილისა და არა ქმნულისა, თანაარისისა მამისა, რომლისა მიერ ყოველნი შეიქმნნეს ცათაჲა შინა და ქუეყანასა ზედა; ჩუენ კაცთათჳს და ჩუენისა ცხორებისათჳს გარდამოსრულისა და განცორციელებულისა, ენებულისა და აღდგომილისა მესამესა დღესა. აღსრულისა ცათა მიმართ და მომავალისა განშჯად ცხოველთა და მკუდართა. და სულისა მიმართ წმიდისა.

[214v] ხოლო მეტყუელთა, ვითარმედ „იყო, ოდეს არა იყო“ და „უწინარეს კმნისა არა იყო“ და ვითარმედ „არა არსისაგან იქმნა ანუ სხვსა გუამოენებისა, ანუ არსებისაგან, ანუ ქცეულად ანუ ცვალებულად მეტყუელთა ძისა ღმრთისათა, შეაჩუენებს კათოლიკე და სამოციქულოჲ ეკლესიაჲ“.^L

აწ უკუე, ვითარცა ასერგასისნი სულის ძლითსა რაჲ საზღვარსა განავრცელებდეს, რომელიმე შესძინეს, ხოლო რომელიმე შეცუალეს, ხოლო სხუანი დუტეენეს წმიდისა მის და დიდისა კრებისა თქუმულთაგან კეთილდამსახურითა რაჲთმე იჭვთა, ეგრეთვე და ამათცა განმმარტებელთა საიდუმლოსა განგებულებისასა, რომელი ცხად იქმნების თქმულთა მათ მიერ, ვითარმედ ჩუენ კაცთათჳს და ჩუენისა ცხორებისათჳს გარდამოსრულისა და განკორციელებულისა და განკაცებულისა ნესტორის და ეეტჳქის ბოროტადმადიდებლობათა მიმართ თქუნეს იგინი.

კითხუად იდ. ვინამთგან აბრალბენ ვიეთნიმე ხალკიდონისა კრებასა, ვითარცა უბრტობლად და უკანონოდ შემწყნარებელსა თეედორიტეს და იეამსსა რაჲ ჯერ—არს ამათდა მიმართ თქუმაღ?^ს

მიგებად. უკუეთუ კეთილითა სჯინდისითა განვიხილნეთ სიტყუანი წმიდათა მამათანი წინაშე თუალთა ქონებითა შიშისა ღმრთისაჲთა ეჰოებთ, ვითარმედ არა უბტობლად შეიწყნარნა იგინი, ვითარცა ცხად—ჰყოფენ მოსაკსენებელნი.

რამეთუ მრავლისა შფოთისა მათ ძლით ქმნილისა შემდგომად მამათა შორის მის კრებისათა შეაჩუენე— რაჲ ამაოდ მზრახვალი ნესტორ უღმრთოებითა თანა შჯულთა მისთა, რომელთათჳს, ვითარცა მწყალეებელნი შეისმინებოდეს, მაშინლა კანონებრივად შეწყნარებულ იქმნეს იგინი. რამეთუ თეედორიტე პირველად ჰრომეს შინა შეაჩუენა ნესტორ უღმრთოთა თანა შჯულთა და ქადაგებისა მისისა. და შეწყნარებული უმოხუცებულესისა ჰრომისა საყდრის მჰყრობელისა ლეონისგან უკუანაჲსკნელ ხალკიდონს შეწყნარებულ იქმნა კუალად შემაჩუენებელი მისი გმობისა თანა მისისა. და მოწამე არიან ხალკიდონს მისთჳს აღწერილნი მოსაკსენებელნი, რომელნი—იგი მდებარე არიან დასასრულსა მერვისა საქმისასა მეტყუელნი ესრეთ: ღმრთისმოყუარეთა ეპისკოპოსთა კმა—ყვეს: „თეედორიტე აწ შეაჩუენენ“. თეედორიტე ღმრთისმოყუარე ეპისკოპოსი შორის შემოვიდა და თქუა: „საყედრებე-

ლიცა მიეცე ყოელად საღმრთოსა და კეთილადმსახურსა მეფესა ჩუენსა და აღწერილნი მივსცენ უფრომსად ღმრთისმოყუარისა მთავარეპისკოპოსისა ლეონის ადგილისმპყრობელთა ეპისკოპოსთა და უკუეთუ სათნო არს თქუენდა აღმოიკითხენით და ცანთ, თუ ვითარ მრწამს". ყოელად განკრძალულთა ეპისკოპოსთა თქუეს: „აღმოიკითხვამ არა გუნებეს, ნესტორ შეაჩუენე!“ ეპისკოპოსმან თეოდორიტე მიუგო: „მე მადლითა ღმრთისაჲთა მართლმადიდებელთა მიერ აღვიზარდე და მართლმადიდებლობაჲ ექადაგე. და არა ხოლო ნესტორს და ეეტქქის, არამედ ყოველსა კაცსა არა მართლიად მზრახვალსა გარემოიჲაქცეე და უცხოდ შეეკრაცხ“. და ამისსა თქუმაჲსა მისგან განკრძალულთა ეპისკოპოსთა კმა—ყვეს: „ცხადად თქვ, ვითარმედ შეჩუენებაჲ ნესტორს და მოყუარეთა მისთა და შეჩუენებაჲ ნესტორს და შჯულთა მისთა“.

თეოდორიტე განკრძალულმან ეპისკოპოსმან თქუა: „არა ვთქუა, ვიდრემდის არა გარწმუნო თქუენ პირეელად, ვითარმედ არწაქალაქისაჲსა ეზრუნაე, არცა ამისთჳს მოსრულ ვარ, გარნა ვინაჲთგან ცილდაწამებულ ეიქმენ მოეედ გულსაესეყოფად, ვითარმედ მართლმადიდებელი ვარ და ვითარმედ ნესტორს და ეეტქქის და ყოველსა კაცსა ორთა ძეთა მეტყუელსა შეეაჩუენებ“. და იგი რაჲ იტყოდა ამას, განკრძალულთა ეპისკოპოსთა კმა—ყვეს: „თქვ ცხადად, ვითარმედ შეჩუენებაჲ ნესტორს და რომელნი ზრახვენ და აღიარებენ მისთა“.

განკრძალულმან თეოდორიტე თქუა: „მე უკუეთუ არა წარმოვთქუა, თუ ვითარ მრწამს, არა ვთქუა, ხოლო მრწამს“ და ვიდრე იგი იტყოდა ამას, განკრძალულთა ეპისკოპოსთა კმა—ყვეს: „ესე მწეალებელი არს! ესე ნესტორიანი არს! მწეალებელი გარეგანჲადეთ!“

თეოდორიტე განკრძალულმან ეპისკოპოსმან თქუა: „შეჩუენებაჲ ნესტორს და რომელნი არა ღმრთისმშობელად იტყვან წმინდასა ქალწულსა და ორ ძედ განჰყოფენ ერთსა უფალსა იესუ ქრისტესა ძესა ღმრთისასა მხოლოდშობილსა, რამეთუ მე საზღვარიცა სარწმუნოებისაჲ წარვწერე და ეპისტოლე ღირსისა და ღმრთისმოყუარისა მთავარ-

ეპისკოპოსისა ლეონისი^{LII}. და ესრეთ ეზრახვე და ესრეთ მრწამს და ამათ ყოველთა თანა ცხოველ ვარ“.

და შემდგომად შეჩუენებისა მის ქმნილისა შეწყნარებისა და მის ძლითისა მშჯავრისა ღმრთისმოყუარეთა ეპისკოპოსთაჲსა მერმე დიდებულთა მთავართა თქუეს: მშჯავრისაებრ წმიდისა კრებისა, თეედორიტე გნკრძალულმან ეპისკოპოსმან ეკლესიაჲ კვროელთა ქალაქისაჲ მიიღენ. და ესრეთ ეიდრემე ნაქმართაგან ხალკიდონისა კრებისათა ვრცელად გამოჩინებულ არს ესე, ვითარმედ არა უმშჯავროდ შეიწყნარა წმიდამან კრებამან თეედორიტე.

ხოლო მე, სპორაკიონის მიმართ პატრიქისა, რომელიცა ერთი იყო კრებისა მის თანამსხდომარეთა დიდებულთა მთავართაგანი მიწერილთა მისთა მიევმთხვე და ეპოე იგი ყოელითა სულითა მოძულედ ნესტორის მოსაწყინელისა შჯულისდებისა და დასამტკიცებელად თქუმულთა ამათ მცირედთა რათმე მათგანთაჲ აქა ვინებე მოკსენებაჲ.

თეედორიტესი, „სპორაკიონის მიმართთაგან“: „ნესტორიოს ვინმე უეჭუელად გასმიეს ესე გერმანიკელთა კნინ ქალაქით აღმოცენებული. არა უწყი, თუ ვითარსა წესსა შინა აღზრდილი პირველითგან და სხუთი სხუად სოფლად მიმოცვალებული, ვითარცა მეგვტური რაჲმე საგუემელი დიდისა ანტიოქიის დედაქალაქად მოიწია და მას შინა სიტყუათა თავისუფლებასა ზომიერად მიემთხვა; და რამეთუ კჲმა დიდი და კეთილი მოეგო ეკლესიასა ღმრთისასა შეეხრწნა და მწყობრსა თანა მდღელთასა აღირაცხა და ერისა ღმრთისა მასწავლელობასა რწმუნებულმან, მყის აჩუენა დაწყებასაჲ, თუ ვითარი ყო[215r]ფად არს ყოველსა შინა ცხორებასა თვსსა, რამეთუ არა აზნაური და შეილიერი და მომუშაკებად სულებისა კაცთაჲსა შემძლებელი შეიყუარა ხატი სიტყუათაჲ, არამედ ერის განმაცხრობელისა მიმართ მიდრკა და ჰაერად განბნეუადთა ტყუელვათა მონადირე იყო, რომლითა სურვილად თვსსა მიიზიდა სიმრავლე ესევეითართა ზედა მოხარულისა დაუწყნარებელისა ერისაჲ ფეროჲთა რაჲთმე მობლარდნილმან შესამოსლითა რეცა

მყუდროებით მრორინებან და შფოთიანობისა უბანთაჲსა მოძულემან და სიყვთლითა ფერისაჲთა განკრძალულად საგონებელყოფისა მომსყიდელმან მრავალთა წიგნთა მქონებელსა სახლსა შეაწყუდია თაჲი და თჳსაგან დაყუდებით მჯდომარე მრავალთა მოისამჭედურებდა ესევეითართა სახეთა ზმნისა დაჩემებისა მიერ. ეიდრემდის შორად გაისმა ჰამბაჲი მისი, რომელი ქრისტიანედ საგონებელყოფასა უფროჲს ყოფისასა მოსწრაფე იყო და ქრისტეს ღიდებისასა თჳსისა ღიდებისა აღმრჩეველ იყო. ეინამთგან უკუე წერილისაებრ არა არს დაფარული, რომელი არა გამოცხადნეს, არცა საიდუმლოჲ რომელი არა ცხადად მოეიდეს და კეთილნი საქმენი წინა ცხად არიან, ზოლო სხუებრობისა მქონებელნი დაფარვად არა შესაძლებელ არიან გამოუკუღუეველითა რაჲთმე უფსკრულითა ღმრთისა საშჯელთაჲთა ნესტორიოსსცა გამო-რჩევამან სამეფოთა ეზოთა და საყდრებისაცა მაყრობელთამან და მაშინდელისა მის სკიპტრათა სოფლისათა განმგებელისამან კონსტანტინუპოლელთა მართლმადიდებელისა კათოლიკე ეკლესიისა მღდელთმთავრობაჲ არწმუნა, ზოლო არა უდარეს თანად ყოელისა სოფლისაჲ. ამიერითგან უკუე შჯულნიცა მისნი და კნინდა და საესედ მათ მიერ ყოველი ქუეყანაჲ და ზღუაჲ, რამეთუ ვითარცა დაიპყრა ღიდი იგი საყდარი, ვითარ მძლავრ მიმტაცებელმან ეინმე სამღდელთმთავროჲსა პატიეისამან ვერდა უძლო დაპყრობად თაჲსა შორის თჳსსა საღმობასა უშჯულოებისასა, ვითარ—იგი იყო, არამედ მოღებასა თანა კელმწიფებისასა, უსწაელელი კადნიერებაჲ შორის შემოიღო და წინადაუდვა ყოველთა, რომელი—იგი ძუელ საღმე მუცლად—ეღო მხოლოდმოზილისა მიმართი გმოზაჲ“. და შემდგომად მცირედისა: „რამეთუ სამოციქულოთა მოძღურებათა და ყოელისაჲე წმიდისათა საკსენებელი გონებისაგან თჳსისა ექსორია ყო ეკლესიასა შინა მართლმადიდებელთასა და მრავალნი ესევეითარნი ღაღად—ყვნა კმანი, არა შუა, შ რჩეულო, ქაღწულმან ღმერთი, არამედ შუა კაცი ორდანოჲ

ღმრთეებისაჲ. და სხუაგან წარჰრევს, ვითარმედ უკუეთუ ესე ესრეთ არს, უბრალო არს ელენი ღედისა ღმერთთაჲსა შემომყვანებელი“.^{LIII}

და ამათ ვიდრემე ესრეთ იტყვს თეოდორიტე, რომლისა უცხადესსა გამოსაყენებულსა ეპგონებ თუ არღარა მოქენე იქმნეს ჭეშმარიტებისა ტრფიალი და ყოვლისა ცილობისა გარემიმაქცეველი ამისსა, ვითარმედ ფრიად სძულობდა მოძაგებულთა შჯულთა ნესტორისთა თეოდორიტე. და ამისთჳს შეწყნარებულ იქმნა ხალკიდონისა კრებისა მიერ.

ვინაჲცა ამისივე იჲამსთჳსცა ჯერ—არს გულისჴმისყოფამ, ვითარმედ არა უმშჯავროდ შეწყნარებულ იქმნა არცა იგი კრებისაგან, რამეთუ მეთესა შინა საქმესა კრებისასა წერილ არს, ვითარმედ ყოველთა განკრძალულთა ეპისკოპოსთა დაღად—ყვეს: ყოველნი ამას ეიტყვთ იჲა ნესტორს აწ შეაჩუენებს ეეტჴქის და სარწმუნოებასა მისსა აწ შეაჩუენებს. იჲა განკრძალულმან ეპისკოპოსმან თჴუა: „მე წერითცა შემიჩუენებიეს ნესტორ და სარწმუნოებაჲ მისი და აწ შეეაჩუენებ მას ბევრგზის, რამეთუ ერთგზის გულსაესებით ქმნილი, დაღათუ ბევრეულგზისცა ვინ ქმნას, არა შეაწუხებს. და შერუენებაჲ ნესტორს, და ეეტჴქის, და მეტყუელსა ერთისა ბუნებისასა, და ყოველთა არამზრახეალთა, ვითარცა ზრახავს წმიდაჲ კრებაჲ, შეეაჩუენებ“.

ხოლო მე მიკვრს, თუ ვითარ შემდგომად ესოდენისა გამოწულილენისა და ზედამიწეენით გამოძიებისა და შერუენებისა ნესტორისსა და უშჯულოთა მათ შჯულთა მისთაჲსა, ვითარცა უკანონოსა შეასმენენ წმიდასა კრებასა მბრძოლნი ჭეშმარიტებისანი. და აბრალობენ მას აწ მოკსენებულთა ამათ კაცთა ეპისკოპოსობისა კუალად გებისათჳს ვითარცა უმშჯავროდ და განუკითხველად მოქმედსა ამისსა, რომელთათჳს ჩუენ ეპგონებთ, ვითარმედ ყოვლითა სულითა და გულითა ყვეს შერუენებაჲ იგი ნესტორისი და უშჯულოთა გმობათა მისთაჲ. ხოლო უკუეთუ შე-ვინმე-რაჲმე-ატყუა მათ, ანუ აღწერილისაგან მათისა, ანუ სიტყვსა, შემდგომად კრებისა ქმნილისა, ეგვეითარისა მეჩჴუეროებაჲ უღმრთოებისაჲ არა უკმს ამისთჳს მოსაჯულობაჲ წმიდისა კრებისაჲ,

ვითარცა განუკითხველად რასმე მოქმედისაჲ მათთვის, რამეთუ ეპაოებთ ნიკიელთაცა სამას ათრეამეტთა წმიდათა მამათა ათჳდმეტთა ვიეთმე კაცთა შემწყნარებელად, რომელნი არიოზის ბორგნეულობითა შეპყრობილ იყვნეს და ესოდენ, ეიდრემდის მრავალნი ძვრნი ერუენნეს ღმრთისა ეკლესიისადა, რომელთა შიშითა განკუეთისაჲთა, ვითარცა თქუმულ არს, საზღვარი კრებისაჲ წარწერეს, რომლისათჳს არაეისაგან ჯერ—არს მიზეზიან ყოფაჲ წმიდისა მის კრებისაჲ, რამეთუ კაცი პირსა, ხოლო ღმერთი გულსა ჰხედაეს; ანუ ხალკიდონელთაჲ, გამომწულილეთ კმნილსა მათ მიერ საქმესა ზედა თეოდორიტესსა და იეამსსა, დაღათუ თჳსთა სიტყუათა მიერ ნესტორისსა მზრახველად იპოვნენ იგინი შემდგომად კრებისა, რომლისაჲ არა ადჳლ არს გამოჩინებაჲ ვისგანმე. და ნამდჳლჲე დაკჳრებისა ღირს არს უცთომელობითი გამომწულილჲელობაჲ წმიდისა კრებისა ხალკიდონისაჲ, რამეთუ თეოდორიტე მი—რამე—იწია პრომს, განკუეთილი დეოსკორესგან, დაიბრაღა წმიდისა პაპაჲს მიერ ლეონისსა და კელისწერით შეაჩუენა ნესტორ უღმრთო[215v]თა თანა შჯულთა მისთა ესრეთ შემწყნარებულ იქმნა მის მიერ. ხოლო ვითარმცა არარაჲ ამათგანი კმნილ იყო მის ზედა, მუნ ყოფასა პრომთასა, ვითარცა განსაკითხაჲი წარმოადგინეს კუალად და ფრიადითა მქსინეარებითა შეიწყნარეს იგი საჭიროდ სათანადოთა საქმეთა გამოკითხვისა თანა, შეჩუენებათა და სხუათა ყოველთა დაურჩომელად მიკდისა.

კითხვაჲ იუ. ვინამთგან აბრალობენ ვიეთნიმე ხალკიდონისა კრებასა მეტყუელსა საზღვარსა შინა თჳსსა, რომელი ესე ყო—ცა, ვითარმედ ზოგადითა გამორჩევეითა საცთურისანი განეკადენით შჯულნი, ხოლო უცთომელი მამათაჲ განეაახლეთ სარწმუნოებაჲ, ვითარ რეცა თჳთ მის სარწმუნოებისა განახლებითა, რაჲ ჯერ—არს ამათღა მიმართ თქუმაღ?

მიგებაჲ. უკუეთუმცა ეთქუა ესე წმიდასა კრებასა ვითარცა ცილისმწამებელნი ჰგონებენ, ვითარცა სარწმუნოებისა თავით თჳსით და ძუელბულისა და არა მყოფობით განქარებულისათჳს ადგილი აქუნდა

სიტყუასა მათსა. ხოლო უკუეთუ ჩუენ შორის მოუგია შემთხუეეაჲ ამისი, დაქსნილობით უამისა წარკდითა დაეიწყებისა სიღრმითა დანოქუმულსა, რაჲსა ამაოდ შემასმენელ ექმნებიან მას, რომლისა განცდაჲ საკმარ არს, თუ ვითარ განკრძალულად და უცთომელობით წარმოაჩინა მან საზღვარი თვისი, რამეთუ თავი თვისი თარგმნა, რომლისა მიერ განაცხადა, თუ ვითარ განაახლა სარწმუნოებაჲ. და ვითარმედ არა გონებისაებრ სარწმუნოებისა არცა განმართებისა რაჲსმე მისისა, არამედ შეძინებითა ლექსთაჲთა მრწამსისა ზედა სამას ათრევამეტთა წმიდათა მამათასა, რამეთუ ესრეთ იტყვს შემდგომად მცირედისა ლექსთათჳს. აწინდელი ესე წმიდაჲ და ღიდი მსოფლიოჲ კრებაჲ, ზემოთგანისა ქადაგებისა უცვალეზებლობასა მასწავლელი პირეულად უკუე სამას ათრევამეტთა წმიდათა მამათა სარწმუნოებისასა განასაზღვრებს შეურყეველად გებასა. და შემდგომად მისსა, სამეფოსა შინა ქალაქსა სულისა მბრძოლთათჳს შეკრებულთა ას ერგასისთა წმიდათა მამათა არსებისათჳს სულისა მოცემულსა მოძღურებასა დაამტკიცებს, რომელი—ესე მათ არა ვითარცა ნაკლულისა განმასრულებელთა დაჰრთეს უპირატესსა მას ზედა საზღვარსა, ვითარცა ყოველთა უწყით, არამედ სულისა წმიდისა ძლითი მოძღურებაჲ მათი მეუფებისა მისისა უარისყოფისა მეცადინთა დასამკობელად წერილებრთა წამებათა მიერ განაერცელეს. აწ უკუე, უკუეთუ არცა შეძინებაჲ, არცა გამოცუებაჲ საღმრთოჲსა მრწამსისასჲ ყო წმიდამან კრებამან. ცხად არს, ვითარმედ განახლებისა სახელი ჩუენ კაცთა ზედა თქემულ არს ამისისა შემთხუევისა მომგებელთა, რაჲთა იყოს თქემული ესე ესევეთარ კეთილად მსახური სარწმუნოებაჲ ჩუენ შორის დაეიწყებითა რაჲ დაძუელებულ იქმნა და ამიერ მწეალებელთა ზედა აღსადგომელად ეკლესიისა ღმრთისა ადგილი მიეცა, წმიდამან კრებამან ჩუენ შორის განაახლა იგი თარგმანებითა საღმრთოჲსა მრწამსისაჲთა, რამეთუ ვითარ—იგი თქუა ეინმე წმიდათა მამათაგანმან, ჩუეულებაჲ არს ესე საღმრთოჲსა წერილისაჲ და უფრომსღა ნეტართა მამათა ჩუენთა და მოძღუართაჲ,

მქონებელთაგან ქონებულთა სახელისდებამ და ენებასა მქონებელთა სახელისდებამ ქონებულთა მომართ მოღებამ სიტყვითა, ვითარ—იგი საყუარელად ვიდრემ და მოშიშად ღმრთისა მქონებელსა სიყუარულისა და შიშისა საღმრთოთადაც უწოდდით და ცნობად მცნობელსა უფლისასა, გინა სათნოებით ანუ კეთილდღიანებით და უმეტესად — უმეტესად მისსა.

ხოლო ვითარმედ წმიდამან კრებამან და ამასცა შინა უპირატესთა თვსთა ღმრთიუმზრახველთა მამათა ჩუენთა შედგომითა თქუა ესე, ცხად არს ამათგან:

წმიდისა ბასილისი, ნეტარისა ამბროსის მიმართისა ეპისტოლისაგან: „იღუწიდ კეთილსა ღუაწლსა განჰმართე სნეულებამა ერისამ, რომელსაცა ენებამ არიანოზებრისა ბორგნეულობისამ შეეხო, განაზღუნ პირველნი წესნი მამათანი“. ^{LIV}

აჰა უკუე დიდი მამამ განაზღუბასა სარწმუნოებისასა კვედრებს მიწერით. და რამათა მსგავსისა შურისა მიმართ აღადგინნეს დასაქალისანი მიუმცნებს და ვითარმედ ნუმცა იქმნების დაესებამ და მოკლებამ სარწმუნოებისამ მათგან, რომელთა შორის აღეგზნა და განბრწყინდა პირველად. და შემდგომად მცირედისა: „გარნა რამეთუ მოსწრაფებამ საკმარ არს დაცვისათვს დაშთომილთადაც და ერთად შემოკრებამ უმრავლესთა მმათამ, ვიდრემდის საესებად კრებისა კმა იყენეს შემოკრებულნი, რამათა არა პატიოსნებისაგან ხოლო მივილინებულთადაც, არამედ რიცხვსაგანცა თვსისა რწმუნების ღირსებამ აქუნდეს განმმართებელობისათვს და ნიკეას შინა მამათა ჩუენთა მიერ აღწერილისა სარწმუნოებისა განაზღუბისა“. ^{LV}

მისივე, მის ქუეშეთა ხორებისკოპოსთა მიმართ: „ვინათგან უკუე ეკხედედ მერმეცა უფრომდის ან უძვრებისა მიმართ წარმატებასა საქმისასა მათსა, რომელნი—იგი სიმრავლესა მკედრობისასა მსახურად თვსსა შეშინებისა კეთისათვს—მე იტუშედა საჭიროდ მოუქედ განაზღუბასა მამობრივთა კანონთასა“. ^{LVI}

ღმრთისმეტყუელისა „ახალკვრიაკისაგან“: „სატყუარებისა პატივი ძუელმჯულ და კეთილობის მქონებელ, ზოლო უფრომსა ახალთა პატივი ენეკნიათა მიერ. და ესე არა ერთგზის, არამედ მრავალგზის თითოეულისა წელიწადისა მოქცევას. ამისევე ღღისა მოყვანებითა, რამათა არა განსალევენელ ჟამისა იქმნენ კეთილნი არცა წარიღინენ დაეიწყებითა ღრმითა მრუმეკმნილნი“.^{LVII}

კითხვაჲ იე. ვინამთგან ვიეთმე თქუეს, ვითარმედ ვერ კეთილად უთქუამსო კრებასა საზღვარსა შინა თვსსა ესე. თუ კმა არს უკუე სრულიადისა კეთილმსახურებისა შესამეცნებელად და დასამტკიცებელად ბრძენი ესე და საცხოვრებელი საღმრთოჲსა მადლისა მრწამსი, რამეთუ მამისათჳს და ძისა და წმიდისა სულისა ასწავებს სრულად და განკაცებასა უფლისასა სარწმუნოებით მიმთუალველთა განუცხადებს, რაჲ ჯერ—არს ამისდა მიმართ თქუმად, რამეთუ ესე შეუძმაცუავს ამისგან, ვითარმედ თვსებითსა შეერთებასა ბუნებათასა იტყვს კრებაჲ მეუფი[216r]სა ქრისტეს ზედა, ვითარცა ნესტორ და არა ერთად სამებისად აღიარებს ქრისტესა, არამედ ოთხებასა პირთასა ქადაგებს.

მიგებაჲ. შ, გამოთქუმად შეუძლებელსა გულარძნილებასა! შ, ენასა მეტყუელსა ღმრთისათჳს უსამართლოებისასა! ვიდრემდის ზედა დავესხმით ძვრუკსენებელსა ქრისტესა, რად არა მოვიღებთ გონებად საღმრთოჲსა პაელეს მიერ დაწერილსა მას, ვითარმედ ესრეთ რაჲ სცოდვიდეთ ძმათა მიმართ და ჰგუემდეთ უძლურსა სჯინდისსა მათსა, ქრისტეს მიმართ სცოდაეთ, რამეთუ ვითარ არა განდრეკილისა გონებისაჲ არს გამოწყუედაჲ ყოვლისაგანვე სიტყუათა ერთგუამობისა ლექსთა რათმე და სიტყუათა კეთილად თქუმულთაჲ. და მტერულად მათი წინადასხმაჲ განუხილველად დამტყეველთაგან ძალსა წინამდებარისა მის აღწერილისასა, რამეთუ უკუეთუმცა თუალთა წინაშე აქუნდა საღმრთოჲ შიში ცილისმწამებელთა მათ, და ჭეშმარიტებასა უფრომს პატიეს ცემდეს ბრძოლისმოყუარებისასა მცირედ—რე შემდგომად ამათსა თქუმულნიმცა წარიკითხნეს გულისკმისყოფით და უშფოთველად

თანაწარიკადეს ცილისმწამებლობა კრებისაჲ. ხოლო რამთა გამოჩნდეს კეთილმსახურებაჲ აღსაარებისაჲ და ვითარმედ არარაჲ ნიში ნესტორიანისა განმყოფელობისაჲ მოაქუს საზღვარსა კრებისასა, ანუ ვითარცა ლიტონისა კაცისათჳს ზრახავს ქრისტესთჳს კრებაჲ. განეცხადოთ ამიერ, რამეთუ შემდგომად წინადაწესებისა მის მიერ სარწმუნოებასა სამას ათრვამეტთა ნიკთელთა მამათასა და ასერგასისთა კონსტანტინუპოლელთასა იტყვს იგი ესრეთ. შემდგომილნი უკუე წმიდათა მამათანი, ერთად და იგივედ ძედ აღსაარებასა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესსა ერთკმობით ვასწავებთ ყოველნი სრულად ღმრთეებითა მასეე და სრულად კაცებითა მასეე, ღმერთად ქეშმარიტად და კაცად ქეშმარიტად; მასეე სულისაგან სიტყვერისა და კორცთა, თანაარსად მამისა ღმრთეებითა და თანაარსად ჩუენდა მასეე კაცებითა ყოვლითურთ მსგავს ჩუენდა ქმნილსა თჳნიერ ხოლო ცოდვისა. და რამეთუ მე ეკხედვიდე—რაჲ ამათ შინა მღებარისა გონებისა მართალსა და განათლებულსა გულისკმისყოფასა და მიკვრდების, თუ ვითარ განრეშზომობით განწვალებულთა ეეტჳქიანსა შემრეველობასა და ნესტორიანსა განმყოფელობასა კეთილად წინაგანწყევებიან. ვინაჲცა სადა იპოების რამთურთით ნიში რამეე ანუ აჩრდილი, თჳნიერ მამისა და ძისა და სულისა წმიდისა მეოთხედ პირად უფლისა შემომყვანებელობისაჲ, რაჲამს ერთკმობით ყოვლისა კრებისაგან იქადაგებოდის, იგივე ერთი ძე და უფალი იესუ ქრისტე სრულად იგივე ღმრთეებასა შინა და სრულად იგივე კაცებასა შინა, იგივე თანაარსად მამისად ღმრთეებითა, და იგივე თანაარსად ჩუენდა კაცებითა, რამეთუ რომელი—იგი მამისა თანა მოიკსენეს ძე პირველითგან მყოფად და წიადთა შინა მამისათა მყოფად, მისივე თქუეს განკაცებაჲ. ხოლო ვითარმედ უპირატესთა მისთა ღმერთშემოსილთა მამათა ჩუენთა ცხადად წარმოაჩინნეს ესევეთარნი ლექსნი, გამოჩინებაჲ საკმარ არს დასამტკიცებულად ხიტყვსა.

წმიდისა ათანასისი, „წვალებათათჳს“ თქუემულისა წიგნისა მეოთხისა სიტყვსაგან, დასამტკიცებლთა პაელე ხამოხატელისათა: „ხამო-

სატელისა პაელესგანნი ეინმე განმყოფელნი სიტყვსანი ძისაგან, იტყვან, ვითარმედ ძე ვიდრემე არს ქრისტე, ხოლო სიტყუაჲ სხუაჲ არს და ამისსა მიზეზსა მიიღებენ წიგნისაგან საქმეთაჲსა, რომელი—იგი კეთილად უკუე თქუა პეტრე, ხოლო ბოროტად მიითუალეს ამათ, რომელ არს ესე სიტყუაჲ, რომელი მოუვლინა ძეთა ისრაჲლისათა მახარებელად მშვედობისა იესუ ქრისტეს მიერ. იგი არს ყოველთა უფალი, რამეთუ იტყვან, ვითარცა სიტყვსა ქრისტეს მიერ მეტყუელისათჳს ვითარ—იგი წინამსწარმეტყუელთა მიერ, ვითარმედ ამას იტყვს უფალი, რამეთუ სხუაჲ იყო წინამსწარმეტყუელი და სხუაჲ სიტყუაჲ—უფალი, რომელთა მიმართ კეთილ არს წინაგანწყობად პირველსა კორინთელთასა შინა თქუმული იგი და მოელოდითო გამოჩინებასა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესსა, რომელმანცა დაგამტკიცნეს თქვენ სულად უბრალონი ღღესა შინა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესსა. რამეთუ ვითარ—იგი არა სხუაჲ ქრისტე, სხვსა ქრისტეს ღღესა შინა დაამტკიცებს, არამედ თვთვე თვსსა ღღესა შინა დაამტკიცებს მომლოდეთა თვსთა. ეგრეთვე სიტყუაჲ მოაველინა მამამან კორცქმნილი, რამათა კაცქმნილმან თავისა მიერ თვისისა ქადაგოს. ამისთჳს მეჩუეულად უკუე დაჰტო: ესე არსო ყოველთა უფალი. ხოლო უფალი ყოველთაჲ სიტყუაჲ არს. ხოლო ჰპოებ ესევეითარსავე რასმე სამეოცდამეერთესაცა ფსალმუნსა შინა, რამეთუ იტყვს დავით, ვითარმედ ღმრთისაჲ არს სიმტკიცე და შენი, უფალო, წყალობაჲ ნუ სხუაჲ სადმე არსა ღმერთი და სხუაჲ უფალი, ნუ იყოფინ! ამისვე უკუე გულისკმისყოფისაებრ კრებამანცა არა სხუაჲ თქუა ერთი სამებისაჲ ძე და სხუაჲ ქრისტე, რომლისა განკაცებაჲ მოიკსენა შემდგომად სამებისა ძლითისა სიტყვსა“.

ღმრთისმეტყუელისაჲ, „ვენომიანოზთა მიმართისაგან“: „მიფილოსოფოსობდ მე სოფლისათჳს, ნიეთისათჳს, სულისათჳს, სიტყვერთა ბუნებათათჳს, აღდგომისათჳს, განკითხვისათჳს, მისაგებელთათჳს, ქრისტეს ვნებათათჳს, რამეთუ ამათ შინა მიმთხუევამ არა უკმარ და ვერმიმთხუევამ უზღვევო, ხოლო ღმერთსა მიეეახლებოდით აწ სადმე

მცირედ“. ხოლო შემდგომად მცირედისა: „ნუეკუე უსრულესად—რე თვს მის ქრისტეს მიერ უფლისა ჩუენისა, რომლისა დიდებაა საუკუნეთა, ამინ“.^{LVIII}

მისივე „ძისათვს“ მეორისა სიტყვსაგან: „არამედ ეპკონებ ამისსა, ვიდრემე, ვითარმედ რაათა გიცოდინა შენ მხოლომ ჭეშმარიტი ღმერთი მოსასპობელად მათდა თქემულობასა, რომელნი არიან უკუე არა, ხოლო სახელ—იდებიან ღმერთად, რამეთუ არამცა გუერდით მღებარე იყო მისსა ესეცა, ვითარმედ რომელი მოაველინე იესუ ქრისტე, უკუეთუმცა ამისსა მომართ თანაგანიყოფოდა ესე, ვითარმედ მხოლომ ჭეშმარიტი ღმერთი და არა ზოგადისა ღმრთეებისაჲ იყო სიტყუამ. ხედაეა, ვითარ მხოლომ ჭეშმარიტი ღმერთი საზოგადოდ სამებისა ზედა მოიღო, ხოლო რომელი მოაველინე იესუ ქრისტე კორციელისა განგებულებისა ზედა“.

წმიდისა კვრილესი „სულითა მსახურებისათვს“ თქემულისაგან: „ეგრეთე ქრისტეცა სწორ უკუე რაათამე მოსესსა კაცობრიეობისაებრ და მეორე განგებულებისათვს. ხოლო ზესთა აღწეენჴ და ზესთა ამაღლებულ ღმრთეებითა და დიდებითა წმიდისა სამებისაგანობისაჲთა.“

კითხვამ იზ. ვინაჲთგან ბოროტადმსახურთა ეეტქვის და დიოსკორესგანნი ვინმე აბრალობენ წმიდასა კრებასა ხალკიდონისასა და იტყვან, ბოროტად გარდმოსცაო საზღვარსა შინა თვსსა სიტყუამ ესე, ხოლო უფროჲსდა დაცეულებითა თვთებასა თითოეულის ბუნებისასა, რაჲ ჯერ—არს აღსაარებად ამათდა მიმართ, რამეთუ ამათგან მიმღებელთა მიზეზისათა [216v] თქუმად კელთუყოფია, ვითარმედ ორთა ბუნებათა განთვსებულთა პირთა შინა ხილულთა ადიდებს კრებაჲ.

მიგებაჲ. მიკვრს ესევეითართა კაცთაჲ ნებსით განბოროტებული ცნობაჲ, თუ ვითარ წმიდისა კრებისა ყოვლითყერძო და ესოღენტა სიბრძნეთა მიერ თავისა თვსისა მომკრძალველობასა და არცა ერთისა მიზეზისა თავით თვსით მიმცემელობასა, წინაგანწყობით მტერნი ჭეშმარიტებისანი, და ეეტქვის საძაგელებათა თანამბრძოლნი ჯმნილნი

ორთა ბუნებათა კეთილადმსახურისა კმისაგან ამაოდ შემასმენელ
 ექმნებიან მის მიმართ თქუძულთა, და ნამდვლევ ღედა ზარღლისათა
 მქსოელ არიან ქსელთა და წყალთა ზედა წერენ ესევეითართა რათმე
 წარმრეველნი, დიდებულისა კრებისათჳს და არა მეცნიერნი არცა რასა
 იტყვან, არცა ვიეთთჳს დაამტკიცებენ, რამეთუ არა თუმცა წინა დაეწესა
 საზღერისა თჳსისა და ნიკიელთა და კონსტანტინუპოლელთა წმიდათა
 მამათა მრწამსი და ყოველსა შინა მათი შედგომამ აღეარა. არა თუმცა
 ეფესოს დასამტკობელად უღმრთოჲსა ნესტორისსა ქმნილნი შეიტკბნეს
 და ერთად პირად და ერთად და იგივედ უფალი ჩუენი იესუ ქრისტე სრუ-
 ლად ღმრთეებითა და სრულად კაცებითა იგივე და ერთი ერთკმობით
 ექადაგა. არა თუმცა მრავალთა შინა სიტყუათა თჳსთა უშჯულოთა
 შჯულთა, შჯულთა მისთა თანა ნესტორ შეეჩუენა, აქუნდა რამმე ადგი-
 ლი სიტყუასა შემასმენელთასა და საეჭჳსა განმყოფელობისასა. ზოლო
 უკუეთუ ეეტჳქის ბოროტადმადიდებლობამან საჭირო ყო მათთჳს ესევე-
 თარი ესე კმამ, რაჲსათჳს ცუდად აბრალობენ მას, რამეთუ მართლიად
 გულისკმისმყოფელმან საიდუმლოსა საღმრთოჲსა განკაცებისასა
 კეთილად გარდმოგუცა ჩუენ ერთი გუამი და ერთი პირი ორთა შინა
 ბუნებათა შეურევნელად და უცეალებელად და განუყოფელად ცნობილი.
 უფროჲსდა დამცველობითა თჳთებასა თითოეულისა ბუნებისასა, წინა-
 განწყობილმან განრეშომობით განწყალებულთა ეეტჳქის და
 ნესტორის ბორგნეულობათამან, რამეთუ ესევეითართა კმათა მიერ
 სწორებით დაარღუევს ორთავე მათ ბოროტსა ახალკმობასა და
 ნესტორს ვიდრემე განჰჳდის უკეთურებით განმყოფელსა ერთისა ქრი-
 სტესსა, პირებით განთჳსებულად ღმერთად და პირებით განთჳსებულად
 კაცად თქუძითა ერთისა გუამისა და ერთისა პირისაჲთა და ერთად და
 იგივედ ძედ აღსაარებითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა. ზოლო
 ეეტჳქის ერთისა ბუნებისა საღმრთოჲსა და კაცობრიჲისა აღმსაარებელ-
 სა, ესე იგი არს, ქცეულებით ანუ შერევნით. და არარაჲს მიმღებელო-
 ბით სიტყჳსა ღმრთისა მიერ წმიდისა ქალწულისაგან, ქადაგებითა

ორთა ბუნებათა შეურეენელად და უქცეველად და განუყოფელად შეერთებულთადათა ერთსა შინა გუამსა, ცხოვლად დაცეითა თვთუელისა ბუნებისა თვთებათადათა, რომლისათჳს აწ ცილისმწამებელნი მისნი აღიჭურვიან შესმენად მისსა. გარნა ისმინედ შემასმენელთა თუ მათ მიერ ბოროტად გულისკმაყოფილნი იგო, ვითარ უთქუჲან კრებასა, და ნუ გარეშე წულილთა ლექსთა წინადამისხმენ ჩუენ, რამეთუ თანაარად მამისა ღმრთეებითა და თანაარსად ჩუენდა უთქუჲმს იგივე კაცებითა ყოვლითურთ მსგავს ჩუენდა ქმნილი თჳნიერ ხოლო ცოდვისა პირველ საუკუნეთა ვიდრემე მამისაგან შობილი ღმრთეებრ, ხოლო უკუანამსკენელთა დღეთასა იგივე ჩუენთჳს და ჩუენისა ცხორებისათჳს მარიამისგან ქალწულისა, ღმრთისმშობელისა კაცობრივ; ერთი და იგივე ქრისტე, ძე, უფალი, მხოლოდშობილი, ორთა შინა ბუნებათა შეურეენელად, უქცეველად, განუწვალბებლად და განუშორებლად ცნობილი. არასადა განყოფისა ბუნებათაჲსა მოსპობითა შეერთებისა მიერ, არამედ უფროჲსა ცხოვლად დაცეულებითა თვთებასა თითოეულისა ბუნებისასა და ერთად პირად და ერთად გუამად შემოკრებითა. არა ორპირობად განყოფილი, არამედ ერთი და იგივე ძე მხოლოდშობილი, ღმერთი—სიტყუაჲ და უფალი იესუ ქრისტე, ვითარ—იგი ზემოთგანვე მისთჳს წინამსწარმეტყუელთა. და თჳთ მან იესუ ქრისტე გუასწავა ჩუენ და მამათა ჩუენთა საზღვარმან მოსცა.

აწ უკუე, უკუეთუ ერთად გუამად იტყჳან შემოკრებასა თითოეულისა ბუნებისასა და ერთად და იგივედ ყოფასა უფლისა იესუ ქრისტეს მხოლოდშობილისა ღმრთისა და სიტყჳსასა და ერთისა და მისევე ქრისტესდად აღიარებენ ორთავე შობათა. ერთსა ვიდრემე უწინარეს საუკუნეთა მამისაგან ღმრთეებრ, ხოლო მეორესა — უკუანამსკენელთა დღეთა ჩუენთჳს და ჩუენისა ცხორებისათჳს ქალწულისაგან დედისა კაცობრივ. სადაღა აქჳს აღგილი იტჳსა განყოფისასა? ხოლო უმეცარ არიან უგულისკმონი, ვითარმედ წმინდათა მამათასა მიმთხუეულ ვარ წიგნებსა; და რამეთუ ესევეითართა რათმე დასწერს და წამებს ფრიადი

სულითა ათანასი თარგმანებასა შინა ამისსა — „და სიტყუაჲ კორც იქმნა“. „ვითარმედ“ საჭიროდ გამოვიძიენით ესენი, რამთა უკუეთუ ვიხილოთ იგი ორღანოთა თვსთა კორცთაჲთა ღმრთეებრ მოქმედი ანუ მეტყუელი, რათამჲე ეცნათ, ვითარმედ ვითარცა ღმერთი მოქმედებს მათ“. და კუალად: „უკუეთუ ვიხილოთ იგი კაცობრივ მეტყუელად ანუ მენებელად არა უმეცარ ვიქმნნეთ, ვითარმედ კორცშემოსილი იქმნა კაც“. და ეგრეთ იტყვს და იქმს ამათ, რამეთუ თვთებასა თითოეულისასა მცნობელთა და ორთავე ერთისა მიერ ქმნილად მხედველთა და გულისკმისმოყუელთა მართლიად გურწმენეს და არაოდეს შევსცთეთ.

მისივე, „წვალებათა მიმართისა“ მესამისა სიტყვსაგან ჰაელესთვს სამოსატელისა: „და რამეთუ თვთ მოციქულმანცა ამისთვს თქუა, ვითარმედ ქრისტე ენებული არა ღმრთეებითა, არამედ ჩუენთვს კორცითა, რამთა არა თვთ სიტყვსა ბუნებითად თვთებად, არამედ კორცთა ბუნებით თვთებად შესწაეებულ იქმნნენ ენებანი, ეინაჲცა ნუეინ დაჰბრკოლდების კაცობრივთაგან, არამედ უფროჲსღა უწყოდენ, ვითარმედ თვთ სიტყუაჲ ბუნებით უენებელ არს. გარნა ეგრეთცა კორცთა მათთვს, რომელნი შეიმოსნა, ითქუმიან ესე, ეინაჲთგან კორცთა ვიდრემე თვთება არიან ესე, ხოლო მაცხოვრისა თვთება თვთ იგი კორცნი და იგი უკუე უენებელად ბუნებითა, ვითარცა არს, ჰგიეს. არარაჲთ ენებულ ამათგან, არამედ უფროჲსღა [217r] უწინომყოფელი და განმაქარეებელი ამათი. ხოლო კაცნი, ვითარცა უენებელისა მიმართ მიცვალებითა მათ ენებათაჲთა ცხოვნებულნი უენებელ და თავისუფალყოფად არიან მათგან უკუე.“

ღმრთისმეტყუელისაჲ, „ძისათვს“ მეორისა სიტყვსაგან: „ხოლო ღმერთადცა ითქუმოდედ არა სიტყვსად, არამედ ხილულისად, რამეთუ ვითარმცა იყო საკუთრებით ღმერთ ღმრთისა. ვითარ ღმერთი—მამა არა ხილულისა, არამედ სიტყვსა. და რამეთუ იყოცა მრჩობლ, ეინაჲცა

საკუთარი ვიდრემე ორთავე ზედა, ხოლო არა საკუთარსა წინაუკმობაა აქუს ჩუენდამო“.

და ესე არს, რომელი შეიქმს ცთომილობასა მწეალებელთასა, უღელ-
ეულობა სახელთა.

წმიდისა გრიგოლი ნოსელისა ევნომის მიმართისა სიტყვსაგან:
„რამეთუ რაჟამს გუესმოდის, ვითარმედ ნათელ არს და ძალ და სი-
მართლე და ცხორება და ჭეშმარიტება. და ვითარმედ ყოველივე მის
მიერ იქმნა. ყოველთავე ამათ და ესევეითართა სარწმუნო—ეკყოფო სიტ-
ყვსა მიმართ და ღმრთისა აღმყვანებელნი ამათნი. ხოლო რაჟამს
მწუხარება, და ძილი, და შუოთი, და საკრეველნი, და სამშჳქუალნი, და
ლაზუარნი, და სისხლი, და წყლულებანი, და შემურება, და საფლავი და
რაოდენნი სხუანი არიან ესევეითარნი. დაღათუ წინააღმდგომ არიან პი-
რველ თქემულთა მათ, არა უდარეს სარწმუნოდ და ჭეშმარიტკმნილად
მივითუალაეთ კორცთა მიმართ მიმხედველნი, რომლისა რწმუნებაა
სიტყვსავე თანა მივითუალეთ.

რამეთუ ვითარცა არა იხილვებიან თვთებანი კორცთან პირველით-
განისსიტყვსა შორის, ეგრეთვე კუალად არცა თვთებანი ღმრთეებისანი
ბუნებასა შინა კორცთასა განიცდებიან, რომლისათვისცა მაღალთაგან
და ღმრთიეშუენიერთა, და მდაბალთაგან და კაცობრიეთა ჯგუფებსა
სახარებისა მიერსა უფლისა ძლითსა მოძღურებასა და თითოეულობასა
გულისკმისსაყოფელთა მისთასა, თითოეულსა საიდუმლოჲსა შორის
ხილულსა შესატყვსად შეუმსგავსებთ კაცობრიეთა უკუე კაცსა,
ხოლო მაღალთა — ღმრთეებასა და ეიტყვთ, ვითარმედ ვითარ—იგი
ღმერთ არს ძე, ნამდვლვე უენებელ არს და შეუხებელ. ხოლო უკუეთუ
ენება რამე სახარებასა შინა ითქუმის მისთვს უეჭუელად კაცობრიე-
სა მიერ ესევეითარსა ენებასა მიმთუალველისა იმოქმედა ენება იგი,
რამეთუ მოქმედებდა ვითარცა ჭეშმარიტ გარემესხმულთა მისთა
კორცთა მიერ ღმრთეება მაცხოვარებასა ყოველთასა, რამთა იყოს
კორცთა ვიდრემე ენება, ხოლო ღმრთისა — მოქმედება“.

წმიდისა კვრილესი, სუკენსონის მიმართისა მეორისა ეპისტოლისა-
გან: „რამეთუ დაღათუ ერთად ითქუმის ჩუენგანად მხოლოდშობილი ძე
ღმრთისაჲ, განკორციელებული და განკაცებული, არა შერწყმულ არს
ამიერ იჭუნეულობისაებრ მათისა, არცა ბუნებად კორცთა შეცვალებულ
არს სიტყვსაჲ, არამედ არცა კორცთაჲ მისდაჲ, არამედ თვთებასა შინა
ბუნებითსა ჰგიეს და გულისკმა—იყოფების თითოეული. აწ ჩუენ მიერ
განჩინებულისაჲ სიტყვსაებრ“. LIX

მისივე, ნესტორის ძლითისა მეორისა სიტყვსაგან: „დასცხერ განყო-
ფელობისაგან ბუნებათაჲსა შემდგომად შეერთებისა, რამეთუ ვითარმედ
სხუა რამე არიან და სხუა — საღმრთოჲ და კაცობრივი ბუნებაჲ, ჯერ—
არს შესწაეებაჲ და საჭირო ყოფად ეიტყვ ამას წინააღმდეგომთათჳს ურ-
თიერთას ცნობითა, რამეთუ განყოფილ არიან ურთიერთას
თანაშეტყუებად შეუძლებელთა განყოფათა მიერ“.

და შემდგომად მცირედისა: „აწ უკუე აღიარე ერთი არა განყოფილი
ბუნებათა თჳსთაჲ, მეცნიერებასა თანა და გულისკმისყოფასა ამისსა,
ვითარმედ კორცთაჲ ვიდრემე სიტყუაჲ სხუაჲ არს, ხოლო კუალად
ღმრთეებისაჲ — სხუაჲ, მხოლოდ თჳთ მისი ოდენ შემსგავსებული“.

და შემდგომად სხუათა: „ხოლო განყოფილი ბუნებათაჲ არა
მხოლოდ ცეზნისათჳს ოდენ, თუ რომელი არს საღმრთოჲ, ანუ რომელი
კაცობრივი, არამედ უფროჲსდა განმწვალებელი ერთობად შემოკრები-
სა მათისაჲ კაცისმსახურ არს ჭეშმარიტებით“.

მისივე, ნესტორის ძლითისა მეხუთისა სიტყვსაგან: „აწ უკუე, უკუე-
თუ არიან ვინმე ბუნებათა ურთიერთას აღზაეებისა მეტყუელნი, და
ვითარმედ მიუწთომელი დაითმინაო შეზაეებაჲ; და სიტყვსა კორცად
ქცეულებისა შესაძლებელობასა შემთხუევად აღმსაარებელნი და დამამ-
ტკიცებელნი, ვითარმედ ბუნებად სიტყვსა, ესე იგი არს ღმრთეებისად
შეიცვალნეს ოდესცა მისდა შეერთებულნი კორცნი კუებულ არიან
ჭეშმარიტებისაგან და კიდექმნულ არიან მართლისა მეცნიერებისაგან
უფროჲსდა უკუანაჲსკენელესითა ყოველთაჲთა სნეულ არიან უგულისკ-

მოებითა, რომელთა ესმას სადმე ჩუენ მიერ სცთებით, რამეთუ არა იცით წერილი, არცა ძალი ღმრთისაჲ. და ესენი ვიდრეჲ უფროჲსად წმიდანო ჩემ მიერ შემსგავსებულად ნაკლულეეანებასა კნინისა ძალისა ჩემისასა მოკსენებულ არიან, რაოდენთაჲ უძლე პონაჲ მოძღურებათა- გან ღმრთიეგანბრძნობილთა მამათა ჩუენთაჲსა კელაპყრობილმან შეწეენითა ღმრთისაჲთა წმიდათა ღოცებათა თქუენთა მიერ და გლოცაჲ, რაჲთა თქუენ შორის მყოფითა სიყუარულითა და თანაღმო- ბითა აღმოიკითხნეთ ესენი. და რაჲცა რაჲმე არა საკუთრად, ანუ ნაკ- ლულად მღებარე იყოს ამათ შინა იგი შეისწავოთ და მაუწყოთ მე. ხოლო პირველად ყოელისა საღმრთოდ განსრულებულთა ღოცებათა თქუენთა მიერ შემწე მექმნენით მე ყოველსა შინა უძღურებასა ჩემსა. ხოლო მიზეზსა და მომცემელსა ყოელისა კეთილისასა ქრისტესა, ღიდე- ბაჲ და მადლობაჲ თანა შამით და სულით წმიდითურთ, ერთსა ღმრთეებასა წმიდისა სამებისასა საუკუნეთა საუკუნეთასა ამინ!

შენიშვნები

1. არიანობასთან ბრძოლის პროცესში, ღვთისმეტყველებაში ახალი, ქრისტოლოგიური თემა გამოიკვეთა, ანუ დაისვა საკითხი, როგორ შეერთდა ქრისტეში ღვთაებრივი და ადამიანური ბუნება. ეს პრობლემა აპოლინარი ლაოდიკელმა წამოწია, ხოლო მისმა მოწინააღმდეგეებმა, განსაკუთრებით თეოდორე მოფსუესტელმა, განავითარეს და მომდევნო სამი საუკუნის მთავარ პრობლემად აქციეს. თეოდორე მოფსუესტელის მოძღვრების არსი შემდეგია: უფალმა ღმერთმა—სიტყვამ შეითვისა კერძო კაცი (*ἐκείνους ἑμψυχοῦν*) თესლისაგან ღვთისა და აბრაამისა. გამოუთქმელად შეიერთა იგი. ეს განსაკუთრებული სახის შეერთებაა „καθ' ἑσθόκιν“. ლოგოსი სახლობდა ქრისტეში, როგორც ტაძარში, ადამიანური ბუნება სუბსტანციურად არ იცვლებოდა, მაგრამ ვითარდებოდა სრულყოფილებამდე. ერთიანობა, ანუ ერთ პირად შერწყმა იყო არა ფიზიკური არამედ ფარდობითი (*ἑνωσις ὁμοῦ*). ამ კაცს აქვს განუყოფელი თანაშეხება (*συνάφεια*) ღვთაებრივ ბუნებასთან და ამის გამო მას ეთაყვანება ყოველი ქმნილი, რომელიც მიაგებს მას ამ ეთაყვანისცემას ღმერთთან კავშირსა და ღმერთზე ფიქრით. იესო ქრისტეზე გაფიქრებისას, პირველ რიგში, იგულისხმება სიტყვა—ღმერთი, მაგრამ მასთან ერთად გაიაზრება მის მიერ შეთვისებული იესო — კაცი ნაზარეთიდან, რომელსაც ღმერთმა სცხო, რადგან იგი სიტყვა—ღმერთთან ერთიანობის გამო თანამონაწილეა უფლის და ძის სახელისა და ღირსების.

ამგვარად, ღმერთის მიერ შეთვისებული ადამიანი თეოდორეს მიერ განიხილებოდა როგორც სრული კაცი. იგი ერთმანეთისაგან ასხეალებდა და ჰყოფდა სიტყვა—ღმერთს და კაც იესო ნაზარეველს, რომელშიც ჩასახლდა სიტყვა—ღმერთი. თეოდორე მოფსუესტელი მათ შემდეგი საერთო ნიშნებით აერთიანებდა: არსებითი ერთიანო-

ბა, სიტყვა—ღმერთის მკვიდრობა მოქმედებით, ერთიანობა კეთილი ნების საფუძველზე.

ნესტორი ანტიოქიის სკოლიდან იყო გამოსული. იგი კონსტანტინოპოლის პატრიარქად ხელდასხმულ იქნა 428 წელს. მისი აზრით: 1. ქრისტე არის გაორებული ბუნებით და მარტივი უფლებით (*αὐτὸς εἷς ἐστὶ βασιλεὺς καὶ φύσει, ἄπλοῦς καὶ ἀσθενής*) ეს ნიშნავს, რომ ნესტორი არა მარტო ასხეავებდა, არამედ ჰყოფდა ორ შეურწყავ ბუნებას, თუმც თელიდა, რომ არ უშვებდა მათი ერთობის დარღვევას. მისთვის ბუნება (*φύσις*) იგივეა რაც გვამი (*ψάροντας*). ის ასხეავებდა ტაძარს მასში მცხოვრებისაგან, უფალს — მონისაგან, ყოელისმპყრობელ ღმერთს — თაყვანისცემული ადამიანისაგან. მაგრამ ამასთანავე, იგი არ ავითარებდა მოძღვრებას ორი შვილის შესახებ.

2. როგორია არსებითი ერთიანობა? — ის არის *συνάφεια εἰς ἓν ἐν πρὸς ὅσα πον, ἕνωσις οὐχ ἐτικῇ*, რაც ნიშნავს ისეთ ახალ ერთიანობას, რომლის მიღმა დგას მხოლოდ ქცეულება ღვთაებრიობისა ადამიანობად ანდა — ადამიანობის შთანთქმა ღვთაებისგან, ანუ ორივეს შერწყმა (*σύγχυσις*).

3. ყველაზე რთული პუნქტი ნესტორისთვის იყო *ἀντιμεθίστασις τῶν ὁνομάτων*, (სახელთა ურთიერთშენაცვლება) რაც შემდეგს გულისხმობს: ქრისტეს მიმართ გამოყენებული სახელები ერთ შემთხვევაში აღნიშნავენ მის ღვთაებრივ ბუნებას, მეორეში — კაცობრივს, ზოგჯერ კი — ორივეს. ანუ ყველა კონტექსტში უნდა იხმარებოდეს გარკვეული სახელი და არ შეიძლება მათი ურთიერთშენაცვლება. მაგ. „ქრისტე“ ორივე ბუნებას აღნიშნავს, „ადამიანი“ ან „ყრმა“ — ადამიანურს, ხოლო „სიტყვა“ „ღმერთი“ — ღვთაებრივს.

4. ამ საკითხის კერძო პუნქტია *θεοτόκος* ტერმინთან დაკავშირებული პრობლემა, ანუ რა უნდა ეწოდოს მარიამს — *θεοτόκος*

(ღმრთისმშობელი) თუ *αθρῳατοῖκος* (კაცისმშობელი). ნესტორი შესაძლებლად მიიჩნეოდა *χριστοῖκος* (ქრისტესმშობლის) ხმარებას.

ნესტორის მთავარი მოწინააღმდეგე იყო კირილე ალექსანდრიელი, ალექსანდრიის თეოლოგიური სკოლიდან გამოსული. მისთვის ღვთაებრივისა და ადამიანურის შეერთება ემანუილში ნიშნავდა არა მარტო „*ἕνωσις καθ' ὑπόστασιν*“ ანუ ერთობა ერთ ჰიპოსტასში, არამედ ბუნებით ერთობასაც „*ἕνωσις φύσεως*“. რაც ნესტორისთვის მიუღებელი იყო, რადგანაც ეს ორი ბუნების შერწყმას მოასწავებდა. კირილე კი ამას შერწყმად არ მიიჩნეოდა და თვლიდა, რომ ეს ბუნებითი ერთიანობა იყო ის ჭეშმარიტი ერთიანობა, სადაც არ ხდება ბუნებათა შერწყმა ან ერთი ბუნების მეორე ბუნებად გარდაქმნა და რომელიც საშუალებას იძლევა თავიდან იქნას აცილებული მათი გაყოფა.

კირილესთვის ქრისტე არის ერთი — ორისაგან (*ἐν τῷ ἐξ ἀμφοῖν*) — ორივე ბუნების თვისებრივი განსხვავებულობა დაცულია და არ ქრება შეერთებისას, მაგრამ ერთიანობის მომენტიდან სიტყვა—ღმერთი და კაცებრივი ბუნება ერთ ცოცხალს შეასრულებენ (*αποτελεσασῶν*)

Ἀντιμεθίστασις τῶν ὁνομάτων არანაირ პრობლემას არ წარმოადგენდა კირილესთვის. იგი თვლიდა, რომ ყველა სახელი თანასწორია და კონტექსტის მიხედვით არ უნდა იქნას გარჩეული.

აქედან გამომდინარე, მარიამს ღვთისმშობელი უნდა ეწოდოს.

ასეთია მოკლედ ნესტორიანობის მთავარი თეოლოგიური ასპექტები. რაც შეეხება ისტორიულ მომენტებს:

ნესტორი კონსტანტინოპოლის პატრიარქი იყო 428 წლიდან.

ნესტორიანული დავის დაწეებას პირველი ბიძგი მისცა პრესბიტერ ანასტასის განცხადებამ იმის თაობაზე, რომ მარიამს არ უნდა ეწოდოს ღვთისმშობელი, არამედ კაცისმშობელი.

430 წელს რომის პაპმა კელესტინემ შეაჩვენა ნესტორის მოძღვრება და კონსტანტინოპოლის პატრიარქს თავის დებულებების უარყოფა მოსთხოვა.

430 წლის 30 ნოემბერს კირილემ ალექსანდრიის საეკლესიო კრება მოიწვია და მისი სახელით ნესტორს 12 ანათემა გაუგზავნა და მათზე ხელის მოწერა მოსთხოვა. ნესტორმა თავის მხრივ სხვა თორმეტი ანათემა გამოუგზავნა და მათი აღიარება მოსთხოვა.

430 წლის 19 ოქტომბერს ნესტორმა იმპერატორის მოწვევა მიიღო მსოფლიო კრებაზე. 431 წელს ქ-ეფესოში მოწვეულ იქნა მესამე მსოფლიო კრება, რომლის პირველი სხდომა 22 ივნისს შედგა. ამ სხდომას არ ესწრებოდნენ ნესტორის მომხრე აღმოსავლელი ეპისკოპოსები იოანე ანტიოქელის წინამძღოლობით. ისინი მოგვიანებით ჩამოვიდნენ. მათ ნესტორი უკვე შეჩვენებული დახვდათ. ნესტორი არ გამოცხადდა კრებაზე და იგი ისე შეაჩვენეს. აღმოსავლელი ეპისკოპოსები შეეცადნენ ნესტორის დაცვას. სიტუცია ძალიან დაიძაბა. კირილეს აპოლინარიზმში დასდეს ბრალი და მას თავის თორმეტი ანათემის განმარტება მოუხდა. კრების მეორე სხდომა მხოლოდ 10 ივლისს ჩატარდა, როდესაც რომის პაპის კელესტინეს ლეგატები გამოცხადდნენ და მათ ხელი მოაწერეს ნესტორის შეჩვენების დოკუმენტს. შემდეგ სიტუცია კვლავ გამწვავდა და იმპერატორმა თეოდოსიოს მეორემ კრება დაითხოვა. ნესტორი შეჩვენებული დარჩა და იგი გადასახლებაში გარდაიცვალა.

კრების შემდეგ კირილემ თითქოს აღადგინა ურთიერთობა აღმოსავლელებთან, მაგრამ ეს „მორიგება“ ორივე მხარისთვის გარკვეულ პოლიტიკურ და დიპლომატიურ ნაბიჯს წარმოადგენდა. საბოლოოდ მაინც ორივე მხარე თავის პოზიციაზე რჩებოდა.

ნესტორის შეჩვენების შემდეგ კირილეს მომხრეებმა ამ წვალების საფუძვლის აღმოფხვრა და თეოდორე მოფსუესტელის შეჩვენება მოინდომეს. მაგრამ ეს უკვე მეტისმეტი იქნებოდა აღმოსავლელთა-

თვის და კირილე თავის ზედმეტად მონდომებული თანამზრახველების დაოკებას ცდილობდა, რადგანაც იცოდა, რომ ეს ნაბიჯი აღმოსავლეთის ეკლესიის მხრიდან სასტიკ წინააღმდეგობას გამოიწვევდა. ამდენად, თეოდორე მოფსუესტელი არ იქნა შეჩვენებული. უფრო მეტიც, იოანე ანტიოქელმა იმასაც მიაღწია, რომ იმპერატორს თეოდორეს წინააღმდეგ პროპაგანდა ააგრძალებინა.

431 წელს ეფესოში, მესამე მსოფლიო კრებაზე ნესტორი შეაჩვენეს და მისი მოძღვრება მწვალებლურად გამოაცხადეს, მაგრამ ნესტორიანობას თავის არსებობა ამით არ შეუწყვეტია. ამ მოძღვრების მიმდევრები აღმოსავლეთსა და ჩრდილოეთს მოედნენ. თავიანთ ქვეყანაში ისინი ერეტიკოსები იყვნენ, ხოლო იქ, სადამდეც ღოგმატური კამათები ვერ აღწევდა, ქრისტიანობის გამაერთიანებლად ევლინებოდნენ. ირანში ქრისტიანები იღვნებოდნენ არა. იმდენად რწმენის გამო, რამდენადაც როგორც ბიზანტიის იმპერიის მოკავშირეები. ნესტორიანობის ირანში შეჭრამ ახალი ბიძგი მისცა იქ ქრისტიანობას, რადგანაც ნესტორიანობა, როგორც ბიზანტიის მტერი, ირანში არ იღვნებოდა და იქაური ქრისტიანები ნესტორიანებს მიეკედლნენ.

სირიაში ნესტორიანობა იმდენად მძლავრი იყო, რომ საგანგებოდ ნესტორიანული ანბანიც კი შეიქმნა. სირიისა და ირანის ქრისტიანულ ეკლესიას სათავეში კათალიკოსი ედგა, რომელიც 498 წლიდან უკვე „აღმოსავლეთის პატრიარქად“ იწოდებოდა. პატრიარქის სატახტო ქალაქი ტყუპ-ქალაქებში სელევკიასა (მდინარე ტიგროსის დასავლეთ ნაპირზე) და ქტეზიფონში (აღმოსავლეთ ნაპირზე) იყო. ამ ადგილზე დიდი საქარავნო გზები გადიოდა და ქარავენებს გაყოლილი ნესტორიანი მისიონერები ინდოეთსა და ჩინეთამდეც კი აღწევდნენ.

წმიდათაგანისა მამისა ჩუენისა იოვანე მონაზონისა და ზუცისა დამასკელისა, ოქრონექტარად წოდებულისაჲ, სიტყუაჲ სარწმუნოებისათჳს დასამკობელად ნესტორიანთა.

I. იოანე დამასკელის კალამს ორი ანტინესტორიანული ტრაქტატი ეკუთვნის. ორივეს თარგმანი „დოგმატიკონშია“ შეტანილი: 1. სიტყუაჲ სარწმუნოებისათჳს დასამკობელად ნესტორიანთა (Τὸν ἐν ἔργοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τὸν Δαμασκηὸν λεγὸς περὶ πίστεως κατὰ νεστοριανῶν). 2. „სიტყუაჲ დასამკობელად ნესტორიანთა“ (Ἰωάννου τὸν Δαμασκηὸν κατὰ τῆς αἰρεσέως τῶν νεστοριανῶν).

ტრაქტატების ბერძნული კრიტიკული ტექსტი იხ. დამასკელის თხზულებათა მეოთხე ტომში: Die Schriften des Johannis von Damaskos. Liber haeresibus. Opera polemica. P. Bonifatius Kotter O.S.R. 1987.

პირველი ტრაქტატი, როგორც ამ გამოცემიდან ჩანს, მხოლოდ ერთი ბერძნული ხელნაწერით არის მოღწეული (იგი მინის Patrologia Graeca—ში არ არის შეტანილი). მეორე ტრაქტატი თერამეტი ბერძნული ხელნაწერით არის მოღწეული. ქართული თარგმანი ყველაზე ახლოს დგას Vaticani graeca №617 —თან. ეს ის ხელნაწერია, რომელსაც პირველი ტრაქტატის ერთადერთი ვარიანტი შემოუნახავს.

„დოგმატიკონის“ ზოგიერთი სტატია მე-13 საუკუნეში სომხურად უთარგმნიათ. მათ შორის იოანე დამასკელის ანტინესტორიანული ტრაქტატებიც (იხ. ილ. აბულაძე, შრომები, ტ. 4). სომხურ ხელნაწერებში მთარგმნელად დასახელებულია ვინმე სვიმეონ მღვდელი. ეს სომხური თარგმანები შემონახულია იერუსალიმის №1297, №1363, №768, №1035, მატენადარანის №63, №103, №116, №5859 ხელნაწერებში. ბერძნულ—ქართულ—სომხური ტექსტების შედარებამ გამოავლინა, რომ სომეხი მთარგმნელი ამ ტრაქტატებს

თარგმნიდა ქართულიდან და ბერძნული ტექსტი ხელთ არ ჰქონდა (იხ.ა.ჩანტლაძე ანტინესტორიანული პოლემიკური ტრაქტატები არსენი ეაჩეს ძის „დოგმატიკონში“ სადისერტ.ნაშრ.)

ეს ორი ანტინესტორიანული ტრაქტატი დამასკელს სხეადასხვა პრინციპით აქვს აგებული. პირველ ტრაქტატში იგი დოგმატურ თეზებს ფილოსოფიური სახის მსჯელობებზე აფუძნებს, მეორე ტრაქტატში კი ეგზეგეტიკურ მეთოდს იყენებს.

II. ბერძნულ ტექტში ეს ადგილი ასეა: „Ὁμολογοῦμεν τοιγαροῦν ἐπὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας τριάδος ὄντος μὲν φύσεως, ἐκάστην τελεῖαν κατὰ τὸν ἑαυτῆς ὅρον τε καὶ λόγον“ (ვალი-არებთ ერთისა წმიდისა სამებისაგანისა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტეს ზედა ორთა ბუნებათა, თითოეულს სრულს თავის საზღვრის და სიტყვის მიხედვით). აქ λόγος „საზღვრის“, „წესის“, „რიგის“ მნიშვნელობითაა ნახმარი.

III. ეწინააღმდეგება ნესტორის მოძღვრების იმ პუნქტს, რომლის მიხედვითაც სიტყვა—ღმერთმა შეითვისა კერძო ადამიანი — იესო ნაზარეველი და ქმნა იგი მადლით ძე ღმრთისას სწორად.

IV. მათე 10,28

V. ფსალმუნი 144,21

VI. საქმე 7,14

VII. ფსალმუნი 104,18

VIII. იგულისხმება ἀντιμεθίστασις τῶν ὀνομάτων

IX. გრიგოლ ნაზიანზელი ეპისტოლე 101

X. ებრაელთა 2,10

XI. რომაელთა 9,12

XII. რომაელთა 3,4

XIII. იოანე 1,14

XIV. იოანე 1,14

XV. იერემია 17,9

XVI. იოანე 3,13

XVII. კორინთელთა 15,47

XVIII. იოანე 1,1

XIX. „ქრისტსმშობელ“ ბერძნული *Θεοτόκοι* –ის შესატყვისადაა გამოყენებული. *Χριστοτόκος* – ქრისტსმშობელი ნესტორის აზრით შეიძლება ეწოდოს მარიამს (იხ ზევით გვ. 195). იოანე დამასკელი ამ სიტყვას მრავლობითში სვამს და იყენებს ასეთი მნიშვნელობით „ცხებულის მშობლები“. ეინაიდან ცხებული კაცი ბერი იყო, მათი მშობლებიც ბერი არიან. ქართველმა მთარგმნელმა „ქრისტე“ არ შეცვალა „ცხებულით“ და ამიტომ ქართულ თარგმანში აზრი გაბუნდოვნებულია.

XX. ამბაკუმ III,13

XXI. იოანე 10,34.

XXII. ესაია 42

XXIII. მათე 17,1

XXIV. ლუკა 9,28

XXV. გრიგოლ ნაზიანზელი ეპისტოლე 101

მისივე, მამისა იოვანე ზუცისა დამასკელისა, სიტყუაჲ დასამკობელი ნესტორიანთა

I. იოანე 1,1

II. იოანე 1,14

III. ლუკა 1, 28–35

IV. გალატელთა 3,13

V. ებრაელთა 9,7

VI. გალატელთა 4,4

VII. ებრაელთა 10,11

VIII. ესაია 44,8

IX. ფილიპელთა 2,10

X. რომაელთა 9,5

XI. იქვე

XII. ფილიპელთა 2, 5—11

XIII. იოანე 17,5

XIV. ფსალმუნი 80,10

XV. I კორინთელთა 8,15

XVI. I იოანე 4,15

XVII. მიქეა 5,2

XVIII. იოანე 8,58

XIX. I იოანე 3,13

XX. იოანე 6,62

XXI. იოანე 1,30—31

XXII. იოანე 1,29

XXIII. ლუკა 1,76

XXIV. მათე 26,13

XXV. მათე 26,15

XXVI. მათე 26,16

XXVII. ბერძნულში ეს ადგილი ასეა: „ὅτι ἐπειὶ Ὑιὸς, ἄλλ' ὅτι Ὑιὸς, ὁ μισοῦσεν“. ქართველმა მთარგმნელმა არტიკლის საშუალებით გაკეთებული აქცენტი, სიტყვა „უფლით“ გადმოიღო.

XXVIII. მათე 26,17

XXIX. მათე 11,27

XXX. მათე 17,32

XXXI. I კორინთელთა 8,6

XXXII. I კორინთელთა 3,16

XXXIII. იოანე 14,23

XXXIV. იოანე 10,36

XXXV. მათე 3,16

XXXVI. მათე 3,11

XXXVII. იოანე 20,25

XXVIII. ებრაელთა 5, 7–9

XXXIX. მათე 27,46

XL. მათე 26,38

XLI. იოანე 12,27

XLII. მათე 26,39

XLIII. I პეტრე 2,20

XLIV. მათე 16,22

XLV. ლუკა 1,88

XLVI. გალატელთა 1,1

XLVII. გალატელთა 1, 11–12

XLVIII. ესაია 63,9

XLIX. ეფესელთა 5,1–2

L. I პეტრე 6,1

LI. I კორინთელთა 1,18

LII. ებრაელთა 10,29

LIII. იოანე 6,62

LVI. იოანე 3,16

LV. ფსალმუნი 81,6

LVI. იოანე 1,12

LVII. იოანე 1,18

LVIII. კორინთელთა 15,47

LIX. იქვე 15,45

LX. მათე 28,19

LXI. რომელთა 6,3

LXII. კონსტანტინოპოლის (მეორე მსოფლიო) კრების
სიმბოლო. ამ კრებამ დაამტკიცა ნიკეის კრების სიმბოლო და ოდნავ
განაგრცო იგი.

- LXIII. კოლასელთა 1,15–18
 LXIV. ებრაელთა 12,2
 LXV. I კორინთელთა 2,8
 LXVI. იოანე 3,16
 LXVII. II კორინთელთა 13,4
 LXVIII. ეფესელთა 1,21
 LXIX. იოანე 6,51
 LXX. იოანე 6,52
 LXXI. იოანე 6,54
 LXXII. ებრაელთა 1, 1–2
 LXXIII. იქვე 1–2
 LXXIV. ებრაელთა 1, 3–4
 LXXV. ეფესელთა 3,4
 LXXVI. I კორინთელთა 2,7
 LXXVII. ეფესელთა 2,4
 LXXVIII. ფსალმუნი 44,8
 LXXIX. იქვე 44,9
 LXXX. მიქეა 5, 1–2
 LXXXI. იოანე 1,1
 LXXXII. ფსალმუნი 71,1
 LXXXIII. ფსალმუნი 71.5
 LXXXIV. ბარუქ 9,36–38
 LXXXV. იოანე 1,1–3
 LXXXVI. იოანე 1,14
 LXXXVII. იოანე 1,30
 LXXXIII. იოანე 1,18
 LXXXIX. იოანე 1,34
 XC. იოანე 3,13
 XCI. იოანე 3,17

- XCII. იოანე 3,31
 XCIII. იოანე 3,35–36
 XCIV. იოანე 5,17–18
 XCV. იოანე 6,33
 XCVI. იოანე 6,35
 XCVII. იოანე 6,40
 XCVIII. იოანე 6,46
 XCIX. იოანე 6,51
 C. იოანე 6,62
 CI. იოანე 10,17–18
 CII. იოანე 10,30
 CIII. იოანე 10,36
 CIV. იოანე 10,37–38
 CV. იოანე 5,21
 CVI. იოანე 5,25
 CVII. იოანე 5,21
 CVIII. იოანე 11,25
 CIX. იოანე 14,9–10
 CX. იოანე 17,3
 CXI. იოანე 14,8
 CXII. იოანე 14,9
 CXIII. იოანე 20,18
 CXIV. რომაელთა 2,16; 9,5
 CXV. გალატელთა 4,4
 CXVI. ებრაელთა 3,1–6
 CVII. I კორინთელთა 3,16
 CVIII. იოანე 12,43
 CIX. იოანე 1,14

წმიდისა კერილუ აღექსანდრიელ ეპისკოპოსისაჲ თარგმანებაჲ
შემდგომითი—შემდგომად ათორმეტთა თავთაჲ ამათთა მაბრალბე-
ლთა მიმართ

I. იგივე „თორმეტი ანათემა“ (ბერძნ. ტექსტი იხ.P.G.I.75). ეს ანათემები კირილუმ 430 წლის ნოემბერში ნესტორს გაუგზავნა აღექსანდრიის კრების სახელით. შემდეგ, ეფესოს (მესამე მსოფლიო) კრებაზე მას ანათემების განმარტება მოსთხოვეს. სწორედ ამ განმარტებული ტექსტის ქართული თარგმანია „დოგმატიკონში“ შეტანილი. კირილეს ანათემების კომენტირება ეფესოს კრების შემდეგაც მოუხდა, როდესაც აღმოსავლელებმა იოანე ანტიოქელის წინამძღოლობით, მის ანათემებში აპოლინარიზმის ნიშნები დაინახეს.

მე-18 საუკუნეში ანტონ კათალიკოსსა და ფილიპე ყაითმაზაშვილს სომხურიდან უთარგმნიათ მესამე მსოფლიო კრების აქტები(იხ.A266). ანათემების ტექსტი მათ „დოგმატიკონიდან“ შეუტანიათ მცირეოდენი ცვლილებებით: ყველა ანათემის დასაწყისი ფორმულა „ეინცა ეინ...“ შეუცვლიათ ასე: „უკუეთუ ვინმე აღიარებს...“; ძველი ტერმინი „თარგმანი“ (ბერძნული *ἐκτίσις* —ის შესატყვისი), შეუცვლიათ ტერმინით „განმარტება“; სომხურის მიხედვით ჩაუსწორებიათ I, IV, VI, VII, IX, X, XII შეწვევებათა ტექსტები.

ანათემების სომხური თარგმანი გამოცემულია: Fr.Conibcare The armenian version of revelation and Cyrill of Alexandria's Scholia on the incarnation and epistle on eastern. London, 1907.

II. იგავთა 8,9

III. II კორინთელთა 4,4

IV. მათე 15,14

V. I ტიმოთე 1,7

VI. იოანე 10,21

VII. ამოსი 3,13

VIII. იერემია 7,3

IX. ფსალმუნი 11,20

X. შდრ. ებრაელთა 2,14

XI. შდრ. იაკობი 1,17

XII. შდრ. ებრაელთა 1,5

XIII. შდრ. I ტიმოთე 3,16

XIV. ეფესელთა 2,3

XV. აქ უნდა აღინიშნოს, რომ კირილეს დროს ტერმინ „*ἐπίστασις*“ მნიშვნელობა ცალსახად განსაზღვრული არ იყო. ბოლოტოვი აღნიშნავს, რომ „ზუსტი მნიშვნელობა ტერმინებისა *πρόσβασις*, *ἐπίστασις*, *φύσις*, კირილესთან არ იყო მყარად დადგენილი. ჩვეულებრივ, მასთან *ἐπίστασις*=*φύσις*, მაგრამ ზოგჯერ (მაგ. ანათ. 4): *προσβασις* ბ΄სი *ἦγουν* *ἐπιστάσσει*-ორი პირი ანუ გუამი“. (იხ. Болотов, Лекции по истории др. церкви, IV стр. 221). საინტერესოა, რომ სომხურ თარგმანში ტერმინი *ἐπιστάσις* სხვადასხვა სიტყვითაა გადმოცემული პირი, გუამი, სახე, ქართულში კი „გუამი“ ან „გუამონება“

XVI. ფილიპელთა 2,6-7

XVII. ლუკა 3,6

XVIII. ლევიტელთა 26,12; II კორინთელთა 6,16

XIX. I კორინთელთა 3,13

XX. იოანე 10,35

XXI. ფილიპელთა 2,10

XXII. ლუკა 1,31

XXIII. ფსალმუნი 22,8

XXIV. იოანე 1,16

XXV. რომაელთა 6,3

- XXVI. ებრაელთა 1,6
 XXVII. შდრ. ებრაელთა 3,1
 XXVIII. ებრაელთა 10,14
 XXIX. იოანე 6,64
 XXX. იოანე 6,57
 XXXI. შდრ. კოლასელთა 1,18
 XXXII. შდრ. I კორინთელთა 15,20
 XXXIII. შდრ. კოლასელთა 1,18.
 XXXIV. შდრ. ებრაელთა 2,9

ეპისტოლე წმიდისა კერილე მთაწარეპისკოპოსისა აღექსანდრიელისაჲ სანატრელისა სუკენსონის მიმართ, ეპისკოპოსისა დიოკესარიელთაჲსა სამთაეროსა შინა ისაეროელთასა. (ბერძნ. ტექსტი იხ. P.G. L77).

I. ეფესოს კრების შემდეგ, კირილემ მორიგება და ურთიერთობის აღდგენა გადაწყვიტა ე.წ. „აღმოსავლელებთან“. აღმოსავლელი ეპისკოპოსები იოანე ანტიოქელის თაოსნობით, ნესტორის დამცველები იყვნენ და მის შეჩვენებას მსოფლიო კრებაზე ძალიან ეწინააღმდეგებოდნენ. „აღმოსავლელებმა“ კირილეს მოძღვრებაში აპოლინარიზმის ნიშნები დაინახეს. ამ ბრალდების გასაბათილებლად აღექსანდრიის პატრიარქმა კელაე განმარტა თავის ანათემები (იხ. Деяния Вселенских Соборов, т. II, Казань, 1887). კირილეს მომხრეთა ერთმა ნაწილმა დაგმო მისი ასეთი ურთიერთობა „ქრისტეს ორი ბუნების აღმსარებელ აღმოსავლელებთან“. უფრო მეტიც, მის ამ მოქმედებაში სარწმუნოების ახალი სიმბოლოს შექმნის მცდელობა დაინახეს. ეპისკოპოსების აკაკი მელიტინელის, სუკენსონ დიოკესარიელის, პრესბიტერ ევლოგისადმი მიწერილ წერილებში, კირილე ცდილობდა თავის მომხრეებისათვის

განემართა, რომ ქრისტეს ორი ბუნების აღიარება მისი ერთობის დარღვევას არ ნიშნავდა

II. დიოდორე ტარსელი – მეხუთე საუკუნის პირველი ნახევრის სირიელი მოღვაწე, რომელიც მანიქეველობას ებრძოდა. დიოდორე თეოდორე მოფსუესტელთან ერთად სირიაში აპოლინარიზმსაც ებრძოდა.

III. მაკედონიოსი – კონსტანტინეპოლის პატრიარქი (გარდ.362 წ.). მაკედონიანობა ნახევრად არიანულ მიმდინარეობად ითვლება. მაკედონიოსი თავიდან აკაკიანელი იყო და იზიარებდა იმ აზრს, რომ ძე არ არის მამის თანაარსი (*ὁμοιουσαν*), არამედ მხოლოდ მისი მსგავსია (*ὅμοιος*). შემდეგ მაკედონიოსმა განაცხადა, რომ სული წმიდას არა აქვს ერთიანობა მამასთან და ძესთან ღირსებით და ღვთაებრიობით. II მსოფლიო კრებაზე, 381 წელს, მაკედონიოსი დაგმეს.

IV. შდრ. მათე 7,15

V. შდრ. I კორინთელთა 8,6

VI. შდრ. ფილიპელთა 2,6

VII. რომ.8,3–4

VIII. ებრ.2,14–17

IX. შდრ. რომაელთა 7,23

X. II კორინთ. V, 16.

XI. ათანასე ალექსანდრიელი I მსოფლიო კრებაზე ალექსანდრე ალექსანდრიელის მდივანი იყო, დიაკვანი, შემდეგ 328 წლიდან – ალექსანდრიის პატრიარქი, 368 წლამდე. იგი მთელი ცხოვრება არიანობას ებრძოდა. იყო ენერგიული, გონიერი, ღიად განსწავლული ადამიანი, რამდენიმეჯერ იქნა განდევნილი ალექსანდრიიდან. ხულ გადასახლებაში 17 წელი დაჰყო, პატრიარქის ტახტზე კი – 22.

სხუამ მოსაკსენებელი ნაცვალად მოწერილი მის მიერ კითხვათა მომართ ზუნთა

I. შდრ. ფსალმუნი, 100,4

II. შდრ. იოანე 1,14

III. შდრ. იოანე 2,16

IV. შდრ. ფილიპელთა 2,7

V. აქ ხელნაწერში არის „მისიე“ და შემდეგი ფრაზა სათაურადაა გამოყოფილი.

VI. შდრ. I კორინთელთა 2,8

VII. შდრ. რომაელთა 9,5

VIII. შდრ. I პეტრე 4,1

მისიე. განკაცებისათვის მხოლოდშობილისა

I. „სქოლიონები განკაცებისათვის მხოლოდშობილისა“ (ბერძნ. ტექსტი იხ. P.G.1.75) „დოგმატიკონში“ ფრაგმენტულად არის წარმოდგენილი, სულ 7 პარაგრაფი. ამ ფრაგმენტების გასწვრივ „დოგმატიკონის“ ხელნაწერებში აშიაზე შენიშვნაა: „ესე საუნჯისა-გან არს“. (იხ.S1463,Q51,S401). ეს ცნობა სწორი არ არის. კირილე ალექსანდრიელის „საუნჯე“ ანტიარიანული თხზულებაა. მისი ძველქართული თარგმანი მე-18 საუკუნემდე არ გვაქვს (მე-18 საუკუნეში იგი სომხურიდან უთარგმნიათ ანტონსა და ფილიპეს). არის მხოლოდ ერთი ფრაგმენტი იხ. *Analleccta Bollandiana* t.53). „დოგმატიკონში“ დაცული ფრაგმენტები კი ყველა ანტინესტორიანულია და „სქოლიონის“ ნაწყვეტებია. განსაკუთრებით პოპულარული „სქოლიონი“ სომეხ და სირიელ მონოფიზიტთა შორის ყოფილა. მისი სომხური ტექსტი გამოცემული აქვს კონიბერს (იხ. ზევით, გვ. 206)

და მთარგმნელებად მოხსენიებული არიან ღაეით კპატოსი და სტეფანე ქერდოლი.

II. ფსალმუნი 104,15

III. ამბაკუმ 3,13

IV. ესაია 45,1

V. შდრ. რომაელთა 5,15

VI. შდრ. ფსალმუნი 44,8

VII. იოანე 1,32

VIII. ესაია 6,6–7

IX. ქებათა ქება 2,1

X. კოლასელთა 2,9

XI. იობ, 4,19

XII. კორინთელთა 4,16

XIII. ესაია 24,9

XIV. ლუკა 2,52

XV. იოანე 7,15

XVI. შდრ. იოანე 1,1

XVII. იოანე 8,58

XVIII. იოანე 10,23

XIX. კორინთელთა 1,23

თითოსახეთა თაუთად...

I. ეს ტრაქტატი დაცულია „დოგმატიკონის“ 202v–217r გვერდებზე. მისი ავტორი დასახელებული არ არის. რიშარის ცნობით, ამ ტრაქტატის ბერძნული ორიგინალი შემონახულია ერთადერთ ხელნაწერში Vat. graeca 668 ანონიმურად. ეს ბერძნული ტექსტი უნდა გამოეცათ Patrologia Graeca –ს CLXII ტომში, მაგრამ გადაუფიქრებიათ, თუმცა Clavis Pftorum Graecorum და

Romanorum —ის ცნობით, მისი ლათინური თარგმანი გამოცემულია Patrologia Latina—ს მე-80 ტომში. ბერძნული ტექსტი გამოუციათ 1844 წელს. (იხ. A.Mai, Nova Patrum bibliotheca, t.II, Romae, 1844. p. 597—693).

რიშარისვე ცნობით, La Doctrina Patrum de incarnatione Verbi (ed.Diekamp 1907)— ში მოტანილია სამი პასაჟი ამ ტრაქტატიდან სათაურით 'Εκ Παφίλα — პამფილესთაგან. ამ ერთადერთი ცნობის საფუძველზე Diekamp—ი თხზულების ავტორად აღიარებდა პამფილეს იერუსალიმელს, კოზმა ინდიკტოპლესტის მეგობარს.

ტრაქტატი ძირითადად განიხილებოდა და შეისწავლებოდა ლეონტი ბიზანტიელთან მიმართებაში (Junglas, leontius von Byzanz. Padeborn 1907, s. 57—65. M.Richard Leonce et Pamphile, Revue des science philologiques et theologiques, Paris, 1907 = Opera minora, Turnhout—Leuven, 1977, n. 58). როგორც რიშარის გამოკვლევებმა ცხადყო, ამ ტრაქტატის ავტორი ლეონტის თხზულებებით ფართოდ სარგებლობდა, მაგრამ რატომღაც ლეონტი ბიზანტიელი არცერთხელ ნახსენები არ არის, თუმც სხვა შემთხვევაში იგი თითქმის ყველგან ასახელებს წყაროს და მის ავტორს. საინტერესოა, რომ ამ ტრაქტატის კავშირი ლეონტისთან ქართული „დოგმატიკონიდანაც“ ჩანს. იგი მოსდევს ასევე ანონიმურ თხზულებას, რომელიც ქართველ მეცნიერებს ჯერ აბუკურასად მიაჩნდათ და რომელიც ლეონტი ბიზანტიელის აღმოჩნდა (იხ. ლ. დათიაშვილი, „თეოდორე აბუკურა, თუ ლეონტი ბიზანტიელი?“. ლიტერატურული ძიებანი, ტ. III, 1989, გვ. 296—315).

ტრაქტატის ავტორის სახელი პამფილე, ბერს არაფერს იძლევა. მისი ენაობა და მოღვაწეობის ხანა, ისევე როგორც ამ თხზულების შექმნის დრო, გარკვეული არ არის. შეიძლება განისაზღვროს ქვედა ზღვარი —529 წელი (ტრაქტატში ნახსენები და დამოწმებული არეოპაგიტული კრებულის გამო). რაც შეეხება ზედა თარიღს,

Junglas – ს მიაჩნდა, რომ ეს თხზულება შექმნილი უნდა ყოფილიყო 543–544 წლებამდე. რიშარი მას უფრო გვიანდელად მიიჩნევს და ათარიღებს 557–630– წწ.

ტრაქტატი კითხვა–პასუხზეა აგებული. სულ 17 კითხვაა.

II. პირველი ორი კითხვა შეეხება „გუამის“ (*πάροις*) და ბუნების (*φύσις*), და არსებისა (*οὐσία*) და ბუნების (*φύσις*) ურთიერთმომართებას. ქრისტიანული დოგმატიკის ყველა ასპექტის განხილვისას ეს ტერმინები ამოსავალი და ძირითადია ტრიადოლოგიაშიც და ქრისტოლოგიაშიც. და ის, რომ ამ ტერმინების მნიშვნელობები ჯრკვეულ დრომდე ცალსახა არ იყო თვით ორთოდოქსი მამების ტერმინოლოგიაშიც, უხერხულობასა და კონფლიქტებს იწვევდა.

ნესტორიანულ დავაშიც ერთ–ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი სწორედ ამ ცნებათა განმარტება გახლდათ. კირილე ალექსანდრიელი არაცალსახა მნიშვნელობას ანიჭებდა ამ ცნებათა აღმნიშვნელ ტერმინებს. (იხ.კირილე ალექსანდრიელის „თორმეტი ანათემის“, შენიშვნა XVI). რის გამოც უთანხმოება მოსდიოდა არა მარტო ნესტორთან, არამედ აღმოსავლელ ეპისკოპოსებთანაც. ამდენად, ამ ცნებათა განმარტების ცდა ამ თხზულებაში ერთის მხრივ იმით უნდა იყოს გამოწვეული, რომ ტრაქტატი ნესტორიანთა წინააღმდეგაა მიმართული, მეორე მხრივ მასში ამ ორი კითხვის ასეთი ასპექტით დასმა უცილობლად მე–6 საუკუნეში მიმდინარე მოვლენების პირდაპირი ანარეკლია: ტრითეიტული დავისა და სევეროზის მოძღვრების საპასუხოდ.

ტრითეიტული დავის მიზეზი ის იყო, რომ მონოფიზიტებმა თავიანთი სექტანტური მიზნების გამო, ქრისტეს განხორციელების შესახებ მსჯელობისას, გააიგივეს ტერმინები *οὐσία*, *φύσις*, *πρόσωπον*, *πάροις*. მაგრამ ტრიადოლოგიურ მოძღვრებაში ამ ტერმინებს სხვა მნიშვნელობა ჰქონდა. ამდენად, მონოფიზიტურ დოგმატიკაში განხეთქილება მოხდა – მისი ბოლო (ქრისტოლოგია)

არ თანხედებოდა თავს (ტრიადოლოგიას). ამ ნიადაგზე გამოიყო ტრითეისტების სექტა (იხ. БОЛОТОВ, ლასახ. ნაშრ. გვ. 351 და შემდეგ).

რაც შეეხება სევეროზის მოძღვრებას, იგი ასხეავენს ბუნებას (*φύσις*) და არსებას (*οὐσία*). ამასთანავე, ბუნებას აიგივენს „გუამთან“ (*ἐννοούμενον*) და სახესთან (*πρόσωπον*), ხოლო არსებას (*οὐσία*) — თვითებასთან (*ιδιότης*). სწორედ ამ საკითხის გასარკვევად არის დასმული პირველი კითხვა: „რამ არს გუამი და უკუეთუ იგი არს ბუნებაჲ, რომელ არს არსებაჲ, ანუ არა?“ და შემდეგ მეორე: „რამ არს არსებაჲ და უკუეთუ მასვე და ერთსა ეწოდების არსებაჲ და ბუნებაჲ და რასა დაჰნიშავს სახელი ბუნებისა?“

III. არსების განსაზღვრებისას პამფილე არისტოტელეს ფილოსოფიის ტრადიციის მიმდევარია და მასთან ერთად კაბადოკიელებიცა.

IV. Ep. 214, P.G. t. 31, col 784

V. Ep. 236, P.G. t. 31, col 884

VI. შდრ. არისტოტელეს კატეგორიები მე—5 თავი („არსება“). თხზულებაში ამ თავის პერიფრაზია მოცემული.

VII. დიონისე არეოპაგელი „საღმრთოთა სახელთათჳს“ §2

VIII. გარეშე ფილოსოფოსნი — არაქრისტიანი ფილოსოფოსები

IX. აპოლინარი ლაოდიკელი უმცროსი (IV საუკუნე). მისი მოძღვრების თანახმად, ქრისტემ მიიღო კაცებრივი ხორცი და სული, მაგრამ არა გონი. ის იყო სრული კაცი, რადგან ჰქონდა სულიერი სხეული და გონიერი კაცებრივი ხორცი, თუმც მისი გონი არ იყო კაცებრივი და კაცებრივი სულის მაგიერად ჰქონდა ღვთაებრივი სული.

ქრისტე არის არა უბრალოდ ღვთაების ჭურჭელი, არამედ კაცის და ღმერთის ორგანული ერთიანობა. ის არ არის ორი პირი და ორი არსება, ის არის ერთი ბუნება სიტყვა—ღმერთისა განჯორციელებუ-

ლი (*μία φύς τοῦ Θεοῦ—Ἁγίου πνεύματος*), თაყვანისცემული ხორციდან ერთად საერთო თაყვანისცემით. ამგვარად, აპოლინარიუს შემოქმონდა შეზავების (*σύγχυσις*) ცნება, მაგრამ ეს, მისი აზრით, არ ნიშნავდა არამც და არამც კაცების ღვთაებად და პირიქით გარდაქმნას.

ამგვარად, ქრისტე გამოდის კერძო კაცი. ყველა სხვა კაცისაგან განსხვავებული ღვთაებრივი გონის მატარებელი. ამის წინააღმდეგია პამფილე.

X. ფოტინი — სირმის ეპისკოპოსი (IV საუკუნე). იგი უარყოფდა, რომ „ლოგოსი“ და „ძე“ ტოლფასოვანი ცნებებია. განხორციელებამდე ქრისტე მხოლოდ ლოგოსი იყო და ძედ იქმნა მხოლოდ განხორციელების შემდეგ. ფოტინი არაფრით არ უშვებდა იმ აზრს, რომ ღმერთი იყო ქალის საშოში და თვლიდა, რომ სიტყვა „შობა“ არ შეიძლება იხმარებოდეს ღმერთის მიმართ, რადგან იგი ნიშნავს ნაწილებად გაყოფას. ამიტომ წმ.წერილში იგი იხმარება „შვილების“ აზრით.

ფოტინის მოძღვრება დაემსხმე ანტიოქიის 344 წლის და მილანის 345 წლის კრებებზე.

XI. იოანე 1,1

XII. იხ. ზემოთ „ნესტორიანობა“

XIII. დიონისე არეოპაგელი, „საღმრთოთა სახელთათვის“ §4

XIV. *Θεοτοκος* — ის პრობლემა, იხ. ზევით გვ. 195

XV. იოანე 1,14.

XVI. როგორც რიშარი აღნიშნავს, აქ *σὸς*—ს და *πατριότης*—ის გაგება განსხვავდება პირველ ორ კითხვაში განხილული მნიშვნელობისაგან. ზ კითხვაში წარმოდგენილი მსჯელობა ძალიან ჭკუის ლეონტი ბიზანტიელის მსჯელობას ამ საკითხზე და პამფილე მის ცნებებს იყენებს.

XVII. საბელიოს ღიბიელი (III). ასწავლიდა, რომ ღმერთი არის ერთიანი არსება, ერთი პირი, ხოლო სამება — მხოლოდ სამი სახელი. მისი მიმდევრები ღმერთს ცაზე უწოდებდნენ მამას, მიწაზე — ძეს და ქმნილში — სული წმიდას. ამგვარად, ამ მოძღვრების თანახმად, ღმერთი მამაა და დაიბადა ქალწულისაგან ძის სახელით, იენო და გარდაიცვალა.

XVIII. დიოსკორე — კირილე ალექსანდრიელის არქიდიაკენი და ალექსანდრიის პატრიარქი მის შემდეგ, მონოფიზიტი. იგი თავმჯდომარეობდა ეფესოს 449 წლის კრებას, რომელიც „ყაჩაღური კრების“ (*συνόδος λησιρική*) სახელით არის ცნობილი. ეს კრება ეგტიქის შესაჩვენებლად იქნა მოწვეული, მაგრამ, ვინაიდან დიოსკორე მას მხარს უჭერდა, შეაჩვენეს კონსტანტინოპოლის პატრიარქი ფლავიანე და მისი პრესბიტერი ევსები. შემდეგ, ქალკედონის 451 წლის მსოფლიო კრებამ გააუქმა ეფესოს ამ კრების გადაწყვეტილებები.

XIX. P.G. t.36, col. 140

XX. ეგტიქი, კონსტანტინეპოლის არქიმანდრიტი, მონოფიზიტობის ერქიარქი. 448 წელს ღმრთი ანტიოქელმა იმპერატორს ეპისტოლე გაუგზავნა, რომელშიც ის ბრალს სდებდა ეგტიქის, რომლის მოძღვრების თანახმად, ქრისტეს ხორცი არ არის მიღებული ქალწულისგან, არამედ ციდანაა მოტანილი. 449 წლის ეფესოს კრებაზე მან დაგმო ეს შეხედულება, მაგრამ იგი არ აკონკრეტებდა, საიდან მიღებულად მიაჩნდა ქრისტეს ხორცი. იგი აღიარებდა, რომ ქრისტე ერთარსია თავისი ღმრთის, მაგრამ ვერ ათქმევინეს, რომ იგი ჩვენი თანაარსიცაა. ის ბოლომდე აღიარებდა, რომ ქრისტე შეერთებამდე იყო ორი არსებისაგან, შეერთების შემდეგ — მასში ერთი არსება უნდა ვაღიაროთ.

XXI. P.G. t. 77, col. 1369.

XXII. იოანე 1,14.

XXIII. ამ ადგილას საუბარია ქრისტეს იპოსტასური ერთობისა და ორბუნებიანობის შესახებ. მართლმადიდებლური ფორმულა ასეთი იყო: „ვალიარებთ ქრისტეს ორ ბუნებაში ერთიანობის შემდეგ“ (*ὁμολόγουμεν Χριστὸς ἐν δύο φύσει μετὰ τῆς ἑνώσεως*) (ფლობიანეს ფორმულა), განსხვავებით მონოფიზიტურისაგან: „ვალიარებთ უფალსა ჩვენსას ორი ბუნებისაგან ვიდრე შეერთებამდე“ (*ὁμολόγουμεν ἐκ δύο φύσεων γεγενεσθαι... πρὸ τῆς ἐνώσεως*). ბერძნული წინდებული *ἐν* მართლმადიდებელთა ღვთინიციაში მნიშვნელოვანია, როგორც *ἐκ*—ის დაპირისპირებული. ამიტომ, იგი ქართულ მთარგმნელს პირდაპირ გადმოუტანია.

XXIV. P.G. t.77, col. 241

XXV. P.G. t.77, col. 244

XXVI. P.G. t.77, col. 180

XXVII. P.G. t.76, col. 401

XXVIII. P.G. t.77 col.

XXIX. ვალერიანე, იკონიელთა ეპისკოპოსი, კირილეს მომხრე იყო, უკიდურესი ანტინესტორიანი.

XXX. იოანე — ანტიოქიის პატრიარქი, კირილეს თანამედროვე.

XXXI. Ep.L P.G. t.77, col.276—277.

XXXII. Ep.XL P.G. t.77, col.189,172

XXXIII. ევნომიოსი — ქიზიყის ეპისკოპოსი, არიანობის მიმდევარი. მის წინააღმდეგ მიმართული თხზულებები აქეთ ბასილი დიდს, გრიგოლ ნაზიანზელს, გრიგოლ ნოსელს.

XXXIV. Ep.XLIV, P.G. t.77, col.225.

XXXV. Ep.XXXVIII, P.G. t.77, col.172—173.

XXXVI. მათე 16,16.

XXXVII. იოანე 1,14.

XXXVIII. იოანე 1,14ჟ

XXXIX. Ep. XLIV P.G. t.77, col.225

XL. Orat. III,34 P.G. t.26, col.396.

XLI. P.G. t.26, col. 1123—1124.

XLII. P.G. t.29, col.552—553.

XLIII. Orat. 30,8. P.G. t.36, col.113.

XLIV. P.G. t.25, col. 44.

XLV. P.G. t.62, col. 219

XLVI. იგულისხმება ქალკედონის კრების აქტებოუ

XLVII. ნიკეის (I მსოფლიო კრება) 318 წმინდა მამის კრებად იწოდება.

XLVIII. კონსტანტინოპოლის (II მსოფლიო) კრება 150 წმინდა მამის კრებად იწოდება.

XLIX. თეოდოსიოსი — კონსტანტინოპოლის პატრიარქი, მან შეავსო და დახვეწა ნიკეის კრების სიმბოლო.

L. არიანების დებულებებია.

LI. თეოდორიტე კვირელი და იბა ედესელი — აღმოსავლელი ეპისკოპოსები, რომელთაც ნესტორიანობას წამებდნენ. ქალკედონის კრებაზე მათ შეაჩვენეს ნესტორი და შეწყნარებულ იქნენ. შემდეგ, 553 წელს, მეხუთე მსოფლიო კრებაზე ისინი შეაჩვენეს თეოდორე მოფსუესტელთან ერთად. მონოფიზიტები ბრალს სდებდნენ ქალკედონის კრებას მათი შეწყნარებისთვის. საინტერესოა, რომ ტრაქტატში არსად არ არის ნახსენები მეხუთე მსოფლიო კრების მიერ თეოდორიტესა და იბას შეჩვენების ფაქტი. შეიძლება ვიფიქროთ, რომ ტრაქტატი 553 წლამდეა შექმნილი, რადგანაც სხვა შემთხვევაში, ტრაქტატის ავტორს ქალკედონის კრების აპოლოგია ამ ფაქტის გათვალისწინებით უნდა მოეხდინა.

LII. ლეონის ტომარი (ბერძნ. *τόμος*) რომის პაპმა ლეონ დიდმა 449 წელს გამოუგზავნა ბიზანტიის მართლმადიდებლებს (კერძოდ ფლავიანეს) და იგი მონოფიზიტთა წინააღმდეგ იყო მიმართული. ეფესოს კრებაზე ტომარი არ წააკითხეს. განიხილეს შემდეგ, ქალკე-

დონის კრებაზე. ლეონის ტომარის ქართული თარგმანი იხ. „ლოგმა-ტიკონში“ 217r—.

LIII. P.G. t. 83, col.1153—1156.

LVIV. Ep. 197 P.G. t. 31

LV. იქვე.

LVI. P.G. t.31, col.401.

LVII. Orat. XLIV P.G. t.36, col.601.

LVIII. Orat. XXVII P.G. t.36, col. 25.

LIX. Ep. XLVI P.G. t.77, col. 241.

აგებული — ἡ κτίσις

"გურწამს... სამება თანაარსი,...თაყუანისცემული და მსახურებული ყოვლისა აგებულისა მიერ, პირმშო ყოვლისა აგებულისა".

— τὸ κτίσμα

"რამეთუ არა აგებულისა მიმართ მრწმუნებელთა, ანუ წინამწარმეტყუელისა მიმართ, აქუს ცხორება საუკუნო".

— γενητός

"შემასმენელ ვიქმნებით ღმრთეებისა, ვითარცა აგებულისა და ვითარცა თაესა შორის მიმღებელისა მისისა".

— ἐφικτός

"რამეთუ ვერ მისაწთომელ არს საღმრთოებსა არსებისა, ესე იგი არს ბუნებისა მიმართ შეცვალებისა შემძლებელყოფა, აგებულთაგანისა რამსაგანმე".

ამაღლება — ἡ ἀνάληψις

"და ვითარცა ნაწილი მაღლისა, მიიღონ სულისა მიერ ზეცად ამაღლება".

ამგებელი — ὁ κτίστης

"რამათჳს აგებული თანათაყუანის-იცემების ამგებელსა?"

არაარსი — μὴ ὄν

"კორცთა უფლისათა აქუს უამიერი მყოფობა და არაარსისაგან არსად მოსრულობა".

არამყოფობა —

"რამეთუ არა მარტივად და ერთობითი არს, არამედ არამყოფობისაგან მყოფქმნილ არს".

არაწმიდა — ἀνόσιος

"არაწმიდათა წეალებათა მომპოვნებელი ნესტორ და მისთანანი, თანაზიართა ვიტყვ მისისა წეალებისათა, იჩემებენ ეიდრემე აღმსარებელობასა განკორციელებისასა".

არსება — *ἡ οὐσία*.

"აწ უკუე, ბუნება და არსება და ზატება სახესა ცხად—ჰყოფენ, ესე იგი არს ზოგადობასა".

არსებითად— *οὐσιώδως*

"არამედ არსებითად მქონებელმან ამათმან თვსად განისაკუთრნა სიკუდილისა მიმთუალველნი კორცნი".

არსებითი —

"რამეთუ ღმერთშემოსილნი იგი კორცნი არსებითნი არიან, ესე იგი აქუს ბუნება თვსი, ანუ უნაწილო არიან ბუნებისაგან".

არსებითობა — *οὐσιώδης*

"რამეთუ არსებითობა დაერთვს, ვინამთგან განთვსებულებითი განყოფილება, ესე იგი არს საკუთრებითი და არსებითი სიტყვერისა, ეითარ—რაჲ არსობასა შინა შეისმინების".

არსი — *τὸ εἶναι*

"კორცთა უფლისათა აქუს ...არაარსისაგან არსად მოსრულობა".

— *τὸ ὄν*

"არცა ერთი არს პირველ თქემულთა იმათგანი, არამედ მიუწოთმელ ყოვლითურთ და რამთურთით არაეის არსთაგანისადა საცნაურ".

ასო — *τὸ μέλος*

"კორცთა უფლისათა აქუსასონი".

აუგებელი —

"არამედ გუამსაცა ერთსა შეზავებულსა, აუგებელსა, აგებულისა მონებისა შორის გამოჩინებულსა (აღვარებთ)".

აღდგომა — *ἡ ἀνάστασις*

"ვითარმედ, შემდგომად აღდგომისა წმიდანი კორცნი ჩუენ ყოველთა მაცხოვრისა ქრისტესნი, ღმრთეებისა ბუნებად გარდაიცვალნეს".

— *ἐγείρω*

"ვითარ—იგი აღდგა ქრისტე მკუდრეთით დიდებითა მამისაჲთა".

აღვსება — *πίμπλημι*

"იოვანე მუცლითგანვე დედისაჲთ აღიესო სულითა წმიდითა"

აღზავება — *ἡ σύγκρασις*

"არამედ არცა კორცთა მიმართ შერწყმასა ანუ შერევნასა, ანუ აღზავებასა არსებისა მისისასა განეასაზღვრებთ".

აღსაარება — *ὁμολογέω*

"მღვდელთმთავრად და მოციქულად აღსაარებისა ჩუენისად ქადაგებს ქრისტესა საღმრთოჲ წერილი".

აღყვანება — *ἡ αναφορά*

"და ერთისა მიმართ მისგანთა მათ აქუს აღყვანებაჲ"

აჩრდილი — *τὸ ἀποσκίασμα*

"და ქცეულებისა აჩრდილთა მითუალვასა არა თავს—იღებს".

ახალი — *πρόσφατος*

"არა იყოსო შენ შორის ღმერთი ახალი".

ახალკმოზა — *ἡ κενωφανία*

"ვითარმედ ნესტორისთა ვიდრემე ბილწთა და მოძაგებულთა ახალკმოზათა დაშჯიან და შეაჩუენებენ ჩუენ თანავე".

ბ

ბოროტადმსახურება — ἡ δυσσεβεια

"უფროაღსა ყოვლითავე ბოროტადმსახურებითა აღეკესე ქვეშარიტებით თქუმაჲ ანუ მოგონებაჲ ესევეითარისა რაჲსმე".

ბრწყინვალეობა — ὁ χαρακτήρ

"უფალი ჩუენი იესუ ქრისტე გულისკმა—იყოფების და არს სიტყუად და ბრწყინვალეობად მამულისა გუამოწმებისად".

ბუნება — ἡ φύσις

"აწ უკუე, ბუნებაჲ და არსებაჲ და ხატებაჲ სახესა ცხად—ჰყოფენ, ესე იგი არს ზოგადობასა".

სრული ბუნება — τέλεια φύσις

"ვინაჲცა აღვიარებთ იესუ ქრისტეს ზედა ორთა ბუნებათა სრულთა".

ბუნება უგუამო — φύσις ανυπόστατος

"ეგრეთვე არა არს ბუნებაჲ უგუამოჲ".

— ἡ οὐσία

"არცა თითოეულსა თჳსი ბუნებაჲ აქუს თჳსაგან".

ბუნებათმეტყუელება —

"ვინაჲცა არა საკმარ არს ბუნებათმეტყუელება ზესთა ბუნებისაჲსათჳს".

ბუნებითი — τὰ φυσικά

"ბუნებითნი არიან განმყოფელნი გუამისანი თანაარსთა გუამოწმებათაგან".

გამომავალობა — *τὸ ἐκπόρευτον*

"ერთარ—იგი არს უშობელობაჲ მამისაჲ, შობილობაჲ ძისაჲ და გამომავალობაჲ სულისა წმიდისაჲ"

გამოსაჴეშმარიტებელად —

"უძღურ უკუე არს ყოელისაჲე მოსაგონებელობაჲ, გამოსაჴეშმარიტებელად საიდუმლოჲსა სატისმწერლობასა".

გამოუთქუმელი — *ἀπόρρητος*

"უკუეთუ არა უსაშუელოდ თჳს სიტყვსა იქმნეს მისდა გამოუთქუმელად შეერთებულნი ჳორცნი".

— *ἀκήρατος*

"რამეთუ უზენაეს არს ენებისა საღმრთოჲ და გამოუთქუმელი ბუნებაჲ".

— *ἄρρητος*

"აწღა ჩუენ მიერ განჩინებულისა სიტყვსაებრ, გამოუთარგმანებელად და გამოუთქუმელად შეერთებულნი, ერთი გჳჩუენა ჩუენ ბუნებაჲ ძისაჲ".

გამოჩენა — *φανερὼς*

"რაჲ უკუე არს, თუ "გამოჩნდა ჳორცითა"?"

გამოჩინება — *χρηματίζω*

"ჳორცი იქმნა ღმრთისა მამისაგანი სიტყუაჲ არა ქცეულებითა ანუ შეცვალებითა ბუნებისა მისისაჲთა, არამედ უფროჲსდა თჳსად მისდად შექმნითა ჳორცთაჲთა წმიდისა ქალწულისაგან და ერთად და იგივედ ძედ გამოჩინებითა"

გამოჩინებული — *χρηματίσας*

"ეიტყვთ ძესა ღმრთისასა ძედ ქალწულისად და გუჲმსა ძისა ღმრთისასა კაცად გამოჩინებულად".

განახლება — ἀνακαινώ

"დალათუ გარეშე კაცი ჩუენი განიხრწნების, არამედ შინაგანი განახლების დღითი—დღე".

განბრწყინება — ἀψύγξω

"რომელთანი ღმერთმან სოფლისა ამის დაუბრმნა გონებანი ურწმუნოთანი, არა განბრწყინებად მათდა ნათლითა სახარებისა დიდებისა ქრისტესისაჲთა".

განგებულება — ἡ οἰκονομία

"ანუ ვითარ დაცალიერებად და განკაცებად და განკორციელებად ითქუას განგებულებისა საიდუმლოჲ?"

კორციელი განგებულება — μετὰ σαρκὸς οἰκονομία

"და არა მცირესა დაკნინებასა ჰყოფენ მხოლოდშობილისა სიტყვსა კორციელისა განგებულებისასა".

განგებულების საიდუმლო — οἰκονομίας μυστήριον

"ანუ ვითარ დაცალიერებად და განკაცებად და განკორციელებად ითქუას განგებულებისა საიდუმლოჲ".

განგებულებით — οἰκονομικῶς

"ხოლო განგებულებით ცხებულად ითქუმის, ვითარცა კაცი საცნაურად".

განთვსება — οἰκείω

"რამეთუ განითვსებს სული ყოველთავე კორცთასა"

— ἰδιάζω

"ხოლო გუამთა განთვსებულთა (აღვიარებთ), რაჲთა შეურევნელად ეგოს და განტყუმარიტებული იყოს მამისათჳს და ძისა და სულისა წმიდისა ქმნილი მოგონებაჲ".

განთვსებულება — ἀφορίσμενος

"არა გულისკმა—ვეყნეთ ჩუენ განთვსებულბანი"

განთვსებული — *ἰδικός*

"ხოლო არა საჭირო არს თითოეულისა გუამისათჳს განთვსებული არსებაჲ ქონებად"

— *ἀνὰ μέρος*

"ყოვლითურთ განთვსებულიისა სხუაობისა და თჳსაგან და თჳსაგანისა ურთიერთას განყოფილებისა მომგებელ არიან".

განკაცება — *ἡ ἐναυθράπησις*

"რამეთუ, უკუეთუ მაღლით და განზრახვისა იგივეობით და თჳსებით და სიყუარულით ეთქუათ განკაცებაჲ, მამისაცა და სულისასა ვიტყვთ განკაცებასა".

განკაცებული — *ἐναυθράπησις*

"და იგივე ღმრთისა მამისაგანი ღმერთი-სიტყუაჲ შობილი თქუეს განკორციელებულად და განკაცებულად და აღდგომილად"

განკუეთა — *ἡ τομή*

"არცა კორცთა ჩემთანი არიან სხჳსანი, არამედ განკუეთაჲ ვიდრემე და წარდინებაჲ კორცთა".

განკუეთილება — *ἡ τομή*

"არცა განკუეთილებისა მისთჳს გუსურის განყოფად მათისა".

განმყოფელი — *διήστης*

"ხოლო განმყოფელნი და განმწეალებელნი და განთვსებულად კაცად მეტყუელნი... და ორთა ძეთა აღმსაარებელნი, სამართლად მიიზიდვენ ძალსა წინამდებარისა ამის შეჩუენებისასა".

განსაზღვრება — *ἀφορίζω*

"ხოლო გუამი სხუაობასა და პირსა განსაზღვრებს".

განსაკრთომელი — *παράδοξος*

"რომელიცა ღმრთიუშუენიერთა მით ძლიერებითა თჳსითა მოქმედებდა განსაკრთომელთა".

განსაკუთრება — ἡ οἰκείωσις

"ეგრეთვე ყოველნი კორცთანი, თვნიერ ხოლო ცოდვსა, არა უდარეს ითქუმიან მისდად განგებულებითისა განსაკუთრებისაებრ".

განსახილველი — *ψηλάφητος*

"და ვითარცა კაცი ხილული, იგივე განსახილველ, ენებულ და ნერწყუეისა თავსმდებელ იქმნა საღმრთოჲსა ბუნებისა მისისა, არცა ერთისა ამათგანისა მიახლებითა".

განსახილველობა — *τὸ ψηλάφητον*

"კორცთა უფლისათა აქუს ჟამიერი მყოფობაჲ, ... განსახილველობაჲ"

განუკუეთელი — *τὸ ἀμέριστον*

"არცა ორად ძედ განეკუეთო ერთსა და განუკუეთელსა"

განუყოფელი — *ἀδιαίρετος*

"რამეთუ ჩუენ სახელითა მამისა და ძისა ... და სულისა წმიდისა, სამებისა თანაარისისა და განუყოფელისაჲთა ნათელღებულ ვართ"

— *ἀνὰ μέρος*

"ხოლო განჰყოფს იგიცა ერთსა და განუყოფელსა კაცსა".

განუწვალელებელი — *ἀδιαίρετος*

"და არს იგივე თანად...ერთი გუამი ორთა შინა განუწვალელებელთა ბუნებათა"

განუჭრელი — *ἀδιάσπαστος*

"არამედ თვსად მისდა იცნობებიან კორცნი ერთობისაებრ განუჭრელისა".

განუხილველი — *ἀψηλάφητος*

"უხილაჲი, უენებელი, განუხილველი, იგივე ვითარცა ღმერთი, ახალ კაც იქმნა".

განუხილველობა — *τὸ ἀψηλάφητον*

"ხოლო უწინარეს საუკუნეთა ქონებაჲ მყოფობისაჲ, და უხილავობაჲ, და მიუწვდომელობაჲ, და განუხილველობაჲ, და ... ესე ყოველნი არა გუამისანი არიან, არამედ ბუნებისანი".

განღმრთობილი — *ἀνωθεωθεῖν*

"რამეთუ არა კაცსა განღმრთობილსა აღიარებს, არამედ ღმერთსა განკაცებულსა".

განყოფა — *διαίρεω*

"ვინცა ვინ ერთსა ქრისტესთა განჰყოფს გუამოვნებათა..."

— *διίστημι*

"და ვითარმედ, უკუეთუ განვეყნეთ იგინი ურთიერთას ყოვლითურთ ვითამე და მკსნელ ვიქმნებით სიტყუასა ქრისტეს შორის გულისკმისსაყოფელისა განგებულებისასა".

— *ἐξίστημι*

"და არა განჰყოფს შეშაყოფისაგან, არამედ უფრომსდა გარდასცეალებს მას ძალად და შესახედავად ცეცხლისად".

— *μερίζω*

"ხოლო განჰყოფს იგიცა ორად ერთსა და განუყოფელსა კაცსა".

განყოფილება — *ἡ διαφορά*

"და იგივე არსებაჲ აქუს განუკუეთელთაჲ, ვინაჲცა განყოფილებაჲ არს საზოგადოასა თჳსაგანისა მიმართ"

არსებითი განყოფილება —

"არა არს არსებისა წარმომაჩინებელ სახელი ქრისტესი, რამეთუ ესე ეპტჳქის შემწეთა უგულისკმობა არს, რომელნი უარ-ჰყოფენ არსებითსა განყოფილებასა ბუნებათასა"

განშორებადი და განუშორებელი — *χωριστὸς καὶ ἀμέριστος*

"ხოლო ესე თქემულ არს, წინააღმდეგომ განყოფისა მიმართ, ყოველთაჲ შემთხუევითათაჲსა განშორებადთა და განუშორებულთა".

განცხადებულად — *ἀριθύλας*

"ამათ ყოველთა მარიამისგან შობილისა და ჯუარცუმულისათ-
ვს წარმოთქმულობასა შინა არა განცხადებულად ღმერთად და
კაცად იცნობებისა?"

განწყვალება — *ἀπομερίζω*

"ხოლო განმყოფელნი და განწყვალებელნი და განთვსებულად
კაცად მეტყუელნი კორცთანი, ვითარმცა ძე იყო იგი და ორთა ძეთა
აღმსაარებელნი, სამართლად მიიზიდვენ ძალსა წინამდებარისა ამის
შეჩვენებისასა".

განწყვალებულება —

"არასადა თვსაგანსა განწყვალებულებასა ანუ განკუეთასა
შემოიღებენ ერთისა მის შეზავებულისა გუამის მისისასა შეურევენ-
ლად დამცველნი მათნი".

განხრწნა — *διαφθείρω*

"ვითარმედ დაღათუ გარეშე კაცი ჩუენი განიხრწნების, არამედ
შინაგანი განახლდების დღითი—ღღუ".

განკორციელება — *ἡ σάρκασιν*

"ხოლო მკონებელნი ორთა ბუნებათა, ღმრთეებისასა და განკო-
რციელებისასა, ღმრთეებითა ვიდრემე მისითა საკვრველთმოქმედე-
ბდა, ხოლო კაცებითა მისითა ივნებდა".

— *σάρκῳ* (*σαρκανῆναι*)

"ხოლო დასაბამი განკორციელებისა — სულისაგან წმინდისა
(არს)".

განკორციელებული — *συνσάρκόμενος*

"არღა შეძინებაჲ განკორციელებულისაჲ, ვითარცა გარეგანმკდელთა განგებულებისათა იყომცა საღმე მათღა"

გარდაქცევა — *παραχάραια*

"ღა სიდრკუჲთა საეშმაკოჲთა აღმავსებელნი გონებათა თვსთანი გარდაქცეეასა კელ—ჰყოფენ კეთილადმსახურებისა საიდუმლოჲსა-სა".

გარდაცვალება — *ἡ μεταβολή*

"ვითარმედ შერეუნაჲ, ანუ შერწყუნაჲ, ანუ თანააღზაეებაჲ იქმნა სიტყვსა კორცთა მიმართ, რომელ არს კორცთაჲ ბუნებად ღმრთეებისა გარდაცვალებაჲ".

— *μεταβολέω*

"ვითარმედ შემდგომად აღდგომისა, წმიდანი კორცნი ჩუენ ყოველთა მაცხოვრისა ქრისტესნი, ღმრთეებისა ბუნებად გარდაიცვალნეს".

გარეშეწრა — *ἡ περιγραφή*

"კორცთა უფლისათა აქუს გარეშეწერაჲ..."

გარეშეწერილი — *περίγραπτος*

"ხოლო ვითარცა კაცად გამოჩინებულო, გარეშეწერილ არს ღაჲ ჟამისქუეშე".

გარეშეწერელი — *ἀπερίγραπτος*

"გარეშეწერელ არს ქრისტე"

გარეშეწერელობა — *τὸ ἀπερίγραπτον*

"ხოლო უწინარეს საუკუნეთა მქონებელობაჲ მყოფობისაჲ... ღა გარეშეწერელობაჲ, ესე ყოველნი ბუნებისანი არიან ღა არა გუამი-ხანი".

გემოთმოყუარება — *τὸ φιλήδονον*

"ხოლო დააცხრენეს თანა ნერგნიცა აღძრენი, ცხად არს, ვითარმედ გემოთმოყუარებისა მიმართნი".

გამომსმხილველი — *γευσάμενος*

"ვინცა ეინ არა აღიარებს სიტყუასა ღმრთისასა ენებულისა კორცითა, და ჯუარცუმულად კორცთა და სიკუდილისა გამომსმხილველსა კორცთა".

გინება — *ἡ ὑβρις*

"და ეერ შეეხების მას ენებაჲ, არცა გინებაჲ".

გონება —

"რამეთუ მხოლოდ გონებითა ოღენ სახილველ არს".

გონებანი — *τὰ νοήματα*

"რომელთანი ღმერთმან სოფლისა ამის დაუბრმნა გონებანი".

გონებისა — *επεγνώκοιτος*

"ვითარცა არა ღმერთად სარწმუნოებითა და თუალითა გონებისაჲთა მცნობელი მისი".

გონიერი — *νοερός*

"და თაესა შორის თვსსა გუამ—ყენა კორცნი სულიერნი, სული სიტყვერი და გონიერი".

გრძნობა — *αἴσθησις*

"სული ეიდრემე მისცემს კორცთა გრძნობასა და მოძრაეობასა".

გვრგვნოსანი — *στεφανοσύμενος*

"რამათა მხოლოდსა მიერ უცოდველობისასა ქადულობითა გვრგვნოსანი ბუნებაჲ კაცისაჲ განამდიდროს სიწმიდითა".

გუამი — *ἡ ὑπόστασις*

"გურწამს ეიდრემე შამაჲ და ძე და სული წმიდაჲ — სამებაჲ თანა-არსი, ერთი ღმრთეებაჲ სამთა გუამთა, ესე იგი არს პირთა შორის".

გუამყოფელი — *ὑπόστασις*

"არამედ რომელი—იგი გუამი ერთი იყო გუამთაგანად ღმრთეებისათა, იქმნა ერთად კაცებისა გუამთაგანად უქორწინებელისა ქალწულისაგან კორცთა სულიერთა, სულისა სიტყვერისა გუამსა შინა თვსსა გუმმყოფელი და გუამად მათდა გამოჩინებულნი.

გუამონი — *ἐνυπόστατος*

"ხოლო არა ერთ და იგივე არს გუამონი, რომელ არს ბუნება და გუამი".

გუამოვნება — *ἐνπόστασις*

"და ერთი ღმერთი და ერთი არსება ღმრთეებისა სამთა შინა გუამოვნებათა".

გუამოვნებითი იგივეობა — *ἐνποστατική ταυτότης*

"ეგრეთვე უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს ზედა ორნი ბუნებანი გუამოვნებითისა იგივეობისა და ურთიერთას დატეენისათჳს ერთ ძე არიან".

გუამოვნებითი შეერთება — *καθ'ἐνπόστασιν ἔνωσις*

"უკუეთუმცა არა გუამოვნებითსა შეერთებასა და განკორციელებასა იტყვ მაშისაცა და სულისაცა".

გუამისშინა — *ἐνυπόστατος*

"შიიხუნა წმიდისა ქალწულისაგან კორცნი გუამისშინანი".

გუამქმნა — *ἐποσῆναι*

"რამეთუ გუამ—იქმნეს კორცნი და მიუთუალეულ არს გუამქმნაჲ მათი".

გუამქმნილობა — *ἐποσῆναι*

"რამეთუ არა გუამქმნაჲ ჰყოფს გუამოვნებასა, არამედ თითოეულისა თვსაგან და მარტობით და განყოფილად და განთვსებულად გუამქმნილობაჲ".

გუარი — *τὸ γένος*

"მრავალნი უკუე ითქუმიან სხვთა გუარითა"
გულისსიტყუანი — *ὁ λογισμός*

"კორცთა უფლისათა აქეს ... შიმშილი და წყურილი და ძილი და გულისსიტყუანი".

დ

დაბადება — *ποίησ*

"ვითარმედ ღმრთმან დაჰბადნა ყოველნი".

დაბადებული — *ποιητός*

"გარნა უკუე ნართაული ერთი დაბადებულთაგანი არა ვიდრემე ჭეშმარიტ არს".

— *τὸ κτίσμα*

"ხოლო უფროჲსდა დაბადებულმან არა თქუას ოღესცა, თუ მე და დამბადებელ ერთ ვართ

— *τὸ θεμιουργημα*

"რაოდენ დამბადებელი ჰმატს დაბადებულსა".

დაკარება — *σκηνῶ*

"სიტყუაჲ კორც იქმნა და დაიკარვა ჩუენ შორის".

დამბადებელი — *ὁ κτίστης*

"რამეთუ ძეულად კაცნი დამბადებელსა ოდენ ჰმსახურებდეს".

— *ὁ θεμιουργός*

"ხოლო უფროჲსდა დაბადებულმან არა თქუას ოღესცა, თუ მე და დამბადებელ ერთ ვართ"

დამბადებელობა — *τὸ θεμιουργικόν*

"ხოლო უწინარეს საუკუნეთა ქონებაჲ მყოფობისაჲ ... დამბადებელობაჲ ... ესე ყოველნი არა გუამისანი არიან, არამედ ბუნებისანი".

დამბადებელობითობა — *τὸ θεμιουργικόν*

"ხოლო უწინარეს საუკუნეთა (აქეს)დამბადებელობითობაჲ".

დამდაბლება — ἡ ταπείνωσις

"თანაშთამოსლვას ეიტყვთ და დამდაბლებასა".

დამკვდრება — ἐνοικέω

"თუთ იგი სიტყუაჲ დაემკვდრა მუცელსა ქალწულისასა".

დამსახველობითი თვთება —

"ხოლო გუამი დამსახველობითა თვთებათა მიერ განისაზღვრების"

დასაბამი — ἡ ἀρχή

"არა ვითარმცა ამიერ მიელო დასაბამი ღმრთეებისაჲ".

"დასაბამსა იყო სიტყუაჲ".

დასაბამითგანნი — ἀπ'αρχῆς

"ეის აქუნდეს დასაბამითგანნი გამოსაყალნი".

დასახვა — χαρακτηρίζω

"სახელი ღმრთისაჲ და სახელი კაცისაჲ, ეგრეთვე სულისა და კორცთაჲ, არა გუამსა დაჰსახვენ, არამედ ბუნებასა".

დაუსაბამოება —

"ხატონება მამისა გუამონებისა დაუსაბამოებაჲ და არა რომლისა მიზეზისგანობაჲ (არს)".

დაფარული — ἀπόκρυφος

"რაჲ დიდი და ახალი და დაფარული არს, რომელი ნათესავთა არა ეცნობა".

დაცალიერება — ἡ κένωσις; κενόω

"რამეთუ სადღა ითქუას ესე, ვითარმედ დააცალიერა თავი თვისი".

დიდება — ἡ δόξα

"რომელ არს შეერთებული დიდებისა მიმართ და მოქმედებისა თვისისა".

დიდებულება — ἡ ἐξδοξία

"დიდებულებაჲ მხოლოდშობილისაჲ დაჰყარეიდა მას, ვითარცა სხვისი სხუასა".

დიდებული — *ἰερός*

"და რაჟამს იტყოდის დიდებული წერილი".

ჟ

ერთბუნება — *μὴ φύσις*

"ვითარ—იგი სამთა გუამთა ერთბუნებად ეიტყვთ".

ერთგუამი — *ὁμοῦπύστατος*

"სული და კორცნი სხუაარს ვიდრემე, ზოლო ერთგუამ ურთიერთას არიან".

ერთმთავრობა — *ἡ μοναρχία*

"ექადაგებთ ერთსა ღმერთსა ზოგად სამთავე იგი უკუე ერთმთავრობისათჳს".

ერთობა —

"ვითარმედ ორნი ბუნებანი შემოკრბეს ურთიერთას ერთობად განუჭრელად, შეურევნელად და უქცეველად".

ერთობითი —

"და ერთობითისა გუამოენებისაჲ სხუასახედ ღამნიშნეულისა ბუნებითისა მას მის შორის შემოკრებულთა ბუნებათა უქცეველსა და შეურევნელსა განყოფილებასა".

ერთპატივ — *μὴ ἄξία*

"რამეთუ არა ერთპატივ არიან მეუფებაჲ და მონებაჲ".

ერთპირ — *ἐν πρὸσῳπον*

"უკუეთუ შესაძლებელ არს პირისა და პირის ერთპირკმნა?"

ერთპირობითი შეერთება —

"რომელნი უარ—ჰყოფენ გუამონებითსა და ერთპირობითსა
შეერთებასა ბუნებათასა ქრისტეს შორის".

ერთსარწმუნოებანი — *ὁμοπίστοι*

"რამეთუ უკუეთუ არიან ვინმე სხუანი ერთსარწმუნოებანი და
ერთსულნი ჩუენნი ძმანი".

ერთსახელობითი —

"და გულისკმა—ეყოთ მარტოდ არსებაჲ ოდენ ერთსახელობითისა
შესმენისაებრ".

ერთსახობითი —

"რამეთუ მარტივი და ერთსახობითი და უცხოჲ ყოვლისავე
ორკეცობისა და შეზავეებისაჲ არს საღმრთოჲ არსებაჲ".

ერთეცობა — *σμφωνία*

"ხოლო კეთილად განმზილველისათჳს არა სხუაეცობა, არამედ
ერთეცობა არს".

3

ვითარებითი მყოფობა —

"თქუეს, ვითარმედ იგი არს ვითარებითი მყოფობაჲ ყოვლისაჲ".

ვინმე — *ὁ δὲ*

"გუამი არს ესე ვინმე და იგი ვინმე"

ენება — *τὸ πάθος*

"და ვერ შეეხების მას ენებაჲ, არცა გინებაჲ".

— *πάσχα*

"ღმრთეებითა ვიდრემე მისითა საკვრეელთ—მოქმედებდა, ხოლო
კაცებითა მისითა ივნებდა".

ზ

ზეგარდმო განჩინება — *ἀνωθεν ψήφος*

"სახელ—სდგა მას ცხებულად, რეცა ეითარცა ცხებულსა მეფედ
ზეგარდმოთა განჩინებითა"

ზენანი ძალნი — *ἄνα δυνάμεις*

"და მისევე ჭეშმარიტებით ღმრთისა თაყუანისცემად განვისწავლ-
ენით და ჩუენ თანა ზენანი ძალნი"

ზესთა — *ὑπεράνω*

"ზესთა ყოვლისა მთავრობისა და კელმწიფეებისა და უფლებისა".

— *ὑπέρ*

"სახელი ზესთა ყოველთა სახელთაჲ".

ზესთაჲმადლება —

"ეითარ—იგი კაცქმნილმან განისაკუთრნა ბუნებისანი და ესრეთ
ზესთაჲმადლებულად ითქუა".

ზესთარსება — *ὑπερούσιος*

"ზოლო თვთ არცა ერთი მათგანი, ეითარცა ყოველთაგანად
ზესთარსებისად აღმატებულნი".

ღმერთმთავრობითი ზესთარსება —

"არცა ეითარცა გონებისა ანუ არსებისა გულობაჲ ჯეროან არს
ღმერთმთავრობითისა ზესთარსებისად".

ზესთარსი — *ὑπερούσιος*

"რამეთუ ზესთარს არს და ზესთასახიერ და ზესთადსახამისა და-
საბამ".

ზესთაბუნება —

"ეინადცა არა საკმარ არს ბუნებათმეტყუელება ზესთაბუნებისად-
სათვს".

ზესთამდგომობა —

"უფროჲს უჯერო არს ზესთასრულებისათჳს და უნიეთოებისა და ზესთამდგომობისა ყოელისაჲე საცნაურისა და გრძნობადისა მყოფობისა საღმრთოჲსა მის და ნეტარისა ბუნებისა".

ზესთასახიერ —

ზესთადასაბამისა დასაბამ —

ზესთასრული —

"არამედ ერთი სრული ... ზესთასრული და პირველითგან სრული"

ზიარება — ἡ μετοχή

"რამეთუ არა მაღლით და ზიარებით ღმერთნი ეგერა დამბადებულცა არიან".

— ἡ συναφεία

"მხოლოდ ზიარებითა ოდენ და ერთობითა ღირსებისაჲთა პატიეცემული თანათაყუანის—იცემებოდის და თანაიდიდებოდის".

— κοινός

"არამედ ეზიარა მსგავსთა ჩუენთა სისხლთა და კორცთა".

ზოგადი — κοινός

"რამეთუ არათუ ზოგადი კაცი იყო განთჳსებით"

"ზოგადთა კორცთა ცხოველისმყოფელობაჲ ეერ ძალ—უცს".

ზოგადობა — κοινότης

"აწ უკუე ბუნებაჲ და არსებაჲ და ხატებჲ სახესა ცხად—ჰყოფენ, ესე იგი არს ზოგადობასა".

თ

თანაარსი — ὁμοούσιος

"არამედ გურწამს ვიდრეჲე მამაჲ და ძე და სული წმიდაჲ, სამებაჲ თანაარსი".

თანაარსობა —

"რამთა თანაარსობისა სიტყუაჲ დაცეულ იქმნეს ერთობასა შინა ბუნებისაჲ".

თანააღზავება — ὁ φυρμός

"ვითარმედ შერევნაჲ, ანუ შერწყუმაჲ, ანუ თანააღზავებაჲ იქმნა".

თანააღსაარება — συνομιλογέω

"საჭიროდ შეემთხუევის უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს ზედა თანააღსაარებაჲ ორთა პირთაჲცა".

თანადადება — ἡ σύνθεσις

"არამედ, ვითარცა განთვსებული და თვსაგან მარტოობით ცნობილი კაცი, მხოლოდ ზიარებითა ოდენ ერთობითა ღირსებისაჲ—თა პატიეცემული თანათაყუანის—იცემებოდის და თანაიდიდებოდის".

თანამბრძოლი — ὁ συνασπιστής

"აღადგინნა სულმან წმიდამან თანამბრძოლნი ჭეშმარიტებისანი".

თანამეგუამობა —

"ეგრეთვე წოდებათაჲთა და ურთიერთას დატეენითა სიტყვთა თანამეგუამეობისაჲთა".

თანამოკარვეობა — ἡ συνάφεια

"მხოლოდ თანამოკარვეობითა ოდენ პატივისა, ესე იგი ღირსებისაჲთა შეაყოფს მათ".

თანამონათესავენი სახენი —

"ვითარ—იგი სიტყვერ არს და განეყოფეის ამის ჯერითა თანამონათესავეთა სახეთა".

თანამოპატივეობა — ἡ ἀνθιπεντία

"რამეთუ იტყვან, ვითარმედ სწორპატივობითა, განზრახვისა იგი-
ეობითა და თანამოპატივეობითა განუყოფელ არს სიტყვსაგან კაცი".
თანამოსახელეობა — *ἡ ὁμωνυμία*

"ხოლო განწყოფს იგიცა ორად ერთსა და განუყოფელსა კაცსა,
ღმრთისა თანა შეყოფისა მისისა მეტყუელი თანამოსახელეობითა,
რეცა სწორპატივობითა და ღირსებითა".
თანასათნოყოფა — *ἡ συγκατάθεσις*

"არამედ შემდგომად თანასათნოყოფითა წმიდისა ქალწულისა
სული წმიდაჲ მოვიდეს მის ზედა".
თანაშეზავებული — *συγκείμενος*

"რამეთუ ესენი არსებისა გარემოჲსა იხილვებიან თავით თვსით
დგომად ვერშემძლებელობითა, არამედ თანაშეზავებულისა და მათ-
თან შეყოფილისა ბუნებისა თანა იხილვებიან".
თანაშეყოფა — *συνῆϕθαι*

"ვითარმედ მხოლოდ პატივითა, ესე იგი არს ღირსებითა ოდენ იქ-
მნა ღმრთისა თანაშეყოფაჲ კაცისაჲ".
თანაშეყოფილობა —

"ვინაჲთგან აქუს ქრისტეს თანაშეყოფილობაჲ სამარადისოჲ
სიტყუასა".
თანაშთამომავალობა — *ἡ συγκατάβασις*

"საიდუმლოსა იტყვს სულშემოსილი პაელე და ჩუენ ძლითსა გან-
გებულებასა ღმრთისასა და კაცთმოყუარესა თანაშთამომავალობა-
სა".
თანაშთამოსლვა — *ἡ συγκατάβασις*

"რამეთუ შთამოსლვად მის ზედა თანაშთამოსლვასა ეიტყვთ და
დამდაბლებასა და ქუეყანასა ზედა გამოჩინებასა".
თაყუანისცემა — *προσκυνέω*

"უკუეთუ ეთქუნეთ ორნი გუამნი, ორთა ძეთა შემოვიყუანებთ და ოთხებასა გუამთასა თაყუანის—ესცემთ".

თესლი. — *τὸ σπέρμα*

"და ვითარმედ მიიხუნა კორცნი და თესლისაგან აბრაამისსა იწყო და უწინარეს აბრაამისსა იყო".

— *ὁ σπόρος*

"თუთ იგი სიტყუაჲ დაემკვდრა მუცელსა ქალწულისასა, ვითარცა საღმრთოჲ რამე თესლი".

თითოსახე. — *τὸ διάφορον*

"ორთაგან და თითოსახეთა ბუნებათა ერთი და მხოლოჲ ქრისტე არს".

თუთება — *τὸ ἰδίωμα*

"არა გუამოვნებითსა თუთებასა ცხად—ქყოფს ღმერთი, არამედ თუ რომლისა ბუნებისაჲ არს".

— *ἡ ἰδιότης*

"სრულსა ღმერთსა თუსაგან თითოეულსა, ერთსა ღმერთსა ზოგად სამთაჲ იგი უკუე ერთმთაჲრობისათჳს, ზოლო ესე — თუთებათათჳს".

თითოეულობითი თუთება —

"ზოლო ვითარ—იგი ვიეთმე თქუეს არსებაჲ რამე განუკუეთელი თუსსა შინა გარეშემცველი თითოეულთა თუთებათა ყოველთაჲ".

თუთებითი შეერთება —

"ორთა შინა გუამთა განწყაღბისასა წარმოაჩენს და თუთებითსა შეერთებასა ბუნებათასა".

თუსაგანი — *τὸ ἰδίον*

"ზოლო გუამი თუსაგანსა და განუკუეთელსა დაქსახავს".

თუსება —

"ეგრეთვე ძეც და სული წმიდამ, რამეთუ თვსებისა არიან წარმომარჩენელ ესე სახელნი".

თვსებიითი შეერთება — *σχητικὴ ἔνωσις*

"კაცისა შორის დამკვდრებისათვს და თვსებიითისა შეერთებისათვს კაცად იწოდების ღმერთი—სიტყუაჲ".

თვსი —

"თვსად განასაზღვრებდეს საღმრთოსა თვსაგან და კაცობრივსა თვსაგან".

0

იგივეობა — *ἡ ταύτοτης*

"ორნი ბუნებანი გუამოენებიითისა იგივეობისა და ურთიერთას ღატევისათვს ერთ ძე არიან".

3

კაცება — *ἡ ἀνθρωπότης*

"აწ უკუე ბუნებაჲ და არსებაჲ და ხატებაჲ სახესა ცხად—ჰყოფენ, ესე იგი არს ზოგადობასა, ვითარ—იგი ღმრთეებაჲ, კაცებაჲ".

კაცი — *ὁ ἄνθρωπος*

"ამათ მოქმედებდა ვითარცა ღმერთი და მათ ივნებდა ვითარცა კაცი".

კაცი განღმრთობილი — *ἄνθρωπος ἀναθεωθεὶς*

"რამეთუ აწჲ კაცსა განღმრთობილსა აღვიარებთ, არამედ ღმერთსა განკორციელებულსა".

კაცისმსახურობა — *ἡ ἀνθρωπολατρεία*

"და საღმრთოსა საიდუმლოსა ჩუენსა კაცისმსახურობისა ძალად შესცვალებს".

კაცისმშობელი — ἡ ἀνθραποτόκος

"ამისთვის წმიდასა ქალწულსა არა ღმრთისმშობელად, არამედ კაცისმშობელად ქადაგებს".

კაცთმოყუარე — φιλόανθρωπος

"საიდუმლოსა იტყვს სულშემოსილი პაეღე და ჩუენ ძლითსა განგებულებასა ღმრთისასა და კაცთმოყუარესა თანაშთამომავალობასა".

კაცობრიენი — τὰ ἀνθρωπινα

"რომლისათვის არცა საღმრთონი გუამსა განასაზღვრებენ, არცა კაცობრიენი".

კაცობრიენი საზომნი — ἀνθρωπότητος μέτροι

"განიოთსებს კაცობრიეთა საზომთა კაცებისა განგებულებისათვის".

კაცქმნა — γένεσθαι ἄνθρωπος;

"ხოლო დასაბამი განკორციელებისა და კაცქმნისა — სულისაგან წმიდისა და მარიამისგან ქალწულისა".

კეთლადმსახურება — ἡ εὐσέβεια

"ეითარცა უცხოვრ ჩუენგან და კეთილადმსახურისა შჯულთა წინააღმდგომად გამომჩინებულად".

კერძო — τὸ μέρος

"ხოლო კერძონი ყოვლითურთსა შინა არიან".

კერძოობითი — τὸ μερικόν

"ხოლო გუამი და პირი და განუკუეთელი კერძოობითსა და თავით თვისით მდგომარესა განასაზღვრებენ".

ლ

ლიტონი კაცი — *ψίλος ἄνθρωπος*

"არა შიშულისა, არცა უკორცოჲსა სიტყვსა მხილველი, არცა ლიტონისა და ღმერთშემოსილისა კაცისაჲ, არამედ ძისა ღმრთისა და ბუნებითისა ღმრთისაჲ".

მ

მაგრილობელობა — *ἡ επισκίασις*

"ვინაჲცა პირველად იქმნეს ძალისა ღმრთისა მაგრილობელობაჲ".

მადლი — *ἡ χάρις*

"უკუეთუ ძე ქალწულისაჲ იქმნა ძე ღმრთისა მადლით, ორნი ძეობანი — ერთი ბუნებითი და ერთი მადლითი.

მამა — *ὁ πατήρ*

"გურწამს ეიდრეჲე მამაჲ, ძე და სული წმიდაჲ".

მამულისა — *τῆς πατρικῆς*

"და მხოლოდ უშობელობაჲ ოდენ არს თვთება მამულისა გუამოვნებისაჲ".

მამობა — *τὸ πατήρ*

"ღმერთი-მამაჲ — არა გუამოვნებისა თვთებასა ცხად-ჰყოფს "ღმერთი", არამედ თუ რომლისა ბუნებისაჲ არს, ხოლო მამობაჲ — თვთებასა გუამოვნებისასა".

მართლმადიდებელი — *ὁρθόδοξος*

"და უკუეთუ თქუან, ვითარმედ ბუნებითი ძე ღმრთისაჲ და ღმერთი, მართლმადიდებელნი არიან".

მარტივი — *ἀπλοῦς*

"არა გვკმს გუამის ქრისტესისა, ვითარცა გუამისა მარტივად არსებად თქუმაჲ".

მაცხოვარება — *ἡ σωτηρία*

"და სხუაჲ არს ღმრთისა მამისაგანი ძე ... და სხუაჲ იგი, უკუანაჲ-სკენელთა ჟამთა მხოლოჲსა დედისაგან ოდენ კორცითა განგებულე-ბით მაცხოვარებისათჳს ჩუენისა".

მაცხოვარი — *ὁ σωτήρ*

"გამოხუელ მაცხოვრად ერისა შენისა და კსნად ცხებულთა შენთა".

მგრძნობელობითი — *αἰσθητικός*

"ეინამცა ქონებაჲ ასოთაჲ კორცთაჲ არს და საგრძნობელნი მათ-ნივე არიან, ზოლო მგრძნობელობითი ძალი სულისაჲ არს".

მთავრობა — *ἡ ἀρχή*

"და ღაჯღა მარჯუენით მამისა ცათა შინა ზესთა კერძო ყოელისა მთავრობისა".

მეუფე — *ὁ δεσπότης*

"ეინცა ეინ იტყვს, ვითარმედ მეუფე ქრისტესსა არს ღმრთისა მამისაგანი სიტყუაჲ..."

მეუფება — *ἡ δεσποτεία*

"რამეთუ არათუ ერთპატიე არიან მეუფებაჲ და მონებაჲ".

მეფობა — *ἡ βασιλεία*

"მაშინ და წინდ მეფობისა იყო ცხებაჲ იგი მათი".

მეცნიერება — *ἡ γνῶσις*

"ყოველნივე მართალ და წრფელ არიან წინაშე გულისკმისმყოფელთა და უცთომელ, მპოენელთათჳს მეცნიერებისათა".

— *τὸ εἰδέναι*

"ეინამცა მეცნიერებაჲ სათანადო არს სიტყუათა სახეებისათა".

მეცნიერი — *εἰδότης*

"არაგის არსთაგანისადა საცნაურ, თვნიერ ხოლო ყოველთა მეცნიერისა მის".

მიერკერძო გამოთქუმისა — *ἀπορρήτως*

"ხოლო ვიტყვთ კორცთა, სულისა სიტყვერისა მქონებელთა, შეერთებასა სიტყვასა, უზესთაეს გონებისა და მიერკერძო გამოთქუმისა".

მიმთუალველი — *δέκτικός*

არამედ არსებითად მქონებელმან ამათმან, თვსად განისაკუთრნა სიკუდილისა მიმთუალველი კორცნი".

მიმოცვალება — *ἡ μετακίνησις*

"რამეთუ არა მოუგიეს ღმერთსა ადგილითი—ადგილად მიმოცვალება".

მიმღებელობითი — *μεταλεπτικός*

"რამეთუ მიმცემელობითი არს ღმრთეება, არა მიმღებელობითი".

მიმცემელობითი — *μεταδοτικός*

მიუთუალველი — *ανεπίδεκτος*

"რამეთუ ყოელისავე შემატებასა მიუთუალველ არს ღმრთეება".

მიუწთომელი — *ακατάληπτος*

"და ვითარმედ უქამო არს და უხილავ და მიუწთომელ (ღმერთი)".

მიუწთომელი საიდუმლო — *ἀπόρρητον μυστήριον*

"ესე არს უცხოჲ და მიუწთომელი საიდუმლოჲ".

მიუწთომელობა — *τὸ ἀκατάληπτον*

მოქმედება — *ἡ ἐνεργεία*

"გარნა კუალად არცა მოქმედებაჲ არს წარმომაჩენელ, რამეთუ ამოცნობისა ნესტორის მოწაფეთაჲ არს ესევეითარი წარრეება".

მოქმედებაყოფა —

"ბუნებითსა უკუე მოქმედებაყოფასა ვირწმუნებთ".

მოქმედი — მოქმედებული — *ἐνέργων — ἐνεργόμενος*

"ერთსა ვიდრემე მოქმედად იტყვან, ხოლო მეორესა — მოქმედებულად"

მოციქული — *ἀπόστολος*

"მოციქულად ქადაგებს ქრისტესა საღმრთოა წერილი".

მპყრობელი — *τὸ κράτος*

რეცა ვითარცა ცხებულსა მეფედ ზეგარდმოათა განჩინებითა და ღმრთისა მიერ გამორჩეულსა, მპყრობელად ბაბილონისსა".

მუცლადლება — *συλλάβω*

"მითხართ ჩუენ, მ, ესევითარნო, ვინ მუცლად—იღო წმიდამან ქალწულმან?"

— *ἡ σύλληψις*

"შემდგომად სულიერთა კორცთა მუცლადლებისასა, სიტყვსა ღმრთისა მათ შორის დამკუდრებამ მოკსენებულ არს".

მღღელმოქმედი — *ὁ ἱερουργός*

"ესრეთ სადმე დასწერს საიდუმლოსა მღღელმოქმედი პაელე".

მღღელთმთავარი — *ὁ ἀρχιερεύς*

"მღღელთმთავარად და მოციქულად აღსაარებისა ჩუენისად ქადაგებს ქრისტეს საღმრთოა წერილი".

მყოფი — *ὢν*

"ეგრეთვე ქრისტე, მყოფი ერთისა გუამითა, ხოლო მქონებელი ორთა ბუნებათა, ღმრთეებითა ვიდრემე მისითა საკვირველთ—მოქმედებდა, ხოლო კაცებითა მისითა იენებდა."

— *ὑπάρχων*

"არამედ თავი თვისი დააცალიერა ხატსა მონისასა მიმღებელმან."

მყოფობა — ἡ ὑπαρξις

"მაშინღა კორცთა მიიღონ მყოფობაჲ".

მშობელი — γενήτωρ

"მშობელისა მამისა თანა ჰმსთაერობს ყოველთა ღიდებულთა".

მწყემსი — ὁ ποιμήν

"აღადგინნა სულმან წმიდამან თანამბრძოლნი ჰეშმარიტებისანი, მწყემსნი და მოძღუარნი".

მხოლოდშობილი — ὁ μονογενής

"რამეთუ ორნი შობანი უწყენით მხოლოდშობილისა ძისა და სიტყვსა ღმრთისანი".

6

ნათელი ნათლისაგანი — φῶς τὸ ἐκ φωτός

"და გურწამს ერთისა ღმრთისა მამისა... და ერთისა უფლისა იესუ ქრისტესი ... ნათლისა ნათლისაგანისა...".

ნათესავი — ὁ γένος

"რამეთუ არსებაჲ ვიდრემე საზოგადოსა ბუნებასა სახისა მისისა, ანუ ნათესავისა მიმართ აღმაეალსა ცხად—ჰყოფს".

ნათესაობითი —

"და უკუეთუ ნათესაობითთაჲ ჯერ—არს თქუმაჲ ბუნებათაჲ ანუ კერძობითთა".

ნათლისმცემელი — ὁ βαπτιστής

"იოვანე წინამორბედი და ნათლისმცემელი იტყვს".

ნათლისღება — βαπτίζω

"სიკუდილისა მისისა მიმართ ნათელ—ვიღეთ".

—τὸ βάπτισμα

"თანადაეფუღენით უკუე მას ნათლისღებისა მიერ".

ნება — ἡ θέλῃσις

"რამეთუ ერთ არს ნებაჲ და განზრახვაჲ და მაღლი".

— τὸ θέλῃμα

"ესე სიტყუანი უკუეთუ ლიტონისა კაცისანი არიან, ანუ საღმრთო-
ოჲსა ნებისა არმეცნიერისა ..."

ნებება — ἡ θέλῃσις

"ნებებაჲ კაცობრივი და მოქმედებაჲ კაცობრივი".

ნეტარი — μακάριος

"ნეტარი პაეღუ იტყვს"

ნიეთი — ἡ ὕλη

"სხეულეანნი გუჲმნი ნიეთისაგან და სახისა შემოკრებულ და
შეზავებულ არიან"

ნიეთიერი —

"ხოლო უფროჲსდა მრავალთასა აღმატების მიწოთმასა კაცთა
ნიეთიერისა და მიმოდაყოფილისა განზნეულებჲსა მიერ უფლებულ-
თასა".

ო

ორკეცობა —

"ვითარმედ მარტივისა და უკუდავისა ბუნებისა შორის არარაჲ
იპოების ზედა შემოსრული და ორკეცობისა მქონებელი".

ორობა — ἡ δύαδις

"რამათა არა ორობაჲ ძეთაჲ და მეოთხე გუჲმი სამებისა შორის
შემოვიყუანოთ"

ორღანო — τὸ ὄργανον

"შთამომეტესეელმან ღუარძლთამან ორღანოდ თჳსსა კუმეიითა
შერეულ—ყო და აღაშფოთა ერი ღმრთისაჲ".

"რამეთუ ესე არს კაცი, სული სიტყვერი, ორდანოებრ მკუმეველი მისდა შეყოფილთა კორცთა".

3

3 ატივი — ἡ ἀξία

"დაღათუ ზიარ არიან ბუნებითა და... პატივითა, ერთ კაც არიან".

პატიოსანი — τίμιος

"არა ერთისა ჩუენებრისა და ზოგადისა კაცისა კორცად გურწამს წიყნდებარე იგი, ეგრეთე პატიოსანიცა იგი სისხლი".

პირველ გუამქმნილი — προῦπόστατος

"და არა თვთ იგი პირველ გუამქმნილი გუამი ცეცხლისა მიიღო".

პირველ ვიტყოდეთ — προεῖπον

"კორც-იქმნა ღმრთისა მამისაგანი სიტყუაჲ არა ქტეულებითა ანუ შეცვალებითა ბუნებისა მისისამათა, ვითარცა ეგერა პირველ ვიტყოდეთ".

პირველ მყოფი — πρῶτον εἶναι

"ხოლო წინამთ პირველ მყოფად იტყვს უკუანამსკნელ მისსა მოსრულსა მას".

პირველ საუკუნეთა — προαῖώνιος

"არათუ იგივე ღმერთიცა იყო პირველ საუკუნეთაჲ".

პირველ წარმოთქმული — προτετάγμενος

"კმა არს უკუე ესე განსაცხადებელად პირველ წარმოთქმულისა მის თავისა".

პირველი — πρῶτος

"ღმერთი-სიტყუაჲ მხოლოჲ პირველად იყო კორციელისა განგებულებისა უფლისა ჩუენისა".

პირველითგან — ἀπ'αρχῆς

"არამედ რომელი ღმერთი იყო პირველითგან, უკუანაახსენელ იქ-
მნა კაც".

პირველითგან სრული — *πρωτέλειος*

"რამათა არა შეზავებულ იყოს ღმერთი, ეითარცა უსრულესთაგან
შეწყობილი სრული, არამედ ერთი სრული სამთა შინა სრულთა,
ზესთა სრული და პირველითგან სრული".

პირველნი ბრალნი — *ἀρχαίοι αἰτίματοι*

"ესე იგი არს, რაჟამს მისსა მიმართ აღვიართ სარწმუნოებისაჲ,
მაშინ ყოვლისაჲე ცოდვისაგან წმიდად გამომაჩენს ჩუენ და პირველ-
თა ბრალთაგან განმათავისუფლებს".

პირი — *τὸ πρόσωπον*

"ვინცა ეინ ორთა პირთა, ესე იგი არს, გუამთა განუთჳსებლეს".

პირმშო — *ὁ πρωτοτόκος*

ვინცა ეინ არა აღიარებს სიტყუასა ღმრთისასა ენებულისა
კორცთა და სიკუდილისა გემოჲს მხოლველსა კორცითა პირმშო
მკუდართაგან ქმნილად, ეითარ-იგი ცხოველ არს და
ცხოველსმყოფელ".

პირუკარობა — *ἡ ἀθροιστομία*

"ხოლო რომელთა ტყუილისა მიმართ მიდრეკილად აქუნდეს
გონებაჲ და პირუკარობაჲ".

ჟ

ჟამიერი მყოფობა — *ἡ παρξια χρονική*

"კორცთა უფლისათა აქუს ჟამიერი მყოფობაჲ".

ჟამისქეჲ — *ἡ πόχρονος*

"ხოლო ეითარცა კაცად გამოჩინებული გარეშეწერილ არს და ჟა-
მისქეჲჲ".

რ

რაბამობა — *τὸ μέγεθος*

"კორცთა უფლისათა აქუს ... რაბამობაჲ".

რიცხვ —

"რიცხვ არს ერთთაგან შემოკრებული სიმრავლე".

რომელობა — *ἡ ποιότης*

"არსებითთა რომელობათაჲ და არსებისზედათაჲთა".

ს

საგრძნობელი — *τὸ αἰσθητήριον*

"ვინაჲცა ქონებაჲ ასოთაჲ კორცთაჲ არს და საგრძნობელნი მათ-
ნივე არიან".

სავსება — *τὸ πλήρωμα*

"და სავსებისაგან მისისა ჩუენ ყოველნივე მოვიღეთ, წერილისა
მისებრ".

საზოგადო — *κοινός*

"ერთი ბუნებაჲ აქუს და არსებაჲ საზოგადოჲ".

"განყოფილებაჲ არს საზოგადოჲსა თვსაგანისა მიმართ".

საზოგადოლობა — *ἡ κοινότης*

"ბუნებაჲ არს საზოგადოლობაჲ სახისაჲ".

საზღვარი — *ὁ ὄρος*

"და დაღათუ გუამოვნებისა ზედა ითქუას, არა საზღვარსა ცხად-
ჰყოფს გუამოვნებისასა, არმედ თუ რომლისა ბუნებისაჲ არს".

სარწმუნოების საზღვარი — *πίστεως ὄρος*

"ნეტართა მამათა, დედაქალაქსა შინა ნიკიელთასა შეკრებულთა
და მართლისა და უბიწოჲსა საზღვრისა აღმწერელთა".

სათითოეულო —

"ხოლო არსებასა და გუამსა იგივე აქუს განყოფილებაჲ, რამ—იგი აქუს ზოგადობასა სათითოეულომსა მიმართ".

სათნოყოფა — ἡ ἐνδοκία

"(ეკადაგებთ) მასვე პირველ საუკუნეთა მამისაგან შობილსა ძესა... რომლისა მიერ ყოველნი შეიქმნნეს, უკუანაჲსკნელთა ჟამთა სათნოყოფითა მამისაჲთა მუცლადღებულად".

საკრველად — παραδόντως

"საკრველად და გამოუთქუმელად შეერთნეს ღმრთისა მამისაგანსა სიტყუასა სულისა სიტყვერისა მქონებელნი კორცნი".

საკრველება — τὰ θάσματα

"ეითარცა თვისითა ძალითა სულისა მიერ სრულ—ჰყოფდა საკრველებათა".

საკრველთმოქმედება — θασματοσυργέν

"არცა ღმრთეებაჲ მისი ივნებდა, არცა კორცნი საკრველთ — მოქმედებდეს".

საკუთრად —

"გარნა არცა ერთი ამათ ყოველთაგანი საკუთრად და ღამტყიცებით და თავით თვისით არს არსებაჲ".

საკუთრებით —

"ვინაჲთგან არა საკუთრებით შეერთებად ითქმის".

საკურთხეველი — τὸ θυσιαστήριον

"მოივლინა ერთი სარაჲმთაგანი ჩემდა და კელთა აქუნდა ნაკურთხალი, რომელი მარწყხითა მიიღო საკურთხეველისაგან".

სამარადისოდ — ἀεί

"რამეთუ სამარადისოდ იგივე არს და ქცეულებისა აჩრდილთა მითუაღეასა არა თავს—იღება".

— αἰδώς

"ერთი იგი სამარადისოდ მყოფი ვითარცა ღმერთი".

სამწევალელო — αἰρετικός

"მოიპოვეს მწარე რაიმე და სამწევალელოსა ბოროტადმსახურებისა ღირსი".

სანატრელი — μακάριος

"სანატრელისა სუკენსონის მიმართ, ეპისკოპოსისა დიოკესარიელთაჲსა".

სარწმუნოება — ἡ πίστις

"და მადიდებლობასა მართლისა და ჭეშმარიტისა სარწმუნოებისა მქონებელნი, ესრეთ ეიტყვთ..."

სასწაულად — θαυμαστικός

"ხოლო განუყოფელად დადებამ, ჩუენდა უკუე მართლისა აღსარებისა სასწაულად ვითამე საგონებელ არს".

სასწაული — τὸ θαῤῥῆον

"ვინამთგნ სიტყუამ იყო ქრისტეს შორის, სასწაულთა სრულმყოფელ იქმნა იგი".

სატფურება — ἔγκαινια

"სატფურებისა პატივი ძუელშჯული და კეთილობისა მქონებელი, ხოლო უფრომსლა ახალთა პატივთა ენკენიათა მიერ".

საუკუნო — αἰών

"და თვთ იგივე უწინარეს საუკუნოჲსა და ჟამისა გულისკმა—იყოფების".

საღმრთო — μακάριος

"გალობს საღმე საღმრთოჲ დავით".

— τὸ θεῖον

"საღმრთოჲ და ყოელისა შემძლებელი ნებაჲ".

საღმრთოებს სიტყვსა — *κατὰ τὸν τοῦ κυρίου λόγον*

"რომელი მისცა საკსრად ჩუენდა საღმრთოებს სიტყვსა".

საღმრთო მოქმედება — *θεῖα ἐνεργεία*

"და არა სხეულენისა გუამისა გარდამოსლვამ იქმნა, არამედ საღმრთოსა მოქმედებისა ჯერჩინებაჲ".

საღმრთო სასაწაული — *ἡ θεοσημεία*

"ღეენისათჳს სულთა უკეთურთამსა და აღსრულებისათჳს კაცთა ზედა საღმრთოთა სასწაულთამსა".

საღმრთო წერილი — *ἡ Θεῖα Γραφή*

საყოელთო —

აწ სადმე ერთობაჲ განუკუეთელთაჲ, რომელ არს იგივეობაჲ ბუნებისაჲ, საყოელთოსა შეიქმს".

საყოელთო ნათესავობითი —

"ხოლო საღმრთოსა და ნეტარისა ბუნებისა შორის არცა საყოელთოსა ნათესავობითისა, არცა კერძობითისა ჯერ—არს ძიებაჲ".

საცხოვრებელად — *ἐπὶ σωτηρίᾳ*

"ხოლო ეინათგან უეარ—ჰყოფენ ვიეთნიმე კორციელსა მას შობასა საცხოვრებელად ყოველთა ქმნილთა".

საცხოვრებელი —

"რომელთაგან საცხოვრებელი შესრულებაჲ იქმნა დიდისა ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩუენის იესუ ქრისტეს განგებულებისაჲ".

სახე — *τὸ εἶδος*

"აწ უკუე ბუნებაჲ და არსებაჲ და ხატებაჲ სახესა ცხად—ჰყოფენ, ესე იგი არს ზოგადობასა".

— *τὸ σχῆμα*

"სახითა ჰოვლმან, ვითარცა კაცმან დაიმდაბლა თავი თჳსი".

— *ὁ τρόπος*

"ეძიებდა—რა მარიამ სახესა მუცლადღებისასა".

"სხეულეანნი გუამნი ნიეთისაგან და სახისა შემოკრებულ და შეზავებულ არიან".

სახებოროტი — *δύστροπος*

"არათუ ვიეთგანმე სახებოროტებით ითქუმოდის ესეცა".

სახიერება — *ἡ αγαθότης*

"ეგრეთვე მუნ არსებისა ვიდრემე სიტყუამ საზოგადო არს, ვითარ—იგი სახიერებაჲ, ღმრთეებაჲ ანუ რამცა სხუამ გულისკმა—ყოფების".

სახილველობა — *τὸ ὄρατον*

"და შესახებელ ქმნილყოფასა ვიტყვთ შეუხებელისასა, სახილველობასა — უხილაეისასა".

სახოანი სახე —

"ხოლო გუამი სახოანსა სახესა, ესე იგი არს მას რომელსამე კაცსა წარმოაჩენს".

სახლისუფალი — *ὁ δεσπότης ἐνοίκου*

"ხოლო ქრისტე — ღმერთი და მეუფე, სახლისუფალი სახლისა ღმრთისაჲ".

საკუდილისა გემომს მხილველნი კორცნი — *θανάτου γευσάμενος σάρξ*

"ვინცა ვინ არა აღიარებს სიკუდილისა გემომსმხილველსა კორცთა ჰიერმშო მკუდართჳს ქმნილად ... შეჩვენებულ იყავნ!"

სიმარტივე — *ἡ απλότης*

"ითხოვენ უფლისაგან სიმარტივეითა გულისაჲთა, ვითარცა წერილ არს".

სიმრავლე —

"რამეთუ იგი ვიდრემე სიმრაველესა შორის იხილევბის, ხრლო ესე — ერთსა შორის".

სიტყვერი —

"ხოლო ვიტყვთ კორცთა სულიერთა სულისა სიტყვერისა მქონებელთა შეერთებასა სიტყვსასა".

სიტყვსება — ἡ ἀπολογία

"კმა არს, უკუე, ესე განცხადებულად პირველი წარმოთქმულისა მის თავისა, მისივე აღკსნაჲ, ესე იგი არს სიტყვსებაჲ".

— διαλέγω

"ვითარცა მწეალებელთა, ესრეთ სიტყუა—უგოთ".

სიტყვსმყოფელობა — διαλέγω

"აჲ, ღმრთისა მიმართ სიტყვსმყოფელობს".

სიტყუა — ὁ λόγος

"და ვითარმედ თვთ იგი მხოლოდშობილი ძე და სიტყუაჲ ღმრთისაჲ უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა შობილი მამისაგან".

— ὁ λόγος

"ვინაჲცა აღვიარებთ ერთისა წმიდისა სამებისაგანისა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს ზედა ორთა ბუნებათა სრულთა, საზღვართაებრ და სიტყუათა მათთა".

— ὁ λόγος

"ვითარმედ სიტყუაჲ, რომელი აქუს ზოგადსა თვსაგანისა მიმართ იგივე აქუს არსებასა გუამისა მიმართ".

სიწმიდე — ὁ ἁγιασμός

"გვრგვნოსანი ბუნებაჲ კაცისაჲ განამდიდროს სიწმიდითა და საღმრთოდ ზატებად დასახოს კუალად სიწმიდისა მიერ".

სიხარული — *ἡ ἀγαλλίασις*

"ამისთვის გცხო შენ ღმერთმან, ღმერთმან შენმან საცხებელი სიხარულისაჲ".

სრულება — *ὁ τελειότης*

"ბუნებათა სრულებაჲ საცნაურ-იქმნების".

სრული — *τέλειος*

"ღმერთი სრული და კაცი სრული".

სრულმყოფელი — *ἀποτελέστης*

უკუეთუ სიტყუაჲ იყო ქრისტეს შორის, სასწაულთა სრულმყოფელ იქმნა იგიცა".

სული — *ἡ ψυχὴ*

"რამეთუ სხვთა ვიდრემე ბუნებითა გულისკმა-ჰყოფს, ესე იგი არს, არსებითა სულისაჲთა".

სული სიტყვერი და გონიერი — *ψυχὴ λογικὴ τε καὶ νοερά*

"არამედ რომელი-იგი გუამი ერთი იყო გუამთაგან ღმრთეებისათა, იქმნა ერთად კაცებისა გუამთაგანად უქორწინებელისა ქალწულისაგან კორცთა სულიერთა, სულისა სიტყვერისა და გონიერისა გუამსა შინა თვსსა გუამმყოფელი და გუამად მათდა გამოჩინებული".

სულიერი — *ἐμψυχόμενος*

"თავსა შორის თვსსა გუამ-ყენა კორცნი სულიერნი.

სულად სულნელებისად — *εἰς ὁσμήν εὐσώδ'ας*

"რომელმან შეწირა ჩუენთვის თავი სულად სულნელებისად ღმრთისა და მამისა".

სულიერქმნილი — *ἐμψυχόμενος*

"ამის შემდგომად მიხუმითა კორცთა არა უსულოთა, არამედ უფროხსდა სულითა გონიერითა სულიერქმნილთაჲთა, გამოვიდა კაცი დედაკაცისაგან".

სულისამბრძოლი — *πνευματόμαχος*

დიოდირე ვინმე სულისა მბრძოლი, ვითარცა იტყვან, ეზიარა მართლმადიდებელსა ეკლესიასა.

სულშემოსილი — *πνευματόφορος*

"საიდუმლოსა იტყვს სულშემოსილი პაველ".

სწორპატივობა — *ἡ ἰσότης*

"ხოლო შეერთებულად არა ვითარ-იგი ვიტყვთ, არამედ მხოლოდ პატივითა ოდენ და ღირსებისა სწორპატივობითა".

სხეულეანობა —

"... არამედ ჰგიეს ერთად გარნა არა უკორცოდ, არცა თვნიერ სხეულეანობისა, არამედ თვსად მისდა იცნობებიან კორცნი ერთობისაებრ სხეულეანობისა".

სხეულეანნი გუამნი —

"რამეთუ აჰა, სხეულეანნი გუამნი ნიეთისაგან და სახისა შემოკრებულ და შეზაგებულ არიან".

სხუა — *ἄλλος*

"სხუაჲ არს სიტყუაჲ ბუნებისაჲ და სხუაჲ სიტყუაჲ არს გუამოვნებისაჲ".

სხუაარსი — *ἑτεροουσία*

"სული და კორცნი სხუაარს ვიდრემე ურთიერთას არიან".

სხუაარსყოფა —

"ეგრეთვე თანამოწამედ გმობისა თვისისა მიმიხუნენ ჩუენცა, ვითარცა სხუაარსყოფისა განთვსებულთა და განუკუეთელთა არსებათაჲსა მეტყუელნი",

სხუაგუარობა — ἄλλο ποίειν

"ბუნებაჲ უკუე სხუაგუარობასა ჰყოფს".

სხუამადიდებელი — ἑτερόφρων.

"ორთა ძეთა ჭადაგებასა მოიპოვებენ სხუამადიდებელნი იგი".

სხუაობა — τὸ ἄλλον

"გუამი სხუაობასა და პირსა განასაზღვრებს".

— ὁλοτρόπως

"ყოვლითურთ განთესებულისა სხუაობისა და თვსაგანისა ურ-
თიერთას განყოფილებისა მომგებელ არიან".

სხუაობისაგან სხუად — ἐξ ἄλλοῦ καὶ ἕτερον

"რამეთუ თქუა რაჲ თუ კორციელად, ვითარცა სხუაობისაგან
სხუად განასაზღვრა და რაობისაგან ანუ რად".

სხუაკმაობა — διαφωνέω

"და სხუაკმაობენ ურთიერთას".

უ

უბიწო — ἀμώμητος

"ესე ყოვლად უცხო არს მართლისა და უბიწოჲსა სარწმუნოები-
საგან".

— ἀδιάβλητος

"მართლისა და უბიწოჲსა სარწმუნოებისა საზღერისა
აღმწერელთა".

უგიობელი — ἀδιάβλητος

"და სხუათა კაცობრივთა და უგიობელთა ენებათა დამორჩილებუ-
ლად".

უგუამო — ἀνυπόστατος

"არცა უკუამო არს ერთიცა თითოეულთა ბუნებათა მათგანი,
არცა გუამი აქუს თითოეულსა".

უენებელი — *ἀπαθής*

"და ვითარმედ უკამო არს (ღმრთეება) ... და უენებელ".

უენებელობა —

"(აქუს) ღმრთეებასა ... უენებელობა".

უზიარებელი — *ἀμέτοχος*

"რამეთუ განითვსებს სული ყოველთავე კორცთასა, რომელი—
იგი თვსითა ბუნებითა უზიარებელ არს".

უზენაეს — *ανωτέρω*

"რამეთუ უზენაეს არს ენებისა საღმრთო და გამოუტყუმელი
ბუნება".

უზესთაეს — *ὑπέρ*

"ზოლო ვიტყვთ კორცთა სულისა სიტყუერისა მქონებელთა
შეერთებასა უზესთაეს გონებისა".

უკეთური — *ἀκάθαρτος*

"ღეენისათვს სულთა უკეთურთაჲსა და აღსრულებისათვს კაცთა
ზედა საღმრთოთა სასწაულთაჲსა".

უკუანამსკნელნი ჟამნი — *ἐσχάτοι καιῖροι*

"ზოლო უკუანამსკნელთა ჟამთა საუკუნოჲსათა იგივე ჩუენთვს
იშვა".

უკუდავი — *ἀθάνατος*

"უენებელ ვიდრემე და უკუდავ არს ღმრთისა მამისაგანი სიტყუ-
აჲ".

უმამო — *ἀπάτωρ*

"არა იგივე იყოს უმამო და უდელო".

უმიზეზოდ — *ἀναιτίως*

"ერთი მამისაგან უწინარეს საუკუნეთა, უკორცოდ და უმიზეზოდ".

უნივეთობა — *τὸ ἀνθρον*

"რამეთუ ხილულობა და უხილაეობა, ნიეთიერობა და უნიეთობა, შესახულობა და შეუსახველობა ბუნებისა არიან განყოფილება".

უპირო — *ἀπρῶσσιπος*

"უკუეთუ არა არს გუამი უპირომ".

უქამო — *ἄχρονος*

"უქამო არს (ღმრთეება)".

ურვა — *ἀγανία*

"კორცთა უფლისათა აქუს ... ურვამ".

უსაშუველოდ — *ἀμέσως*

"ესე იესუ ქრისტე უსაშუველოდ მამისა თანა დაიწესების".

უსახურება —

"თვთ თავით თვსით აქუს სიტყუასა უსახურება".

უსიტყუელი — *ἄλογος*

"რამეთუ რომელი შიშულითა კორცითა ენებულად იტყვს უფალსა, უსიტყუელად და უნებლიეთად შეიქმს ენებასა".

უსისხლო — *ἀναίματος*

"წმიდა და ცხოველსმოფელსა და უსისხლოსა მსხუერპლსა სრულ-ეკყოფდეთ რამ ეკლესიათა შინა".

უსრული — *ἀτελής*

"რამათა არა შეზავებული იყოს ღმერთი, კითარცა უსრულთაგან შეწყობილი სრული".

უსულო — *ἄψυχος*

"ყოელად ბრძენმანცა მახარებელმან იოვანე თქუა კორცქმნაჲ
სიტყვსაჲ, არა ვითარცა უსულოთა კორცთადა შეერთებულისაჲ".

უფალი — *ὁ κύριος*

"რამეთუ ერთ არს უფალი იესუ".

უფლება — *τὸ κυριότης*

უქცეველად — *ἀτρέπτως*

"სიტყუაჲ ღმრთისა ცხორებისათჳს ჩუენისა უქცეველად კორც
იქმნა".

უქცეველი — *ἀτρεπτος*

"რამეთუ უქცეველ და უცვალებელ არს ღმრთეებაჲ"?

— *ἀμετάβλητος*

"და სიტყუაჲ კორც იქმნა. ხოლო იქმნა უქცეველად და უცვალებ-
ელად".

უღმრთოება — *ἡ ἀσεβεία*

"საჭიროდ დაწესებულ იქმნა შეჩუენებაჲ ესე განსაქიქებელად
უღმრთოებისა მათისა".

უღონო — *ἀδύνατος*

"რამეთუ უკუეთუ აღერიცხუნეთ სამნი და ერთი უღონო".

უშობელობა — *τὸ ἀγέννητον*

"და მხოლოდ უშობელობაჲ ოდენ არს თჳთებათა მამულისა გუამ-
ოვნებისა".

უშჯულოება — *ἡ ἀνομία*

"შეიყუარე სიმართლე და მოიძულე უშჯულოება". —

უცვალებელი — *ἀναλλοίωτος*

"უქცეველ და უცვალებელ არს ღმრთეებაჲ".

— *ἀμεταβλήτως*

"დაუდუმებელად ექადაგებთ ... განკორციელებულად უქცაველად და უცვალებელად".

უცოდველობა — *ἡ ἀναμαρτησία*

"ცხებულ უკუე იქმნების ჩუენებრითა კაცებითა ძე, საქებელობათა მიერ უცოდველობისათა".

უცხო — *ἄλλότριος*

"რომელი ესე ყოვლად უცხო არს მართლისა და უბიწოჲსა სარწმუნოჲსაგან".

უცხოქმნულად — *ἄλλοτρίως εἶναι*

"მართლისა და უბიწოჲსა სარწმუნოებისაგან უცხოქმნულად ემჯით".

უძლურება — *ἡ ἀσθενεία*

"გარნა არღარა მქონებელნი კაცობრიეთა უძლურებათანი თავისა შორის თჳსისა".

უხილავი — *ἄόρατος*

"და შესახებელ ქმნილ ყოფასა ვიტყვთ შეუხებელისასა, სახილველობასა — უხილავისასა".

უხილავობა — *τὸ ἀόρατον*

"ხოლო უწინარეს საუკუნეთა ქონებაჲ მყოფობისაჲ, და უხილავობაჲ ...".

უხრწნელება — *ἡ ἀφθαρσία*

"უეჭუელად მოიწინეს ჩუენ ზედა ქრისტესმიერნიცა, რომელ არიან უხრწნელებაჲ და სიკუდილი".

უხრწნელი — *ἄχραντος*

"არცა ქმნილ არიან წმიდანი იგი კორცნი და უხრწნელი იგი სული სხჳსა მიერ".

უკორცო — *ἄσαρκος*

"ეითარცა ჯერეთ უკორცოსა აღეიარებთ სიტყუასა".

— *ἁπλως*

"ერთი მამისაგან უწინარეს საუკუნეთა უკორცოდ და უმიზეზოდ".

ფ

ფერი — *ἡ μορφή*

"კორცთა უფლისათა აქუს რაბამობაჲ, და ფერი, და ასონი".

ფერისცვალება — *ἡ μεταμόρφωσις*

"რამეთუ საღმრთოჲსა ფერისცვალებისათჳს ერთი ეიღრეჲ მახარებელი იტყჳს".

ფილოსოფოსობა —

"რომელთა საქმითისა ფილოსოფოსობისა მიერ აღყუაებულად აქუნდეს მეცნიერებითი ძალი გონებისაჲ".

ქ

ქალწული — *ἡ ἀρθενος*

"ბუნებით ძედ ღმრთისა და ძედ ქალწულისად ითქუმის".

ქმნა — *εἶναι*

"პირისა და პირისა ერთპირ ქმნაჲ".

ქმნილი — *ἔγενετο*

"არცა ქმნილ არიან წმიდანი იგი კორცნი".

ქმნული — *ποιηθεῖς*

"იესუ ქრისტე თქუეს პირველ საუკუნეთა მამისაგან შობილი და არა ქმნული".

ქუედმდებარე — *τὸ υποκείμενον*

"შემოკრებულ და შეზავებულ არიან პირველისაებრ ქუედმდება-
რისა მათისა".

ქუესკნელი — ἡ καταχθονία

"და თაყუანის—მცემლედ ჩუენ ზეცისანი და ქუეყანისანი და ქუესკ-
ნელთანი".

ქუეყანიერი — γεικός

"ამისთჳს განკაცნა მხოლოდშობილი ძე ღმრთისაჲ და გამოუჩნ-
და ქუეყანისათა ქუეყანიერიტა კორციტა".

ქცევა — μεταπεφοίτηκειν

"არცა ბუნებაჲ სიტყჳსაჲ კორცთა ბუნებად იქცა".

ქცეულება — ἡ τροπή

"არა ქცეულებისა, არცა შეცვალებისა თაჳსმდებულად ვიტყჳთ".

— ἡ μετάστασις

"ესე იგი არს, ვითარმედ კორც იქმნა ღმრთისა მამისაგანი სიტ-
ყუაჲ არა ქცეულებითა, ანუ შეცვალებითა".

ღ

ღირსება — ἡ ἀξία

"მხოლოდ ზიარებითა ოდენ და ერთობითა ღირსებისაჲთა პატი-
ვემული თანათაყუანის—იცემებოდის და თანაიდიდებოდის".

— ἡ αὐθεντία

"შეაერთებენ მას ღმრთისაგანსა სიტყუასა თანა მხოლოდ პატიე-
ითა ოდენ, ესე იგი არს ღირსებითა".

ღმერთი — ὁ Θεός

ღმერთი ახალი — Θεὸς πρόσφατος

"არა იყოსო შენ შორის ღმერთი ახალი".

ღმერთი—სიტყვა — Θεός—Λόγος

"...და იგივე ღმრთისა მამისაგანი ღმერთი—სიტყვაჲ".

ღმერთმთავრობა —

"ვინაჲცა სამღდელთა მამათა ჩუენთა ღმრთისმეტყუელებითსა შინა მოქმედებასა ეპკოებთ მხოლოობასა და ერთობისა აღმსაარებელად ღმერთმთავრობისათჳს".

ღმერთქმნილი — γένεσθαι Θεόν

"არცა გუამსა კაცისასა ღმერთქმნილად (ეიტყვთ)".

ღმერთშემოსილი — θεόφορος

"არცა ლიტონისა და ღმერთშემოსილისა კაცისაჲ".

ღმრთეება — ὁ θεότης

"გურწამს ერთი ღმრთეებაჲ სამთა გუამთა".

— τὸ θεῖον

"რამეთუ უქცეველ არს ღმრთეებაჲ და უცვალებელ".

ღმრთეებრ — θεϊκῶς

"და იგივე ახალ უკუე არს კაცობრიუ და სამარადისო ღმრთეებრიუ".

ღმრთივშუენიერი — θεοπρεπής

"ვინაჲცა ყოველნივე მისნი არიან — ღმრთივშუენიერიცა და კაცობრივნი".

ღმრთივშუენიერად — θεοπρεπῶς

"რომელი იშუა მამისაგან უწინარეს საუკუნეთა ღმრთივშუენიერად და გამოუთქმელად".

ღმრთისმშობელი — ἡ θεοτόκος

"ესერეთ ღმერთ არს ქრისტე, რომლისათჳს ღმრთისმშობელ არს მისი მშობელი ქალწული".

ყოველი — *πᾶς*

"რომლისა მიერ ყოველი და რომლისათჳს ყოველნი".

— *ὅλος*

"საცხორებელად ყოველთა ქმნილთა".

"მეუფე ყოველთა".

ყოვლად — *παντελῶς*

"რომელი ესე ყოვლად უცხო არს მართლისა და უბიწოისა სარწმუნოებისაგან".

ყოვლადბრძენი — *πάνσοφος*

"და იტყვს ყოვლადბრძენი პაულე".

ყოვლადრჩეული — *πανᾶριστος*

"მაშინ ყოვლადრჩეული პეტრე, თხემი მოციქულთა მწუერეალობისაჲ (იტყვს)".

ყოვლადუბიწო — *πανάμωμος*

"ყოვლადუბიწოსა საშოსა წმიდისა ქალწულისასა".

ყოვლადუხრწნელი — *παναχράντος*

"ყოვლადუხრწნელსა შინა საშოსა ქალწულისასა".

ყოვლადწმიდა — *τὸ ἅγιον*

"არცა პაერად განბნეუდნი არიან სიტყუაჲ—ღმრთისაჲ და სულს მისი ყოვლადწმიდაჲ".

ყოვლითურთი — *τὸ ὅλον*

"რამეთუ ყოვლითურთი კერძოთა შინა და კერძონი ყოვლითურთსა შინა არიან".

ყოვლისა შემძლებელი — *παντοδύναμος*

"ყოვლისა შემძლებელი ნებაჲ".

"ყოელისა შემძლებელი მოქმედებაჲ".

ყოელისმპყრობელი —

"მამისა ყოელისა მპყრობელისაჲ".

ყოფა —

"არათუ ვითარმცა დასაბამი ყოელისაჲ მიეღო ღმრთეებასა მისსა".

— *τὸ ὑπάρχειν*

"და მისსავე ვიტყვთ ერთბამად ღმერთად და კაცად განთვსებულად ყოფასა".

ყურიმლისცემა —

"ხოლო ნერწყუეათა და ყურიმლისცემათა მიმთუალეულობაჲ არა განასაზღვრებენ გუამსა".

უ

შეზავება — *ἡ σύγκρασις*

"ყოელითურთ ვითამე საჭირო არს თქემაჲ შერწყუმისა და შეზავებისაჲ მოკლებითა ვითამე და განლევათა მის შორის კაცობრივისა ბუნებისაჲთა".

შეზავებული — *σύνθετος*

"რამათა არა შეზევბულ იყოს ღმერთი".

შეერთება — *ἡ ἔνωσις*

"გუამოვნებით შეერთებისათეს სიტყვსა—ღმრთისა".

— *ἔνωσις*

"ვითარ უკუ ღმერთ—ჰყოფთ თქეენებრსა კაცსა თვსებითითა შეერთებითა სიტყვსა თანა?"

შემატება —

"რამეთუ ყოელისავე შემატებისა მიუთუალეულ არს ღმრთეებაჲ".

შემანივთებელობითი —

შემასრულებელობითი —

"რამთუ ესე ყოველნი შემასრულებელობითნი არიან, ესე იგი არს, შემანივთებელობითნი ქუედმდებარისა მათისა ბუნებისანი".

შემთხუევიითი — *συμβέβηκος*

"რომელთაგანსა პირველსა მას არსებად უწოდენ ამათთჳს მოსწრაფენი იგი, ხოლო მეორესა — შემთხუევითად".

შემმოსელი — *ἀμφιασάμενος*

"გარნა არა უკორცოდ ვითარ-იგი პირველ ჟამთა უწინარეს განკაცებისათა, შემმოსელი ბუნებისა ჩუენისაჲ".

შემოკრება —

"და რაჟამს ურთიერთას უმსგავსოჲსა ბუნებისა მქონებელთა ჰხედვიდეთ ერთობად შემოკრებასა და ურთიერთას თანად მდებარეობასა".

შემოკრებულება —

არა განიყოფების ორად ერთბამად შემოკრებულებაჲ მათი".

შემოსა — *ἡ πρόσληψις*

"და ჰგიეს ვიდრემე ღმერთად შემოსასა შინა კორცოთასა".

შემოქმედი — *ὁ ποιητής*

"ღმერთი სადმე არს იესუ და შემოქმედი, ვითარცა ბუნებით ღმერთი.

— *ὁ θεμιουργός*

"ყოველთა ხილულთა და უხილაეთა შემოქმედი".

შემქმნელი — *πεποιήμενος*

"ნუსადა ვითარცა შემქმნელი, ანუ ვითარცა მყოფი წარმოჩინებული".

შემწირველი — *ἡ προσφορά*

"ვინცა ვინ იტყვს მას თავისა თვისისათეს შემწირველად მსხუერპლისა".

შემტკიცებული —

ყოვლად ზედამიწვენიითთა და შემტკიცებულითა შეერთებითა ერთად ძედ ითქუმის ღმრთისა მამისაგანი სიტყუაჲ".

შერეენა — *ἡ σὺγχυσιν*

"ვითარმედ შერეენაჲ ანუ შერწყუმაჲ ანუ თანააღზავებაჲ იქმნა სიტყვსაჲ კორცთა მიმართ".

— *ἡ ἀνάχυσιν*

"არამედ არცა კორცთა მიმართ შერწყუმაჲსა, ანუ შერეენასა ანუ აღზავებასა არსებობისა მისისასა განუასაზღვრებთ".

— *ἡ μίξις*

"კუალად შეერთებულად ეიტყვთ ურთიერთას შეწებულთაცა რათმე, რომელ არიან სხვთე რაჲთმე სახითა შეყოფილნი ურთიერთას, ანუ გუერდის—გუერდ თანადასხმითა ანუ შერეენითა".

შერწყუმა — *ἡ σὺγχυσιν*

"ვითარმედ შერეენაჲ ანუ შერწყუმაჲ იქმნა".

შესაკრებელი —

"შესაკრებელი მრავალთა განუკუეთელთა არს სახე".

შესამოსელი სულისა — *ἐνθυμα τῆς ψυχῆς*

"და ითქუმიან კორცნი შესამოსელად სულისა".

შესახულობა — *τὸ σχημα*

"და აქეს კორცთა უფლისათა ...შესახულობაჲ და რაბამობაჲ".

შესმენანი —

"ესრეთ უკუე განყო იგი შესმენათა შინა პირველთა და მეორესა".

შესრულება — *ἀποτελέω*

"ერთი ბუნებაჲ კაცისაჲ შეასრულეს".

შეურევენლად — *ἀσύγχυτος*

"შეურევენლად დაეიცავთ შერთებასა".

შეუსახეელობა — *ἀσχηματίζω* (*τὸ ἀσχηματίζμενον*)

"რამეთუ ხილულობაჲ და უხილეელობაჲ, ნიეთიერობაჲ ჭა უნიეთობაჲ, შესახეელობაჲ და შეუსახეელობაჲ ბუნებისა არიან განყოფილება".

შექმნილი —

"სხვსა და სხვსა არსებისათჳს ერთისა და მისივე თაყუანისცემისა თქუმაჲ შეუმსგავს არს, ესე იგი არს შემოქმედისა და შექმნილისა, ღმრთისა და კაცისა".

შეცვალება — *ἡ μεταβολή*

"და გამოვიდა კაცი ღედაკაცისაგან არა შეცვალებისა ბუნებისა ჩუენისასა ქმნითა".

— *ἡ τροπή*

"ეითარმედ კაც იქმნა არა ქცეულებისა, არცა შეცვალებისა თავსმდებელად ვიტყვთ".

— *ἡ ἀλλοίωσις*

"არცა ქცეულებისა, არცა შეცვალებისა თავსმდებელად ვიტყვთ მას მისდა მიმართ რაჲ—იგი არა იყო".

შეცოდება — *τὸ πλημμέλειν*

"ხოლო თავისუფალი ცოდვისაგან და ყოვლითურთ უცხო შეცოდებისა, არა მოქნე იყო მსხუერპლისა თავისა თვისისათჳს".

შეწყობილი —

"რამათა არა შეზაებულ იყოს ღმერთი, ვითარცა უსრულთაგან
შეწყობილი სრული".

შიშუელი — *γυμνός*

"არა ვითარცა შიშულისა ღმრთისა მშობელი".

შობა — *γεννάω*.

"იშვა ღმერთი განკორციელებული".

კორციელი შობა — *κατὰ σαρκὰ γέννησις*

"ხოლო ეინათთან უეარ-ჰყოფენ ეიეთნიმე კორციელსა მას
შობასა მისსა".

გამოუთქუმელი შობა — *ἀπόρρητος γέννησις*

"გამოუთქუმელისა შობისათჳს ..."

შობილი — *γεννηθῆῖς*

"თქუეს. ჰირეელ საუკუნეთა მამისაგან შობილი და არა ქმნული".

შობილობა — *τὸ γέννητον*

"ხოლო მსგავსებით ხილულნი ყოველთაჲე თანაარსთა გუამთა
შორის, ბუნებითნი არიან განმყოფელნი გუამისანი თანაარსთა გუ-
ამოვნებათაგან ვითარ-იგი არს უშობელობაჲ მამისაჲ და შობილო-
ბაჲ ძისაჲ და გამომაჲვალობაჲ ხელისა წმიდისაჲ".

შორისდამკვდრება — *ἡ ἐνσίκησις*

მაშინღა იქმნეს შორისდამკვდრებაჲ ღმრთისაჲ".

შჯულისმდებელობა — *διογματίζω*

"და ერთსა ბუნებასა სიტყვსა ღმრთისასა განკორციელებულსა
შჯულისმდებელობით".

შჯულნი — *τὰ δόγματα*

"რამეთუ გვღირს ჩვენ წინამბრძოლთა ჰუმმარიტებისა შჯულ-
თასა უჩინოყოფაჲ შორის მდებარეთა ხაცთურთაჲ".

ცალთუალნი — *ἐτερόφρονες*

"არამედ არა უწყვი, თუ ვითარ ცალთუალნი არა თვთ მის ღმრთი-
საგანისა სიტყვსა განკაცებულისასა დაამტკიცებენ მოციქულად და
მღდელთმთავრად აღსაარებისა ჩუენისა გამოჩინებასა".

ცნობავნებულნი —

"რამეთუ არა უწყვიან ცნობავნებულთა და თანამოსაჯულთა განყ-
ოფილებისათა".

ცოდვა — *ἡ ἀμαρτία*

"რომელმან არა იცოდა ცოდვაჲ".

ცუდმადიდებლობა — *ἡ διξარία*

ცხებული — *χρίστος*

"ხოლო განგებულებით ცხებულად ითქუმის".

— *κρίσμενος*

ცხოველი — *τι ζῷον*

"გარნა ერთსა ცხოველსა შეასრულებენ ორნივე".

"მეტა ცხოველ ვარ მამისა".

ცხოველი მამა — *ὁ ζῶν Πατήρ*

ცხოველსმყოფელი — *ζωοποιῶν*

"არამედ ვითარცა ყოველთა ცხოველსმყოფელისა სიტყვსა თვსად
მისა კორცად და სისხლად ქმნილად და შეცვალებულად".

ცხოველსმყოფელობა — *ζωοποιῶν εἶναι*

"რამეთუ იქმნეს თვს სიტყვსა ყოველთა ცხოველსმყოფელობასა
მქონებელისა".

ცხოვნებულნი — *σεσῶσμενοι*

"გვკმს, უკუე, ჩუენ ცხოვნებულთა ღმრთისათა ... რწმუნებად მამისა მიმართ და ძისა და სულისა წმიდისა".

ცხოვრება — *ἡ σωτηρία*

"სიტყუაჲ ღმრთისაჲ ცხოვრებისათჳს ჩუენისა კორც-იქმნა".

— *ἡ ζωή*

"შქონებელი სიტყუასა ცხოვრებისასა".

ბ

ბე — *ὁ νόος*

"რამეთუ უკუეთუ არცა ერთისა ბუნებისა არიან ბე ღმრთისა და ბე ქალწულისა".

ბეობა — *ὁ νόοτης*

"რამეთუ ბეობაჲ გუამოვნებისაჲ არს და არა ბუნებისაჲ".

ბეობილობა — *ἡ νοοθεσία*

"იზილევითარ ბეობილობასა უკუე წინაჲსწარმეტყუელნიცა ღირსქმნულ იყვნეს".

ბრეა — *ἡ κίνησις*

"ბუნებაჲ არს ძალი, რომელი შეიქმს ჩუენ ძრეასა ანუ დაყუდება-სა".

ვ

წერილი — *ἡ γραφή*

"ჩუეულებაჲ არს წერილისაჲ".

წიალი — *ὁ κόλπος*

"იგი უკუე არს მხოლოდშობილი ბე, მყოფი წიალთა მამისათა".

წინამორბედი — *πρόδρομος*

"იოჲანე წინამორბედი და ნათლისმცემელი იტყვს".

წინაჲსწარმეტყუელი — *προφετής*

"ხოლო იცხებოდეს წინაჲსწარმეტყუელნიცა საცნაურად სული-
თა წმიდითა".

წყალება — *αἴρεσις*

"ესე გამგდებელი მაკედონიანისა წყალებისა ბიწსა..."

წმიდა — *ἄγιος*

"გამოუთქუმელად შეეერთნეს ღმრთისა მამისაგანსა სიტყუასა
სიტყვერისა მქონებელნი წმიდანი კორცნი".

წმიდაქმნა — *ἀγιάζω*

"რამეთუ იერემია მუცლითგანვე ღედისაჲთ იცხო და წმიდა—იქმ-
ნა".

წყალობა ღმრთისა — *ἐλπίσις τοῦ θεοῦ*

"ხოლო ჯერ—იყო კუალად წყალობითა ღმრთისაჲთა პირველი-
ვესავე პატივისა მიმართ აღსლუაჲ".

ჭეშმარიტი — *ἀλήθινος*

"ღმერთი ჭეშმარიტი ღმრთისაგან ჭეშმარიტისა შობილი თქუეს"

ხარება — *εὐαγγελίζω*

"ახარებდა წმიდასა ქალწულსა სანატრელი გაბრიელ და
ეტყოლა".

ხატი — *ἡ εἰκὼν*

"რომელ არს ხატი ღმრთისა უხილავისაჲ".

"ხატსა შინა და სწორებასა ღმრთისა და მამისასა მყოფი მისგანი სიტყუამ".

ხატება — ἡ μορφή

"აწ უკუე, ბუნება და არსება და ხატება სახესა ცხად—ჰყოფენ, ესე იგი არს ზოგადობასა".

ხატებად დასახვა — ἀναμορφῶ

"და საღმრთოდ ხატებად დასახოს კუალად სიწმიდისა მიერ".

ხატისმწერლობა — ἔξεικόνισις

"გამოსაჰქმარიტებელად საიდუმლოსა ხატისმწერლობასა".

ხატოვნებანი — χαρακτήρες

"რამეთუ არა გულისკმა—ვეყნეთ ჩუენ განთვსებულებანი ანუ თითოეულისა ხატოვნებანი".

ხატოვნებითი თვთებანი — χαρακτηρίστικοι ιδώματα

"და ვითარმედ ხატოვნებითა თვთებათა, საზოგადოება არსებობსა და შეყოფილთა, გუამი წარმოადგინეს".

ხილული — ὄρατος

"რწმუნება თქუეს ერთისა მიმართ ღმრთისა, მამისა ყოველისა მპყრობელისა, ყოველთა ხილულთა და უხილავთა შემოქმედისა".

ხილულობა — το ὄρατον

"ხილულობა და უხილავობა აქუთ".

ხრწნილება — ἡ φθορά

"საჭირო ქმნა, რამთა კაცობრიენი კორცნი, დამორჩილებულნი ხრწნილებისნი და დასნეულებულნი გემოთმოყუარებითა თვსად განიჩინნეს".

კელმწიფება — *ἡ ἐξουσία*

"ხოლო ოდესმე, ეითარცა ღმერთი, კელმწიფებით ჰყოფს ღმრთიეშუენიერთა სიტყუათა".

კორციელად — *σαρκαν*

"ეითარმედ ქრისტეს შორის დაემკვდრა ყოველი საესება ღმრთეებისაჲ კორციელად".

— *σματος*

"რამეთუ შუა კორციელად კორცქმნილის ღმრთისაგანი სატყუაჲ".

კორციელი — *κατὰ σαρκά, σαρκῶς*

"რამეთუ არა შემდგომად კორციელისა შობისა ღმრთისა მშობელსა ახარებდა".

კორცნი — *σάρξ*

"გულისკმა—ჰყოფენ კორცნი".

— *σῶμα*

"კორცთა უფლისათა აქუს ჟამიერი მყოფობაჲ".

კორცნი სულიერნი — *σάρξ ἐμψυχομένη*

"იქმნა ერთად კაცებისა გუამთაგანად უქორწინებელისა ქალწულისაგან კორცთა სულიერთა სულისა სიტყვერისა და გონიერისა გუამსა შინა გუამმყოფელი და გუამად მათდა გამოჩინებული".

კორცუქცეველად — *σάρξ ἀτρεπῶς*

"უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა შობილი მამისაგნ კორცუქცეველად იქმნა სულისაგან წმიდისა და მარიამისგან ქალწულისა".

კორცქმნა — *σάρξ γένεσθαι*

"ეითარმედ სიტყუაჲ კორც—იქმნა".

კორცშესხმა — *σάρκωσις*

"ერთი უკუე არს ძე და ერთი უფალი იესუ ქრისტე უწინარეს
კორცშესხმისათა და შემდგომად კორცშესხმისა".

ჯ

ჯუარცმა — *σταυρώω*

"ეთარმედ ღმერთი კაც იქმნა და ჯუარს ეცუა".

ჯუარცუმულნი კორცნი — *σάρξ ἑσταυρόμενος*

ჰ

ჰეროვნება — *ἡ ἀπάγασμα*

"რომელი იყო ჰეროვნებაჲ ღიღებისაჲ".

ტერმინთა ბერძნულ-ქართული ლექსიკონი

A

ή ἀγαλλίασις	– ხიზარული
τὸ ἀγεννησιον	– უძიებელია
ἀγίαζω	– წმიდაქმნა
ὁ ἀγιασμός	– ხიწმიდე
ὁ ἀγιασμός	– ხიწმიდის მიერ
τὸ ἄγιον	– ყოვლადწმიდა
ἄγιος	– წმიდა
ἄγιος ὁσμός	– წმიდანი ჯორცნი
ή ἀγνήα	– ურკა
ἀδιάβλητος	– უბიწო, უგოებელი
ἀδιάβλητοι	
πᾶσι	– უგოებელი ენებანი
ἀδιαιρέτος	– განუყოფელი, განუწყალ- ებელი
ἀδιᾶπταστος	– განუყოფელი, გა- წყურელი
ἀδιᾶπταστος	
ἔσθ	– ღამცყელი განუყოფელი- ბისა
ἀδύνατος	– უღონი
ἀεί	– სამარადისოდ
ἀδύνατος	– უკუდაუ
ή ἀδυστοσιμία	– პირუკარობა
ἀδύνατος	– სამარადისოდ
ή ἀσπῆς	– წვადება
ἀσπῆς	– სამწვადებელი
ή ἀσπῆς	– გრძნობა
τὸ ἀσπῆς	– საგრძნობელი
ἀσπῆς	– მგრძნობელითი
ἀσπῆς	– საუკუნო
ἀσπῆς	– უკუთურო
τὸ ἀσπῆς	– მიუწოთებელია
ἀσπῆς	– მიუწოთებელი
ἀσπῆς	– გამოუთქმელი

τὸ ἄλλο	– სხვაობა, სხვაგვარობა
ή ἄλλοιῶσις	– შეცვლა
ἄλλοιῶσις	– უცხო
ἄλλοιῶσις	– უსიტყველი
ή ἀμάρτια	– უცოდველობა
τὸ ἀμάρτιον	– განუკეთელი
ἀμάρτια	– უსამუდოდ
ἀμάρτια	– უზიარებელი
ἀμάρτια	– უბიწო
ἀμάρτια	– უბისბლო
ἀμάρτια	– უმიზეზოდ
ή ἀμάρτια	– განახლება
ή ἀμάρτια	– მადლება
τὸ ἀμάρτια	– უცვადებელი
ή ἀμάρτια	– უცოდველობა
ἀμάρτια	– განუკეთელი; განუყოფ- ელი
ἀμάρτια	– ხატებად ღაზება
ή ἀμάρτια	– აღდგომა
ή ἀμάρτια	– აღყვანება
ἀμάρτια	– შერევა
ἀμάρτια	– მიუთუდველი
τὸ ἀμάρτια	– კაცობრივი
τὸ ἀμάρτια	– კაცი
τὸ ἀμάρτια	
τὸ ἀμάρτια	– კაცი განდმართილი
ή ἀμάρτια	– კაცობა
ή ἀμάρτια	– კაცობა
τὸ ἀμάρτια	– კაცობრივი საზომი
τὸ ἀμάρτια	– კაციშეშობელი
τὸ ἀμάρτια	– უმჯუდოება
τὸ ἀμάρτια	– არაწმიდა
τὸ ἀμάρτια	– უარსებო
τὸ ἀμάρτια	– უკუაშო
τὸ ἀμάρτια	– ზენი ძალნი
τὸ ἀμάρτια	– ზეგარდმო განიწება
τὸ ἀμάρτια	– უზენაე
τὸ ἀμάρτια	– ღირსება; პატივი
τὸ ἀμάρτια	– უბიდაობა
τὸ ἀμάρτια	– უბიდაე
τὸ ἀμάρτια	– უენებელი

ἀπ' ἀρχῆς	— დასაბამითგანი	τὸ ἄτομον	— განუკუთვნილი
ἀπάτωρ	— უმამო	τὸ ἄπειρον	— უქცევადი
τὸ ἀπρόσπασμα	— პერეკნება	ἄπειρος	— უქცევადი
τὸ ἀπερίγραπτον	— გარეშ-	ἀσφάλω	— განზრუნვება
	ეწერედობა	ἡ ἀσθενία	— თანამატეობა; ღირ-
ἀπερίγραπτος	— გარეშეწერედო		სება
ἡ ἀπλότης	— სიმარტოვე	τὸ ἀλλοιον	— უნიუთობა
ἀπλοῦς	— მარტივი	ἡ ἀσέη	— აღორძინება
ἀπόκρυφος	— დაფარული	ἡ ἀφθαρσία	— უზრუნველება
ἀπομερίζω	— განწყალება	ἀφθαρτος	— უზრუნველი
ἀπορρήτως	— გამოუთქმელად;	ἀφορίζω	— განთავსებულებს; განაზ-
	მიერეკრძო გამო-		ღერება
	ოთქმებს	ἄφρατος	— უზრუნველი
ἀπόρρητος	— მიუწვდომელი; გამოუთ-	ἄρσος	— უკამო
	ქმელი	ἀρσος	— განუზრუნველი
τὸ ἀπόρρητον		τὸ ἀνυπόθετον	— განუზრუნველობა
μυστήριον	— მიუწვდომელი ხიდუბო	ἀνυπόθετος	— განუზრუნველი
τὸ ἀποσάσμα	— აირღიღი		
τρόπος			
ἀποσάσμα	— ქცეულების აზრდილ-		
	ნა		
ὁ ἀπόστολος	— მოციქული	τὸ βάπτισμα	— ნათლისღება
ἀποτελέω	— შეიხრულები	βαπτίζω	— ნათლისღება
ἀπρόσωπος	— უხირო	ὁ βαπτιστής	— ნათლისმცემელი
ὁ ἀρπαγμός	— ნატეობა	ἡ βασιλεία	— მეფობა
ἀρίθμω	— განიხადებულად		
ἀρρητος	— გამოუთქმელი		
ἡ ἀρχή	— დასაბამი; მთავრობა		
ἀπ' ἀρχῆς	— დასაბამითგან; პირვე-		
	ლითგან;		
	— დაწყებითგან		
ὁ ἀρχιερεύς	— მღვდელთმთავარი	γηνέω	— დაბადება
ἄσκαρος	— უკირი; თვნიერ სხეულ-	γίγνομαι	— ქმნა
	ვანობის	ἀνθρώπος γένεσθαι	— ქცემა
ἡ ἀσέβεια	— უღმრთოება	γέννησις	— შობილი
ἡ ἀσθένεια	— უძლურება	ὁ γένος	— ნათესავი
ἀσώφρων	— ურთიერთან წინააღმე-	ἀπὸ τῶν γένων	— ნათესავთგან
	გობი	τὸ γέννητον	— შობილობა
ἄσώματος	— უკირი	ἡ γέννησις	— შობა
ἀτελής	— უხრუდი	κατὰ σάρκα	
		γέννησις	— ქორციელი შობა
		γεννητός	— აგებული
		γεννήτωρ	— მშობელი

B

Γ

γῆρας	– ქვეყანური
γεωμῆτος	– გეომატრიკული
ἡ γῶα	– გეცნიერება
ἡ γραφή	– წერა
θεῖα γραφή	– საღმრთო წერილი
γυμνός	– შინაგული

Δ

δ δῖνα	– ვინა
δεκτικός	– მიმთვალველი
δύναμις	
δεκτική	– ძალი დასტევენელი
δ δεινότης	– შეუფუ
δεινότης	
δύναμις	– სახლისუფალი
ἡ δεινότης	– შეუფუ
δένειμα	– მიმთვალველობა
δ δημοσურός	– დაშლადებული;
	შეშლილი
τὸ δημοσურημα	– დაშლადული
τὸ δημοσურικόν	– დაშლადებლობა;
	დაშლადებულ
	ობიობა
διαβόλεως	– საშუალო
διαρῶ	– განკუთვნილი
διαλέγω	– სიტყვებზე; სიტყვსმყოფე-
	ლობა
διαφείρω	– განხრწნა
διαφύω	– სხუაქმობა
ἡ διαφορά	– განყოფილება
τὸ διάφορον	– თითოეული
δίωξις	– განყოფილება
διωκτικός	– შუამდგომლობა
τὰ διώματα	– შუამდგომლობა
ἡ δόξα	– დიდება
δόξα αἰσθητή	– მადიდებლობა მართლისა
ἡ δόξα	– ორთა
ἡ δόξα	– ძალი
ἡ δόξα	– ბიბლიკალიზაცია

δύσπορος	– სახეობრივი
ἡ δύσπορος	– სინკრეტიზმი

Ε

ἐκείνη	– სატურნა
ἐκείνη	– აღდგომა
τὸ ἐκείνη	– გეცნიერება
ἐκείνη	– გეცნიერება
ἐκείνη	– სახე
ἐκείνη	– კერძოთა
ἐκείνη	– კერძოთა
ἡ ἐκείνη	– სატი
τὸ ἐκείνη	– არსი; ყოფა
ἐκείνη	– ნებისმიერი და-
	დგენილება
τὸ ἐκείνη	– გამომავალია
τὸ ἐκείνη	
ἐκείνη	– სატურნა. სინკრე-
	ტიზმი
ἐκείνη	– წყაროთა დამართვისათა
ἐκείνη	– წინასწარ
ἐκείνη	– წინასწარ
ἐκείνη	– სულიერი
ἐκείνη	
ἐκείνη	– სულიერი კორუპცია
ἐκείνη	– განკუთვნილი
ἡ ἐκείνη	– მოქმედება
ἐκείνη	– შეიქმნა
ἐκείνη	– მიერმოქმედებული
ἐκείνη	– დამკვეთება; მართლმ-
	დგენილება
ἐκείνη	– გუამანი; გუამისინა-
	ნი
ἐκείνη	– შეერთება
ἐκείνη	
ἐκείνη	– შემდგომად შეერთებისა
ἡ ἐκείνη	– სატიზმული
ἐκείνη	– განყოფილება
ἡ ἐκείνη	– კლასიციზმი
ἐκείνη	– ქვეყანისანი

ἡ ἐπιτομία	– მაგრილობელობა
ἡ ἐπιφοίτεσις	– გარდაშობილება
ἐπουράνιος	– ზეციას
ἔσχατος	– უკანასკნელი
ἐσχάτως δὲ τοῦ	
αἰῶνος	– უკანასკნელთა ჟამთა
ἐπεροειδής	– სხუასხე
ἐπερουπόστατος	– სხუაგეჲმ
ἐπερουσσία	– სხუაარსი
ἔτερος	– სხუა
ἐτερόφρονες	– სხუამადიდებელნი;
	ცალთუადნი
ἐπαγγέλλομαι	– ხარება
τὸ ἐπαγγέλλομαι	– სახარება
ἡ ἐπιδοκίμα	– სათნოყოფა
ἡ ἐπιδοκίμα	– დიდებულება
ἐπιεργέτης	– ქველმოქმედ
ἐπιλογητός	– კერძოხელის
ἡ ἐπιχειρία	– კეთილადმსახურება
ἐφιατὸς	– აგებულის

Z

τὸ ζῆλον	– ცხოველის
ζῷοποιον	– ცხოველისმყოფელ

Θ

τὰ θάματα	– საკრველები
θαυματουργία	– საკრველმოქმედება
θεία ἐνεργεία	– საღმრთო მოქმედება
θειῶς	– ღმრთეები
θεῖος	– საღმრთო
τὸ θεῖον	– ღმრთეება; საღმრთო
θέλησις	– ნება; ნებება
τὸ θέλημα	– ნება
θεῖον.θέλημα	– საღმრთო ნება
θεόπνευστος	– ღმრთივსულიერი

θεόπνευστος	
γράφῃ	– საღმრთო წერილი
θεοπρεπής	– ღმრთივშეწიერი
δὲ θεός	– ღმერთი
θεός	
πρόσφατος	– ღმერთი ახალი
ἡ θεοσημία	– საღმრთო საწაუდო
ἡ θεότης	– ღმრთეება
θεότητος φύσις	– საღმრთო ბუნება
ἡ θεότης	– ღმრთივმოქმედის
θεόφορος	– ღმერთშემოსილი
ἡ θυσία	– მსხვერპლი
τὸ θυσιαστήριον	– საკრთხეველი

I

ἰδιόζω	– განთესება
τὸ ἰδιον	– თვსაგანი
ἰδιος	– თვისი
ἡ ἰδιότης	– თვთება
τὸ ἰδιώμα	– თვთება
ἱερὸν	– დიდებული
πρὸς τὰς ἱεράς	– ეზოთა შინა
	ღმრთისას
ἱεροργός	– მღვდელმოქმედი
ἡ ἰσοτιμία	– სწორპატიობა

K

καταφύλαστος	– ეწყვეტიანი
καταχυστός	– ქვესხეულთა
κατοικησις	– დამკვრება
ἡ καταφυγή	– ახალკებობა
ἡ κένωσις	– დაცალიერება
κενό	– დაცალიერება
ἡ κτήσις	– ძრვა
κοινός	– საზოგადო; ზოგადი
κοινὸς ἀνθρώπου	– ზოგადი კაცი
ἡ κοινή	– საზოგადოება

κρινώ	– ზიარყოფა
ὁ κῆλος	– წილი
ὁ κόσμος	– სოფელი
ἡ κράσις	– შეზავება
τὸ κράτος	– მპყრობელი
κρίσμενος	– ცხებული
ἡ κτίσις	– აგებული; დაბადებული
τὸ κτίσμα	– აგებული; დაბადებული
ὁ κτίστης	– აშენებელი; დაბადებელი
ὁ κῆριος	– უფალი

Λ

οἱ λαοί	– ერნი ღმრთისანი
λογικός	– სიტყვერი
ὁ λογισμός	– გულისიტყუანი
ὁ λόγος	– სიტყვა

Μ

μακάριος	– ხაღმრთო; სანატრელი;
	ნეტარი
τὸ μέγεθος	– რაბადობა
ἡ μέλη	– ახი
τὸ μέρος	– კერძო
μερίζω	– განყოფა
μερικός	– კერძოობითი
τὰ μέρη	– განთავსებული
ἡ μετάβασις	– შეცვლა
ἡ μεταβολή	– გარდაცვალება
μεταδοτικός	– მიმცემლობითი
ἡ μετακίνησις	– მიმოცვალება
μεταληπτικός	– მიმღებლობითი
ἡ μεταμόρφωσις	– შერისცვალება
ἡ μεταίτασις	– ქცევა
μεταχορέω	– შეცვლა
ἡ μετοχή	– ზიარება
ἡ μίξις	– შერევა
ἡ μοναρχία	– ერთმთავრობა

ὁ μονογενής	– მხოლოდშობილი
ἡ μορφή	– ფერი; ხატი; ხატება
τὸ μυστήριον	– საიდუმლო

Ν

νοερός	– გონიერი
τὰ νοήματα	– გონებანი
νοήτως	– საცნაურად

Ο

οἰκείω	– განთესება
ἡ οἰκείωσις	– განსაკუთრება
ἡ οἰκονομία	– განგებულება
οἰκονομικῶς	– განგებულებით
ὅλον	– ყოვლითურთ
τὸ ὅλον	– ყოველი
ἡ ὁμολογία	– აღსარება
ὁμολογέω	– აღსარება
ὁμολοπιστος	– ერთსარწმუნოება
ὁμολύπια	– ერთგუაზი
ὁμολύσιος	– თანაარსი
ὁμολύχαι	– ერთსულისი
ἡ ὁμολομία	– თანამოსახლეობა
τὸ ὄν	– მყოფი
μὴ ὄν	– არაარსი
τὸ ὄρατον	– სახილველობა
ὄρατος	– ხილული
τὸ ὄργανον	– ორღანი
ὀρθόδοξος	– მართლმადიდებელი
ὁ ὁρος	– საზღვარი
ὁσμή εὐθείας	– სული სულენულებისა
ὁ σύρατος	– ზეცა
ἡ ὁσίσις	– არსება
κατ'ὁσίαν	– არსებით
ὁσισμός	– არსებითად

ὁ πᾶσις	— ენება
πανάμωτος	— ყოვლადუზიწი
πανάρπιστος	— ყოვლადრწიელი
πανάρχατος	— ყოვლადუზრწიელი
παντελής	— ყოვლად
παντοδύναμος	— ყოვლისშემძლებელი
παντοκράτωρ	— ყოვლისშპრობელი
πάνσοφος	— ყოვლადბჭი
παράδοξις	— განსაკრთიბელი;
παράδοξως	— საკრველად
ἡ παράδοξις	— (გუერდის-გუერდ) თანადანხმა
παράχαρτες	— გარდაკეკვა
ἡ παράχως	— ქაღწელი
πάσχω	— ენება
τὸ πατήρ	— მამობა
πεποιημένος	— შემქმნელი
τὸ περιγράφει	— გარეშეწერილობა
περιγράφει	— გარეშეწერილი
ἡ πίστις	— სარწმუნობა
πίμπλημι	— აღვსება
πλημμελέω	— შეცოლებ
το πληρωμα	— სავსება
τὸ πνευμα ἔχον	— სული წმიდა
πνυματόμαχος	— სდისმბრძოლი
πνυματόφορος	— სულშემოსილი
ποιέθει	— ქმნული
ποιέω	— დაბადება
ὁ ποιητής	— შემოქმედი
ποιήσας	— შემოქმედი
ὁ ποιμήν	— მწყვდის
ὁ ποιότης	— რომელია
πονηρὸς	— უკეთურება
ὁ πόντος	— ნამუშავე
προαιώνιος	— პირველ საუკუნეთა
πρόδρομος	— წინამორბედი
προκείμενος	— წინამდებარე
προεῖπον	— პირველ ვიტყვი
προτελέω	— პირველითგან სრული

πρὸς ἑαυτὴν	— გამოსავეშმარიტება-
	ლად
προηγ	— შეუტყუებოლის
προσκομίζω	— შეწირვა
προσενέω	— თაყუანისცემა
πρόσφατος	— ახალი
θεὸς πρόσφατος	— ღმერთი ახალი
ἡ προσφορά	— შემწირველი
τὸ πρόσσπον	— პირი
προτελέω	— პირველითგან სრული
προτετέλεω	— პირველ წარმოთქ-
	მული
προὑπὸστατος	— პირველ გაუქმნილი
πρωτότοκος	— პირველი
πρῶτος	— უპირატეს; პირველი

P

τὸ ῥάπισμα	— ყურიშლისცემა
ἡ ῥεῦσις	— წარღიწება

Σ

σαρκῶς	— კორცოვ
σαρκῶ	— განკორცოვება
	კორცოვ-ქნა
συναρκῶμαι	
συνάρκω	— უკავად განკორცოვ-
	ება
ἡ σάρκωσις	— განკორცოვება;
	კორცოვსება
ἡ σάρξ	— კორცინი
κατὰ σάρκα	— კორცოვად
κατὰ τὸν νόμον	
κατὰ τὸν νόμον	— სიკრძილისა გეგობს
κατὰ τὸν νόμον	შინაგულნი
	კორცინი
κατὰ τὸν νόμον	— სიკრძი კორცინი
κατὰ τὸν νόμον	— ენებულს კორცინი

ἐφύλαξσάρας	– უსულოთა კირცთა	ზიარება; თანამოქარაუება
σαρακῶ		σχηματικὴ συναφεία – თესვითი
αποθεῖα	– უძლეულებითა კორცთაღთა	შეერთება
σάφξ ἀρετῆως	– კირც უძლეულად	συστοιχία – თანადიდება; თანათაყუა-
σάφξ		ნისცემა
ἐφύχομένη	– კორცნი სულიერნი	ἡ συστομῆ – შემოკრებულება
σημαῖω	– წარმოჩენა	συστημῆς – შეყოფილად
σημαντικὸς	– სასწაულად	συστήμῃ – თანაშეყოფა
τὸ σημεῖον	– სასწაული	συστήμα – წინდ
σημαίνει	– დაინიშნვის	ἡ σύστημα – თანადადება
σκηῖα, σκῆψας	– დაკარგება	σῶματος – შეზავებული
τὸ σπέρμα	– თესლი	μὴ σῶματος – არა შეზავებული
ὁ σπῆρος	– თესლი	σῶματος – სწავლება
σπυρόω	– ჯუარცმა	ὑπόστασις – შეზავებულ გეგმა
ἐσταυρομένη		συνίοντες – გულისკმისმყოფელნი
σάφξ	– ჯუარცმულნი კორცნი	μὴ συνίοντες – ვერგულისკმისმყოფე-
σπερσόμενος	– გვრგვინსანი	ლნი
ἡ σπυκατάβασις	– თანამოამონღვა;	συνολογία – თანადასარება
	თანამოამონღვე-	σύνοντες – თანამეცხენი
	აღობა	συνεσφῆμεν – თანადავედვლენით
ἡ σπυκατάβασις	– თანასთნოეფა	συνπροσέτιμα – ღართა თანაობისა
σπυκίμενος	– შეწყობილი	συντίθημα – შემოკრება
ἡ σπυკრῆσις	– შეზავება; აღზავება;	σχέσει – თესვით
	შერევნა;	σχετικὴ ἔνωσις – თესვითი შეერთება
	შერწყება	σχετικῶς – თესვით
ἡ σπυκῆσις	– შერწყება, შერევნა	τὸ σχῆμα – შესახელობა
σπυκῶν	– შენდობა	σῶμα – ცხოველ ღაცა
σπλάβω	– მუცლაღლება	σῶμα – ცხოველები
ἡ σπλάβωσις	– მუცლაღლება	τὸ σῶμα – კორცნი
σπληνῆως		σπυκῶς – კორციულად
τροπῶς	– სახე მუცლაღლებისა	ὁ Σωτήρ – მაცხოვარი
συμβολικός	– მონღაგებითი	τὸ σωτήριον – მაცხოვრება; ცხოვრება
Ἐκκλησίας		εἰς σωτηρίαν – მაცხოვრად
Σύμβολον	– მრწამსი ეკლესიისა	ἐπὶ σωτηρία – ხაცხოვრებულად
συνπροσκυνέω	– თანათაყუანისცემა	δι' αὐτῶν – მაცხოვრებისა
ἡ συμφωνία	– ერთგობა	σῶμα – მაცხოვრებისა
συναγορεύοντες	– თანამბრძოლნი	კაცთაღსა
συναναρέφω	– თანაღზრდა	περὶ τοῦ σωτηρίου – სცხოვრებელისა ენებო-
συνάπτω	– შეწირვა	πάθους – სცხოვრებელისა ენებო-
ἡ συναφεία	– თანაშეყოფა; შეერთება	სათვის

εἰς σωτηρίαν
τοῦτ' ἐπὶ — საცხორებლად
τῆς γῆς — ჩვენ ქვეყნისათად

T

τάξις — მწყობრი
ἐπιστήχω τάξις
ἐπείχονται — სახელი აქუნდა უბიძგაო-
რობისაჲ
ἡ ταπεινώσις — დაჰდაბლება
ἡ ταπείνωσις — ოგივეობა
ἐν ταῦτα — ერთბაშად
ἡ ταυτοβουλία — განზრახვისა ოგივეო-
ბა
τέλειος — სრული
τελεία
ὑπόστασις — სრული გუამი
ἡ τελειότης — სრულება
τίμιος — პატიოსანი
τίμιον αἶμα — პატიოსანი ხისხლი
τίμιον σαῦρον — პატიოსანი ჯუარი
ἡ τομή — განკეუთა; განკეუთილება
ὁ τόπος — ოგავი
ἡ τρίς — სამება
τρίςα ὁμοουσία — სამება თანარისი
τρέπω — ქცეულქმნა
ἡ τροπή — ქცეულება; შეცვალება
ὁ τρόπος — გუარა; სახე
ἐνώσεως
τρόπος — სახე შეერთებისა

τρόπω
οἰκονομία — სახითა განგებულები-
საათა

Υ

ἡ ὑβρις — გინება

ὁ υἱός — ძე; ძეობა
ἡ υἱοθεσία — ძეობილობა
ἡ ὑλη — ნივთი
τὸ ὑλικόν — ნივთიერება
ἡ ὑπαρξις — მყოფობა
ὑπαρξις θεία — საღმრთო მყოფობა
ὑπαρξις χροσική — ვამიერი მყოფობა
ὑπάρχω — მყოფი
ὑπασπίσις τῆς ἀληθείας — თანამბრ-
ძონი ჰეშმა-
რიტებისანი
ὑπέρ — ზესთა
ὑπέρ νοῦν — უზესთაჲს გონებისა
ὑπέρ νοῦν καὶ λόγον — გონებისა და
სიტყვას უადრე-
სთა
ὑπεράβλεψον — წინამბრძონი
ὑπέρβας — თანაწარმეველი
ἡ ὑπερβαλή — გარდამეტეხულება
ὑπερβίωσις — ზესთა ღმერთთაჲს
ὑπερ τοῦτο — უზესთაჲსად
ὑπερέκοσμιος — ზესთასოფლისა
ἡ ὑπεροχή — აღმატებულება
ὑπεრτελής — ზესთანრული
ὑπερψόδα — ზესთანაშაღლება
ὁ ὑπογραμμισ — სახე
τὸ ὑπομέμνητον — ქვედაღებაჲ; ღამ-
ნიშველი
ὑποελάττω — განდევნა
ὑπομένω — ღამენა
ὑπόστασις — გუამი; გუამივნება
ὑποστατική
ταυτότης — გუამივნებითი ოგივეობა
ὑποστάστα —
ἰδιώμα — გუამივნების თვთება
ὑποστηναι — გუამქმნა
ὑποχρονος — ვამიხქეშე

φανερών	– გამოჩენა
ἢ φαντασία	– იცნება
ἰσχυ	
φαντασία	– იცნებითი ძალი
ἢ φθόρος	– ზრწნილება
ἐπετηγμένα παθόντες	
φθόρος	– ღამორჩილებულნი ზრწნილებისანი
παθόντες	
φθόρος	– ზრწნილებისა მორჩილ იქმ- ნა
φιλάνθρωπος	– კეთმოყუარე
τὸ φιλήθιστον	– გემოთმოყუარება
ἢ φιλομῆθεια	– სწავლისმოყუარება
τὸ φιλόνεικον	– ძღვეისმოყუარება
ἢ φιλανδρία	– მომზრახეობა
ὁ φυρμός	– შერწყმა; შეჯახება
ἢ φύσις	– ბუნება
τὰ φύσικα	– ბუნებითნი
τὸ φῶς	– ნათელი

X

χαρακρίζω	– ღახავ
ὁ χαρακτήρ	– ბრწყინვალეობა
τὸ χαρακτεριστικόν	– თვება
ἢ χάρις	– მაღლი
χορηγός	
ἐχοῦμαι	– მიმნიჭებელი ხიწმილისა
ὁ χόρος	– მწყობრი
ἄριος χόρος	– მწყობრი წმიდათაჲ
τὸ χῶμα	– რამე
χορηματίζω	– გამოჩინება
ἢ χρίσις	– ცხება
χρίω	– ცხება
χρίσιν	– ცხებულება
χρίων	– მცხებელი
χωρίζω	– განყოფა
ἐχωρίσμενος	– განყოფილად
χωριστός	– განშორებადნი

Ψ

ψάλλω	– მეუსაღმუნე
τὸ ψηλάφητον	– განსახილველობა
ὁ ψήφος	– განჩინება
ψιός	– ლიტონი
ψῶς ἄσπρασ	– ლიტონი კაცი
ψιὴ συνάφεια	– თვებითი შეერთება
ἢ ψυχή	– სული
ψυχὴ λογική	– სული სიტყვერი

Ω

ὦν	– მყოფი
----	---------

Antinestorian treatises in the collection "Dogmaticony" by Arseni Vachesdze

(Summary)

One of the most interesting monuments of ancient Georgian literature is the "Dogmaticony" collection of treatises against different heresies by famous Byzantine authors, translated into Georgian.

"Dogmaticony" was compiled in XI - XII centuries by Arseni Vachesdze, identified in the Georgian scientific literature with Arseni Ikalthoely (though this problem isn't settled so far).

The present publication is the critically established text of ancient Georgian translation of antinestorian treatises preserved in the "Dogmaticony", provided with notes and vocabularies.

Here is the list of these treatises: I. Two words against nestorians by John of Damascus (Greek text see: Die Schriften des Johannis von Damaskos. Liber haeresibus. Opera Polemica/P. Bonifatius Kotter O.S.R. 1987); II. 12 anathemas, two epistles to Succensus, the bishop of Diokesaria and fragments of "Scholia" by Cyrill of

Alexandria (Greek text see in *Patrologia graeca* t. 75, t. 77); III. Anonymous treaties against Nestorian and Severians (Greek text see A. Mai, *Nova Patrum bibliotheca* t. II. Rome. 1844. p. 597 - 693. *Capitolorum diversorum sev dubitationum*).

The ancient Georgian translations of these treatises are survived in following manuscripts: S1463, S401, Q51-50, A205, A64, A267, A269, H601, Gelati 15, 23, 24.

The earliest and the most complete one S1463 (13th century) has been chosen as the basic text. Various readings of manuscripts A205(B) (13th century), Gelati 23(C) (13th century) and Gelati 24(D) (14th century) are indicated in the footnotes of the edition. Other manuscripts of 17th - 18th centuries were also considered, yet their readings are not indicated in the footnotes, since these manuscripts constitute copies drawn upon S1463 and A205.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

წინასიტყუაობა	3
წმიდათაგანისა მამისა ჩუენისა იოვანე მონაზონისა და ხუცისა ღამასკელისა ოქრონეკტარად წოდებულისაჲ სიტყუაჲ სარწმუნოებისათჳს დასამკობელად ნესტორიანთა	7
მისივე. მამისა იოვანე ხუცისა ღამასკელისა ოქრონეკტარისაჲ სიტყუაჲ დასამკობელი ნესტორიანთაჲ	30
წმიდისა კვრილე ალექსანდრიელ ეპისკოპოსისაჲ თარგმანებაჲ შემდგომითი—შემდგომად ათორმეტთა თაეთაჲ ამათთა მამ- რალობელთა მიმართ	64
ეპისტოლე წმიდისა კვრილე მთაეარეპისკოპოსისა ალექსანდ- რიელისაჲ სანატრელისა სუკენსონის მიმართ, ეპისკოპოსისა დიოკესარიელთაჲსა, სამთავროსა შინა იხაეროელთასა	78
სხუაჲ მოსაკსენებელი ნაცვალად მოწერილი მის მიერ კითხვათა მომართ ჩუენთა	86
მისივე განკაცებისათჳს მხოლოდშობილისა	93
შენიშვნები	194
ტერმინთა ქართულ—ბერძნული ლექსიკონი	220
ტერმინთა ბერძნულ—ქართული ლექსიკონი ..	280
Summary	289